

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1951

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Σοφία Βου/62.
Βούλα
1959.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1951

ΜΕΡΟΣ Α'

Φ Θ Ο Γ Γ Ο Λ Ο Γ Ι Κ Ο Ν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Γράμματα καὶ ὀνόματα αὐτῶν.— Τὰ γράμματα (*litterae*) τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι, ὅπως καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ, 24, τὰ ἑξῆς :

Γράμματα (')	Ὄνόματα	Γράμματα	Ὄνόματα
Aa	ἄ	Nn	ἐν
Bb	μπὲ	Oo	ὀ
Cc	κά (ἢ τσέ)	Pp	πὲ
Dd	ντὲ	Qq	κού
Ee	ἔ	Rr	ἔρ
Ff	ἔφ	Ss	ἔς
Gg	γκὲ	Tt	τὲ
Hh	χὰ	Uu	οῦ
Ii	ἰ	Vv	βὲ
(Jj)	γιώτ)	Xx	ἱξ
Ll	ἔλ	Yy	ῦ γκραίκουμ (')
Mm	ἐμ	Zz	ζῆτα

Ἐκ τούτων α') ἑξ εἶναι φωνήεντα (*vocales*) : a, e, i, o, u, y· β') δέκα ἑπτὰ εἶναι σύμφωνα (*consonantes*) : b, c, d, f, g, (j), l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z καὶ γ') ἓν, τὸ h, εἶναι κυρίως πνεῦμα δασὺ (*spiritus asper*), προσφέρεται δὲ ὡς ἓν λεπτὸν χ : *historia* (πρόφ. χιστόρια).

1. Τὰ κεφαλαῖα γράμματα λατινιστὶ λέγονται *litterae maiusculae*, τὰ δὲ μικρὰ *litterae minusculae*.

2. Λέγεται γ *graecum*, ἤτοι ὁ Ἑλληνικόν, διότι παριστάνει τὸ ν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς *pyramis*, *syllaba* κλπ.

Σημείωσις. Εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν τὸ θ ἀποδίδεται διὰ τοῦ th, τὸ φ διὰ τοῦ ph καὶ τὸ χ διὰ τοῦ ch: Athēnae Ἀθῆναι, philosophus φιλόσοφος, Chios Χίος.

2. Προφορά.—1) Τὰ φωνήεντα α, ε, ι, ο καὶ υ προφέρονται ὡς τὰ Ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, υ, τὸ δὲ u προφέρεται ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ δίφθογγος ου: aliēnus (πρόφ. ἀλιένους) ἄλλοτριος, opetio (πρόφ. ὀπέριο) καλύπτω, syllaba (πρόφ. σύλλαμπα) συλλαβή.

Σημείωσις. Τὰ γράμματα i καὶ u χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ἀρχικὴν λατινικὴν γραφὴν καὶ πρὸς παράστασιν συμφωνικῶν φθόγγων, ἥτοι τὸ μὲν i καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου γι (j), τὸ δὲ u καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου β (v). Τὸ γράμμα j (γιώτ), ἐν ἀρχαῖσι νῦν, εἶναι νεωτερικὸν ἐπινόημα πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀναγνώσεως. Προφέρονται δὲ τὸ i ὡς γι καὶ τὸ u ὡς β, ὅταν συνεχφέρνηνται μὲ ἀκολουθοῦν εὐθὺς κατόπιν αὐτῶν φωνήεν, ὡς ianua (γιάνουα, πρβλ. γιατρός) θύρα, iesur (γιέσουρ) ἦπαρ, aio (ἄγιο) λέγω, ius (γιούς) δίκαιον—uos (= vos, βός) σεῖς, uino (= vino, βίβο) ζῶ ἀλλά: iens (πρόφ. ιενς) πορευόμενος, pario (πρόφ. πάρι-ο) γεννῶ—suos (πρόφ. σούος) ἰδικούς του, minio (πρόφ. μίνου-ο) ἐλαττώ.

2) Ἐκ τῶν συμφώνων:

τὸ b προφέρεται ὅπως τὸ μπ εἰς τὴν λέξιν π.χ. μπαμπᾶς: barba (μπάρμπα) πώγων

τὸ d προφέρεται ὅπως τὸ ντ εἰς τὴν λέξιν π.χ. ντάμα: domīnus (ντόμινους) κύριος

τὸ g προφέρεται ὅπως τὸ γκ εἰς τὴν λέξιν π.χ. γκάφα: genu (γκένου) γόνυ

τὸ q παρακολουθεῖται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μετὰ τούτου δὲ προφέρεται περίπου ὡς κβ: quies (κβίες) ἡσυχία, aqua (ἄκβα) ὕδωρ

Σημείωσις. Καὶ τὸ g μετὰ τοῦ u, ἥτοι τὸ σύμπλεγμα gu, ὅταν μετὰ ἐπομένου φωνήεντος ἀποτελῇ μίαν συλλαβὴν, προφέρεται ὡς γκβ: lingua (λίν γκβα) γλῶσσα, sanguis (σάνγκβις) αἷμα. Ἀλλὰ ag-gū-o (ἄρ-γκου-ο) ἐλέγχω.

τὸ v προφέρεται ὡς τὸ β: vas (βᾶς) σκεῦος.

τὸ z προφέρεται ὡς τὸ τζ εἰς τὴν λέξιν π.χ. Τζώρτζης: maza (μάτζα) μᾶζα.

Τὰ λοιπὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, x προφέρονται ὅπως τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κ, φ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ, ξ.

Σημείωσις. Συνήθως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν λατινικοῦ κειμένου προφέρον (οὐχὶ ὀρθῶς):

α') τὸ σύμφωνον **c** πρὸ τοῦ **e** καὶ τοῦ **i** ἢ τοῦ **y**, καθὼς καὶ πρὸ τῶν διφθόγγων **ae**, **oe** καὶ **eu** ὡς τὸ **ts** εἰς τὴν λέξιν π.χ. **tsapī** : **cecīdi** (τσέτσι-ντι. ἀντί κέκι-ντι) ἔπεσον, **cynīcus** (τσύνικους, ἀντί κύνικους) κυνικός, **caedo** (τσαίντο, ἀντί καίντο) κόπτω, **coepi** (τσέπι, ἀντί κέπι) ἤρχισα, **ceu** (τσέου, ἀντί κέου) ἦ.

β') τὸ **s** ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ὡς τὸ **z** : **rosa** (ρόζα, ἀντί ρόσα) ῥόδον, **asīnus** (ἄζινους, ἀντί ἄσινους) ὄνος.

γ') τὴν συλλαβὴν **ti** ἐντὸς λέξεως πρὸ φωνήεντος (ἂν δὲν προηγῇται αὐτῆς **s** ἢ **x**) ὡς **tsi** : **consecutio** (κονσεκούτσιο, ἀντί κονσεκούτιο) ἀκολουθία, **tertius** (τέρτσιους, ἀντί τέρτιους) τρίτος.

3. Δίφθογγοι (diphthongi).— Διφθόγγους ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει 4, τὰς ἑξῆς : **ae**, **au**, **eu**, **oe**. Ἐκ τούτων :

ἡ **ae** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν δίφθογγον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **αι** καὶ προφέρεται ὁμοίως : **Aepēas** (Αἰνέας) Αἰνείας, **caecus** (καίκους) τυφλός.

ἡ **au** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **αυ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **αου** (μονοσυλλάβως) : **nauta** (νάου-τα) ναύτης, **laudo** (λάου-ντο) ἐπαινώ.

ἡ **eu** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν **ευ**, προφέρεται δὲ ὡς τὸ **εου** (μονοσυλλάβως) : **Eurōpa** (Ἑου-ρώπα) Εὐρώπη, **Leucas** (λέου-κας) Λευκάς.

ἡ **oe** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς διφθόγγους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης **οι** καὶ **ω**, προφέρεται δὲ ὡς ἡ γαλλικὴ δίφθογγος **eu** (ἦτοι ὡς τι μεταξὺ τοῦ **ο** καὶ τοῦ **ε**) : **Boeotia** (Μπευότια) Βοιωτία, **comoedia** (κομευ-ντια) κωμῳδία.

Σημείωσις. Τὸ **ae**, **au**, **eu** καὶ **oe** δὲν εἶναι πάντοτε δίφθογγοι. Τὰ ἀποτελοῦντα τὰ συμπλέγματα ταῦτα φωνήεντα εἰς ὠρισμένας λέξεις προφέρονται χωριστά· π.χ. **aer** (ἄερ) ἀήρ, **aepēs** (ἄνεους) χαλκοῦς, **Laudicēa** (Λα-ου-ντι-κέα) Λαοδίκεια, **eunt** (ἔουντι) πορεύονται, **cōrceō** (κόερκεο) συνείργω, συνέχω.

4. Διαίρεσις τῶν συμφώνων.—1) Τὰ σύμφωνα διαιροῦνται εἰς :

α') ἑπτὰ ἄφωνα (**mutae**) : **b**, **c**, **d**, **g**, **q**, **p**, **t**.

β') δύο ὑγρά (**liquidae**) : **l**, **r**.

γ') δύο ἔρρινα (**nasales**) : **m**, **n**.

δ') τέσσαρα σφριστικά (**sibilantes** ἢ **spirantes**) : **j**, **f**, **s**, **v**.

ε') δύο διπλᾶ (**duplīces**) : **x** καὶ **z** (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν **x** προέρχεται συνήθως ἐξ ἐνώσεως τοῦ **c** ἢ τοῦ **g** μετὰ τοῦ **s**, τὸ δὲ **z**, χρησιμοποιοῦμενον εἰς λέξεις εἰλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ ἐξ ἄλλων γλώσσων, περιέχει τοὺς φθόγγους **ds**· πρβλ. τὰ διπλᾶ **z** καὶ **ξ** τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης).

2) Τὰ ἀφωνα ὑποδιαίρονται εἰς :

α') τρία οὐρανικά (gutturāles) : c, g, q.

β') δύο χειλικά (labiāles) : b, p.

γ') δύο ὀδοντικά (dentāles) : d, t.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν συμφώνων τῆς Λατινικῆς γλώσσης ληκτικά λέξεων εἶναι α') ἐκ τῶν ἀφώνων τὸ c καὶ τὸ t : lac, γάλα, caput κεφαλὴ· β') τὰ ὑγρά καὶ τὰ ἔρρινα l, r, m, n : consul ὕπατος, cor καρδιά, bellum πόλεμος, nomen ὄνομα· καὶ γ') τὸ συριστικὸν s καὶ τὸ διπλοῦν x, καθὼς καὶ τὰ συμφωνικά συμπλέγματα bs, ns, ms, ps, rs, rbs, lx (=les) καὶ rx (=res) : mos ἥθος, dux ἡγεμών, trabs δοκός, hiems χειμὼν, princeps ἀρχων, πρῶτος, ars τέχνη, urbs πόλις, stirps ῥίζα, falx δρέπανον, arx ἀκρόπολις.

Ἄν εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ληκτικῶν συμφώνων, ἀποβάλλεται, ὅπως ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἕτερον ἐκ δύο συμφώνων, τῶν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα εὐρεθοῦν εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Οὕτω lac (ἐκ τοῦ lact-), cor (ἐκ τοῦ cord-), mel (ἐκ τοῦ mell-), os (ἐκ τοῦ oss-).

Ἄν δὲ εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ τὸ συμφωνικὸν σύμπλεγμα ds ἢ ts ἢ nts, τότε τὸ ὀδοντικὸν (d ἢ t) πρὸ τοῦ s ἀποβάλλεται : (laud-s) laus ἔπαινος, (salut-s) salus σωτηρία, (dent-s) dens ὀδούς, (noct-s) nox νύξ. Πρβλ. Ἑλληνικά ἐλπίς ἐκ τοῦ ἐλπίδ-ς, τάπηξ ἐκ τοῦ τάπητ-ς, ἐλέφας ἐκ τοῦ ἐλέφαντ-ς, νύξ ἐκ τοῦ νύκτ-ς.

5. Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων, ἥτοι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν εἰς συλλαβάς, γίνεται, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν : a-gi-te, Ae-ne-as, si-sto, ve-strum, li-ber-tas, ex-ter-nus, val-lum, ad-sto, κλπ.

6. Ποσότης φωνηέντων καὶ συλλαβῶν. — 1) Τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι πάντα δίχρονα, ἥτοι ταῦτα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρά (longae) ā, ē, ī, ō, ū, ȳ, ἄλλοτε δὲ βραχεά (breves) ā, ē, ī, ō, ū, ȳ.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι πάντοτε μακραί.

Σημείωσις. Κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ φωνῇεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται (vocalis ante vocalem corripitur).

2) Συλλαβὴ τις λατινικῆς λέξεως εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν :

α') φύσει βραχεῖα (syllaba natura brevis), ἂν ἔχῃ βραχὺ φωνῇεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου ἢ ἂν ἡ συλλαβὴ αὕτη, ἢ ἔχουσα τὸ βραχὺ φωνῇεν, εὐρίσκεται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : āēris (τοῦ ἀέρος), lēgītē (ἀναγνώσατε).

β') φύσει μακρὰ (syllaba natura longa), ἂν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον: *amate* (ἀγαπᾶτε), *aulae* (αὐλαί).

γ') θέσει μακρὰ (syllaba positione longa), ἂν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ ἑνὸς διπλοῦ: *ter-gum*, (νῶτον), *si-sto* (ἴστημι), *val-lum* (χαράκιμα), *a xis* (ἄξιον).

Σημεῖωσις. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δευτερον ὑγρόν, λέγεται κοινῇ ἢ ἀδιάφορος (syllaba anceps) καὶ δύναται αὕτη εἰς τοὺς ποιητὰς νὰ λαμβάνηται, κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μέτρου, καὶ ὡς μακρά: *volūcres* (volūcres), *tenēbrae* (tenēbrae).

7. Τονισμός.— Σημεῖα τόνων δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γραφή, ὁ δὲ τονισμός τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοὺς ἑξῆς κανόνας:

1) Πᾶσα δισύλλαβος λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (penultīma): *māter* (μάτηρ) μήτηρ, *laurus* (λάου-ρους) δάφνη, *lĕgo* (λέ-γω) ἀναγινώσκω.

2) Πολυσύλλαβός τις λέξις τονίζεται, ἀναλόγως τῆς ποσότητος τῆς παραληγούσης αὐτῆς:

α') εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἂν αὕτη εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά: *Eurōpa* (Ἑου-ρώπα) Εὐρώπη, *puēlla* (πουέλλα) κόρη, *libertas* (λιμπέρτας) ἐλευθερία.

β') εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (antepenultīma), ἂν ἡ παραλήγουσα αὐτῆς εἶναι βραχεῖα: *anīma* (ἄνιμα) ψυχὴ, *porcūlus* (πόπου-λους) λαός:

8. Ἑγκλίσις τόνου.— Συνήθεις ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι *que* (τε, καί), *ne* (ἢ) καὶ τὸ (ἐρωτηματικὸν μόριον) *ne* (ἢ, ἄρα γε). Αὗται προσαρτῶνται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκάστοτε προηγουμένης λέξεως, ὁ δὲ τόνος αὐτῶν:

1) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7, 1 καὶ 2, α') καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν αὐτῆς βραχεῖαν, ἀποβάλλεται: *mensaque* (μένσακβε) καὶ ἡ τράπεζα, *meliodāne* (μελιόραβε) ἢ τὰ χοεῖτω.

2) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β') ἢ τονίζεται μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχη ὅμως τὴν λήγουσαν αὐτῆς μακράν, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἥτις οὕτω ἔχει δύο τόνους: *fi-līusque* (φί-λιούσκβε) καὶ

ὁ υἱός, multōsque (μούλτόσκιβε) καὶ πολλούς, aliāne (ἄλιάβε) ἢ ἄλλα, amicosne (ἀμικόσνε) ἄρά γε τοὺς φίλους;

9. Σημεῖα στίξεως.— Ἐκ τῶν σημείων τῆς στίξεως εἰς τὴν Λατινικὴν γραφὴν τὸ κόμμα (, virgula) ἢ τελεία (. punctum) καὶ τὸ ἐπιφωνηματικὸν (! signum exclamatiōis) εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Διάφορα σημεῖα στίξεως εἶναι τρία, ἥτοι :

α') τὸ κῶλον (: colon)

β') τὸ ἡμίκωλον (; semicōlon ἢ punctum et comma), τὰ ὅποια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν μέσην ἢ ἄνω στιγμὴν τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς (') καὶ

γ') τὸ ἐρωτηματικὸν (? signum interrogatiōis).

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

10 Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἶναι ἑνέα :

1) **πέντε κλιτὰ** (declinabilia), ἥτοι α') ὄνομα οὐσιαστικὸν (nomen substantivum), β') ὄνομα ἐπίθετον (nomen adjectivum), γ') ἀντωνυμία (pronomen), δ') μετοχή (participium), ε') ῥῆμα (verbum)· καὶ

2) **τέσσαρα ἄκλιτα** (indeclinabilia ἢ particulae=μόρια), ἥτοι: α') ἐπίρρημα (adverbium), β') πρόθεσις (praepositio), γ') σύνδεσμος (conjunctio), δ') ἐπιφώνημα (interjectio).

Ἡ **Ἀρχὴ** τῆς Ἑλληνικῆς γλῶσσης δὲν ἔχει, ἐκ τῆς κοινῆς δὲ τῶν διαλεγομένων ἀντιλήψεως ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων κατανοεῖται, ὅτι ὄνομά τι λαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ὡς γνωστὸν καὶ ὠρισμένον ἢ ὡς ἀγνωστὸν καὶ ἀόριστον : miles venit (=ὁ στρατιώτης ἔρχεται - ἢ - εἷς στρατιώτης ἔρχεται).

11. Τὰ οὐσιαστικά διακρίνονται καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφηρημένα (abstracta), τὰ δὲ συγκεκριμένα πάλιν διακρίνονται εἰς κύρια (propria) καὶ εἰς προσηγορικά (appellativa).

12. Τὰ **παρεπόμενα** τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν εἶναι τέσσαρα, ἥτοι γένος (genus), ἀριθμὸς (numerus), πτώσις (casus) καὶ κλίσις (declinatio).

1) **Γένη** καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἔχει τρία, ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum) : vir ἀνὴρ, femina γυνή, malum μήλον.

Σημείωσις. Διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄρθρου εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν τὸ γένος ὀνόματός τινος δύναται νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ τις μόνον ἐκ τῆς καταλήξεως ἢ, ἂν τὸ ὄνομα δηλοῖ πρόσωπον, ἐκ τοῦ σημαινομένου ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτω ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δηλούντων **πρόσωπα**, ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, ἄρσενικοῦ μὲν γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα ἄρρενα πρόσωπα (ὡς *vir* ἀνὴρ, *miles* στρατιώτης), θηλυκοῦ δὲ γένους εἶναι τὰ δηλοῦντα θηλυκά πρόσωπα (ὡς *mulier* γυνή, *virgo* παρθένος). Ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, τῶν δηλούντων δηλαδὴ **πράγματα**, ἐνεργείας, ἀφηγημένην τινὰ ἔννοιαν, κλπ., πολλὰ μὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὡς *collis* ἄρσ., λόφος ἄρσ., *mensa* θηλ., τράπεζα θηλ., *donum* οὐδ., δῶρον οὐδ.), πολλὰ ὅμως εἶναι διαφόρου γένους (ὡς *vinum* οὐδ., ὁ οἶνος, *mare* οὐδ., ἡ θάλασσα, *ara* θηλ., ὁ βωμός, *silva* θηλ., τὸ δάσος).

Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι ὅτι εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων γενικῶς εἶναι γένους οὐδετέρου: *aurum* ὁ χρυσός, *argentum* ὁ ἄργυρος, *ferrum* ὁ σίδηρος, *aes* ὁ χαλκός.

2) **Ἀριθμοὺς** ἡ Λατινικὴ ἔχει δύο (ὅπως καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ), ἥτοι ἐνικὸν (*singularis*) καὶ πληθυντικὸν (*pluralis*).

3) **Πτώσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει ἕξ: τὴν ὀνομαστικὴν (*nominativus*), τὴν γενικὴν (*genetivus*), τὴν δοτικὴν (*dativus*), τὴν αἰτιατικὴν (*accusativus*), τὴν κλητικὴν (*vocativus*) καὶ προσέτι τὴν ἀφαιρετικὴν (*ablativus*), περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ εἰς τὸ Συντακτικόν.

4) **Κλίσεις** ἡ Λατινικὴ ἔχει πέντε.

13. Εἰς **πᾶσαν** κλίσιν:

1) ἡ κλητικὴ τοῦ τε ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς - *us* δευτεροκλίτων ὀνομάτων (ληγουσῆς εἰς - *e*) βλ. καὶ § 19, 1.

2) ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν δοτικὴν αὐτοῦ.

3) τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν).

4) τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος εὐρίσκεται ἐκ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς, ἀφαιρουμένης τῆς (ἀρχικῆς) καταλήξεως αὐτῆς - *rum* ἢ - *um*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

1. Πρώτη κλίσις (**Declinatio prima**).

14. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον (ὅπως καὶ ἡ πρώτη κλίσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

Τὰ ὀνόματα ταῦτα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -a (γεν. -ae). (Χαρακτήρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος **a**, § 13, 4).

Παράδειγμα

(mensa τράπεζα, θ. mensa -)

Singularis

Pluralis ✓

Nominativus	mens- ā	τράπεζα	mens- ae	τράπεζαι
Genetivus	mens- ae	τραπέζης	mens- arum	τραπέζων
Dativus	mens- ae	τραπέζῃ	mens- īs	τραπέζαις
Accusativus	mens- am	τράπεζαν	mens- ās	τραπέζας
Vocativus	mens- ā	τράπεζα	mens- ae	τράπεζαι
Ablativus	mens- ā	(§ 12, 3)	mens- is	(§ 13, 2).

Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα terra γῆ, χώρα, insula νῆσος, statua ἀνδριάς, pugna μάχη κλπ., καθὼς καὶ τὰ ἄρσενικά ὀνόματα pautā ναύτης, agricola γεωργός, poëta ποιητής, Sequana Σηκουάνας κλπ. (βλ. 12, 1, σημ.).

15. Ἀνωμαλῖαι πρωτοκλίτων ὀνομάτων.— 1) Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεὰ) καὶ filia (θυγάτηρ) τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (deis, filiis) τὴν σχηματίζουν κανονικῶς εἰς -abus, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διάκρισις ἀπὸ τὰς ὁμοίας ἀντιστοίχους πτώσεις τῶν ἄρσενικῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων deus θεὸς καὶ filius υἱός. Οὕτω λέγεται deis et deabus ἢ dis deabusque (τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς), filius et filiabus ἢ filiis filiabusque (τοῖς υἱοῖς καὶ ταῖς θυγατράσι).

2) Τὸ ὄνομα familia οἰκογένεια εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχει κατάληξιν κανονικῶς -ae, ἀλλὰ καὶ -as (ἀρχαϊκῶς, ὁμοίως μὲ τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) εἰς τὰς φράσεις *pater familias* οἰκοδεσπότης, *mater familias* οἰκοδέσποινα, κ. ἄ. τ.

Ἄλλη ἀρχαϊκὴ κατάληξις, μὲ τὴν ὁποίαν σχηματίζουν πρωτόκλιτα ὀνόματα τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ (ιδίως εἰς τοὺς παλαιότερους ποιητὰς) εἶναι **-āi** (κατὰ τὴν β' κλίσιν): *aulāi* (= *aulae*, τῆς αὐλῆς), *terrāi* (= *terrae*, τῆς γῆς).

Τῆς δὲ γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἡ κατάληξις **-arum** εἰς τινὰ ὀνόματα συγκρίπτεται εἰς **-um**: *drachmum* = *drachmarum* (Οὐτῶ καὶ ἐπὶ δευτεροκλίτων *talentum* = *talentorum*, *Argivum* = *Argivorum*).

16. Ἑλληνικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, ἰδίως κύρια, μετενηνεγμένα εἰς τὴν Λατινικὴν, σχηματίζουν συνήθως ἐν αὐτῇ πτώσεις τινὰς τοῦ ἑνικοῦ παρομοίως ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ: (*Aineias*) nom. *Aeneas*, acc. *Aenean* - (Ἀγχίσης) nom. *Anchises*, acc. *Anchisen*, voc. *Anchise* - (Πηνελόπη) nom. (*Penelōpa* καὶ *Penelope*, gen. *Penelopae* καὶ *Penelopes*, acc. *Penelopen*, voc. *Penelope*.

Πολλὰ δὲ εἰς **-ης** (ὥς Ἀλκιβιάδης, Ἀριστείδης κ. τ. τ.) σχηματίζονται ἐν τῇ Λατινικῇ ὥς τριτόκλιτα: *Alcibiādes*, gen. *Alcibiadis* κλπ. κλητικὴ *Alcibiadē* κατὰ τὴν πρώτην Ἑλληνικὴν κλίσιν.

2. Δευτέρα κλίσις (*Declinatio secunda*).

17. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς **-us** ἢ εἰς **-er** (γεν. **i**) καὶ οὐδέτερα εἰς **-um** (γεν. **-i**). Χαρακτὴρ τοῦ θέματος **o** (§ 13, 4).

Παραδείγματα

(*domīnus* κύριος, θ. *domino*-, *puer* παῖς, θ. *puero*-,
ager ἀγρός, θ. *agro*-, *donum* δῶρον-, θ. *dono*).

Singularis

Nom.	<i>domīn-us</i>	<i>puer</i>	<i>ager</i>	<i>dōn-um</i> ✓
Gen.	<i>domin-ī</i>	<i>puēr-i</i>	<i>agr-i</i>	<i>don-ī</i>
Dat.	<i>domin-ō</i>	<i>puer-o</i>	<i>agr-o</i>	<i>don-ō</i>
Acc.	<i>domin-ūm</i>	<i>puer-um</i>	<i>agr-um</i>	<i>don-um</i>
Voc.	<i>domin-ē</i>	<i>puer</i>	<i>ager</i>	<i>don-um</i>
Abl.	<i>domin-ō</i>	<i>puer-o</i>	<i>agr-o</i>	<i>don-ō</i>

Pluralis

Nom. domin-ī	puer-i	agr-ri	don-ā
Gen. domin-ōrum	puer-orum	agr-orum	don-ōrum
Dat. dimīn-īs	puer-is	agr-is	don-īs
Acc. domin-ōs	puer-os	agr-os	don-a
Voc. domin ī	puer-i	agr-i	don-a
Abl. domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs

Κατὰ τὸ **dominus** κλίνονται καὶ τὰ pōpulus λαός, numērus ἀριθμός, nuntius, ἄγγελος κ. ἄ. Ἐπίσης τὰ θηλυκὰ δευτερόκλιτα εἰς -us τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν **δένδρων**, ὡς malus μη-~~λέα~~, ficus συκῆ, pirus ἀπιδέα, pōpulus λεύκη, κλπ., τὰ ὀνόματα al-vus κοιλία, humus γῆ, vannus λικμὸς σίτου καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνι-κῆς εἰλημμένα θηλυκὰ ὀνόματα, ὡς methōdus μέθοδος, Aegyptus Αἴγυπτος, κ. ἄ. τ.

Κατὰ τὸ **puer** κλίνονται τὸ gener γαμβρός, socer πενθερός, ves-per ἑσπέρα, libēri τὰ τέκνα (πληθυντικοῦ μόνον) καὶ τὸ μοναδικὸν εἰς -ir ὄνομα vir ἄνθρωπος.

Κατὰ τὸ **ager** κλίνονται τὰ liber βιβλίον, caper-τράγος, cul-ter μάχαιρα, faber σιδηρουργός, κ. ἄ. τ.

Κατὰ τὸ **donum** κλίνονται τὰ bellum πόλεμος, proelium μάχη, scutum ἄσπίς, pericūlum κίνδυνος, oppidum πόλις, templum ναός κ. ἄ. τ., προσέτι δὲ τρία οὐδέτερα ὀνόματα λήγοντα εἰς -us, ἥτοι τὸ vulgus ἢ volgus ὄχλος, (τὸ ὅποιον σπανιώτατα ἔχει καὶ ἀρσενικοῦ γένους αἰτιατικὴν volgum), τὸ virus δηλητηρίου καὶ τὸ pelāgus πέ-λαγος. Ἐκ τούτων τὸ μὲν volgus καὶ virus ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, τοῦ δὲ pelagus ὁ πληθυντικὸς εἶναι pelagē (πρὸς βλ. πελάγη). (Βλ. καὶ § 13, 3).

18. Ἀρχετὰ εἶναι τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς -er, ὡς puer, ager, κλπ. Ἀρχῆθεν εἶχον καὶ ταῦτα τὴν κατάληξιν -us (puer-us, ὅπως numer-us, agr-us κλπ.), ἀλλ' ἀπέ-βαλον αὐτήν, καθὼς καὶ τὴν κατάληξιν -e τῆς ἐνικῆς κλητικῆς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων δὲ τούτων ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ r τοῦ θέματος σύμφωνον (ὡς agr-, libr-, κλπ.), ταῦτα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν κατα-λήξεων -us καὶ -e ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ r ἐν e βραχύ. (Οὕτω προῆλθε

ἐκ τοῦ *agr* τὸ *ager*, ἐκ τοῦ *libr* τὸ *liber* κλπ.). Εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τὰ εἰς - *er* κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ εἰς - *us*.

Σημείωσις. Ὅμοιαν μεταβολὴν πάσχουν κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν, μεταφερόμενα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ ὑπερδυσύλλαβα Ἑλληνικὰ δευτερόκλιτα κύρια ὀνόματα, ὅσα λήγουσιν εἰς - *ros* π.χ. *Alexander* Ἀλέξανδρος (ἀντὶ *Alexandr-us*), *Antipāter* Ἀντίπατρος (ἀντὶ *Antipatr-us*). Ἀλλὰ *Codrus* Κόδρος. Μερικὰ ἐκ τούτων διαφοροῦνται, ὡς *Cassandrus* καὶ *Cassander* Κάσσανδρος. *Euandrus* καὶ *Euander* Εὐάνδρος.

19. Ἀνωμαλίας δευτεροκλίτων τινῶν ὀνομάτων.—1) Τὸ ὄνομα *deus* θεός· α') δὲν ἔχει εὐχρηστον τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ (*dee*) ὥς τοιαύτην οἱ ποιηταὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κλητικὴν τοῦ ὀνόματος *divus* (=θεός) - *dive*, οἱ δὲ μεταγενέστεροι Λατῖνοι αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν *deus* (=ὁ θεός)· β') εἰς ἐκάστην πτῶσιν τοῦ πληθυντικοῦ, πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἔχει διπλοῦς ἢ καὶ τριπλοῦς τύπους καὶ σχηματίζεται οὕτω· *dei* (*dii*), *di-deorum* (*deum*) - *deis* (*diis*), *dis-dei* (*dii*), *di-deis* (*diis*), *dis*.

2) Τὰ εἰς - *ius* καὶ - *ium* ὑπερδυσύλλαβα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ πολλάκις συναιροῦσι τὸ τελικὸν *ii* εἰς *i*, τονίζονται δὲ τότε, μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἶναι βραχεῖα (παρὰ τὸν κανόνα, § 7, 2, β'): *Vergilius* Βεργίλιος - γεν. *Vergilii* καὶ *Vergili*, *officium* ὑπηρεσία καθήκον - γεν. *officii* καὶ *offici*, κλπ.

3) Τὰ εἰς - *ius* κύρια ὀνόματα, τὰ γνησίως Λατινικά, ὡς *Vergilius*, *Manius*, *Tullius* κ.τ.τ. καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα *filius* (υἱός) τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν εἰς *i* ἀντὶ εἰς *ie* (κατὰ συναίρεσιν τοῦ *ie* εἰς *i*): *Tulli*=Τύλλιε, *fili*=υἱέ, *mi fili* υἱέ μου.

Σημείωσις. Βλ. ἀνωτέρω εἰς § 15, 2.

3. Τρίτη κλίσις (*Declinatio tertia*).

20. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις. Ταῦτα:

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων (α), ε, ο ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων (ἢ τῶν ληκτικῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, § 4, 2, σημ.).

2) εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν ἔχουν πάντα κατάληξιν - *is*: *urb-s* πόλις, γεν. *urb-is*· *mare* (οὐδ.) θάλασσα, gen. *mar-is*.

21. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα.

1) κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ θέματος αὐτῶν (§ 13, 4), εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὰ τριτόκλιτα) :

α') **φωνηεντόληκτα**. Ταῦτα πάντα ἔχουν χαρακτήρα **i**, ἐκτὸς δύο ὀνομάτων, τοῦ grus (γέρανός) καὶ τοῦ sus (ῥς), τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτήρα **u** (gen. gru-is, su-is).

β') **συμφωνόληκτα** μὲ χαρακτήρα ἄφωνον (b, p-c, g-d, t), ὕγρον ἢ ἔρρινον (l, r-m, n) ἢ συριστικὸν (s ἢ v) : trabs δοκός (gen. trab-is), bos βοῦς (gen. bov-is), nix χιών (gen. niv-is), κλπ. (Βλ. § 4, 2, σημ.).

2) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα (ἐκτὸς τοῦ grus καὶ τοῦ sus) εἶναι πάντα **ισοσύλλαβα** : civis πολίτης (gen. civis), sedes ἔδρα (gen. sedis). τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἶναι πάντα **περιττοσύλλαβα** : rex βασιλεὺς (gen. reg-is), lapis λίθος (gen. lapid-is).

Σημείωσις. Κυρίως καὶ τὰ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα ἀρχῇθεν εἶναι περιττοσύλλαβα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος αὐτῶν i συνεχωνεύθη μὲ πὸ ἐπόμενον i καὶ e τῶν καταλήξεων, παρουσιάζονται ὡς ἰσοσύλλαβα.

22. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων

1) τὰ **ἀρσενικά** καὶ τὰ **θηλυκά** ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις· καὶ ἄλλα μὲν ἔξ αὐτῶν εἶναι **καταληκτικά**, ἥτοι εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἔχουν τὴν κατάληξιν s, ἄλλα δὲ εἶναι **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : dux ἡγεμὼν (ἐκ τοῦ duc-s) gen. duc-is, puppi-s πρῦμα gen. puppis, consul ὑπάτος gen. consul-is, orator δῆτωρ gen. orator-is, κλπ.

2) τὰ **οὐδέτερα** ἔχουν τὰς αὐτὰς μὲ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά καταλήξεις μόνον εἰς τὴν γενικήν, τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (ἐνικῶν καὶ πληθυντικῶν), εἶναι δὲ πάντα **ἀκατάληκτα**, ἥτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : animal ζῶον gen. animal-is, mare θάλασσα gen. mar-is, κλπ. (Βλ. § 13, 3).

23. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἔξ ἐνὸς θέματος : dux (ἐκ τοῦ duc-s), gen. duc-is κλπ., lapis (ἐκ τοῦ lapid-s), gen. lapid-is κλπ., orator δῆτωρ, gen. orator-is κλπ.

2) ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἐξ ἑνὸς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις: miles στρατιώτης (ἐκ τοῦ *milet-s*), gen. *militis* κλπ., homo ἄνθρωπος, gen. *homin-is* κλπ., corpus σῶμα, gen. *corpor-is* κλπ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -s εἰς δὲ τὴν γενικὴν εἰς -is, πολλὰ φαινομενικῶς μόνον εἶναι διπλόθεμα, κυρίως δὲ ταῦτα εἶναι μονόθεμα σιγμώληκτα. Εἰς ταῦτα, δηλαδή, ὁ χαρακτήρ s μεταξὺ φωνηέντων ἐτράπη παλαιόθεν εἰς r. Τοιαῦτα εἶναι π.χ. τὸ *mus* μῦς, gen. *mur-is* (ἀρχῇθεν *mus-is*· πρβλ. μῦς, μν-ός, ἐκ τοῦ μυσ-ός)· *corpus* σῶμα, *corpor-is* (ἀρχῇθεν *corpos-is*), κ. ἄ.

24. Παραδείγματα τρίτης κλίσεως.

Α' Ἀρσενικά καὶ δηλικά.

1. Συμφωνώληκτα ἢ περιτοσύλλαβα.

(Κατακλητικά ἢ ἀκατάκλητα, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, § § 21-23).

(*dux* ἡγεμών, θ. *duc-*, *pastor* βοσκός, θ. *pastor-*, *homo* ἄνθρωπος, θ. *homo-* καὶ *homin-*, *urbs* πόλις, θ. *urb-*)

Singularis

Nom.	<i>dux (duc-s)</i>	<i>pastor</i>	<i>homo</i>	<i>urbs</i>
Gen.	<i>duc-is</i>	<i>pastor-is</i>	<i>homin-is</i>	<i>urb-is</i>
Dat.	<i>duc-i</i>	<i>pastor-i</i>	<i>homin-i</i>	<i>urb-i</i>
Acc.	<i>duc-em</i>	<i>pastor-em</i>	<i>homin-em</i>	<i>urb-em</i>
Voc.*	<i>dux</i>	<i>pastor</i>	<i>homo</i>	<i>urbs</i>
Abl.	<i>duc-e</i>	<i>pastor-e</i>	<i>homin-e</i>	<i>urb-e</i>

Pluralis

Nom.	<i>duc-es</i>	<i>pastor-es</i>	<i>homin-es</i>	<i>urb-es</i>
Gen.	<i>duc-um</i>	<i>pastor-um</i>	<i>homin-um</i>	<i>urb-ium</i>
Dat.	<i>duc-ibus</i>	<i>pastor-ibus</i>	<i>homin-ibus</i>	<i>urb-ibus</i>
Acc.	<i>duc-es</i>	<i>pastor-es</i>	<i>homin-es</i>	<i>urb-es</i>
Voc.*	<i>duc-es</i>	<i>pastor-es</i>	<i>homin-es</i>	<i>urb-es</i>
Abl.*	<i>duc-ibus</i>	<i>pastor-ibus</i>	<i>homin-ibus</i>	<i>urb-ibus</i>

* Βλ. § 13, 1-2.

Ὅμοιος κλίνονται τὰ: lux (luc - is, θηλ.) φῶς, rex (reg - is) βασιλεύς, lex (leg - is, θηλ.) νόμος, iudex (judic - is) δικαστής, lapis (lapid - is) λίθος, pes (ped - is) πούς, civitas (civit - ātis) πολιτεία, virtus (virtut - is) ἀρετή, miles (milit - is) στρατιώτης, principes (princip - is) ἄρχων - προῶτος, orator (oratōr - is) ῥήτωρ, uxor (uxōr - is) ἡ σύζυγος, arbor (arbōr - is, θηλ.) δένδρον, mos (mor - is, ἄρσ.) ἥθος, flos (flor - is, ἄρσ.) ἄνθος, tellus (tellūr - is) γῆ, lepus (lepōr - is) λαγός, mulier (mulier - is) γυνή, pulvis (pulvēr - is) κόνις, sermo (sermōn - is) λόγος, praedo (praedōn - is) ληστής, virgo (virgīn - is) παρθένος, ordo (ordin - is, ἄρσ.) τάξις, flammā (flamīn - is) ἱερεύς, tibicen (tibicin - is) αὐλητής—(κατὰ τὸ urbs) stirps (stirp - is) ῥίζα, arx (arc - is) ἀκρόπολις, gens (gent - is, θηλ.) ἔθνος, mors (mort - is, θηλ.) θάνατος, pons (pont - is, ἄρσ.) γέφυρα, κ. ἄ. (ἐν οἷς καὶ τὸ niv - is, χιών· plur. gen. niv - ium· ἀρχικὸν θέμα ningu -· προβλ. ningu - it χιονίζει).

Σημείωσις. Μερικὰ ἀκατάληκτα συμφωνόληκτα εἰς - er, εἰς τὰς ἄλλας πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς) πτώσεις συγκόπτουν τὸ e, τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ r. Τοιαῦτα εἶναι: α') τὰ συγγενικά ὀνόματα pater (patr - is) πατήρ, mater (matr - is) μήτηρ καὶ frater (fratr - is) ἀδελφός, β') τὰ ὀνόματα imber (imbr - is) ὄμβρος, uter (utr - is) ἀσκός, venter (ventr - is ἄρσ.) γαστήρ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων μηνῶν September (Septembr - is), Octōber, November καὶ December (προβλ. τὰ ἐλληνικά συγκοπτόμενα τριτόκλητα. π. χ., πατήρ, πατέρ - α. πατρ - ός).

2. Φωνεντόληκτα ἢ ἰσοσύλλαβα.

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(civis πολίτης, θ. civi -, nubes νεφέλη, θ. nube - καὶ nubi -)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	civīs	nūbēs	civēs	nūbes
Gen	civīs	nubīs	civī-ūm	nubi-ūm
Dat.	civī	nubī	civībus	nubībus
Acc.	civēm	nubēm	civēs (ἢ civ-is)	nubēs ἢ (nub-is)
Voc	civīs	nubes	cives	nubes
Abl.	civē	nubē	civībus	nubībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **civis**, τά: avis (θηλ.) πτηνόν, navis ναῦς, collis λόφος, fascis (ἄρσ.) δέσμη, hostis πολέμιος, orbis κύκλος, mensis μήν, unguis ὄνυξ, piscis ἰχθύς, vallis κοιλάς, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nubes**, τά: aedes (aed -is, θηλ.) ναός, sēdes (sed -is) ἔδρα (βλ. § 26, 4, Α', σημ.), fames (fam -is) πείνα, rupes (rup -is, θηλ.) βράχος (ἀπόκρημνος), κ. ἄ. (Βλ. καὶ § 16).

Β' Οὐδέτερα, συμφωνόληκτα ἢ φωνηεντόληκτα.

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(aequor πέλαγος, θ. aequor-, nomen ὄνομα, θ. nomen- καὶ nomin- opus ἔργον, θ. opus- καὶ oper-, mare θάλασσα, θ. mare- καὶ mari-)

Singularis

Nom.	aequor	nomen	opus	marē
Gen.	aequor-īs	nomīn-is	opēr-is	mar-īs
Dat.	aequor-ī	nomīn-i	oper-i	mar-ī
Acc.	aequor	nomen	opus	mare
Voc.	aequor	nomen	opus	mare
Abl.	aequor-ē	nomin-e	oper-e	mar-ī

Pluralis

Nom.	aequor-a	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Gen.	aequor-um	nomīn-um	opēr-um	mar-īum
Dat.	aequor-ibus	nomin-ibus	oper-ibus	mar-ibus
Acc.	aequor-a	nomīn-a	oper-a	mar-ia
Voc.	aequor-a	nomīn-a	oper-a	mar-ia
Abl.	aequor-ibus	nomin-ibus	oper-ibus	mar-ibus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **aequor**, τά: marmor (marmōr-is) μάρμαρον, fulgur (fulgūr -is) ἀστραπή, uber (ubēr -is) μαστός, ōs (ōr -is) στόμα, aes (aer -is) χαλκός, jus (jur -is) τὸ δίκαιον, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nomen**, τά: flumen (flumīn -is) ποταμός, certāmen (certamīn -is) ἀγών, caput (capīt -is) κεφαλὴ, κ. ἄ.

γ') κατὰ τὸ **opus**, τά: onus (onēr -is) φορτίον, corpus (corpōr -is) σῶμα, robur (robōr -is) ξύλον δρύινον κ. ἄ.

δ') κατὰ τὸ **mare**, τά: **animāl** (**animāl-is**) ζῶον, **exemplar** (**exemplār-is**) παράδειγμα, **par** (**par-is**) ζεύγος κ. ἄ.

25. Καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως.

	Singularis			Pluralis		
	Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.		Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	
Nom.	-s ἦ —	—		-es	-a (ἦ-ia)	
Gen.	-is	-is		-um (ἦ-ium)	-um (ἦ-ium)	
Dat.	-i	-i		-ibus	-ibus	
Acc.	-em (ἦ-im)	—		-es (ἦ-is)	-a (ἦ-ia)	
Voc.	-s ἦ —	—		-es	-a (ἦ-ia)	
Abl.	-e (ἦ-i)	-e ἦ-i		-ibus	-ibus	

26. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεων τινῶν τῶν τριτοκλίτων.—Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) Ἔχουν τὴν **αἰτιατικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** εἰς **-im** (ἀντὶ εἰς -em) :

α') τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα προσηγορικὰ ὀνόματα, ἥτοι τὸ **febris** πυρετός, **puppis** πρύμνα, **sitis** δίψα, **turris** πύργος, **tussis** βήξ καὶ **secūris** πέλεκυς, πάντα γένους θηλυκοῦ (Sing. Acc. **febrim**, **puppim**, **sitim**, **turrim**, **tussim**, **securim**).

β') τὰ εἰς -is ἰσοσύλλαβα ποταμῶν καὶ πόλεων, ὡς **Albis** Ἀλβις, **Tibēris** Τίβερις, **Neapōlis** Νεάπολις (Sing. Acc. **Albim**, **Tiberim**, **Neapolim**).

2) Ἔχουν τὴν **ἀφαιρετικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** εἰς **-i** (ἀντὶ εἰς -e) :

α') ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς -im (βλ. ἀνωτέρω 1, α' καὶ β') : **febris** - **febrī**, **puppis** - **puppī**, **Albis** - **Albī**, κλπ.

Σημείωσις. Κατάληξιν -i ἀντὶ -e εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν πολλάκις καὶ τὰ ὀνόματα **civis** πολίτης, **ignis** (ἄρσ.) πῦρ, **navis** ναῦς καὶ **imber** ὄμβρος (**civī**, **ignī**, **navī**, **imbrī**). Τοῦ **ignis** ὁ τύπος τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς **ignī** εἶναι ὁ κανονικὸς εἰς τὰς φράσεις **ferro et ignī** (διὰ σιδήρου καὶ πυρός), **aqua et ignī inderdicere** (ἀπαγορεύειν τὴν παροχὴν ὕδατος καὶ πυρός).

β') τὰ εἰς -is ἦ -er ὀνόματα μηνῶν, ὡς **Aprīlis**, **November** κλπ., καὶ τὰ εἰς -is προσηγορικὰ ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, ὡς **aequālis** ὁμηλιξ, **annālis** (ἐνν. **liber**) τὸ χρονικόν, **natālis** (ἐνν. **dies**) ἡ γενέ-

θλιος, Atheniensis Ἀθηναῖος, κλπ.: Sing. Abl. Aprili, Novembri, aequali, annali, natali, Atheniensi.

Σημείωσις. Ἀντιθέτως τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ἀρχῇθεν ἐπίθετα, σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν κανονικῶς εἰς -e: Juvenālis, Celer, Felix—Sing. Abl. Juvenale, Celere, Felice.

γ') τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -e, -al (-al, -is) καὶ ar (ar, -is), ὡς mare, animal, calcar (περὶνιστήριον): Sing. Abl. mari, animāli, calcāri.

3) Ἔχουν τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ia τὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τριτοκλίτων λήγοντα εἰς -e, -al, καὶ -ar (βλ. ἀνωτέρω 2, γ'): mare, mar-ia — animal, animal-ia — cal-car, calcar-ia.

Σημείωσις. Ὁ εἰς -ia σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς (αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τῶν οὐδετέρων τούτων εἶναι κανονικὸς, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα αὐτῶν ἔχει τὸν χαρακτήρα -i. (Βλ. § 21, 2. σημ.).

4) Ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium (ἀντὶ εἰς -um):

Α) τὰ ἰσοσύλλαβα (ἢ φωνηεντόληκτα μὲ χαρακτήρα i, § 21, 1, α'), ὡς civis - civium, collis - collium, navis - navium, aedes aedium, nubes - nubium, κλπ. (Βλ. § 24, Α', 2).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὸ canis κύνων, juvenis νεανίας καὶ sedes ἔδρα (Plur. Gen. canum, juvenum, sedum).

Β) ἐκ τῶν περιτοσυσλλάβων (ἢ συμφωνολήκτων, § 21, 1, β' καὶ 2):

α') τὰ ἔχοντα θέμα λήγον εἰς δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, ὡς urbs (θ. urb-), stirps (θ. stirp-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is, ὁστοῦν θ. oss-), imber (θ. imbr-): Plur. Gen. urb-ium, stirp-ium, arc-ium, pont-ium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium. (Βλ. § 24 Α', 1).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὰ τρία συγγενικά ὀνόματα pater, mater καὶ frater (θ. patr-, matr-, fratr-): Plur. Gen. patr-um, matr-um, fratrum. (Βλ. § 24, Α', 1. σημ. καὶ ἀνωτέρω Α', σημ.).

β') τὰ ὀνόματα dos (dot-is) προῖξ, fauces (πληθ. μόνον) ὁ λάγυγξ, fraus (fraudis) ἀπάτη, lis (lit-is) ἔρις, mus (mur-is) μῦς, nix (niv-is) χιών, vires (πληθ.) δύναμις, τὰ ἐθνικά τὰ λήγοντα εἰς -as (-ātis) ἢ -is (-ītis), ὡς Arpinas-Arpinates οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου, Samnis-Samnītes, οἱ Σαυνῖται, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα nostras

ἡμεδαπός, vestras ὑμεδαπός, optimātes (πληθ.) οἱ ἀριστεῖς καὶ penātes (πληθ.) οἱ ἔρχειοι θεοί: Plur. Gen. dot - ium, fauc - ium, fraud - ium, lit - ium, mur - ium, niv - ium, vir - ium, Arpinat - ium, Samnit - ium, nostrat ium, vestrat - ium, optimat - ium, penat - ium.

Γ') τὰ οὐδέτερα εἰς - e, - al καὶ - ar: mare - marium, animal - animalium, calcar - calcarium. (Βλ. § 24, Β' καὶ ἄνωτέρω 2, γ' καὶ 3).

Σημειώσεις. Τὰ ἰσοσύλλαβα ἢ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς - ium, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα τῶν ἔχει τὸν χαρακτῆρα i (§ 21, 1. α') civis (θ. civi -) civi - um, aedes (θ. aedi -) aedi - um, κλπ. Ἐκ τῶν περιττοσυντάκτων ἢ συμφωνολόγητων τινά μὲν κανονικῶς σχηματίζουν καὶ ταῦτα τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς - ium, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀρχῇθεν φωνηεντόληκτα (μὲ χαρακτῆρα i), π. χ. τὸ ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens ἔθνος, κ. ἄ. (ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνίκου ἦτο ἀρχῇθεν arti - s, parti - s, morti - s, genti - s). Τὰ ἄλλα συμφωνολόγητα, τὰ σχηματίζοντα τὴν πτώσιν ταύτην εἰς - ium, τὴν σχηματίζουν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ προηγούμενα: arx — arc - ium, urbs — urb - ium, pons — pont - ium, imber — imbr - ium, fraus — fraud - ium, κλπ. (ὅπως aedi - um, arti - um, κλπ.). (Βλ. ἄνωτέρω 4, Β', α' καὶ β').

5) Ὅσα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς - ium σχηματίζουν συνήθως καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν εἰς - is (ἀντὶ εἰς - es): civis - civis (= πολίτας), hostis - hostis (= πολεμίου), pars - partis (= μερίδας).

27. Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως.

1) Bos βοῦς, bov - is, bov - i, bov - em, bos, bov - e. Plur. bov - es, bo - um, bubus (ἢ bobus), κλπ. (θ. bo - καὶ bov -).

2) Caro (θηλ.) κρέας, carn - is, κλπ. Plur. carn - es, carn - ium, κλπ. (θ. caro - καὶ carn -).

3) Iter (οὐδ.) πορεία, itinēr - is, itiner - i, iter, iter, itiner - e, Plur. itiner - a, itiner - um, κλπ. (θ. iter - καὶ itiner -).

4) Juppīter Ζεὺς, Jov - is, Jov - i, Jov - em, Juppiter, Jov - e.

5) Senex γέρων, sen - is, sen - i κλπ. Plur. sen - es, sen - um, sen - ibus, κλπ. (θ. senec - καὶ sen -).

6) Vis δύναμις (γεν. καὶ δοτ. ἑλλείπουν), Acc. vim, Abl. vi. Plur. vir - es, vir - ium, vir - ibus, κλπ. (26, 4, Β', β').

28. Τριτόκλιτα τῆς Λατινικῆς γλώσσας ἐκ τριτοκλίτων τῆς Ἑλληνικῆς. — Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων (κυρίων ἢ προσηγορι-

κῶν), τῶν προερχομένων ἐξ Ἑλληνικῶν τριτοκλίτων, τινὰ μὲν κλίνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης· π.χ. Plato Πλάτων, Platōn - is, Platon - i, Platon - em, κλπ. (ὡς sermo, sermōn - is, § 24, Α'. 1).

Ἀρχετὰ ὁμῶς τοιαῦτα ὀνόματα εἰς τινὰς πτώσεις σχηματίζουν τύπους παρομοίους μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτως π.χ. Aer ἀήρ, aether αἰθήρ, Marāthon Μαραθὼν—Acc. aer-**a**, aethēr - **a**, Marathon - **a**, κλπ. Cyclops Κύκλωψ, Cyclop̄a Κύκλωπα, Cyclop̄es Κύκλωπες, Acc. Cyclop̄ - **as**.

4, Τετάρτη κλίσις (Declinatio quarta).

29. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς - us (γεν. - us) καὶ οὐδέτερα εἰς - u (γεν. - us) Χαρακτὴρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος - u (§ 13, 4).

Παράδειγματα

fructus καρπός, θ. fructu -, cornu κέρασ, θ. cornu -)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	fruct- ūs	corn- ū	fruct- ūs	corn- ūā
Gen.	fruct- ūs	corn- ūs	fruct- ūm	corn- ūm
Dat.	fruct- ūī	corn- ū	fruct- ibus	corn- ibus
Acc.	fruct- ūm	corn- ū	fruct- ūs	corn- ua
Voc.	fruct- ūs	corn- ū	fruct- ūs	corn- ua
Abl.	fruct- ū	corn- ū	fruct- ibus	corn- ibus

Ὅμοιως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **fructus**, τά: sensus αἴσθησις, senātus γερονσία, exercitus στρατός, equitatus ἵππικόν, peditatus πεζικόν, impetus ἔφοδος κλπ., (τὰ θηλυκὰ) acus βελόνη, manus χεῖρ, κλπ.

β') κατὰ τὸ **cornu**, τὰ genu γόνυ, veru ὀβελός, κλπ.

30. Διάφορος σχηματισμός πτώσεών τινων.—Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως.

1) Τὴν **δοτικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** τὴν σχηματίζουν ἐνίοτε καὶ τὰ εἰς - us (διὰ συναίρεσιν τοῦ - uī εἰς - **u**), ὅπως τὰ οὐδέτερα senatu (=senatui).

2) Τὴν **δοτικὴν** (καὶ ἀφαιρετικὴν) τοῦ **πληθυντικοῦ** τὴν σχηματίζουν εἰς -ubus (ἀντὶ εἰς -ibus) τὰ ὀνόματα artus ἄρθρον (πληθ. artus, τὰ μέλη τοῦ σώματος) καὶ tribus τριτὺς: artūbus, tribūbus. Τὰ δὲ ὀνόματα lacus λίμνη καὶ portus λιμὴν εἰς τὴν πτώσει ταύτην διαφοροῦνται: lacibus καὶ lacubus, portibus καὶ portubus.

3) Τὸ ὄνομα domus (οἶκος) ἔχει καὶ τινες τύπους κατὰ τὴν δευτέραν κλίσειν (κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ): Sing. domus-domus, domui, domum, domus, Plur. domus, domuum (καὶ **domorum**), domibus **domos**, domus, domibus.

Σημείωσις. Ὑπάρχει καὶ τύπος (τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ὡς τοπικῆς) domi, πάντοτε ὡς ἐπίρρημα (=οἶκοι).

31. Ἐκ τῶν εἰς -us ληγόντων ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως **θηλυκὰ** εἶναι **μόνον** τὸ acus βελόνη, domus οἶκος, idus (-uum, πληθυντικοῦ **μόνον**) αἱ εἰδοί, manus χεῖρ, porticus στοὰ καὶ tribus τριτὺς.

5. Πέμπτη κλίσις (Declinatio quinta).

32. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ **μόνον**, λήγοντα εἰς -es (γεν. -ēi ἢ -ei). Χαρακτήρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -e, § 13, 4.

Παραδείγματα

(dies ἡμέρα, θ. die-, res πρᾶγμα, θ. re-, species ὄψις, θ. specie-)

	Singularis			Pluralis		
Nom.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Gen.	diēi	rēi	speciēi	diērum	rērum	—
Dat.	diei	rei	speciēi	diēbus	rēbus	—
Acc.	diem	rēm	speciēm	dies	rēs	species
Voc.	dies	rēs	species	dies	rēs	species
Abl.	diē	rē	speciē	diēbus	rēbus	—

Σημείωσις. Τὸ e τῆς παραληγοῦσης εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὸν μὲν, ἂν προηγῇται αὐτοῦ φωνὴν (diēi, speciēi), παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, 1, Σημ.), βραχὺ δέ, ἂν προηγῇται αὐτοῦ σύμφωνον (rēi, fidēi).

33. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως.

1) τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν πλήρη** τὸν σχηματίζουν **μόνον**

τὸ dies ἡμέρα καὶ τὸ res πρᾶγμα. Τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν μόνον ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν καὶ κλητικήν ἢ δὲν ἔχουν καθόλου πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

2) **ἀρσενικοῦ γένους** εἶναι μόνον τὸ dies ἡμέρα (συνήθως) καὶ τὸ merities μεσημβρία (πάντοτε). Τὸ dies εἶναι θηλυκοῦ γένους, ἰδίως ὅταν σημαίνει **χρόνον** ἢ **προθεσμίαν** : longa dies μακρὸς χρόνος certa dies ὠρισμένη προθεσμία.

6. Ἀνώμαλα ὀνόματα.

34. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς, πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἀνώμαλα ἤτοι :

1) **ἐτερογενῆ** (heterogenēa). Τοιαῦτα εἶναι.

frenum, -i	χαλινὸς	Plur. frena	καὶ	freni	(ἀρσ.)
jocus, -i	παιδιὰ (παιχνίδι)	» joci	καὶ	joca	(οὐδ.)
locus, -i	τόπος	» loci	καὶ	loca	(οὐδ.)

(Περὶ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δεσμός - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, κλπ.).

2) **ἐτερόκλητα** (heteroclita). Τοιαῦτα εἶναι :

jugerum, -i	πλῆθρον, Plur. juger -a, -um, -ibus, κατὰ τὴν γ' κλίσιν.
vas, vas -is	ἄγγειον, Plur. vas -a, -orum, -is, κατὰ τὴν β' κλίσιν
requies, -ētis	ἡσυχία, Sing. Acc. καὶ requiem, Abl. requie, κατὰ τὴν ε' κλίσιν.

Σημείωσις. Τὰ **figus**, -i συκὴ καὶ **laurus**, -i δάφνη (τῆς β' κλίσεως § 17) ἔχουν ἐκ τῆς δ' κλίσεως τὰς πτώσεις τὰς ληγούσας εἰς -us καὶ u.

3) **ἀφθονοῦντα** (abundantia), ἤτοι ὀνόματα κλινόμενα

α) κατὰ δύο διάφορα γένη, ὥς

baculum, -i	καὶ baculus, -i	βακτηρία
callum, -i	καὶ callus, -i	τύλος (ὁ κάλος)
clipeus, -i	καὶ clipeum, -i	ἀσπίς
pilæus, -i	καὶ pileum, -i	πῖλος

(Περὶ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, κλπ.).

β) κατὰ δύο διαφοροὺς κλίσεις, ὥς

materia, -ae	καὶ materies, -ei	ὕλη
elēphans, -antis	καὶ elephantus, -i	ἐλέφας
plēbs, plēbis	καὶ plēbes, -bēi	ὁ λαὸς (οἱ πληβεῖται).

γ') κατὰ διάφορον γένος ἅμα καὶ κλίσιν, ὡς
 alimonia - ae καὶ alimonium, -i τροφῇ
 tapētum, -i καὶ tapes, -ētis τάπης
 conātum, -i καὶ conātus, -us ἀπόπειρα
 penum, -i καὶ penus, -oris (οὐδ.) καὶ penus, -us (θηλ.) τροφῇ

4) ἑλλειπτικά (defectiva). Ταῦτα εἶναι :

Α') ἑλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (singularia tantum). Τοιαῦτα εἶναι, κανονικῶς, τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, οἷον πόλεων, ποταμῶν, ὁρέων κ.τ.τ., ὡς Sulla Σύλλας, Roma Ρώμη, Carthāgo Καρχηδῶν, Tibēris Τίβερις, Aethna Αἴθνα κλπ., τὰ ὀνόματα ἀφηρημένων ἐννοιῶν, ὡς justitia δικαιοσύνη, pietas εὐσέβεια κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων, ὡς sol ἥλιος, luna σελήνη, hiems χειμῶν, ver ἔαρ, κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων, ὡς aurum χρυσός, argentum ἄργυρος, aes χαλκός, κλπ.

β') μόνον πληθυντικῷ ἀριθμῷ (pluralia tantum). Τοιαῦτα κανονικῶς εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν ἢ ἐθνῶν, ὡς Sabīni οἱ Σαβῖνοι, Aedūi οἱ Αἴδουοι, Gallī οἱ Γαλάται κλπ., συγκροτημάτων νήσων ἢ ὁρέων, ὡς Baleāres αἱ Βαλεαρίδες (νῆσοι), Alpes αἱ Ἀλπεις κλπ., πόλεων τινων, ὡς Athēnae Ἀθῆναι, Puteōli οἱ Ποτίολοι (πόλις), κλπ., ἑορτῶν, ὡς Bacchanalia τὰ Διονύσια, Saturnalia τὰ Κρόνια κλπ.

Pluralia tantum, ἤτοι εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, εἶναι, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἐξῆς συνηθέστατα ὀνόματα :

arma, -orum ὅπλα	supēri, -orum οἱ ἄνω θεοὶ
moenia, -ium τείχη	infēri, -orum οἱ κάτω θεοὶ
insidiae, -arum ἐνέδρα	manes, -ium αἱ ψυχαὶ (τῶν νεκρῶν)
spolia, -orum λάφυρα	divitiae, -arum ὁ πλοῦτος
indutiae, -arum ἀνακωχή	tenēbrae, -arum τὸ σκότος
idus, -uum αἱ εἰδοὶ (§ 31)	fauces, -ium ὁ λάρυγξ (§ 26, 4, Β', β')
libēri, -orum τὰ τέκνα (§ 17)	viscēra, -um τὰ σπλάγχνα
postēri, -orum οἱ ἀπόγονοι	nuptiae, -arum ὁ γάμος
majōres, -um οἱ πρόγονοι	exsequiae, -arum ἡ ἐκφορὰ

Σημείωσις. Ὀνόματά τινα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μεταβάλλουν σημασίαν, ὡς

Ἑνικὸς

aedes, -is ναὸς
 aqua, -ae ὕδωρ
 auxilium, -i βοήθεια
 castrum, -i (ἢ μάλλον castellum, -i) φρούριον
 copia, -ae ἀφθονία
 impedimentum, -i κώλυμα
 littera, -ae (γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου)
 opēra, -ae κόπος
 rostrum, -i ῥάμφος ἢ ἔμβολον

Πληθυντικός

aedes, -ium οἶκος
 aquae, -arum ἱαματικά ὕδατα
 auxilia, -orum ἐπικουρικὸν στρατεύμα
 castra, -orum στρατόπεδον
 copiae, -arum στρατεύματα
 impedimenta, -orum ἀποσκευαί
 litterae, -arum ἐπιστολή, συγγράμματα κλπ.
 opērae, -arum ἐργάται
 rostra, -arum τὸ δημόσιον βήμα (ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ).

Β') ἑλλειπτικά **κατὰ πτώσιν** (defectiva casibus). Τοιαῦτα συνήθως εἶναι τὰ ἑξῆς:

dicis (γεν. ἑνικ.), εὐχρηστον εἰς τὰς φράσεις dicis causā καὶ dicis gratiā νόμου χάριν (= γιὰ τὸν τύπο).

fas ὅσιον καὶ **nefas** ἀνόσιον, εὐχρηστα μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἑνικοῦ.

fors τύχη, εὐχρηστον προσέτι εἰς τὴν ἑνικὴν ἀφαιρετικὴν forte, κατὰ τύχην.

infitias (αἰτ. πληθ.), εὐχρηστον εἰς τὴν φράσιν infitias ire, ἀρνεῖσθαι.

pondo (ἀφαιρ. ἑνικ.) τὸ βάρος, εὐχρηστον εἰς φράσεις οἷαι αἱ ἑξῆς: uncia pondo μία οὐγγία (τὸ βάρος), corōna aurea pondo ducentum (librarum, § 15, 2) στέφανος χρυσοῦς (τὸ βάρος) διακοσίων λιτρῶν.

sponte (ἀφαιρ. ἑνικ. τοῦ ἀχρήστου ὀνόματος spons, θηλ.), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰς φράσεις meā, (tuā, suā) sponte τῇ ἐμῇ (τῇ σῇ, τῇ αὐτοῦ) βουλήσει.

vicis (γεν. ἑνικοῦ τοῦ ἀχρήστου vix ἢ vicis ἐναλλαγῇ), εὐχρηστοι προσέτι ἡ αἰτιατικὴ vicem, ἡ ἀφαιρετικὴ vice καὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἡ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ αἰτιατικὴ vices καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ vicibus. (Βλ. καὶ § 27, 6 (vis)).

δ) **Ἀκλιτα** (indeclinabilia). Τοιαῦτα εἶναι τὸ instar (οὐδ. ὀνομ. καὶ αἰτ. ἑνικ.) εἶδος - μορφή, mane (οὐδ. ὀνομ. αἰτ. καὶ ἀφαιρ. ἑνικ.) πρωΐα καὶ secus (οὐδ. ὀνομ. καὶ αἰτ.) γένος - φύλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

35. Τὰ ἐπίθετα (adjectīva) καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι :

- 1) **τρικατάληκτα**, ὡς alt - us, alt - a, alt - um ὑψηλός, - ή, - όν' celer, celer - is, celer - e ταχύς, - εἶα, - ύ.
- 2) **δικατάληκτα**, ὡς fort - is, fort - e δυνατός, - ή, - όν.
- 3) **μονοκατάληκτα**, ὡς felix εὐτυχής, - ής, - ές.

36. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων.

1) Τὰ **τρικατάληκτα** εἶναι :

α') **δευτερόκλιτα**, ἥτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται εἰς μὲν τὸ ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν β' κλίσιν, εἰς δὲ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν α', ὡς long - us, long - a, long - um μακρός, - ά, - όν' liber, libēr - a, libēr - um ἐλεύθερος, - α, - ον.

β') **τριτόκλιτα**, ἥτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται καὶ εἰς τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσιν, ὡς celer, celēr - is, celer - e ταχύς, εἶα, - ύ, acer, acr - is, acr - e ὀξύς, - εἶα, - ύ.

2) Τὰ **δικατάληκτα** καὶ τὰ **μονοκατάληκτα** ἐπίθετα εἶναι πάντα τριτόκλιτα, ὡς facil - is (ἄρσ. καὶ θηλ.), facil - e (οὐδ.) εὐκόλος, - ον' felix (ἄρσ. θηλ. καὶ οὐδ.) εὐτυχής, - ές.

Δικατάληκτα εἶναι πάντα τὰ ἐπίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ, ὡς alt - ī - or (ἄρσ. καὶ θηλ.), alt - ius (οὐδ.) ὑψηλότερος.

1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

37. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

- 1) εἰς - us, - a, - um : bon - us, bon - a, bon - um, ἀγαθός, - ή, - όν.
- 2) εἰς - er, - (e r) a, - (e r) um : liber, libēr - a, libēr - um ἐλεύθερος, - α, - ον, niger, nigr - a, nigr - um μέλας, - αῖνα, - αν.

Σημείωσις. Μοναδικόν, λήγον εἰς - ur (- ura, - urum), εἶναι τὸ satur, satūra, satūrum πλήρης, - ες.

38. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἐπιδέτων.

α') bonus ἀγαθός

Singularis				Pluralis	
Nom. bōn-ūs	bon-ā	bon-um	bon-i	bon-ae	bon-ā
Gen. bon-i	bon-ae	bon-i	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
Dat. bon-ō	bon-ae	bon-ō		bon-is	
Acc. bon-ūm	bon-ām	bon-um	bon-ōs	bon-ās	bon-a
Voc. bon-ē	bon-a	bon-um	bon-i	bon-ae	bon-a
Abl. bon-ō	bon-ā	bon-ō		bon-is	

β') liber ἐλεύθερος

Singularis				Pluralis	
Nom. liber	libēr-ā	libēr-ūm	libēr-i	libēr-ae	libēr-ā
Gen. liber-i	liber-ae	liber-i	liber-ōrum	liber-ārum	liber-ōrum
Dat. liber-ō	liber-ae	liber-ō		liber-is	
Acc. liber-ūm	liber-ām	liber-um	liber-ōs	liber-ās	liber-a
Voc. liber	liber-a	liber-um	liber-i	liber-ae	liber-a
Abl. liber-ō	liber-ā	liber-ō		liber-is	

γ') niger μέλας

Singularis				Pluralis	
Nom. nigr-ēs	nigr-ā	nigr-ūm	nigr-i	nigr-ae	nigr-ā
Gen. nigr-i	nigr-ae	nigr-i	nigr-ōrum	nigr-ārum	nigr-ōrum
Dat. nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō		nigr-is	
Acc. nigr-um	nigr-ām	nigr-um	nigr-ōs	nigr-ās	nigr-a
Voc. niger	nigr-a	nigr-um	nigr-i	nigr-ae	nigr-a
Abl. nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō		nigr-is	

Κατὰ τὸ **bonus**, -a, -um κλίνονται καὶ τὰ malus -a, -um κα-
κός, magnus, -a, -um-μέγας, parvus, -a, -um μικρός, κ. ᾧ.

Κατὰ τὸ **liber** κλίνονται τὰ ἐπίθετα asper (-ēra, -ērūm) τρα-
χύς, miser ἄθλιος, tener τρυφερός, τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς -fer ἢ
-ger ὡς frugīfer (-fēra, -fērūm) καρποφόρος, pomīfer ὀπωροφόρος,
armiger ὀπλοφόρος κλπ., καὶ τὸ μοναδικὸν satur, satūra, satūrūm
πλήρη. Ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ
ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (-us καὶ -e). Οὕτω ἐκ τοῦ liber-us προ-
ῆλθε τὸ liber-, ἐκ τοῦ miser-us τὸ miser- κλπ. (Βλ. § 17 puer καὶ § 18).

Κατὰ τὸ **niger** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **aeger** (-gra, -grum) ἄρρωστος, **creber** (-bra, -brum) πυκνός, **pulcher** (-chra, -chrum) ὡραῖος, **ruber** (-bra, -brum) ἐρυθρός, **sacer** (-cra, -crum) ἱερός, κ.ἄ. Καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατάληξιν (-us, -e), μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς καταλήξεως εἰς τὰς πτώσεις ταύτας ἀνέπτυξαν ἓν **e** βραχὺ πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ τοῦ θέματος **r**. Οὕτω ἐκ τοῦ **niger** -us προῆλθε τὸ **nigr**- καὶ εἶτα **nig** - e - r, ἐκ τοῦ **sacer** -us τὸ **sacr** - καὶ εἶτα **sac** - e - r κλπ. (Βλ. § 17 **ager** καὶ § 18).

2. Τριτόκλιτα ἐπίθετα

39. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουν εἰς :

1) τὰ τρικατάληκτα εἰς **er**, - (e) **ris**, - (e) **re**.

2) τὰ δικατάληκτα εἰς - **is** - e, τὰ δὲ συγκριτικὰ εἰς - **ior**, - **ius**.

3) τὰ μονοκατάληκτα, πολλὰ μὲν εἰς **x**, ὡς **audax** τολμηρός, **rapax** ἄρπακτικός, **felix** εὐτυχής, κλπ., ἄλλα δὲ εἰς - **i**, - **r**, - **es**, - **us**, - **ns**, κλπ. ὡς **vigil** (- **gilis**) ἀγρυπνος, **pauper** (- **pēris**) πένης, **dives** (- **vītis**) πλούσιος, **vetus** (- **tēris**) παλαιός, **prudens** (- **entis**) συνετός, κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι κυρίως ἢ δικατάληκτα ἢ μονοκατάληκτα, ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται ὡς τρικατάληκτα (ἦτοι τὰ εἰς - **er**) ἦσαν καὶ ταῦτα δικατάληκτα (**celēr** - **is** ἀρο. καὶ θηλ. **celēr** - e οὐδ., **acr** - **is** ἀρο. καὶ θηλ. **acr** - e οὐδ.) ἀλλ' ἀπέβαλον κατόπιν τὴν κατάληξιν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς (- **is**), καὶ ὅσα πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ τοῦ θέματος **r** εἶχον ἄλλο σύμφωνον, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἓν **e** βραχὺ. Οὕτω ἐκ τοῦ **acr** - **is** προῆλθε τὸ **acr** - καὶ εἶτα **ac** - e - r. (Πρβλ. § 38, **liber** καὶ **niger**).

40. Παραδείγματα τριτοκλίτων ἐπιδέτων.

Α' Τρικατάληκτα.

(**celer** ταχύς, **acer** δξύς)

Singularis

Nom.	celer	celēris	celēre	acer	acris	acre
Gen.		celeris			acris	
Dat.		celeri			acri	
Acc.	celerem	celerem	celere	acrem	acrem	acre
Voc.	celer	celeris	celere	acer	acris	acre
Abl.		celeri			acri	

Pluralis

Nom.	celēres	celēres	celeria	acres	acres	acria
Gen.		celerium			acrium	
Dat.		celeribus			acribus	
Acc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Voc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Abl.		celeribus			acribus	

Κατὰ τὸ **acer** κλίνονται τὸ celēber (-bris, -bre) ὀνομαστός, salūber ὑγιεινός, equēster (-stris, -stre) ἵππικός, pedester πεζικός, κ. ἄ. Τὸ celer εἶναι μοναδικόν (§ 39, 3, Σημ.).

Β' ΔΙΚΑΤΑΛΗΚΤΑ.

(facilis εὐκόλος, altior ὑψηλότερος)

Singularis

	Ἀρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.
Nom. facilis		facile	altior	altius
Gen.	facilis		altiōris	
Dat.	facili		altiōri	
Acc. facilem		facile	altiōrem	altius
Voc. facilis		facile	altior	altius
Abl.	facili		altiōr - e	

Pluralis

Nom. faciles		facilia	altiōres	altiōr - a
Gen.	facilium		altiōr - um	
Dat.	facilibus		altioribus	
Acc. faciles		facilia	altiōres	altiōr - a
Voc. faciles		facilia	altiōres	altiōr - a
Abl.	facilibus		altioribus	

Κατὰ τὸ **facilis** κλίνονται τὰ : difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, fertilis εὐφορός, fortis ἰσχυρός, gravis βαρὺς, κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **altior, -ius** κλίνονται πάντα τὰ συγκριτικά (περὶ τῶν ὁποίων βλ. κατωτέρω).

Γ' Μονοκατάληκτα.

(felix εὐτυχής, prudens συνετός)

Singularis

	Ἀρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.	Ἀρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.
Nom.	fēlix		prūdēns	
Gen.	felīcis		prudētis	
Dat.	felīci		prudēti	
Acc.	felīcem	felix	prudētem	prudens
Voc.	felix	felix	prudens	prudens
Abl.	felīci		prudētī	

Pluralis

Nom.	felīces	felicia	prudētes	prudētia
Gen.	felīcium		prudētium	
Dat.	felīcibus		prudētibus	
Acc.	felices	felicia	prudētes	prudētia
Voc.	felices	felicia	prudētes	prudētia
Abl.	felīcibus		prudētibus	

Κατὰ τὸ **felix** κλίνονται τά: atrox (atrōcis) σκληρός, ferox ἄγριος, audax (audācis) τολμηρός, rapax ἄρπακτικός κ. ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ **prudens** κλίνονται τά: ingens ὑπερμεγέθης, vēhēmens σφοδρός, sapiens σοφός, elēgans κομψός κ. ἄ.

41. Παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα.—Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἑνικοῦ εἰς -ī, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς -ia: celer-celeri-cele-riūm-celeria, gravis-gravi-graviūm-gravia, felix-felici-feliciūm-celeria, (βλ. § 26, 2, β' καὶ γ' καὶ Σημ.).

Ἐξαίρουνται καὶ

1) ἔχουν κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἑνικοῦ εἰς -e, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς -a:

α) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα altior, altius-altiore, altiorum, altiora

Σημείωσις. Τὰ ἀνόμαλα παραθετικά plūres (πλείονες) καὶ complūres (πάμπολλοι) ἔχουν τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium : (plures, plura) plurium, (complures, complura) complurium.

β) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα compos (-ōtis) ἐγκρατής, dives (-ītis) πλούσιος, particeps (-cīpis) μέτοχος, pauper (-pēris) πένης, princeps (-cīpis) πρῶτος, superstes (-stītis) ἐπιζῶν καὶ vetus (-tēris) παλιός: divitē-divitum, -veterē-veterum-vetera. (Ἐκ τῶν προηγουμένων ἐπὶ μονοκατάληκτων ἐπιθέτων μόνον τὸ vetus σχηματίζει πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου vetera, καὶ τὸ dives, κατὰ ἀπλολογίαν, ditia ἀντὶ divitia).

2) ἔχουν τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um (καίτοι ἔχουν τὴν ἀφαιρετικήν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i) τὰ ἐπίθετα inops (-ōris) ἐνδεής καὶ memor (-ōris) μνήμων: (inopi) inōrum, (memori) memorum.

3. Ἀνόμαλα ἐπίθετα.

42. Ἐκ τῶν ἀνωμάτων ἐπιθέτων ἄξια σημειώσεως εἶναι:

1) μερικὰ ἐλλειπτικά ἢ ἄκλιτα (πρβλ. § 34, 4 καὶ 5) καὶ τοιαῦτα συνήθη εἶναι:

(ceterus), cetēra, cetērum, ὁ ἕτερος, ὁ λοιπός. Τὴν ἄχρηστον ἐνικήν ὀνομαστικήν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀναπληροῖ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ reliquus, ὁ λοιπός.

frugi, συνετός, ἄκλιτον. (Κυρίως ἐνική δοτικὴ τοῦ ὀνόματος frax καρπός).

nequam οὐτιδανός, ἄκλιτον.

potis ἢ pote δυνατός (ὥς ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ παντὸς γένους). (sons), sontis, ἔνοχος. Ἡ ἐνική ὀνομαστικὴ ἄχρηστος.

2) μερικὰ abundantia (§ 34, 3, β'), ὥς

inanīmus, -a, um καὶ inanīmis, -e ἀψυχος

inērmus, -a, um καὶ inērmis, -e ἀοπλος

opulentus, -a, um καὶ opūlens, (-ntis) πλούσιος

4. Αἰ μετοχαί.

43. Αἱ μετοχαί (participia) λήγουν:

1) εἰς -us, -a, -um αἱ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ αἱ τοῦ παθητικοῦ παρκακειμένου (ἢ ἀορίστου): amatūr -us, amatūr -a, amatūr -

-um ἀγαπήσων, -ουσα, -ον' amāt -us, amāt -a, amāt -um ἡγαπημένος, -η, -ον, (ἢ ἀγαπηθείς, -εῖσα, -έν).

Αὗται κλίνονται ὅπως τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, bonus).

2) εἰς -ans (-antis) ἢ -ens (-entis) αἱ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος: amans (amant -is) ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν' delens (delent -is) καταστρέφων, -ουσα, -ον, κλπ.

Αὗται κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὥς τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα εἰς -ns (§ 40, γ', prudens), ἀλλ' εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν λήγουν (ὅχι εἰς -i ἀλλὰ) εἰς -e: Tarquinio regnante τοῦ Ταρκυνίου βασιλεύοντος, praesente medico παρόντος τοῦ ἱατροῦ.

Λήγουν ὅμως καὶ αἱ μετοχαὶ αὗται εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν εἰς -i, ὅταν λαμβάνωνται ὥς ἐπίθετα: in praesenti tempore ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ.

5. Τὰ Παραθετικά.

44. Τῶν ἐπιθέτων τῆς Λατινικῆς γλώσσας (ὅπως καὶ τῶν τῆς Ἑλληνικῆς) διακρίνονται τρεῖς βαθμοὶ (gradus), ἥτοι

1) ὁ θετικὸς (gradus positivus): altus, -a, -um ὑψηλός, -ή, -όν.

2) ὁ συγκριτικὸς (gradus comparativus): altior, altius (§ 40, β') ὑψηλότερος, -α, -ον.

3) ὁ ὑπερθετικὸς (gradus superlativus): altissimus, altissima, altissimum ὑψηλότατος, -η, -ον.

45. Αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν εἶναι:

1) τοῦ συγκριτικοῦ -ior (ἀρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ.) καὶ

2) τοῦ ὑπερθετικοῦ -issimus, -issima, -issimum.

Αἱ καταλήξεις αὗται προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπιθέτου (ἢ τῆς ἐπιθετικῆς μετοχῆς), τὸ ὁποῖον εὐρίσκομεν ἀφαιροῦντες ἀπὸ τὴν ἐνικὴν γενικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ τὴν κατάληξιν -i ἢ is' π. χ.

altus (γεν. alt -i) ὑψηλός — alt -ior, alt -ius, alt -issimus, -a, -um (§ 40, β').

longus (γεν. long -i) μακρὸς — long -ior, long -ius, long -issimus, -a, -um.

brevis (γεν. brev -is) βραχύς — brev -ior, brev -ius, brev -issimus, -a, -um (§ 40, β').

felix (γεν. felic -is) εὐτυχής — felic -ior, felic -ius, felic -issimus, -a, -um (§ 40, γ')

prudens (γεν. prudent - is) συνετός — prudent - ior, prudent - ius, prudent - issimus. - a, - um.

46. Ἐκ τῶν παραθετικῶν :

1) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα εἶναι δικατάληκτα τριτόκλιτα (βλ. § 40, β').

2) τὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, bonus).

47. Διάφορος σχηματισμός παραθετικῶν. — 1) Ἐξ ἐπίθετα εἰς -ilis, ἥτοι τὸ facilis εὐκόλος, difficilis δύσκολος, similis ὅμοιος, dissimilis ἀνόμοιος, humilis ταπεινός καὶ gracilis ῥαδινός, σχηματίζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ὅχι τῆς καταλήξεως -issimus, ἀλλὰ) τῆς καταλήξεως -limus, ὡς

facilis (γεν. facil - is) — facil - ior, facil - ius, facil - limus,
- a, - um

similis (γεν. simil - is) — simil - ior, simil - ius, simil - limus,
- a, - um

humilis (γεν. humil - is) — humil - ior, humil - ius, humil - limus,
- a, - um

gracilis (γεν. gracil - is) — gracil - ior, gracil - ius, gracil - limus,
- a, - um

(ἀλλὰ nobilis εὐγενής — nobilior, nobilissimus, κλπ.)

2) Τὰ εἰς -er (εἴτε δευτερόκλιτα εἴτε τριτόκλιτα) ἐπίθετα σχηματίζουν τὸν ὑπερθετικὸν αὐτῶν διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως -rimus εἰς αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ :

pulcher (γεν. pulchr - i) ὠραῖος — pulchr - ior, pulchr - ius
pulchr - rimus, - a, - um

acer (γεν. acr - is) ὀξύς — acr - ior, - acr - ius
acer - rimus, - a, - um

pauper (γεν. pauper - is) πένης — pauper - ior, pauper - ius
pauper - rimus, - a, - um

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἐπίθετον vetus παλαιός (γεν. veter - is) σχηματίζει ὑπερθετικὸν εἰς -rimus: veter - rimus. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου maturus ὥριμος ὑπερθετικὸν εἶναι maturissimus καὶ maturrimus.

48. Τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς -dicus, -volus, -ficus (ἥτοι τὰ σύνθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν ἐν τῶν ὀρημάτων dico λέγω,

facio ποιῶ, volo θέλω) σχηματίζουν τὰ παραθετικά των εἰς - entior, - entissimus, ὡς

maledīcus (γεν. maledic - i) κακολόγος,

maledic - entior, - entius, maledic - entissimus, - a, - um.

magnificus (γεν. magnific - i) μεγαλοπρεπής,

magnific - entior, - entius, magnific - entissimus, - a - um.

benevōlus (γεν. benevol - i) εὐμενής,

benevol - entior, - entius, benevol - entissimus, - a, - um.

Σημείωσις. Ὅμοιως σχηματίζονται τὰ παραθετικά καὶ τοῦ ἐπιθέτου providus (γεν. provid - i) προορατικός (provid - entior, provid - entissimus). Ὁ δὲ τοιοῦτος σχηματισμὸς τῶν ἀνωτέρω παραθετικῶν εἶναι ἀρχῆθεν κανονικός, διότι θετικά αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦσαν maledīcens, magnificens, benevōlens, providens. Τοῦ δὲ ἐπιθέτου dives πλούσιος (τοῦ ὁποίου γενική εἶναι divit - is, ἀλλὰ καὶ dit - is, κατὰ συγκοπὴν) παραθετικά εἶναι divit - ior καὶ dit - ior, divit - issimus καὶ dit - issimus.

49. Ἀνώμαλα παραθετικά.

bonus ἀγαθός — melīor, - ius ἀμείνων — optīm - us, - a, - um
ἀριστος.

malus κακός — pejor, pejus χείρων — pessim - us, - a, um
χείριστος.

magnus μέγας — major, majus μείζων — maxim - us - a, - um
μέγιστος.

parvus μικρός — mīnor, minus ἐλάσσων — minim - us, - a, - um
ἐλάχιστος.

multi, - ae, - a πολλοὶ — plures, plura πλείονες — plurim - i
- ae, - a πλείστοι (§ 41, 1, α', Σημ.).

multum πολὺ — plus πλεῖον plurimum πλεῖστον.

Σημείωσις. Τῶν ἀκλίτων ἐπιθέτων frugi συνετὸς καὶ nequam οὐτιδανὸς (§ 42, 1) παραθετικά εἶναι τοῦ μὲν frugi - frugal - ior, frugal - ius. frugal - issimus, - a, - um, τοῦ δὲ nequam - nequior, nequius, nequissimus, - a, - um.

50. Ἐπίθετα ἑλλειπτικά ὡς πρὸς τοὺς βαθμοὺς παραδείσεως (defectiva gravibus). — 1) Στεροῦνται ὅλως παραθετικῶν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τὰ ἐπίθετα τὰ δηλοῦντα ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὁποία δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βα-

θμούς, ὅπως εἶναι τὰ δηλοῦντα ὕλην, ὡς aurēus χρυσοῦς, ferrēus σιδηροῖς, τόπον ἢ χρόνον, ὡς marinus θαλάσσιος, nocturnus, νυκτερινός, μέτρον, ὡς bipes δίπους, triennis τριετής, συγγένειαν ἢ καταγωγὴν, ὡς paternus πατρικός, fraternus ἀδελφικός, romānus ῥωμαϊκός, τὰ δηλοῦντα ἀπόλυτόν τι ἢ ἄρνησιν, ὡς mortālis θνητός, omnīpōtens παντοδύναμος, immortalis ἀθάνατος, insōmnis ἄνπνος, κλπ.

2) **Στεροῦνται θετικοῦ** προπάντων παραθετικά ἐπίθετα γινόμενα ἐκ προθέσεων ἢ ἐπιρρημάτων, (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) :

(citra ἐντεῦθεν, ἐντός)	—	citerior ἐγγύτερος, citissimus ἐγγύτατος.
—	—	deterior χείρων, deterrimus χείριστος.
(intra ἐνδον)	—	interior ἐνδότερος, intimus ἐνδοτάτος.
(πρβλ. Ἑλλ. ὠκύς)	—	ocior ταχύτερος, ocissimus ταχύτατος.
(prae πρό, ἔμπρῳ)	—	prior πρότερος, primus πρώτος.
(prope ἐγγύς)	—	propior ἐγγύτερος, proximus ἐγγύτατος.
(πρβλ. potis. § 42)	—	potior κρείσσων, potissimus κράτιστος.
(ultra πέραν)	—	ulterior ὁ πέραν, ultimus ἔσχατος.

3) **Στεροῦνται τοῦ ἑτέρου τῶν παραθετικῶν, ἦτοι :**

α' τοῦ **συγκριτικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

falsus ψευδής		falsissimus ψευδέστατος
novus νέος	(recentior ἐκ τοῦ recens, πρόσφατος)	novissimus ἔσχατος
sacer ἱερός	(sanctior ἐκ τοῦ sanctus)	sacerrimus ἱερώτατος
vetus παλαιός	(vetustior ἐκ τοῦ vetustus)	veterrimus παλαιότατος

καὶ ἄλλα τινά.

β' τοῦ **ὑπερθετικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

alacer εὐθυμος	—	alacrior εὐθυμότερος
juvenis νέος	—	junior νεώτερος
senex γέρων	—	senior πρεσβύτερος

καὶ ἄλλα τινά.

51. Τέσσαρα ἐπίθετα, ἦτοι τὸ extērus ὁ ἔξω, infērus ὁ κάτω, superus ὁ ἄνω καὶ postērus ὁ ἐπόμενος, ἔχουν δύο τύπους ὑπερθετικοῦ ἦτοι ταῦτα εἶναι abundantia ὡς πρὸς τὸν ὑπερθετικὸν (πρβλ. § 42, 2) :

exterus - exterior ἐξώτερος, extrēmus καὶ extīmus ἐξώτατος,
 inferus - inferior κατώτερος, infīmus καὶ īmus κατώτατος
 superus - superior ὑπέρτερος, suprēmus καὶ summus ὑπατός
 ὕψιστος
 posterus - posterior μεταγενέστερος, postrēmus καὶ postūmus
 τελευταῖος

52. Παραθετικά περιφραστικά.—Τὰ εἰς - us λήγοντα ἐπίθετα, ὅσα ἔχουν φωνῆν πρὸ τοῦ - us, σχηματίζουν κανονικῶς τὰ παραθετικά των περιφραστικῶς, ἥτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis (μᾶλλον) καὶ τοῦ θετικοῦ, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime (μάλιστα) καὶ τοῦ θετικοῦ, ὥς

idone - us ἐπιήδειος — magis idoneus, maxime idoneus

dubi - us ἀμφίβολος — magis dubius, maxime dubius

vacu - us κενὸς — magis vacuus, maxime vacuus

(Πρὸβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά: φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος κλπ.).

Σημείωσις. Τὰ λήγοντα εἰς - quus σχηματίζουν τὰ παραθετικά των κανονικῶς, ὥς antiquus ἀρχαῖος, antiquior, antiquissimus.

53. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.—Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) ἐπιρρήματα σχηματίζοντα παραθετικά εἶναι προπάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα, καθὼς καὶ τινὰ ἔχοντα τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

Τῶν ἐξ ἐπιθέτων γινομένων ἐπιρρημάτων κανονικῶς συγκριτικὸν εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου· τὸ δὲ ὑπερθετικὸν των σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου μέ τὴν κατάληξιν -e, ὥς

(rectus) rectē ὀρθῶς — rectius ὀρθότερον, rectissim - ē ὀρθότατα.

(miser) miserē ἀθλίως — miserius ἀθλιώτερον, miserrim - ē ἀθλιώτατα.

(celer) celeriter ταχέως — celerius θασσον, celerrim - ē τάχιστα.

(acer) acriter ὀξεῶς — acrius ὀξύτερον, acerrim - ē ὀξύτατα.

(gravis)	graviter βαρέως	—gravius βαρύτερον, gravissim-ē βαρύτεστα.
(facilis)	facilē εύκολως	—facilius εύκολώτερον, facillim-ē εύκολώτατα.
(prudens)	prudenter συνετῶς	—prudentius συνετώτερον, prudentissim - ē συνετώτατα (§ 48).
(bonus)	bēnē εὖ	—melius ἄμεινον, optim-ē ἄριστα.
(malus)	mālē κακῶς	—pejus χείρον, pessim - ē χείριστα.
non multum ἢ paulum (§ 50 ὀλίγον) (prope ἐγγύς)		—minus ἥσσον, minim - ē ἥκιστα. —propius ἐγγύτερον, proximē ἐγγύτατα.
diu ἐπὶ πολὺν χρόνον		—diutius πλείονα χρόνον, diutissime πλείστον χρόνον.
saepe πολλάκις		—saepius πλεονάκις, saepissime πλειστάκις.

54. Ἀνώμαλα παραθετικά ἐπιρρημάτων.

multum πολὺ,	plus πλέον,	plurimum πλείστον
magnopere (ἢ magno opere) μεγάλως,	magis μᾶλλον,	maxime μάλιστα
—	deterius χείρον,	detrime χείριστα
—	ocius θᾶσσον,	ocissime τάχιστα
—	potius μᾶλλον,	potissimum μάλιστα
(πρβλ. § 50, 2)	prius πρότερον,	primum ἢ primō πρῶτα
merito ἀξίως,	(πρβλ. § 50, 3, α')	meritissimo μάλιστα ἀξίως
nuper νεωστί,		nuperrime μόλις πρὸ ὀλίγου
satis ἀρκούντως,	satius κρεῖσσον	
secus ἄλλως	(nihilō) secius ἢ setius οὐδὲν ἥττον (πρβλ. § 50, 3, β')	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (PRONOMINA)

55. Ἀντωνυμίας ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει :

- 1) προσωπικὰς (pronomina personalia),
- 2) κτητικὰς (pronomina possessiva),
- 3) δεικτικὰς (pronomina demonstrativa),
- 4) ὁριστικὰς (pronomina determinativa),
- 5) ἀναφορικὰς (pronomina relativa),
- 6) ἐρωτηματικὰς (pronomina interrogativa),
- 7) ἀορίστους (pronomina indefinita).

Σημείωσις. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα. Τίνων δὲ ἀντωνυμιῶν ἢ ἄλλων λεκτικῶν μέσων γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ πρὸς ἐκφράσιν αὐτοπαθείας ἢ ἀλληλοπαθείας, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ Συντακτικῷ.

56. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 1) εἶναι ἡ ego ἐγώ, tu σύ, sui (γενικῆς) οὗ, ἑαυτοῦ. Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

	(persona prima)		(persona secunda)		(persona tertia)
Nom.	ego	ἐγώ	tū	σύ	
Gen.	mēi	ἐμοῦ, μου	tūi	σοῦ, σου	sui οὗ, ἑαυτοῦ
Dat.	mihī	ἐμοί, μοι	tibi	σοί, σοι	sibi οἱ, ἑαυτῷ
Acc.	mē	ἐμέ, με	tē	σέ, σε	sē ἔ, ἑαυτὸν
Abl.	a mē	= ὑπ' ἐμοῦ	a tē	ὑπὸ σοῦ	a sē ὑφ' ἑαυτοῦ

Pluralis

Nom.	nōs	ἡμεῖς	vōs	ὑμεῖς	
Gen.	nostrī,		vestrī,		
	nostrum	ἡμῶν	vestrum	ὑμῶν	sui σφῶν, ἑαυτῶν
Dat.	nōbīs	ἡμῖν	vōbis	ὑμῖν	sibi σφίσι, ἑαυτοῖς
Acc.	nōs	ἡμᾶς	vōs	ὑμᾶς	sē σφᾶς, ἑαυτοὺς
Abl.	a nōbis	= ὑφ' ἡμῶν	a vōbis	= ὑφ' ὑμῶν	a sē = ὑφ' ἑαυτῶν

1) Ἡ ἐλλείπουσα ὀνομαστικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν) ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὀνομαστικῆς μιᾶς, τῆς καταλλήλου ἐκάστοτε, τῶν δεικτικῶν ἢ ὀριστικῶν ἀντωνυμιῶν *hic, ille, is* ἀλλ.

2) Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου (*nostri, nostrum — vestri, vestrum*) τοῦ μὲν λήγοντος εἰς -*i* τύπου χοῆσις γίνεται, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι ἀντικειμενικὴ ἢ κτητικὴ, τοῦ δὲ λήγοντος εἰς -*um*, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι διαιρετικὴ: *amici memores nostri (vestri) sunt* οἱ φίλοι μνημόνες ἡμῶν (ὕμῶν) εἰσιν· *melior pars nostri immortalis est* τὸ κρεῖττον ἡμῶν μέρος ἀθάνατόν ἐστι· ἀλλά: *multi nostrum*, πολλοὶ (ἐξ) ἡμῶν, *quis vestrum*, τίς (ἐξ) ὑμῶν.

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τοῦ τύπου *tu* καὶ τῶν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου, ἐνισχύονται, ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφασις ἢ ἀντιδιαστολή, διὰ τοῦ προσφύματος *met*: *egōmet* ἔγωγε, *nōsmet* ἡμεῖς γε - ἡμᾶς γε, *tēmet* σέ γε, *sēmēt* ἑαυτόν γε. Ὁ δὲ τύπος *tu* ἐνισχύεται διὰ τοῦ προσφύματος *tē*: *tūtē* συγε. Τέλος οἱ τύποι *me, te, se* ἐνισχύονται διὰ διπλασιασμοῦ: *mēmē* ἐμέγε, *tētē* σέγε, *sēsē* ἑαυτόν γε.

57. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 2) εἶναι αἱ ἑξῆς:

mē-us, mē-a, mē-um ἐμός, ἐμή, ἐμόν
nostr, nostrā, nostrum ἡμέτερος, -α, -ον
tū-us, tū-a, tū-um σός, σή, σόν
vestr, vestrā, vestrum ὑμέτερος, -α, -ον
sū-us, sū-a, sū-um ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ, (ὁ ἰδικός του κλπ.)
 ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτῶν, (ὁ ἰδικός των κλπ.)

Κλίνονται δὲ ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (βλ. § 38, α' *bonus* καὶ γ' *niger*). Τοῦ ἀρσενικοῦ ὅμως *meus* κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι *mi* (ἢ *meus*), ἥτοι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ὅποτε καὶ τὸ συνοδεῖον τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην ὄνομα λαμβάνεται κατ' ὀνομαστικὴν): *mi fili* υἱέ μου (§ 19, 3), *meus oculus* ὀφθαλμέ μου.

Σημείωσις. 1. Καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν οἱ τύποι ἐνισχύονται διὰ τοῦ προσφύματος *met* ἢ τοῦ *pte*: *meāmet facta* τὰ ἐμάγε κατορθώματα, *suapte manu* διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρός.

Σημείωσις. 2. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν *noster* καὶ *vester* παράγονται τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα *nostras* (-*atis*) ἡμεδαπός, *vestras* (-*atis*) ὑμεδαπός. (βλ. § 26, 4, Β', β').

58. Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 3) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) hīc, haec, hōc (σχετικὴ μετὰ τὸ α' πρόσωπον) ὅδε, ἥδε, τόδε, οὗτος, αὕτη, τοῦτο.

2) istē, istā, istūd (σχετικὴ μετὰ τὸ β' πρόσωπον) οὗτος, αὕτη, τοῦτο (αὐτός, αὐτή, αὐτό).

3) illē, illā, illūd (σχετικὴ μετὰ τὸ γ' πρόσωπον) ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο.

4) tālis, tale τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο. (Τριτόκλιτος δικακάληκτος, § 40 β').

5) tāntus, tanta, tantum τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο—τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικούτο. (Δευτερόκλιτος τρικατάληκτος, § 38, α').

6) tōt (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) τοσοῦτοι, τοσαῦται, τοσαῦτα.

7) tōt-īdem (ἐκ τοῦ toti=tot καὶ τοῦ dem ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον). ἕτεροι τοσοῦτοι, κλπ. (ἄλλοι τόσοι, κλπ.).

Αἱ τρεῖς πρῶται κλίνονται ὡς ἑξῆς :

hīc

Singularis

Deiuvum

Nom.	hīc	haec	hōc	— istē	istā	istūd
Gen.		hūiūs	(προφ. hujus)		istīus	
Dat.		huīc			istī	
Acc.	hunc	hānc	hōc	— istum	istam	istud
Abl.	hōc	hāc	hōc	— istō	istā	istō

Pluralis

Nom.	hī	hae	haec	— isti	istae	istā
Gen.	hōrum	hārum	hōrum	— istōrum	istārum	istōrum
Dat.		hīs			istīs	
Acc.	hōs	hās	haec	— istōs	istās	ista
Abl.		hīs			istīs	

Singularis

Pluralis

Nom.	illē	illā	illūd	illī	illae	illā
Gen.		illīus		illōrum	illārum	illōrum
Dat.		illī			illīs	
Acc.	illum	illam	illud	illōs	illās	illā
Abl.	illō	illā	illō		illīs	

Σημείωσις. Οἱ τύποι οἱ λήγοντες εἰς *s* ἐνισχύονται, προστιθεμένου εἰς αὐτοὺς τοῦ προσφύματος *ce*: *huiusce*, *hisce*, *hosce*, κλπ. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οὔτοσί, τουτοῦ, κλπ.).

59. Ὅριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 4) εἶναι αἱ ἑξῆς:

1) *is*, *ě*, *id* οὗτος, αὕτη, τοῦτο—αὐτός, αὕτή, αὐτό. (Σχετική μὲ πρὸ τρίτον πρόσωπον. Βλ. καὶ § 56, 1).

2) *ipse*, *ipsa*, *ipsum* αὐτός, αὕτη, αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον).

3) *idem*, *eadem*, *idem* ὁ αὐτός, ἡ αὕτη, τὸ αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον).

4) *alter*, *altera*, *alterum* ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον
(ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο).

Κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς:

Singularis

Nom.	<i>is</i>	<i>ě</i>	<i>id</i>	<i>ipse</i>	<i>ipsa</i>	<i>ipsum</i>
Gen.		<i>ěius</i>	(πρόφ. <i>ejus</i>)		<i>ipsius</i>	
Dat.		<i>ěi</i>			<i>ipsi</i>	
Acc.	<i>eum</i>	<i>eam</i>	<i>id</i>	<i>ipsum</i>	<i>ipsam</i>	<i>ipsum</i>
Abl.	<i>eō</i>	<i>eā</i>	<i>eō</i>	<i>ipsō</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsō</i>

Pluralis

Nom.	(<i>ěi</i>) <i>iī</i>	<i>eae</i>	<i>ě</i>	<i>ipsi</i>	<i>ipsae</i>	<i>ipsae</i>
Gen.	<i>eōrum</i>	<i>eārum</i>	<i>eōrum</i>	<i>ipsōrum</i>	<i>ipsārum</i>	<i>ipsorum</i>
Dat.		(<i>ěis</i>) <i>iīs</i>			<i>ipsīs</i>	
Acc.	<i>eōs</i>	<i>eās</i>	<i>ě</i>	<i>ipsōs</i>	<i>ipsas</i>	<i>ipsas</i>
Abl.		(<i>ěis</i>) <i>iīs</i>			<i>ipsīs</i>	

Singularis

Pluralis

Nom.	<i>idem</i>	<i>eadem</i>	<i>idem</i>	<i>ěidem</i>	<i>-ěaedem</i>	<i>eadem</i>
				<i>ī</i>	<i>īidem</i>	
Gen.		<i>ěiūsdem</i>		<i>eorundem</i>	<i>earundem</i>	<i>eorundem</i>
Dat.		<i>eīdem</i>		<i>eīsdem</i>	(<i>iīsdem</i>)	<i>īsdem</i>
Acc.	<i>eundem</i>	<i>eandem</i>	<i>idem</i>	<i>eōsdem</i>	<i>easdem</i>	<i>eadem</i>
Abl.	<i>eōdem</i>	<i>eādem</i>	<i>eōdem</i>	<i>eīsdem</i>	(<i>iīsdem</i>)	<i>īsdem</i>

	Singularis			Pluralis		
Nom. alter	altĕra	altĕrum	alterī	alterae	alterā	
Gen.	alterīus		alterōrum	alterarum	alterōrum	
Dat.	alterī			alterīs		
Acc. alterum	alteram	alterum	alterōs	alterās	alterā	
Abl. alterō	alterā	alterō		alterīs		

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία *idem, eadem, idem* προῆλθεν ἐκ τῆς *is, ea, id* μετὰ τοῦ προσφύματος *-dem*, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ὅ - δε, ἥ - δε, τό - δε).

Κατὰ τὴν κλίσιν τὸ τελικὸν *m* πρὸ τοῦ *den* τρέπεται εἰς *n*: *eundem, eorundem*, κλπ. (ἀντὶ *eundem, eorundem*, κλπ.).

60. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (§, 55, 5) εἶναι αἱ ἑξῆς:

1) *quī, quae, quod* ὅς, ἥ, ὃ (ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον).

2) *quālis, quāle* οἷος, οἷα, οἷον (ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον). Τριτόκλιτος δικατάληκτος (§ 40, β', *facilis*).

3) *quāntus, quanta, quantum*, ὅσος, ὅσον (ἡλικός, ἡλική, ἡλικόν). Δευτερόκλιτος τρικατάληκτος (§ 38, α' *bonus*).

4) *quōt* (ἄκλιτος, πληθυντικοῦ μόνον) ὅσοι, ὅσαι, ὅσα. (Πρβλ. § 58. 6 *tot*).

5) *ūter, utra, utrum* ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον.

Ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία κλίνονται ὡς ἑξῆς:

	Singularis			Pluralis		
Nom. <i>quī</i>	<i>quae</i>	<i>quod</i>	<i>quī</i>	<i>quae</i>	<i>quae</i>	
Gen.	<i>cūiūs</i> (πρόφ. <i>cujus</i>)		<i>quōrum</i>	<i>quārum</i>	<i>quōrum</i>	
Dat.	<i>cūī</i> (πρόφ. <i>μονοσυλλαβως</i>)			<i>quībus</i>		
Acc. <i>quēm</i>	<i>quām</i>	<i>quod</i>	<i>quōs</i>	<i>quās</i>	<i>quae</i>	
Abl. <i>quō</i>	<i>quā</i>	<i>quō</i>		<i>quībus</i>		

	Singularis			Pluralis		
Nom. <i>utĕr</i>	<i>utrā</i>	<i>utrūm</i>	<i>utrī</i>	<i>utrae</i>	<i>utrā</i>	
Gen.	<i>utrīus</i>		<i>utrōrum</i>	<i>utrārum</i>	<i>utrōrum</i>	
Dat.	<i>utrī</i>			<i>utrīs</i>		
Acc. <i>utrum</i>	<i>utram</i>	<i>utrum</i>	<i>utrōs</i>	<i>utrās</i>	<i>utrā</i>	
Abl. <i>utrō</i>	<i>utrā</i>	<i>utrō</i>		<i>utrīs</i> (§ 38, γ)		

Σημείωσις. 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας *qui, quae, quod* ὑπάρχει καὶ τύπος *quī* (= *quo*), εὐχρηστος ἰδίᾳ εἰς τὴν φράσιν *quicum* (= *μεθ' οὗ, μεθ' ἧς, μεθ' οὗ*).

Σημείωσις. 2. Ἡ (ἄκλιτος) ἀναφορικὴ ἀντωνυμία *quot* διπλασιαζομένη καθίσταται ᾠριστολογικὴ (*quotquot*=ὄσοιδήποτε). Ἀοριστολογικαὶ δὲ ἀντωνυμιαί (*pronomina relativa indefinita*) καθίστανται πᾶσαι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμιαί προστιθεμένου εἰς αὐτάς τοῦ μορίου—*cumque* (τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον).

1) *quicumque, quaecumque, quodcumque* ὅστισδήποτε (Gen. *cuiuscumque*, Dat. *cuiuscumque*, κλπ.).

2) *qualiscumque, qualescumque* οἷοσδήποτε, ὅποιοσδήποτε.

3) *quantuscumque, quantacumque, quantumcumque* ὅσοσδήποτε.

4) *quotcumque* ὄσοιδήποτε.

5) *utercumque, utracumque, utrumcumque* ὁποῖοτεροσδήποτε (Gen. *utriuscumque*, Dat. *utricumque*, κλπ.).

61. Ἑρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαί (§ 55, 6) εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) *quis, quid*? (οὐσιαστικὴ) τίς, τί;

2) *qui, quae, quod*? (ἐπιθετικὴ) ποῖος, ποία, ποῖον; (Ποβλ. § 60, 1).

3) *uter, utra, utrum*? πότερος, -α, -ον, (ποῖος ἐκ τῶν δύο; Ποβλ. § 60, 5).

4) *qualis, quale*? ποῖός τις; (τί λογῆς; Ποβλ. § 60, 2).

5) *quantus, quanta, quantum*? πόσος, -η, -ον; πηλίκος; (Ποβλ. § 60, 3).

6) *quot*? (ἄκλιτος, πληθυντικῷ μόνον) πόσοι; (Ποβλ. § 58, 6, tot).

Ἐκτὸς τῆς *quis, quid*, αἱ λοιπαὶ (κλιταὶ) ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαί κλίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀναφορικαὶ (§ 60).

Ἡ *quis, quid* κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Singularis

	Ἀρσενικὸν καὶ Θηλυκὸν	Οὐδέτερον;
Nom.	<i>quīs</i> τίς;	<i>quīd</i> τί;
Gen.	<i>cūius</i> τίνος;	
Dat.	<i>cui</i> τίνι;	
Acc	<i>quem</i> τίνα;	<i>quīd</i> τί;
Abl.	<i>quō</i>	

P l u r a l i s

Nom.	quī	τίνες;	quae	τίνες;	quae	τίνα;
Gen.	quōrum	τίνων;	quārum		quōrum	
Dat.			quībus	τίσι;		
Acc.	quōs	τίνας;	quās	τίνας;	quae	τίνα;
Abl.			quībus		(Ποβλ. § 60, 1)	

Σημείωσις. 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας quis, quid ὑπάρχει καὶ τύπος quī (= quo). Ποβλ. § 60, Σημ. 1.

Σημείωσις. 2. Εἰς τὰς δύο πρώτας ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται πολλάκις τὸ ἀπορηματικὸν μόριον nam (δῆ, λοιπόν), τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν αὐτῶν μένει ἀμετάβλητον: quisnam? quidnam? τίς λοιπόν; τί λοιπόν; quinam? quaeam? quodnam? ποῖος λοιπόν; κλπ. Gen. cuiusnam, Dat. cuinam, κλπ. (Ποβλ. § 60, Σημ. 2).

Σημείωσις. 3. Ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς cuius (τίνος;) παράγεται καὶ μία ἄλλη (τρικατάληκτος δευτερόκλιτος) ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία, ἡ cūiūs, cūiā, cūiūm, ἔχουσα σημασίαν κτητικὴν: cuiā vox? τίνος φωνή; Ἐκ δὲ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης παράγεται τὸ ἐρωτηματικὸν μονοκατάληκτον ἐπίθετον cuias (γεν. cuiātis, κλπ.=ποδαπός;), εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδονται ὡς ἀπάντησις τὸ nostras ἡμεδαπὸς καὶ vestras ὑμεδαπὸς (§ 26, 4, Β', β').

62. Ἀόριστοι ἀντωνυμίας (§ 55, 7) εἶναι αἱ ἑξῆς:

Οὐσιαστικαί

Ἐπιθετικαί

- 1) quīs, (quae ἢ **qua**), quīd τίς, τί   1) quī, quae ἢ **qua**, quōd τίς, τι
Gen. cuius, Dat. cui, κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ συνήθως qua καὶ σπανιώτερον quae (τινά).

- 2) alīquis, (**alīqua** ἢ alīquae),   2) alīquī, alīquā, alīquōd τίς, τί.
alīquīd τίς, τί

Gen. alicūius, Dat. alicui, κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῇ ὀν.μ. καὶ αἰτ. συνήθως alīquā (τινά).

- 3) quīspīam, (quaepīam) ἢ quīd-   3) quīspīam, quaepīam, quod-
pīam τίς, τί.   pīam τίς, τί.

Gen. cuiuspīam, Dat. cuipīam, κλπ.

- 4) quīsquā, quīdquā ἢ quīc-   4) ullus, ulla ullum τίς, τί.
quā τίς, τί

Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam, Gen. ullius, Dat. ulli, Acc.
κλπ. ullum, ullam, ullum, κλπ.

Ὁ πληθυντικός κοινὸς ἀμφοτέρων

ulli, ullae, ulla, κλπ. (§ 38, α')

5) quidam, quaedam, quiddam 5) quidam, quaedam, quod-
τίς, τί dam τίς τι

Gen. cuiusdam, Dat. cuidam, Acc. quendam, quandam,
Plur. Gen. quorundam, quarundam, (Ποβλ. § 59, Σημ. idem).

6) aliquot (ἄκλιτος) τινές (§ 60, 4).

7) quilibet, quaelibet, quidlibet 7) quilibet, quaelibet, quodlibet
ὅστισδήποτε ὅστισδήποτε.

Gen. cuiuslibet, Dat. cuilibet, κλπ.

8) quivis, quaevis, quidvis ὅ- 8) quivis, quaevis, quodvis
τισδήποτε, (ὅποιος θέλεις) ὅστισδήποτε (ὅποιος θέλεις).

Gen. cuiusvis, Dat. cuivis κλπ.

9) quisque, (quaeque), quidque 9) quisque, quaeque, quodque
τίς, ἕκαστος, ἕκαστη, ἕκαστον ἕκαστος, - η, -ον.

Gen. cuiusque, Dat. cuique κλπ.

10) unusquisque, unumquidque 10) unusquique, unaquaeque,
εἷς ἕκαστος, πᾶς. unumquodque εἷς ἕκαστος, πᾶς.

Gen. uniuscuiusque, Dat. unicuique, Acc. unumquemque
κλπ. (ἦτοι τὸ unus καὶ τὸ quis ἢ qui κλίνονται χωριστά).

11) nemo (ἐκ τοῦ ne + hemo, ἦτοι 11) nullus, nulla, nullum οὐδεὶς,
homo) οὐδεὶς — Gen. nullius, Gen. nullius, Dat. nulli.
Dat. nemini, Acc. neminem. Acc. nullum, nullam, nul-
Ἡ ἀφαιρετική καὶ ὅλος ὁ πλη- lum, κλπ. (Βλ. ἀνωτέρω 4,
θυντικός ἐλλείπουν καὶ ἀναπλη- ullus).

ροῦνται ἐκ τῆς nullus, -a, -um,

12) nihil (οὐδέτερον οὐσιαστικόν, ἐνικοῦ ὀνομ. καὶ αἰτιατ. μόνον) οὐ-
δὲν πρᾶγμα (τίποτε). Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ nulla
res (Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re, § 32).

13) alter, altera, alterum ἕτερος (Βλ. § 59).

14) neuter, neutra, neutrum, οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον. Gen.

neutrīus, Dat. neutri, Acc. neutrum, neutram, neutrum, κλπ.
(§ 60, uter).

15) ambo, ambae, ambo, ἄμφω, ἄμφότεροι, -αι, -α. (Κλίνονται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo, duae, duo).

16) alius, alīa, alīud, ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο, Gen. alīus, Dat. alīi, Acc. alium, aliam, alīud, κλπ. (ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλιτον ἐπίθετον).

17) aliquantus, -a, -um, ποσός, -ή, -ὄν (κάμποσος).

Σημεῖωσις. Σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν γενικὴν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -īus καὶ τὴν δοτικὴν εἰς -ī ἐκτὸς τῶν ἀντωνυμιῶν iste, ille (§ 58), ipse, alter (§ 59), ullus, nullus, uter καὶ neuter, τὸ ἀριθμητικὸν unus, -a, -um (εἷς) καὶ τὰ ἐπίθετα solus, -a, -um (μόνος) καὶ totus, -a, -um (ὅλος, ὁλόκληρος), τὰ ὁποῖα εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, α'): unus, -a, -um, Gen. unīus, Dat. unīi Acc. unum, unam, unum, κλπ.—solus, -a, -um, Gen. solīus, Dat. solī, Acc. solum, solam, solum, κλπ.—totus, -a, -um, Gen. totīus, Dat. totī, Acc. totum, totam, totum, κλπ.

Τοῦ -ius τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν ἀνωτέρω ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων τὸ i, τὸ ὁποῖον παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, Σημ.) εἶναι συνήθως μακρόν, λαμβάνεται καὶ ὡς βραχύ, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς: alterīus καὶ alterīus, κλπ., ἀλλὰ πάντοτε (alius) γεν. alīus.

63. Συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι (pronomina correlativa).

Ἑρωτηματικαὶ (§ 61)	Δεικτικαὶ καὶ ὁριστικαὶ (§ 58-59)	Ἀναφορικαὶ (§ 60)	Ἀόριστοι (§ 62)
quis?	hic, iste, ille, is κλπ.	qui quicumque	aliquis κλπ.
qualis?	talis	qualis qualiscumque	—
quantus?	tantus	quantus quantuscumque	aliquantus
quot?	tot	quot quotcumque	aliquot

64. Συσχετικά ἀντωνυμικά ἐπιρρήματα.

(adverbia pronominalia correlativa).

α') Τοπικά.

Ἑρωτηματικά	Δεικτικά	Ἀναφορικά	Ἀόριστα
ubi? ποῦ;	hic ἐνθάδε istic αὐτοῦ illic ἐκεῖ — ibi ἐνταῦθα ibidem ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ	ubi οὐ, ὅπου ubicumque ὅπουδήποτε	alicubi ποῦ (κάπου) usquam ποῦ ubique πανταχοῦ nusquam οὐδαμοῦ — alibi ἄλλοθι
quo? ποῖ; (εἰς ποῖον μέ- ρος;)	huc δεῦρο, (ἐδῶ) ista, istuc αὐτόσε illo, illuc, ἐκεῖσε — eo αὐτόσε, εἰς τοῦτον τὸν τόπον eodem εἰς τὸν αὐτὸν τόπον	quo οἶ, ὅποι, ἐνθα quocumque ὅποιδήποτε	aliquo ποί, εἰς τινα τόπον — alio ἄλλοσε, εἰς ἄλλον τόπον
unde? πόθεν;	hinc ἐνθένδε istinc αὐτόθεν illinc ἐκεῖθεν — inde ἐντεῦθεν indidem ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου utrimque ἀμφο- τέρωθεν	unde ὅθεν undecumque ὅθενδήποτε	alicunde ποθεν undique πανταχόθεν — aliunde ἄλλοθεν
quā? πῇ (διὰ τίνος τό- που;)	hāc τῇδε (διὰ τοῦδε τοῦ τόπου) eā, ταύτῃ (διὰ τούτου τοῦ τόπου)	quā ἤ (δι' οὗ τόπου)	—

Ταῦτα εἶναι κυρίως ἀφαιρετικά τῶν ἀντιστοίχων ἀντωνυμιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐννοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ νῖα (τοῦ ὀνόματος νῖα ὁδός),

β) Χρονικά.

quando? πότε; tum τότε — quondam ποτέ, olim ποτέ, πάλαι, umquam ποτέ, πώποτε — aliquando ἐνίποτε — numquam οὐδέποτε — alias ἄλλοτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ (NUMERALIA)

65. Ἀριθμητικά ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει μόνον ἐπίθετα (numeralia adjectiva) καὶ ἐπιρρήματα (numeralia adverbia), οὐσιαστικά δὲ οὐχί.

Εἶναι δὲ τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς:

1) ὀπόλυτα (numeralia cardinalia).

2) τακτικά (numeralia ordinalia).

3) πολλαπλασιαστικά (numeralia multiplicatīva).

4) ἀναλογικά (numeralia proportionalia), ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ

5) διανεμητικά (numeralia distributīva),

ἥτοι ἀριθμητικά ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν (quoteni?) ἀνὰ πόσους; κατὰ πόσους; π.χ. bīnī ἀνὰ δύο, ternī ἀνὰ τρεῖς κλπ.

Σημείωσις. Χρονικά ἀριθμητικά (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά δευτεροῖος, τριταῖος, κλπ.) δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα.

66. α') Πίναξ τῶν ὀριθμητικῶν.

Ἀραβικά ψηφία	Ῥωμαϊκά σημεῖα	Ἀπόλυτα quot? πόσοι;	Τακτικά quotus? πόσος;	Διοσημητικά quotēni? ἀνὰ πόσους;	Ἑπισημητικά quotiens? πόσάκις
1	I	unus, -a, -um εἷς, μία, ἓν	primus, -a, -um πρῶτος, πρότῃ, πρῶτον	singŭli, -ae, -a ἀνὰ εἷς	sēmēl ἅπαξ
2	II	duo, duae, duo δύο	secundus, -a, -um ἢ alter, -a, -um δεύτερος, -α, -ον	bīnī, -ae, -a ἀνὰ δύο	bis δις
3	III	tres, tria τρεις, τρία	tertius, -a, -um τρίτος, -η, -ον	terni (trini), -ae, -a ἀνὰ τρεῖς	tēr τοῖς
4	IV	quattuor τετράκις	quartus, -a, -um quintus ἔσχατος, -α, -ον	quaterni quīnī senī septēni octōni novēni dēnī	quatēr quīnquies sexies septies octies novies decies
5	V	quinque πέντε	sextus septimus octavus nonus decimus		
6	VI	sex ἑξ			
7	VII	septem ἑπτά			
8	VIII	octo ὀκτώ			
9	IX	novem ἐννέα			
10	X	decem δέκα			
11	XI	undecim ἑκατόν	undecimus ἑκατόν	undenī ἑκατόν	undecies ἑκατόν

12	XII	duodecim	duodecim	duodeni	duodecies
13	XIII	tredecim	tertius decimus	terni deni	ter decies
14	XIV	quattuordecim	quartus decimus	quaterni deni	quater decies
15	XV	quindecim	quintus decimus	quini deni	quinquies decies
16	XVI	sedecim	sextus decimus	seni deni	sexies decies
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septeni deni	septies decies
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus	octoni deni ἢ duodevicensi	octies decies ἢ duo- decies
19	XIX	undeviginti	undevicesimus	noveni deni	novies decies ἢ un- decies
20	XX	viginti	vicesimus	ἢ undevicensi vicensi	vicies
21	XXI	unus et viginti ἢ viginti unus	unus (primus) et vi- cesimus ἢ vicesimus primus	vicensi singuli	semel et vices (ἢ vi- cies et semel)
22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus ἢ vicesimus alter	vicensi bini	vicies et bis (bis et vicies)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus ἢ vi- cesimus octavus	duodetricensi	duodetrices
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus	undetricensi	undetrices
30	XXX	triginta	tricesimus	tricensi	trices

Ἀραβικά ψηφία	Ῥωμαϊκά σημεία	Ἀπόλυτα quot ? πόσοι ;	Τακτικά quotus ? πόστος ;	Διαμεμητικά quoteni ? ἀνὰ πόσους ;	Ἑπιεργήματα quotiens ? ποσάκις ;
40	XXXX ἢ XL	quadraginta	quadragiesimus	quadragēni	quadragies
50	L	quinquaginta	quinquagesimus	quinquagēni	quinquages
60	LX	sexaginta	sexagesimus	sexageni	sexages
70	LXX	septuaginta	septuagesimus	septuageni	septuages
80	LXXX	octoginta	octogesimus	octogeni	octogies
90	LXXXX ἢ XC	nonaginta	nonagesimus	nonageni	nonages
100	C	centum	centesimus	centeni	centies
101	CI	centum et unus	centesimus primi- mus	centeni singuli	centies semel
110	CX	centum decem	centesimus de- cimus	centeni deni	centies decies
120	CXX	centum viginti	centesimus vice- simus	centeni viceni	centies vices
200	CC	ducenti, -ae, -a	ducentesimus	ducenti	ducenties
300	CCC	trecenti	trecentesimus	trecenti	trecenties
400	CCCC	quadringenti	quadragesimesi- mus	quadringeni	quadragesies
500	D ἢ DC	quingenti	quingentesimus	quingeni	quingies

600	ICC ᾗ DC	sescenti	sescentesimus	sescenti	sescenties
700	ICCC ᾗ DCC	septingenti	septingentesimus	septingeni	septingenties
800	DCCC	octingenti	octingentesimus	octingeni	octingenties
900	DCCCC	nongenti	nongentesimus	nongeni	nongenties
1000	M ᾗ CIO	mille	millesimus	singula milia	millies
2000	MM	duo milia	bis millesimus	bina milia	bis millies
3000	MMM	tria milia	ter millesimus	terna milia	ter millies
5000	ICQ	quinque milia	quinquies millesimus	quina milia	quinquies millies
10000	CCIOQ	decem milia	decies millesimus	dena milia	decies millies
50000	ICQQ	quinquaginta milia	quinquagies millesimus	quinquagena milia	quinquagies millies
100000	CCCIOQQ	centum milia	centies millesimus	centena milia	centies millies
1000000	CCCCIOQQ	decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies millies

67. 6') Πίναξ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν.

Πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά εὐχρηστα εἶναι ὀλίγα, τὰ ἐξῆς :

1 unus	simplex, plīcis	ἀπλοῦς, - ἥ, - οὖν simplus, - a, - um	ἀπλόσις
2 duo	duplex, - plicis	διπλοῦς, - ἥ, - οὖν duplus, - a, - um	διπλάσιος
3 tres	triplex	τριπλοῦς	triplus τριπλάσιος
4 quattuor	quadrūplex	τετραπλοῦς	quadrūplus, τετραπλάσιος
5 quinque	quincuplex	πενταπλοῦς	—
7 septem	septemplex	ἐπταπλοῦς	—
8 octo	—	—	octūplus ὀκταπλάσιος
10 decem	decemplex	δεκαπλοῦς	—
100 centum	centūplex	ἐκατονταπλοῦς	—

Ἐκ τούτων τὰ μὲν πολλαπλασιαστικά (εἰς - plex, γεν. - plīcis) εἶναι μονοκατάληκτα τριτόκλητα ἐπίθετα (§ 40, γ'), τὰ δὲ ἀναλογικά εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλητα (§ 38, α', bonus).

Σημείωσις. Τὰ σημεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν Λατινικὴν γραφὴν εἶναι ἐπὶ, ἥτοι I = 1, V = 5, X = 10, L = 50, C = 100. IC ἢ (μὲ ἡνωμένα τὰ δύο ταῦτα σημεῖα) D = 500 καὶ M = 1000.

Ἐκαστον τῶν σημείων τούτων γραφόμενον δεξιὰ ἐτέρου παριστάνοντος τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει πρόσθεσιν, ὥς II (= 1+1) duo, 2. CC (= 100+100) ducenti, 200. VI (= 5+1) sex ἕξ. XV (= 10+5) quindecim, 15. LXX (= 50+10+10) septuaginta, 70. IC (= 500+100) sescenti, 600, κλπ. Γεγραμμένον δὲ ἀριστερὰ ἐτέρου σημείου παριστάνοντος ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει ἀφαίρεσιν, ὥς IV (= 5-1) quattuor, 4. IX (= 10-1) novem, 9. XL (= 50-10) quadraginta, 40. XXIX (= 20+9) undetriginta, 29. LXXX (= 50+10+10+10+10) ἢ XC (= 100-10) nonaginta, 90 κλπ.

Τὸ σημεῖον C γραφόμενον ἀνεστραμμένον, ἥτοι C, εὐθὺς μετὰ τὸ IC ἢ τὸ D (= 500) ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 0 (μηδέν) τῶν ἀραβικῶν ψηφίων, ἥτοι σημαίνει πολλαπλασιασμὸν τοῦ προηγούμενου ἀριθμοῦ ἐπὶ 10, ὥς IC (= 500×10) quinque milia, 5000. IC (= 500×100) quinquaginta milia, 50000 κλπ.

Τὸ διπλάσιον τοῦ 500 (ἥτοι τὸ 1000) ἢ τοῦ 5000 (ἥτοι τὸ 10000) κ.τ.τ. παρίσταται καὶ γραφομένων ἀριστερὰ, ἥτοι πρὸ τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ IC (ἢ τοῦ

D), τοσοῦτον C, ὅσα εἶναι τὰ μετὰ τὴν κάθετον γραμμὴν ἀνεστραμμένα C, ὡς CIQ (bis IQ=) mille, 1000. CCIQ (bis IQQ=) decem milia, 10000. CCCIQ (bis IQQ=) centum milia, 100000. MDCCCXXI=1821, κλπ.

Παρατηρήσεις.

68. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Τὰ ἀπὸ τοῦ quattuor (4) μέχρι καὶ τοῦ centum (100) καθὼς καὶ τὸ mille (1000) εἶναι ἄκλιτα.

Κλιτὰ εἶναι τὰ τρία πρῶτα, ἥτοι τὸ unus (σχηματίζον μάλιστα καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν), τὸ duo καὶ τὸ tres καὶ τὰ δηλοῦντα ἑκατοντάδας, τὰ ὅποια κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν)· ὡς

ducentī	ducentae	ducentā
ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
	ducentīs,	

κλπ. (§ 38, α').

Κλιτὸν τέλος εἶναι καὶ τὸ milia (ἢ millia), τὸ ὅποιον εἶναι κυρίως οὐσιαστικὸν (=χιλιάδες, πληθυντικὸς τοῦ ἀκλίτου mille) καὶ κλίνεται ὅπως τὸ tria.

2) Τὰ τρία πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Singularis			Pluralis		
Nom. unus	una	uum	unī	unae	unā
Gen.	unīus (§ 62)		unōrum	unārum	unōrum
Dat.	unī			unīs	
Acc. unum	unam	unum	unōs	unās	unā
Abl. unō	unā	unō		unīs	

Ἄρσ. Θηλ. Οὐδ. Ἄρσ. καὶ Θηλ. Οὐδ.

Nom. duō	duae	duo	trēs		trīa
Gen. duōrum	duārum	duōrum		trium	
Dat. duōbus	duābus	duōbus		tribus	
Acc. duōs (duo)	duās	duo	tres		tria
Abl. duōbus	duābus	duōbus		tribus	

Σημείωσις. Τὸ unus, a, -um χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν πληθυντικὸν α') ὅταν συνάπτεται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικοῦ μόνον (pluralia tantum), ὡς una castra ἐν στρατόπεδον, unae litterae μία ἐπιστολή,

(unum castrum = ἓν φρούριον, una littera = ἓν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου. (§ 34, 4, Α', β', Σημ.).

β') ὅταν λαμβάνηται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μόνου ἢ τοῦ ὁ αὐτὸς (ὁ ἴδιος), ὡς **unī** Suēbi=μόνοι οἱ Σουηβοί, Lacedaemonii septingentos annos **unis** moribus vivunt=οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπὶ) ἑπτακόσια ἔτη μὲ τὰ αὐτὰ ἤθη ζῶσι.

69. Τὰ τακτικά καὶ τὰ διανεμητικά ἐπίθετα κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, τὰ διανεμητικά κανονικῶς εἰς τὸν πληθυντικὸν μόνον, τοῦ ὁποίου ὁμοῦς τὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν συνήθως εἰς -um ἀντὶ εἰς -orum -arum (πλὴν τοῦ singulī, -ae, -a, τοῦ ὁποῦ ἡ γενικὴ σχηματίζεται κανονικῶς): binī, binae, bina (ἀνὰ δύο), Gen. binum (= binorum, binarum) — senī, senae, sena (ἀνὰ ἑξ), Gen. senum (=senorum, senarum). (Πρβλ. § 15, 2).

70. Τὰ διανεμητικά (πλὴν τοῦ singulī, -ae, -a) χρησιμοποιοῦνται καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν:

1) ὅταν συνάπτονται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικοῦ μόνον, ὡς **bina** castra (=duo castra) δύο στρατόπεδα, **binae** litterae (=duae litterae) δύο ἐπιστολαί. (Πρβλ. § 68, 2, Σημ. α').

2) ἐπὶ πολλαπλασιασμῷ, ὡς quater **septeni** sunt duodeviginti ($7 \times 4 = 28$), decies **centena** milia δεκάκις ἑκατὸν χιλιάδες ($100.000 \times 10 = 1.000.000$).

71. Εἰς τὴν ἐκφορὰν τῶν συνθέτων ἀριθμῶν ἐν γένει παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς:

1) Ἀριθμοὶ σύνθετοι ἐκ δεκάδων καὶ μονάδων, τῶν ὁποίων αἱ μονάδες εἶναι 8 ἢ 9 (ὡς 18, 19—28, 29, κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως τῶν μονάδων ἀπὸ τῆς ἐπομένης δεκάδος, ὡς (18=) duodeviginti, (19=) undeviginti, (28=) duodeviginti, (29=) undeviginti, κλπ. (Πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλλην. δυοῖν δέοντα εἴκοσι = 18, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι = 19, κλπ. καὶ τὰ νέα Ἑλλην. εἴκοσι παρὰ δύο, σαράντα παρὰ ἓνα, κλπ.).

2) Οἱ ἄλλοι σύνθετοι ἀριθμοὶ

α') οἱ μικρότεροι τοῦ ἑκατὸν ἐκφράζονται κατὰ δύο τρόπους, ἥτοι ἢ προτάσσεται ὁ μικρότερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μεγαλύτερος μετὰ τὸν σύνδεσμον et εἰς τὸ μεταξὺ (duo et triginta = 32) ἢ προτάσσεται ὁ μεγαλύτερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος μετὰ τοῦ et εἰς τὸ μεταξὺ ἢ ἄνευ αὐτοῦ: triginta et duo—triginta duo.

β') οἱ **μεγαλύτεροι τοῦ ἑκατὸν** ἐκφέρονται κανονικῶς προτασσομένου τοῦ ἐκάστοτε μεγαλιτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ ἐκάστοτε μικροτέρου, συνήθως μὲ τὸν *et* εἰς τὸ μεταξύ, ἂν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν σύνθετον ἀριθμὸν ἀπλοῖ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον δύο (ὥς *centum et viginti*, 120—*mille et ducenti*, 1200), ἄνευ δὲ τοῦ *et*, ἂν εἶναι περισσότεροι, ὥς *ducenti triginta quinque*, 235 — *anno millesimo non-gentesimo tricesimo sexto*, ἔτει χιλιοστῷ ἑνακοσιοστῷ τριακοστῷ ἑκτῷ.

72. Οἱ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται κατὰ τὸν νεοελληνικὸν μᾶλλον τρόπον, ἥτοι ὁ μὲν ἀριθμητὴς ἐκφέρεται δι' ἀπολύτου ἀριθμητικοῦ, ὁ δὲ παρονομαστὴς διὰ τακτικοῦ, παρακολουθεῖ ὅμως κανονικῶς ἡ λέξις *partes* (= μέρος), ὥς *quinque octavae partes* ($\frac{\text{quinque}}{\text{octavae}} \text{ partes} = \frac{5}{8}$), *tres decimae partes* = $\frac{3}{10}$, κλπ. *septem et duo nonae partes* = 7 καὶ $\frac{2}{9}$.

Ἐὰν ὁ παρονομαστὴς εἶναι μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμητοῦ, συνήθως παραλείπεται, ὥς *duo partes* (= *duo tertiae partes*) $\frac{2}{3}$, *tres partes* (= *tres quartae partes*) $\frac{3}{4}$. (Πρβλ. τὰ ἀρχ. Ἑλλην. τὰ πέντε μέρη = $\frac{5}{6}$ · τὰ ἑννέα μέρη = $\frac{9}{10}$).

Ἐὰν δὲ ἀριθμητὴς εἶναι ἡ μονάς, παραλείπεται οὗτος καὶ ἐκφέρεται μόνον ὁ παρονομαστὴς μετὰ τῆς λέξεως *pars* (= μέρος), ὥς *tertia pars* (= *una tertia pars*) $\frac{1}{3}$, *quarta pars* (= *una quarta pars*) $\frac{1}{4}$, *decima pars* (= *una decima pars*) $\frac{1}{10}$. (Πρβλ. τὸ δέκατον ἢ τὸ ἑνδέκατον).

Τὸ $\frac{1}{2}$ (ἑν δεύτερον) λέγεται *dimidia pars* (= τὸ ἡμισυ μέρος).

73. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα (ἐκτὸς τῶν τεσσάρων πρώτων *se-mel*, *bis*, *ter*, *quater*) σχηματίζονται μὲ τὴν κατάληξιν *-ies* (ἢ ἀρχαϊκώτερον *-iens*), ὥς *quingu - ies* ἢ *quingu - iens* πεντάκις, *dec - ies* ἢ *dec - iens* δεκάκις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΤΟ ΡΗΜΑ (VERBUM)

74. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι διά-
θεσις, φωνή, συζυγία, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον,
ὅπως καὶ τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς.

1. Αἱ διαθέσεις (*genera verbi*) εἶναι τέσσαρες :

α') ἡ ἐνεργητικὴ (*genus actīvum*) : *laudo* ἐπαινῶ.

β') ἡ μέση (*genus mediū*) : *lāvor* (= *lavo me* λούω ἑμαυτόν),
λούομαι.

γ') ἡ παθητικὴ (*genus passīvum*) : *laudor* ἐπαινοῦμαι.

δ') ἡ οὐδετέρα (*genus neutrum*) : *dormio* καθεύδω.

2) Αἱ φωναὶ (*formae verbi*) εἶναι δύο, ἥτοι

α') ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ (*forma actīva*), περιλαμβάνουσα τὸ σύν-
ολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν -ο,
ὡς *delē-o* (καταστρέφω), *dele-s*, *dele-t*, κλπ.

β') ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνὴ (*forma passīva*), περιλαμβάνουσα
τὸ σύνολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν
-or, ὡς *delē-or* (καταστρέφομαι), *delē-ris*, *delē-tur*, κλπ.

3) Αἱ συζυγίαι (*conjugatiōnes*) εἶναι τέσσαρες, ἥτοι

α') ἡ πρώτη συζυγία (*conjugatio prima*), περιλαμβάνουσα τὰ
ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα **a** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ.
ἐνεστώτος εἰς -āre, ὡς *amo* (ἐκ τοῦ *amao*), ἀπρφ. *amāre* ἀγαπᾶν.

β') ἡ δευτέρα συζυγία (*conjugatio secunda*), περιλαμβάνουσα τὰ
ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα **e** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ.
ἐνεστώτος εἰς -ēre, ὡς *dele-o*, ἀπρφ. *delēre* καταστρέφειν.

γ') ἡ τρίτη συζυγία (*conjugatio tertia*), περιλαμβάνουσα τὰ ῥή-
ματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηῖρα σύμφωνον ἢ τὸ φωνῆεν **u** καὶ ἀπα-
ρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος εἰς -ēre, ὡς *leg-o*, ἀπρφ. *legēre* ἀνα-
γινώσκειν, *tribu-o*, ἀπρφ. *tribuēre* ἀπονέμειν.

δ') ἡ τετάρτη συζυγία (*conjugatio quarta*), περιλαμβάνουσα τὰ

θήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτηρὰ **i** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος εἰς -īre, ὡς audī -o, ἀποφ. audīre ἀκούειν.

4) Αἱ ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ἦτοι

α') ἡ ὀριστική (modus indicatīvus).

β') ἡ ὑποτακτική (modus conjunctīvus), ἡ ὁποία πολλάκις ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικήν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (καὶ τότε λέγεται modus optatīvus). (Βλ. καὶ § 168).

γ') ἡ προστακτική (modus imperatīvus), διακρινόμενη εἰς προστακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς προστακτικὴν τοῦ μέλλοντος.

δ) Οἱ χρόνοι (tempora) εἶναι ἔξ, ἦτοι

α') ὁ ἐνεστώς (tempus praesens ἢ ἀπλῶς praesens).

β') ὁ παρατατικός (imperfēctum).

γ') ὁ μέλλον (futūrum).

δ') ὁ παρακείμενος (perfēctum), διακρινόμενος εἰς κυρίως παρακείμενον (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ εἰς ἱστορικὸν παρακείμενον ἢ ἀόριστον (perfectum historicum).

ε') ὁ ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum).

ς') ὁ τετελεσμένος μέλλον (futurum exactum).

6) οἱ ἀριθμοὶ (numeri) εἶναι δύο, ἐνικός (singulāris) καὶ πληθυντικός (plurālis). (Πρβλ. § 12, 2).

7) Τὰ πρόσωπα (persōnae) εἶναι τρία: πρῶτον (persona prima), δεύτερον (persona secūnda) καὶ τρίτον (persona tertia) (§ 56).

75. Ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι οὐχὶ μόνον δύο, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πέντε, ἦτοι:

1) τὸ ἀπαρέμφατον (infinitīvus), τὸ ὁποῖον καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῇθεν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφηρημένον οὐδετέρου γένους (πρβλ. *ergāre humānum est*=τὸ πλανᾶσθαι ἀνθρώπινόν ἐστι), καὶ

2) ἡ μετοχή (participium), ἡ ὁποία ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ μόνον ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος, ἐν δὲ τῇ μέσῃ μόνον παρακειμένου (ἢ ἀορίστου).

Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς, ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος εἶναι προσέτι:

3) τὸ σουπίνον ἢ ὕπτιον (supīnum). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν (δ' κλίσεως, § 29) ἔχον δύο μόνον πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ἦτοι τὴν αἰτιατικὴν (εἰς -um) καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (εἰς -u). Καὶ

α') ὁ μὲν εἰς -**um** τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, εἰς δὴλῶσιν σκοποῦ: (postulo ζητῶ) *veniērunt auxiliium postulātum* (ἦλθον ἐπικουρίαν αἰτήσοντες) ἦλθον ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν. (aquo ὑδρεύομαι) eo *aquātum* (εἶμι ὑδρευσόμενος) ὑπάγω πρὸς ὑδρευσιν.

β') ὁ δὲ εἰς -**u** τύπος χρησιμοποιεῖται εἰς δὴλῶσιν ἀναφορᾶς μετὰ τινων ἐπιθέτων (ὡς *facilis, difficilis, jucundus, mirabilis* κ. ἄ. τ), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς φράσεως *fas* (ἢ *nefas*) *est* ὅσιον (ἢ ἀνόσιόν) ἔστι: *jucundus auditu* εὐάρεστος εἰς τὸ ἀκούειν (εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκούῃ τις), *hoc nefas est dictu* τοῦτο οὐχ ὅσιον λέγειν.

4) τὸ γερούνδιον (*gerundium*). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν οὐδέτερον δευτερόκλιτον, ἔχον τὰς τέσσαρας μόνον πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ληγούσας εἰς -*ndi*, -*ndo*, -*ndum*, -*ndo*. Ἐκαστος δὲ τῶν τύπων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τινα πλαγίαν πῶσιν συνάρθρου ἀπαρεμφάτου (ἐνεργητικοῦ) ἐνεστῶτος (ἢ σπανίως ἀορίστου). Οὕτω π. γ. Ὀν. *scribere* = γράφειν ἢ τὸ γράφειν, γεν. *scribendi* = τοῦ γράφειν. δοτ. *scribendo* = τῷ γράφειν (εἰς τὸ γράφειν), αἰτ. (*scribere* ἢ *ad scribendum*) = (πρὸς) τὸ γράφειν, ἀφαιρ. *scribendo* = διὰ τοῦ γράφειν, κλπ.: *dicendi* περίτ. ἔμπειρος τοῦ λέγειν, *arma pugnando* (δοτ.) ἢ *ad pugnandum* (αἰτ.) ὅπλα εἰς τὸ μάχεσθαι χρήσιμα, *hominis mens discendo* (ἀφαιρ.) αἰθρὰ τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς τῷ μαθάνειν (ἢ μαθήμασι) τρέφεται.

5) τὸ γερουνδιακὸν (*gerundivum*). Τοῦτο κανονικῶς εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, λῆγον εἰς -*ndus*, -*nda*, -*ndum* (§ 38, α'). Καὶ συνήθως μὲν σημαίνει τὸ γερουνδιακὸν ὅτι καὶ τὰ εἰς -*τέος*, -*τέα*, -*τέον* ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πολλάκις ὁμως σημαίνει καὶ τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον νὰ γίνη: *delenda est Carthāgo* καταστρεπτέα ἔστιν ἡ Καρχηδών, *legendae sunt litterae* ἀναγνωστέα ἔστιν ἡ ἐπιστολή (§ 35, 4, Α', β', Σημ.), *facinus laudandum* ἔργον ἐπαινετέον, ἐπαινετόν, ἀξιέπαινον.

76. Ἀρχετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς, ἥτοι μὲ τὸ ῥῆμα *sum* (= εἰμί, εἶμαι) ὡς βοηθητικὸν (*verbum auxiliāre*), ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μὲ τὸ ῥῆμα *εἰμί* καὶ εἰς τὴν νέαν μὲ τὸ ῥῆμα *ἔχω* καὶ τὸ *εἶμαι*.

Οὕτω περιφραστικῶς σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ μὲν τῆς ἐνε-

γητικῆς φωνῆς ὁ μέλλων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφράτου, ἐκ δὲ τῆς μέσης φωνῆς ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν, τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφρατον.

77. Τὸ ῥῆμα *sum* (ἀνώμαλον, ὅπως τὸ εἶμι τῆς ἀρχαίας καὶ τὸ εἶμαι τῆς νέας Ἑλληνικῆς) κλίνεται ὡς ἑξῆς :

1. Indicativus <i>ἰνδικατίβους</i>		2. Conjunctivus <i>κονζυνκτίβους</i>	
Praesens		('Αρχαιότεροι τύποι)	
<i>sum</i>	εἶμαι	<i>sim</i>	νὰ εἶμαι <i>siem ἢ fuam</i>
<i>es</i>	εἶσαι	<i>sīs</i>	νὰ εἶσαι <i>sies ἢ fuas</i>
<i>est</i>	εἶναι (πρβλ. ἐσ-τι)	<i>sit</i>	νὰ εἶναι <i>siet ἢ fuat</i>
<i>sumus</i>	εἴμεθα	<i>sīmus</i>	νὰ εἴμεθα —
<i>estis</i>	εἴσθε (πρβλ. ἐσ-τέ)	<i>sītis</i>	νὰ εἴσθε —
<i>sunt</i>	εἶναι	<i>sint</i>	νὰ εἶναι <i>sient ἢ fuant</i>
Imperfectum <i>ἰμπερφεκτίβους</i>		('Αρχαιότεροι τύποι)	
<i>eram</i>	ἦμην	<i>essen</i>	νὰ ἦμην <i>forem</i>
<i>erās</i>	ἦσο	<i>esses</i>	νὰ ἦσο <i>fores</i>
<i>erat</i>	ἦτο	<i>esset</i>	νὰ ἦτο <i>foret</i>
<i>erāmus</i>	ἦμεθα	<i>esēm</i>	νὰ ἦμεθα —
<i>erātis</i>	ἦσθε	<i>essētis</i>	νὰ ἦσθε —
<i>erant</i>	ἦσαν	<i>essent</i>	νὰ ἦσαν <i>forent</i>
Futurum <i>φουτῦρῦμ</i>			
<i>erō</i>	θὰ εἶμαι	<i>futūrus, -a, -um</i>	<i>sim</i>
<i>eris</i>	θὰ εἶσαι		<i>sis</i>
<i>erit</i>	θὰ εἶναι		<i>sit</i>
<i>erīmus</i>	θὰ εἴμεθα	<i>futuri, -ae, -a</i>	<i>simus</i>
<i>erītis</i>	θὰ εἴσθε		<i>sitis</i>
<i>erunt</i>	θὰ εἶναι		<i>sint</i>

ὁριστική		ὕποθετική	
1. Indicativus		2. Conjunctivus	
Perfectum = παρθεμένης			
fui	ὑπῆρξα ἢ ἔγινα	fuērim	
fuisti	ὑπῆρξας	fueris	
fuit	ὑπῆρξε	fuerit	
fuīmus	ὑπῆρξαμεν	fuerīmus	
fuistis	ὑπῆρξατε	fuerītis	
fuērunt ἢ fuēre	ὑπῆρξαν	fuerint	
Plusquamperfectum = ὑπερβυτιμένης			
fuēram	εἶχον ὑπάρξει	fuissem	
fuerās	εἶχες ὑπάρξει	fuissēs	
fuerat	εἶχεν ὑπάρξει	fuisset	
fuerāmus	εἶχομεν ὑπάρξει	fuissēmus	
fuerātis	εἶχετε ὑπάρξει	fuissētis	
fuerant	εἶχον ὑπάρξει	fuisSENT	
Futurum exactum = μέλλων τελερούμενος			
fuēro	θὰ ἔχω ὑπάρξει	ἐλλείπει	
fueris	θὰ ἔγης ὑπάρξει		
fuerit	θὰ ἔγῃ ὑπάρξει		
fuerīmus	θὰ ἔλωμεν ὑπάρξει		
fuerītis	θὰ ἔγητε ὑπάρξει		
fuērint	θὰ ἔχουν ὑπάρξει		
3. Imperativus = ἀρροτακτική			
Praesens		Futurum	
Sing. 2	es ἔσο	Sing. 2	esto ἔσο 3. esto ἔστω
Plur. 2	este ἔστε	Plur. 2	estōte 3. suntο
			ἔστε ἔστωσαν

4. Infinitivus

= *Αωζρεμεθεα*

Praesens esse εἶναι	Perfectum fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι	Futurum ἐνικ. futūrum, -am, -um esse ἢ ἀπλῶς fore πληθ. futuros, -as, -a esse ἢ ἀπλῶς fore ἔσεσθαι
5. Participium = <i>Μετοχή</i>		
Praesens (sens)	Futurum: futūrus, -a, -um	

Σημείωσις. Τοῦ ἐνεστώτος ἡ μετοχή (sens), ἄχρηστος καθ' ἑαυτήν, εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰ δύο μόνον σύνθετα: praesens παρὼν καὶ absens ἀπὼν (§ 43, 2).

Γερσούνδιον καὶ σουπῖνον δὲν ἔχει τὸ sum.

78. Παραδείγματα ὁμαλῶς κλινομένων ῥημάτων.

(amo ἀγαπῶ, deleo καταστρέφω, lego ἀναγινώσκω, audio ἀκούω)

1. Ἑνεργητική φωνή

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
I. Indicativus				
Praesens	amō (ἐκ τοῦ a- ma-ο) ἀγαπῶ	dēle-ō κατα- στρέφω	lēg-ō ἀνά- γινώσκω	audi-ο ἀκούω
	amā-s	delē-s	leg-i-s	audi-s
	amā-t	dele-t	leg-i-t	audi-t
	amā-mus	delē-mus	leg-ī-mus	audi-mus
	amā-tis	dele-tis	leg-ī-tis	audi-tis
	ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-u-nt

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	amā - ba - m	ἡγά- delē - bam	κατέ- leg - ē - bam	audi-ē-bam
	πων	στροφον	ἀνεγίγνωσκων	ἤκουον
	amā - ba - s	delē - bas	leg - e - bas	audi - e - bas
	amā - ba - t	delē - bat	leg - e - bat	audi - e - bat
	ama - bā - mus	delē - bāmus	leg - e - bāmus	audi - e - bāmus
	ama - bā - tis	dele - bātis	leg - e - batis	audi - e - batis
	amā - ba - nt	delē - bant	leg - e - bant	audi - e - bant
Futurum	amā - bō	θα ἀγα- delē - bo	θα κατα- leg - am	θα aud - am
	πήσω	στροφώ	ἀναγνώσω	ἀκούσω
	amā - bis	delē - bis	leg - ēs	andi - ēs
	amā - bit	delē - bit	leg - et	audi - et
	ama - bīmus	dele - bīmus	leg - ēmus	audi - ēmus
	ama - bītis	dele - bītis	leg - ētis	audi - ētis
	amā - bunt	delē - bunt	leg - ent	audi - ent
Perfectum	amā - v	ἔχω ἀγα- delē - v	ἔχω κατα- lēg - i	ἀνα- audīv - i
	πήσει ἢ ἡγάπησα	στροφέει ἢ κατέ- γνώσει ἢ ἀνέ- κούσει ἢ ἤκου-		
	amav - isti	delev - isti	στρο- leg - isti	γνωσα audiv - isti
	amav - it	delev - it	ψα leg - it	audīv - it
	amav - īmus	delev - īmus	leg - īmus	audīv - īmus
	amav - istis	delev - istis	leg - istis	oudiv - istis
	amav - ērunt ἢ	delev - ērunt ἢ	leg - ērunt ἢ	audiv - ērunt ἢ
	amav - ēre	delev - ēre	leg - ēre	audiv - ēre
Plusquamperfectum	amav - ěram	εἶ- delev - ěram	εἶ- leg - ěram	εἶ- audiv - ěram
	χον ἀγαπήσει	χον καταστροφέει	χον ἀναγνώσει	εἶχον ἀκούσει
	amav - eras	delev - eras	leg - eras	audiv - eras
	amav - erat	delev - erat	leg - erat	audiv - erat
	amev - erāmus	delev - erāmus	leg - erāmus	audiv - erāmus
	amav - erātis	delev - erātis	leg - erātis	audiv - erātis
	amav - erant	delev - ěrant	leg - ěrant	audiv - ěrant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	amav - ěro θὰ ἔ- χω ἀγαπήσει	delev - ěro θὰ ἔ- χω καταστρέψει	leg - ěro θὰ ἔ- χω ἀναγνώσει	audiv - ěro θὰ ἔχω ἀκούσει
	amav - eris	delev - eris	leg - eris	audiv - eris
	amav - erit	delev - erit	leg - erit	audiv - erit
	amav - erīmus	delev - erīmus	leg - erīmus	audiv erīmus
	amav - erītis	delev - erītis	leg - erītis	audiv - erītis
	amav - ěrint	delev - ěrint	leg - ěrint	audiv - ěrint

2. Conjunctivus - *υποθετικόν*

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Praesens	am - em (ἐκ τοῦ a- ma-em) νὰ ἀγαπῶ	dele - am νὰ κατα- στρέφω	leg - am νὰ ἀνα- γινώσκω	audi - am νὰ ἀκούω
	am - ěs	dele - ās	leg - ās	audi - ās
	am - et	dele - at	leg - at	audi - at
	am - ěmus	dele - āmus	leg - āmus	audi - āmus
	am - ětis	dele - ātis	leg - ātis	audi - ātis
	am - ent	dele - ant	leg - ant	audi - ant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	amā - rem νὰ ἡ- γάπων	delē - rem νὰ κα- τέστρεφον	leg - ě - rem νὰ ἀνεγίνωσκον	andī - rem νὰ ἤκουον
	ama - res	delē - res	leg - e - res	audī - res
	ama - ret	delē - ret	leg - e - ret	audī - ret
	ama - rēmus	dele - rēmus	leg - e - rēmus	audi - rēmus
	ama - rētis	dele - rētis	leg - e - rētis	audi - rētis
	ama - rent	delē - rent	leg - ě - rent	audī - rent

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amatūrus, -a, -um sim	deletūrus, -a, -um sim	lectūrus, -a, -um sim	auditūrus, -a, -um sim
	sis	sis	sis	sis
	sit	sit	sit	sit
	amaturi, -ae, -a simus	deleturi, -ae, -a simus	lecturi, -ae, -a simus	audituri, -ae, -a simus
	sitis	sitis	sitis	sitis
	sint	sint	sint	sint

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	amav - ěrim (ἐὰν) ἀγαπήσω	delev - ěrim (ἐὰν) καταστρέψω	leg - ěrim (ἐὰν) ἀναγνώσω	audiv - ěrim (ἐὰν) ἀκούσω
	amav - eris	delev - eris	leg - eris	audiv - eris
	amav - erit	delev - erit	leg - erit	audiv - erit
	amav - erĭmus	delev - erĭmus	leg - erĭmus	audiv - erĭmus
	amav - erĭtis	delev - erĭtis	leg - erĭtis	audiv - erĭtis
	amav - ěrint	delev - ěrint	leg - erint	audiv - erint

Plusquamperfectum	amav - issem (ἐὰν) εἶχον ἀγαπήσει	delev - issem (ἐὰν) εἶχον καταστρέψει	leg - issem (ἐὰν) εἶχον ἀναγνώσει	audiv - issem (ἐὰν) εἶχον ἀκούσει
	amav - isses	delev - isses	leg - isses	audiv - isses
	amav - isset	delev - isset	leg - isset	audiv - isset
	amav - issēmus	delev - issēmus	leg - issēmus	audiv - issēmus
	amav - issētis	delev - issētis	leg - issētis	audiv - issētis
	amav - issent	delev - issent	leg - issent	audiv - issent

Futurum exactum

Ἐλλείπει

3. Imperativus

Praesens	Sing. 2 ama ἀγάπα	dele κατάστρεφε	leg - e ἀναγίνωσκε	audi ἄκουε
	Plur. 2 amā - te	delē - te	leg - ĭ - te	audi - te
Futurum	Sing. 2 amā - to ἀγάπησον	delē - to κατάστρεψον	leg - ĭ - to ἀνάγνωσον	audī - to ἀκουσον
	3 ama - to	dele - to	leg - ĭ - to	audi - to
	Plur. 2 ama - tōte	dele - tōte	leg - i - tōte	audi - tōte
	3 ama - nto	dele - nto	leg - u - nto	audi - u - nto

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
	4. Infinitivus - <i>επαρκές</i>			
Praesens	amā - re	delē - re	leg - ě - re	audī - re
	ἀγαπᾶν	καταστρέφειν	ἀναγινώσκειν	ἀκούειν

Futurum	amaturum, - am,	deleturum, - am,	lecturum,	auditorium,
	- um esse	- um esse	- am, - um esse	- am, - um esse
	amaturos, - as,	deleturos, - as,	lecturos, - as,	auditueros, - as,
	- a esse	- a esse	- a esse	- a esse
	ἀγαπήσειν	καταστρέψειν	ἀναγνώσειν	ἀκούειν

Perfectum	amav - isse	delev - isse	leg - isse	audiv - isse
	ἀγαπήσαι	καταστρέψαι	ἀναγνώσαι	ἀκούσαι

5. Gerundium

Gen.	ama - ndi	dele - ndi	leg - e - ndi	audi - e - ndi
	τοῦ ἀγαπᾶν	ταστρέφειν	ἀναγινώσκειν	τοῦ ἀκούειν
Dat.	ama - ndo	dele - ndo	leg - e - ndo	audi - e - ndo
Acc.	ama - ndum	dele - ndum	leg - e - ndum	audi - e - ndum
Abl.	ama - ndo	dele - ndo	leg - e - ndo	audi - e - ndo

6. Supinum

Acc.	amāt - um,	delēt - um	lect - um	audīt - um
Abl.	amāt - ū	delēt - ū	lect - ū	audīt - ū

7. Participium - *μοσχη*

Praesens	ama - ns,	dele - ns,	leg - e - ns	audi - e - ns,
	ama - ntis	dele - ntis	leg - e - ntis	audi - e - ntis
	ἀγαπῶν, - ῶσα,	καταστρέφων,	ἀναγινώσκων,	ἀκούων, - ουσα,
	- ῶν	- ουσα - ον	- ουσα, - ον	- ον,

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amat - ūrus, - ūra, - ūrum	delet - ūrus, - ura, - urum	lect - ūrus, - ura, - urum	audit - ūrus, - ura, - urum
	ἀγαπήσων, - ουσα, - ον	καταστρέφων, - ουσα, - ον	ἀναγνώσόμε- νος, μένη, μενον	ἀκουσόμενος, - μένη, - μενον

2. Μέση (ἢ παθητική) φωνή

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
1. Indicativus = <i>οριστική</i>				
Praesens	amor (ἐκ τοῦ ama - or) ἀγαπῶμαι	dele - or κατα- στρέφομαι	leg - or ἀνα- γινώσχομαι	audi - or ἀκού- μαι
	amā - ris (ἦ - re)	delē - ris (ἦ - re)	leg - ē - ris (ἦ - re)	audi - ris (ἦ - re)
	amā - tur	delē - tur	leg - i - tur	audi - tur
	amā - mur	delē - mur	leg - i - mur	audi - mur
	ama - mīni	dele - mīni	leg - i - mīni	audi - mīni
	ama - ntur	dele - ntur	leg - un - tur	audi - u - ntur

Imperfectum	amā - bar ἡγαπῶ- μην	delē - bar κατα- στρεφόμεν	leg - ē - bar ἀνε- γινώσκωμην	audi - ē - bar ἡκούωμην
	ama - bā - ris (ἦ re)	dele - bā - ris (ἦ - re)	leg - e - bā - ris (ἦ - re)	audi - e - bāris (ἦ - re)
	ama - bātur	dele - bātur	leg - e - bātur	audi - e - bātur
	ama - bāmur	dele - bāmur	leg - e - bāmur	audi - e - bāmur
	ama - bamīni	dele - bamīni	leg - e - bamīni	audi - e - bamīni
	ama - bantur	dele - bantur	teg - e - bantur	audi - e - bantur

Futurum	amā - bor θὰ ἀ- γαπήθῶ	delē - bor θὰ κα- ταστραφῶ	leg - ar θὰ ἀνα- γνώσθῶ	audi - ar θὰ ἀ- κουσθῶ
	ama - bē - ris (ἦ - re)	dele - bē - ris (ἦ - re)	leg - ē - ris (ἦ - re)	audi - ē - ris (ἦ - re)
	ama - bītur	dele - bītur	leg - ētur	audi - ētur
	ama - bīmur	dele - bīmur	leg - ēmur	audi - ēmur
	ama - bimīni	dsle - bimīni	leg - emīni	audi - emīni
	ama - buntur	dele - buntur	leg - entur	audi - entur

Παρενέργεια

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Present	amātus, -a, -um sum, es, est	delētus, -a, -um sum, es, est	lectus, -a, -um sum, es, est	audītus, -a, -um sum, es, est
Perfectum	ἔχω ἀγαπηθῆ ἢ ἡγαπήθην amati, -ae, -a sumus, estis, sunt	ἔχω καταστραφῆ ἡ κατεστράφη deleti, -ae, -a sumus, estis, sunt	ἔχω ἀναγνωσθῆ ἡ ἀνεγνώσθην lecti, -ae, -a sumus, estis sunt	ἔχω ἀκουσθῆ ἡ ἠκούσθην auditi, -ae, -a sumus, estis, sunt

νῶστε

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον ἀγα- πηθῆ amati, -ae, -a eramus, eratis erant	deletus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον καταστραφῆ deleti, -ae, -a eramus, eratis, erant	lectus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον ἀναγνωσθῆ lecti, -ae, -a eramus, era- tis, erant	auditus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον ἀκουσθῆ auditi, -ae, -a eramus, era- tis, erant

νῆστε

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	amatus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀγαπηθῆ amati, -ae, -a erimus, eritis, erunt	deletus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω κατα- στραφῆ deleti, -ae, -a erimus, eritis erunt	lectus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀνα- γνωσθῆ lecti, -ae, -a erimus, eritis erunt	auditus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀκου- σθῆ auditi, -ae, -a erimus, eritis, erunt

2. Coniunctivus = νῶστε

νῶστε

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Præsens	amer ἐκ τοῦ a- ma-er) νὰ ἀγα- πῶμαι amē-ris (ἢ-re) amē-tur amē-mur amē-mīni ame-ntur	dele-ar νὰ κατα- στρέφωμαι dele-ā-ris (ἢ-re) dele-ātur dele-āmur dele-amīni dele-antur	leg-ar νὰ ἀνα- γινώσκωμαι leg-āris (ἢ-re) leg-ātur leg-āmur leg-amīni leg-antur	audi-ar νὰ ἀ- κούωμαι audi-āris (ἢ-re) audi-ātur audi-āmur audi-amīni audi-antur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	amā-rer vā ἡγα- πώμην	delē-rer vā κατε- στρεφόμην	leg-ē-rer vā ἀ- νεγινωσκόμην	audī-rer vā ἡ- κούόμην
	ama-rēris (ἡ - re)	dele-rēris (ἡ - re)	leg-e-rēris (ἡ - re)	audi-rēris (ἡ - re)
	ama-rētur	dele-rētur	leg-e-rētur	audi-rētur
	ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur
	ama-remīni	dele-remīni	leg-e-remīni	audi-remīni
	aua-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur
Perfectum	amatus, -a, -um	deletus, -a, -um	lectus, -a, -um	auditus, -a, -um
	sim, sis, sit, (ἐάν) ἔχω ἀγαπηθῆ ἢ ἀγαπηθῶ	sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω καταστραφῆ ἢ καταστραφῶ	sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀνα- γνωσθῆ ἢ ἀνα- γνωσθῶ	sim, sis, sit (ἐάν) ἔχω ἀ- κουσθῆ ἢ ἀ- κουσθῶ
	amati, -ae, -a	deleti, -ae, -a	lecti, -ae, -a	auditi, -ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um	deletus, -a, -um	lectus, -a, -um	auditus, -a, -um
	essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον ἀγαπηθῆ	essem, esses, esset (ἐάν) εἶχον καταστραφῆ	essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀναγνωσθῆ	essem, esses, esset (ἐάν) εἶ- χον ἀκουσθῆ
	amati, -ae, -a	deleti, -ae, -a	lecti, -ae, -a	auditi, -ae, -a
	essemus, esse- tis, essent	essemus, esse- tis, essent	essemus, es- setis, essent	essemus, es- setis, essent
Futu- rum exa- ctum			Ἐλλείπει	

3. Imperativus = ὡς οὐ βέλτερον

Praesens	Sing. 2. amā-re	delē-re vā κατα- στρέφειν	leg-ē-re vā ἀ- ναγινώσκειν	audī-re vā ἀ- κούειν
	Plur. 2. ama-mini	dele-mini	leg-i-mini	audi-mini

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	Sing. 2 amā-tor delē-tor νὰ κατα- νὰ ἀγαπᾶσαι στρέφεισαι		leg-ī-tor νὰ ἀ- ναγινώσκεισαι	ā-audī-tor νὰ ἀ- κούεισαι
	3 ama-tor dele-tor		leg-i-tor	audi-tor
	Plur. 3 ama-ntor dele-ntor		leg-u-ntor	audi-u-ntor

4. Infinitivus

Praesens	amā-ri	delē-ri	leg-i ἀναγι-	audī-ri
	ἀγαπᾶσθαι	καταστρέφεισθαι	νώσκεισθαι	ἀκούεισθαι

Futurum	amātum iri ἀγα-	deletum iri κατα-	lectum iri ἀνα-	audītum iri
	πηθήσεσθαι	στραφήσεσθαι	γνωσθήσε- σθαι	ἀκουσθήσε- σθαι

Perfectum	amatum, -am, -um esse	deletum, -am, -um esse	lectum, -am, -um esse	auditum, -am, -um esse
	ὅτι ἢ νὰ ἔχῃ ἀγαπηθῇ	ὅτι ἢ νὰ ἔχῃ καταστραφῇ	ὅτι ἢ νὰ ἔχῃ ἀναγνωσθῇ	ὅτι ἢ νὰ ἔχῃ ἀκουσθῇ
	amatos, -as, -a esse	deletos, -as, -a esse	lectos, -as, -a esse	auditos, -as, -a esse

Futurum exactum	amatum, -am, -um	deletum, -am, -um	lectum, -am, -um	auditum, -am, -um
	fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀγαπηθῇ	fore ὅτι θὰ ἔχῃ καταστραφῇ	fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀναγνωσθῇ	fore ὅτι θὰ ἔχῃ ἀκουσθῇ
	amatos, -as, -a fore	deletos, -as, -a fore	lectos, -as, -a fore	auditos, -as, -a fore

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
	5. P a r t i c i p i u m			
Perfectum	amātus, amāta, amātum	delētus, delēta, delētum	lectus, lecta, lectum	auditus, au- ditā, auditum
	ἡγαπημένος ἡ ἀγαπηθείς	κατεστραμμένος ἡ καταστραφείς	ἀνεγνωσμένος ἡ ἀναγνωσθείς	ἡκουσμένος ἡ ἀκουσθείς

	6. G e r u n d i v u m			
	ama-ndus, ama-nda, ama-ndum	dele-ndus dele-nda, dele-ndum	leg-e-ndus, leg-e-nda, leg-e-ndum,	audi-e-ndus, audi-e-nda, audi-e-ndum
	ἀγαπητέος, -τέα, -τέον	καταστρεπτέος, -τέα, -τέον	ἀναγνωστέος, -τέα, τέον	ἀκουστέος, τέα, -τέον

79. Αἱ κυρίως προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων.

	Ἑνεργητικῆς φωνῆς	Μέσης φωνῆς
	Ὅριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτ. Ὅριστικὴ καὶ ὑποτακτ. Προστακτικὴ
Ἑνικός	1. - m ἢ — 2. - s (ὀριστικὴ προκμ. - sti) 3. - t	.... — ἢ - to - to - tur - tor
Πληθυντικός	1. - mus 2. - tis (ὀριστικὴ προκμ. - stis) 3. - nt (ὀριστικὴ προκμ. - runt ἢ - re)	.... - te ἢ - tote - nto - ntur - ntor

Σημειώσεις. 1. Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μονολεκτικῶς σχηματιζομένων χρόνων τῆς μέσης φωνῆς εὐρίσκεται ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἀντιστοίχου χρόνου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἂν μὲν τοῦτο λήγῃ εἰς ο προστιθεμένου ἑνὸς r, ἂν δὲ λήγῃ εἰς m τρεπομένου τοῦ m εἰς r, ὡς amo - amor, amabam - amabar, amabo - amabor, amem - amer, amarem - amarer, κλπ.

Σημείωσις. 2. Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος τῆς μέσης φωνῆς (amatum iri, deletum iri, κλπ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σουπίνου (§ 75, 3) καὶ τοῦ iri, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος eo = πορεύομαι.

Ἀρχαιώτεροι τύποι εἶναι : α') τοῦ παρατατικοῦ τῆς δ' συζυγίας audībam, audības, κλπ. καὶ τοῦ μέλλοντος audībo, audībīs, κλπ. β') τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος amarīer, legīer κλπ. (=amari, legi) γ' τοῦ γερουνδιακοῦ τῆς γ' καὶ τῆς δ' συζυγίας εἰς -undus, ὡς legundus, audiundus (=legendus, audiendus).

Ἀποθετικά ῥήματα (verba deponentia).

80. Καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει ἀποθετικά ῥήματα ἐνεργητικῆς (ἢ οὐδέτερας) διαθέσεως, ἥτοι ῥήματα τὰ ὁποῖα ἔχουν μόνον τὴν μέσιν φωνὴν (διὸ λέγονται καὶ media tantum, § 74. 2, β') ὡς hortor (προτρέπω) - hortātus sum - hortātum - hortāri, vereor (εὐλαβοῦμαι) - verītus sum - verītum - verēri, loquor (ὁμιλῶ) - locūtus sum - locūtum - loqui, blandior (κολακεύω) - blandītus sum - blandītum - blandīri.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀντίστοιχα ῥήματα μέσης φωνῆς (μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως, § 78, 2), μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τῆς μέσης φωνῆς μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνῶ ἔχουν ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπίνον, τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερουνδιον.

F u t u r u m

	hortor πρβλ. amor	vereor πρβλ. deleor	loquor πρβλ. legor	blandior πρβλ. audior
Conjunctivus	hortatūrus,	veritūrus,	locutūrus,	blanditūrus,
	-a, -um	-a, -um	-a, -um	-a, -um
	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit
	hortaturi,	verituri,	locuturi,	blandituri,
	-ae, -a	-ae, -a	-ae, -a	-ae, -a
Conjunctivus	simus, sitis,	simus, sitis,	simus sitis,	simus, sitis,
	sint	sint	sint	sint

Infinitivus	hortatūrum, -am,-um esse	veritūrum, -am,-um esse	locutūrum, -am,-um esse	blanditūrum, -am,-um esse
	hortaturos, -as,-a esse	verituros, -as,-a esse	locuturos, -as,-a esse	blandituros, -as,-a esse
Supinum	hortātum,-tū	veritūm,-tū	locūtum,-tū	blanditūm,-tū
Participium				
Praesens	hortans (gen. hortantis)	verens (gen. verentis)	loquens (gen. loquentis)	blandiens (gen. blandientis)
Futurum	hortatūrus, -a,-um	veritūrus, -a,-um	locutūrus, -a,-um	blanditūrus, -a,-um
Gerundium	Gen. hortandi	verendi	loquendi	blandiendi
	Dat. hortando	verendo	loquendo	blandiundo
	Acc. hortandum	verendum	loquendum	blandiendum
	Abl. hortando	verendo	loquendo	blandiundo

81. Ἐκτὸς τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τινα ἡμιαποθετικὰ ῥήματα (verba semideponentia), ἧτοι ῥήματα τὰ ὅποια ἔχουν

1) ἐνεστώτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον ἐνεργητικοῦ τύπου, παρακείμενον δὲ μέσου τύπου. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

audeo	τολμῶ	ausus sum	ἐτόλμησα	ausum,	audēre,
gaudeo	χαίρω	gavisus sum	ἐχάρον	gavisum,	gaudēre,
soleo	συνήθίζω	solitus sum	συνήθισα	solitum,	solēre,
fido	πέποιθα	fisus sum	ἔσχον πεποίθησιν	fisum,	fidēre,

Οὕτω καὶ τὰ σύνθετα confido πέποιθα, diffido δυσπιστῶ κλπ.

2) ἐνεστώτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον μέσου τύπου, παρακείμενον δὲ ἐνεργητικοῦ. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

devertor καταλύω - *deverti* κατέλυσα - *deversum*, *deverti*.

revertor ἐπιστρέφω - *reverti* (καὶ *reversus sum*) ἐπέστρεψα - *reversum*, *reverti*.

adsentior συναινῶ - *adsensi* συνήνεσα - *adsensum*, *adsentiri*

(πρβλ. ἴσταμαι - ἔστηκα, ἔστην - φύομαι - πέφυκα, ἔφην, κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Ὅπως τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐν γένει ἡ μετοχή τοῦ (μέσου) παρακειμένου ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου (ὥς *loquor* - *locutus* = εἰρηκῶς ἢ εἰπών, *hortor* - *hortatus* = παραινέσας, *audeo* - *ausus* = τετολμηκῶς ἢ τολμήσας), οὕτω καὶ ἄλλων ῥημάτων ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, (ὥς *cepo* δειπνῶ) *cenatus* = δεδειπνηκῶς ἢ δειπνήσας, (*prandeo* ἀριστῶ) *pransus* = ἡρισθηκῶς ἢ ἀριστήσας, (*iuro* ὀμνυμι) *juratus* = ὀμόσας. Τῶν δὲ ῥημάτων *potāre* (πίνειν) καὶ *tacēre* (σιγᾶν) ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν σημασίαν, ὥς *potus* (= *potatus*) = πεπωκῶς ἢ πίων καὶ ποθείς, *tacitus* = σιγῆσας (σιγηλός) καὶ σιγηθείς. (Πρβλ. νεοελλ. δειπνῶ - δειπνημένος = ὁ δειπνήσας, πίνω - πιωμένος = ὁ πεπωκός). Καὶ μὲ παθητικοῦ δὲ ἐνεστώτος σημασίαν λαμβάνεται πολλὰκις ἡ μετοχή τοῦ μέσου παρακειμένου, ὥς *tutior est certa pax quam sperata victoria* = ἀσφαλεστέρα εἶναι βεβαία εἰρήνη παρὰ ἐλπιζομένη νίκη.

Αἱ χρήσεις αὗται τῆς μετοχῆς τοῦ μέσου παρακειμένου εἰς -tus, -ta, -tum ἐξηγούνται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἀρχῇθεν οὐδὲν ἄλλο ἢ το παρὰ ἐπίθετον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ῥηματικά ἐπίθετα τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς -τος, -τη, -τον, τὰ ὅποια, ὥς γνωστόν, ἐσήμαινον ἀρχῇθεν τὸν ὑποκείμενον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματινόμενον (ὥς *θνητός* = ὁ ὑποκείμενος εἰς τὸ θνήσκειν), ἔπειτα δὲ τὸ δυνατόν γενέσθαι (ὥς *βατός* = εἰς ὃν δύναται τις νὰ βαδίσῃ, κατὰ τὸ ἀντίθετον ἄβατος), τέλος δὲ ὅτι καὶ ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου ἢ παρακειμένου (ὥς *δυνατός* = ὁ δυνάμενος, νεοελλ. *καυτός* = ὁ καίων, *ἀστράτευτος* = ὁ μὴ στρατευσόμενος, *ἄπρακτος* = ὁ μὴ πράξας, *θαυμαστός* = ὁ θαυμαζόμενος, ὁ τεθαυμασμένος, κλπ.). Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ π. χ. *ignotus* = ὁ ἀγνωστος καὶ ὁ ἀγνοῶν, *occultus* = ὁ κεκρυμμένος καὶ ὁ (κρυπτός) ἀσφαλιζών, κ.ά.τ.

82. Περιφραστική συζυγία (*Conjugatio periphrastica*).—

Ἐκτὸς τῶν συνήθων περιφραστικῶν τύπων τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν (§ 76), περιφραστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι σχηματίζονται προσέτι κατὰ πάντας τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις διὰ τῶν διαφόρων μετοχῶν τῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ δὲ τῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλον-

τος (εις - ūrus), καὶ διὰ τοῦ γερονδιακοῦ (εις ndus, -nda, -ndum, § 75, 5) μετὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος esse· π.χ.

1) scriptūrus sum μέλλω γράφειν, scriptūrus eram ἔμελλον γράφειν, scripturus ero, scripturus fui, κλπ.

2) docendus sum (διδακτέος εἰμι) πρέπει νὰ διδαχθῶ, docendus eram ἔπρεπε νὰ διδαχθῶ, docendus ero, κλπ.

Μεταβολαὶ τινες εἰς ῥηματικούς τύπους τῶν τεσσάρων συζυγιῶν.

83. Οἱ ῥηματικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι ἐκ χρονικοῦ θέματος παρακειμένου μὲ χαρακτηριστὴν **v** πολλάκις ἀποβάλλουν τὸ **v** τοῦτο, ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν **ve** ἢ **vi** ἀκολουθῇ εἰς τὴν κατάληξιν **r** ἢ **s**. Μετὰ δὲ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ **v** τὰ συναντώμενα φωνήεντα, πλὴν τῶν **i** - **e**, συναίρουνται, ἥτοι (εἰς τὴν **α'** συζυγίαν) τὸ **a+i** εἰς **a**, (εἰς τὴν **β'** συζυγίαν) τὸ **e+i** εἰς **e**, καὶ (εἰς τὴν **δ'** συζυγίαν) τὸ **i+i** εἰς **i**. Δύνανται ὅμως τὰ δύο **i** νὰ μένουν καὶ ἀσυναίρετα, π.χ.

amo, ama - **v** - **i**, amaverunt καὶ amāvunt, amavistis καὶ amastis, amavero καὶ amāro, amavisse καὶ amasse, κλπ.

deleo, dele - **v** - **i**, deleveram καὶ delēram, delevistis καὶ delestis, κλπ.

audio, audi - **v** - **i**, audivisti καὶ audisti ἢ audiisti, audiverunt καὶ audiērunt, audiveram καὶ audiēram, κλπ.

Σημείωσις. Τῶν εἰς -**iv**i παρακειμένων δύναται νὰ ἐκλίπη τὸ **v** καὶ εἰς τὸ **α'** καὶ **γ'** ἐνικὸν πρόσωπον τῆς ὁριστικῆς, ἀλλὰ τότε δὲν συναίρουνται τὰ δύο **i**. Οὕτω σχηματίζονται κανονικῶς οἱ τύποι οὗτοι εἰς τὸν παρακείμενον τῶν συνθέτων τοῦ ῥήματος eo πορεύομαι, ὡς redeo ἐπανερχομαι - (redīvi καὶ redīi - (red-ivit καὶ) redīit, καθὼς καὶ τοῦ ῥήματος peto ζητῶ - (petīvi καὶ) petīi - (petivit καὶ) petīit. (6. 1, Σημ.).

84. Δεκαπέντε ῥήματα τῆς **γ'** συζυγίας (ἔξ ὧν τὰ τρία ἀποθετικά) λήγουν εἰς -**io** (ὅπως τὰ τῆς **δ'** συζυγίας). Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

capio λαμβάνω,	cēpi,	captum,	capēre
cupio ἐπιθυμῶ,	cupīvi,	cupītum,	cupēre
facio ποιῶ,	fēcī,	factum,	facēre
fodio ὀρύσσω,	fodī,	fossum,	fodēre
fugio φεύγω,	fūgi,	(fugītum),	fugēre
jacio ῥίπτω,	jēcī,	jactum,	jacēre

lacio	ἐλκω	-	-	lacere
		(ἀρχαϊκὸν εὐχρηστον ἐν συνθέσει, π. χ. elicio ἐξέλκω, elicui, elicūm, elicere).		
pario	γεννῶ	pep̃eri,	partum,	parere
quatio	σεῖω	(quassi),	quassum,	quatere
rapio	ῥαπαῖω	rapui,	raptum,	rapere
sapio	ἔχω γεῦσιν, σωφρονῶ	(sapīvi ἢ sapīi)		sapere
specio	θεῶμαι	spexi,	spectum,	specere
gradior	βαίνω	gressus sum,	gressum,	gradi
morior	ἀποθνήσκω	mortuus sum,	(mortuum),	mōri
pator	πάσχω	passus sum,	passum,	pati

Τῶν δημάτων τούτων ὁ χαρακτηριστὸς τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος i ἀποβάλλεται, ὅπου ἀκολουθεῖ ἄλλο i τῆς καταλήξεως ἢ er ἢ τελικὸν e. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνονται ὅπως τὸ lego - legor (§ 78).

Ἑνεργητικὴ φωνή

Μέση φωνή

1. Indicativus

Praesens

capi-o		capi-or	
cap-is	(ἐκ τοῦ capi-is)	cap-eris	(ἐκ τοῦ capi-eris)
cap-it	(ἐκ τοῦ capi-it)	cap-itur	(ἐκ τοῦ capi-itur)
cap-īmus	(ἐκ τοῦ capi-īmus)	cap-īmur	(ἐκ τοῦ capi-īmur)
cap-itis	(ἐκ τοῦ capi-itis)	capi-mīni	(ἐκ τοῦ capi-īmini)
capi-unt		capi-untur	

Imperfectum :	capi-ēbam,	capi-ebas,	capi-e-bat,	κλπ.
Futurum :	eapi-am,	capi-es,	capi-et,	κλπ.

2. Coniunctivus

Praesens :	capi-am,	capi-as,	capi-at,	κλπ.
	capi-ar,	capi-aris,	capi-atur,	κλπ.

Imperfectum

cap-erem	(ἐκ τοῦ capi-erem)	cap-erer	(ἐκ τοῦ capi-erer)
cap-eres	(ἐκ τοῦ capi-eres)	κλπ.	cap-erēris (ἐκ τοῦ capi-erēris) κλπ.

cap-eret .	cap-eretur
cap-eremus	cap-eremur
cap-eretis	cap-eremini
cap-erent	cap-erentur

3. Imperativus

cap-e (ἐκ τοῦ capi-e)	cap-ere (ἐκ τοῦ capi-ere)
cap-ito (ἐκ τοῦ capi-ito) κλπ.	cap-itor (ἐκ τοῦ capi-itor) κλπ.
cap-ito	cap-itor
cap-ite	cap-imini
cap-itōte	
capi-unto	capi-untor

4. Infinitivus

cap-ere (ἐκ τοῦ capi-ere)	capi-i (ἐκ τοῦ capi-i)

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος *facio* τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος σχηματίζεται ἄνευ τῆς καταλήξεως *e*, ἐκ μόνου τοῦ θέματος: *fac* (ποίει). Ὁμοίως σχηματίζεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τῶν ῥημάτων *dico* (λέγω), *duco* (ἄγω), *fero* (φέρω): *dic*, *duc*, *fer*.

Τὰ μετὰ προθέσεως ὅμως σύνθετα τοῦ *facio*, (εἰς τὰ ὅποια τὸ *a* τοῦ θέματος τρέπεται εἰς *i*), σχηματίζουν τὸ πρόσωπον τοῦτο κανονικῶς μετὰ τὴν κατάληξιν *e*: *conficio* (κατασκευάζω) - *confice*, *perficio* (διαπράττω) - *perfice* κλπ.

85. Χρονικά θέματα.—Οἱ διάφοροι τύποι παντὸς ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται ἐκ τριῶν κυρίων θεμάτων, ἧτοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεσιώτος, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργητικοῦ) παρακειμένου καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ ἐνεστώς, ὁ (ἐνεργητικὸς) παρακείμενος καὶ τὸ σουπίνον (μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος) λέγονται ἀρχικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος (*tempora primitiva*), ὥς

amo,	amāvi,	amātum,	amāre,
deleo,	delēvi,	delētum,	delēre
lēgo,	lēgi,	lectum,	legēre, κλπ.

1) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζονται ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ παρατατικός ὁριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς, ὁ (ἁπλοῦς) μέλλων τῆς ὁριστικῆς, ἡ προστακτική, τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος, ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ γερούνδιον :

(θ. ama-) amo, amor (ἐκ τοῦ ama-o, ama-or)—amem, amer (ἐκ τοῦ ama-em, ama-er),—ama-bam, ama-bar, ama rem, ama-rer—amabo, ama-bor,—ama, ama-to κλπ.—ama-re, ama-ri—ama-ns, ama-ndi κλπ.

2) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργ.) παρακειμένου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἥτοι ὁ ἐνεργ. παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὁριστικῆς :

θ. (amav-) amāv-i, amav-ērim, amav-ēram, amav-issem, amav-isse, amav-ēro, κλπ.

3) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται τὸ σουπίνον, ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργ. μέλλοντος καὶ ἡ μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (καθὼς καὶ πάντες οἱ περιφραστικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μὲ τὰς μετοχὰς ταύτας ἢ μὲ τὸ σουπίνον) :

(θ. amat-) amāt-um, amāt-u—amat-ūrus, -a, -um—amāt -us, -a, -um—amaturus sim, sis κλπ.—amatus, -a, -um sum, es κλπ.—amatum iri κλπ.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρονικῶν θεμάτων.

86. α') Χρονικὸν θέμα τοῦ ἐνεστώτος.—Θέμα τοῦ ἐνεστώτος πολλῶν ἁπλῶν ῥημάτων εἶναι αὐτὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτῶν, ὡς

(θ. θ. para-) paro (ἐκ τοῦ para-o) παρασκευάζω, parāvi, parātum, parāre.

(θ. θ. dele-) dele-o καταστρέφω, delēvi, delētum, delēre.

(θ. θ. lēg-) lēg-o ἀναγινώσκω, lēg-i, lectum, legēre.

(θ. θ. parti-) parti-o μερίζω, partīvi, partītum, partīre.

Πλείστον ὁμως ῥημάτων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἐπιτηξημένου διὰ προσθήκης προσφυμάτων ἢ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὕτω

1) διὰ προσφύματος φωνήεντος **a** ἢ **e** ἢ **i**, ὡς

α') (ῥ. θ. nec-) neco (ἐκ τοῦ nec-a-o) φονεύω, necāvi, necātum, necāre.

β') (ῥ. θ. aug-) aug-e-o αὐξάνω, auxi, auctum, augēre (προβλ. ἀρχ. Ἑλλ. δοκῶ ἐκ τοῦ δοκ-έω).

γ') (ῥ. θ. rap-) rap-i-o ἀρπάζω, rapui, raptum, rapēre (§ 84).
(ῥ. θ. mor-) mor-i-or ἀποθνήσκω, mortuus sum, mortuum (ἀλλὰ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος moriturus), mōri (§ 80).

2) διὰ προσφύματος συμφώνου **n** ἢ **t** ἢ **sc**, ὥς

α') (ῥ. θ. cer-) cer-n-o κρίνω, crēvi, cretum, cernēre (προβλ. ἀρχ. Ἑλλ. κάμ-ν-ω, ἀόρ. ἔ-καμ-ον).

Εἰς τина ῥήματα τὸ πρόσφυμα **n** παρεντίθεται μετὰ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὥς

(ῥ. θ. tag-) ta-n-go ἄπτομαι, tetīgi, tactum, tangēre.

(ῥ. θ. fud-) fu-n-d-o χέω, fūdi, fūsum, fundēre (προβλ. ἀρχ. Ἑλλ. μα-ν-θ-άνω, ἀόρ. ἔ-μαθ-ον).

β') (ῥ. θ. plec-) plec-t-o πλέκω, plexi (καὶ -xui), plexum, plectēre.

γ') (ῥ. θ. pa-) pa-sc-o ποιμαίνω, pāvi, pāstum, pascēre.

Οὕτω σχηματίζεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος τῶν ἐναρκτικῶν ῥημάτων (verba inchoatīva ἢ inchoatīva), ὥς

(ῥ. θ. sene-) sene-sc-o γηράσκ-ω, senui, senescēre.

(ῥ. θ. cale-) cale-sc-o γίνομαι θερμός, calui, calescēre.

3) δι' ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὥς

(ῥ. θ. gen-) gi-gn-o (ἐκ τοῦ gi-gen-o) γεννῶ, genui, genitum, gignēre (προβλ. γί-γν-ομαι, ἐκ τοῦ γι-γεν-ομαι).

87. 6') Χρονικὸν θέμα τοῦ παρακειμένου.—1) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὁμαλῶν ῥημάτων τῆς α', τῆς β' καὶ τῆς δ' συζυγίας σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος **v**, ὥς amo (ἐκ τοῦ ama-o), amāvi—dele-o, delēvi—audī-o, audīvi, κλπ.

Πλείστον ὁμοῦς ῥημάτων τῆς β' συζυγίας ὁ παρακειμένος (ἀντὶ νὰ λήγῃ εἰς -evi) λήγει εἰς -ui, ὥς habeo ἔχω, habui—moneo παραινῶ, monui, κλπ.

2) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας σχηματίζεται συνήθως κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι

α') ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ ἔκτασιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ *ā* ἢ *ē* εἰς *ē*, τοῦ *ī* εἰς *ī*, τοῦ *ō* εἰς *ō* καὶ τοῦ *ū* εἰς *ū*, ὥς

(ῥ. θ. *āg-*) *ag-o* ἄγω, *ēg-i*, *actum*, *agēre*.

(ῥ. θ. *leg-*) *leg-o* ἀναγινώσκω, *lēg-i*, *lectum*, *legēre*.

(ῥ. θ. *līqu-*) *linquo* καταλείπω, *līqu-i*, (*lictum*), *linquēre*.

(ῥ. θ. *fōd-*) *fodio* ὀρύσσω, *fōd-i*, *fossum*, *fodēre* (§ 84).

(ῥ. θ. *fūg-*) *fugio* φεύγω, *fūg-i*, *fugitum*, *fugēre* (§ 84).

β') δι' ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ μὲ τροπὴν συνήθως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἦτοι τοῦ *ā* εἰς *ē* ἢ *ī*, τοῦ δὲ *ae* εἰς *ī*, ὥς

(ῥ. θ. *tend-*) *tendo* τείνω, *te-tend-i*, *tentum* (ἢ *tensum*), *tendere* (πρὸβλ. *τείνω*, *τέ-τα-κα*, κλπ.).

(ῥ. θ. *pār-*) *pario* γεννῶ, *pe-pēr-i* (ἐκ τοῦ *pe-pār-i*), *partum*, *parēre*. (Μετοχὴ ἐνεργ. μέλλοντος *paritūrus*).

(ῥ. θ. *cān-*) *cano* ᾄδω, *ce-cīn-i*, *canēre*. (Σουπῖνον *cantātum*).

(ῥ. θ. *cād-*) *cado* πίπτω, *ce-cīd-i*, (*cāsum*), *cadēre*.

(ῥ. θ. *caed-*) *caedo* κόπτω, πλήττω, *ce-cīd-i*, *caesum*, *caedēre*.

(ῥ. θ. *posc-*) *posco* ζητῶ μετὰ παρακλήσεων, *po-posc-i* (ἐκ τοῦ *pe-posc-i*), *poscēre*.

(ῥ. θ. *curr-*) *curro* τρέχω, *cu-curr-i* (ἐκ τοῦ *ce-curr-i*), *cursum*, *curre*.

Σημείωσις. Ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον, ὥς (*tendo*, *te-tendi*, ἀλλὰ) *ex-tendo* ἐκτείνω, *ex-tendi*, *extentum* (ἢ *extensum*), *ex-tendēre*.

γ') διὰ προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτηρος *s*, ὥς

(ῥ. θ. *carp-*) *carpo* δρέπω, *carp-s-i*, *carptum*, *carpēre* (πρὸβλ. *δρέπω*—*ἔδρεψα*, ἐκ τοῦ *ἔδρεψ-σ-α*).

(ῥ. θ. *dic-*) *dico* λέγω, *dixi* (ἐκ τοῦ *dic-s-i*), *dictum*, *dicēre* (§ 84, Σημ.) (πρὸβλ. *πλέχω*—*ἔπλεξα*, ἐκ τοῦ *ἔπλεξ-σ-α*).

(ῥ. θ. *lud-*) *ludo* παίζω, *lūsi* (ἐκ τοῦ *lud-si*), *lūsum*, *ludēre* (πρὸβλ. *κομίζω*—*ἐκόμισα*, ἐκ τοῦ *ἐκόμιδ-σ-α*).

88. γ') Χρονικὸν δέμα τοῦ σουπίνου.—1) Τὸ θέμα τοῦ σουπίνου κανονικῶς σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτηρος *t*, σπανιώτερον δέ, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥηματίων τῆς γ' συζυγίας, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτηρος *s*.

α') (ῥ. θ. ama-) amo, amāt -um, (ῥ. θ. dele-) deleo, delēt -um, (ῥ. θ. leg-) lego, lect -um (ἐκ τοῦ leg-t-um· πρβλ. λέγ-ω, λεκ-τός, ἐκ τοῦ λεγ-τός), (ῥ. θ. audi) audio, audīt -um, κλπ.

β') (ῥ. θ. scand-) scando βαίνω, scandī, scan-s-um (ἐκ τοῦ scand-s-um), scandēre.

2) Ἐκ τῶν ῥημάτων τῆς β' συζυγίας, ὅσα ἔχουν παρακείμενον εἰς -ui (§ 87, 1), ταῦτα σχηματίζουν τὸ σουπίνον εἰς -ītum, ὡς habeo ἔχω, **habui, hab-ītum**, habere· moneo παραινῶ, **monui, monītum**, monere.

89. 1) Μερικὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπίνου ἢ τὸ θέμα τοῦ ἑτέρου μόνον ἐκ τούτων ὅχι ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἐπηυξημένου διὰ προσφύματος (§ 86, 1-2), ὡς

α') (ῥ. θ. jug-) jung-o ζευγνύω, junx-i (ἐκ τοῦ jung-s-i, § 87, 2, γ'), junctum (ἐκ τοῦ jung-t-um), jungēre.

β') (ῥ. θ. pig-) ping-o ζωγραφῶ, pinx-i (ἐκ τοῦ ping-s-i), pictum (ἐκ τοῦ pig-t-um), pingere.

(ῥ. θ. pug-) pung-o κεντῶ, pupugi (ἐκ τοῦ pe-pug i, § 88, 2, β'), punct-um (ἐκ τοῦ pung-t-um), pungēre.

2) Ἀρκετὰ ῥήματα στεροῦνται σουπίνου, τινὰ δὲ καὶ παρακειμένου καὶ σουπίνου, ὡς

α') mico σφαδάζω, λάμπω, micūi, —, micāre.

horreo φρίττω, horruī, —, horrēre.

posco ζητῶ, poposci, —, poscēre (§ 87, 2, β').

disco μανθάνω, didāskoμαι, didīci, —, discēre.

β') ferio πλήττω, —, —, ferīre.

furo μαίνομαι, —, —, furēre.

3) Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν παρακείμενον καὶ σουπίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων κατὰ συζυγίαν διάφορον ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἐνεστώς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτῶν, ὡς

domo (δαμάζω), domāre (α' συζυγίας), domui, domītum (β' συζυγίας (πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre.

seco (τέμνω), secāre (α' συζυγίας), secui (β' συζυγίας), sectum (γ' συζυγίας)· πρβλ. lectum τοῦ ῥήματος lego, legēre.

augeo (αὐξάνω), augēre (β' συζυγ.), auxi, auctum (γ' συζ.).
 προβλ. flixi, flictum τοῦ ῥ. fligo κτυπῶ, fligēre.

rideo (γελῶ), ridēre (β' συζυγ.), risi, risum (γ' συζυγ.). προβλ.
 lusi, lusum τοῦ ῥήματος ludo παίζω, ludēre.

strepo (ψοφῶ), strepēre (γ' συζ.), strepui, strepītum (β' συζ.).
 προβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre.

rudo (μυκῶμαι), rudēre (γ' συζ.), rudīvi, (rudītum) (δ' συζ.).
 προβλ. audīvi, audītum τοῦ ῥ. audio, audīre.

venio (ἐρχομαι), venīre (δ' συζ.), vēni, ventum (γ' συζ.). προβλ.
 lēgi, lectum τοῦ ῥ. lego, legēre.

4) Ἀρχετὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σουπίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων ἐκ δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων) θέμάτων, ὥς,

α) implīco ἐμπλέκω, implicui ἢ implicāvi, implicītum ἢ implicātum, implicāre. (Βλ. καὶ neco, § 86, 1).

β') lino ἀλείφω, lēvi, lītum, linēre.

juvo ὠφελῶ, βοηθῶ, juvi, jutum (ἢ juvātum), juvāre (μετοχή τοῦ μέλλοντος juvatūrus).

γ') pango πηγνύω, (pepīgi ἢ) pēgi ἢ panxi, panctum ἢ pa-
 ctum, pangēre.

pinso κοπανίζω, pinsi ἢ pinsui, pinsum ἢ pinsītum ἢ pistum ἢ pīsum, pinsēre.

Σημείωσις. 1. Τὰ σουπίνα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -atum ἢ -etum ἢ -utum ἔχουν τὸ φωνήεν τῆς παραληγούσης (a, e, u) κανονικῶς μακρόν, ὥς
 amo (amāre), **amātum**.

deleo (delēre), **delētum**.

tribuo (tribuēre), **tribūtum**. Ἀλλὰ:

do (δίδω), dēdi, **dātum**, dāre.

saro (σπείρω), sēvi, **sātum**, serēre.

ruo (καταρρίπτω, καταφέρωμαι, ἀνασκαλεύω), rui, (**rūtum**), ruēre.

Ὅσα δὲ σουπίνα λήγουν εἰς -itum, ἔχουν τὸ i τῆς παραληγούσης μακρόν μὲν, ἂν ὁ παρακείμενος τοῦ ῥήματος λήγῃ εἰς -īvi, βραχὺ δέ, ἂν ὁ παρακείμενος λήγῃ εἰς -ui ἢ i, ὥς

audio, audīre, audīvi, audītum.

quaero (ζητῶ), quaerere, quaesīvi, quaesītum. Ἀλλὰ:

veto (ἀπαγορεύω), vetāre, vetui, vetītum.

habeo (ἔχω), habēre, habui, habītum.

lambo (λείχω), lambēre, lambi, lambītum.

fugio (φεύγω), fugēre, fūgi, (fugītum).

Πρὸς δὲ τοῦτοις :

cieo (κινῶ), cīvi, **cītum**, ciēre.

eo (πορεύομαι), ivi (ἢ ii, § 83, Σημ.), **ītum**, ire.

lino (ἀλείφω), līvi ἢ lēvi, **lītum**, linēre.

sīpo (ἔω, ἀφήνω), sīvi, **sītum**, sinēre.

Σημείωσις 2. Τὸ ῥῆμα do ἔχει τὸν χαρακτήρα τοῦ θέματος (da-, ἤτοι τὸ) a βραχύ, εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν μόνον τῶν τύπων **das** (=δίδεις) καὶ **da** (=δός) καὶ **dāns** (γεν. dantis).

Ὅθεν π.χ. τοῦ circumdo (περιβάλλω) οἱ τύποι circumdāmus, circumdātis, circumdāre, circumdābam, circumdārem, circumdātur, κλπ. τονιστέοι εἰς τὴν παραλήγουσάν (§ 7, 2, β').

Τοῦ do (δίδωμι) εἶναι διάφορον τὸ ἐν συνθέσει μόνον μετὰ μονοσυλλαβῶν προθέσεων εὐχρηστον—do. (Βλ. Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων).

Τὰ κυρίως ἀνώμαλα ῥήματα.

90. Ῥήματά τινα παρουσιάζουν ἀνωμαλίας ὅχι μόνον εἰς τὰ διάφορα χρονικά θέματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τύπους αὐτῶν. (Πρὸβλ. ἀρχ. Ἑλλ. εἰμί, εἶμι, οἶδα, φημί, κλπ.). Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι 1) sum (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. § 77), 2) possum, 3) edo, 4) eo, 5) queo, καὶ nequeo, 6) volo, nolo καὶ malo, 7) fero καὶ 8) fio.

Ταῦτα σχηματίζονται ὡς ἑξῆς.

91. Possum (δύναμαι), potui, posse (§ 89, 2). Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot (pote ἢ potis=δυνατός, § 42, 1) καὶ τοῦ sum, κατὰ τὸ ὁποῖον καὶ σχηματίζονται οἱ περισσότεροι τύποι αὐτοῦ.

	Indicativus	Conjunctivus	Indicativus	Conjunctivus	
Praesens	pos-sum	pos-sim	Imperfectum	pot-eram	possem
	pot-es	pos-sis		pot-eras	posses
	pot-est	pos-sit		pot-erat	posset
	pos-sumus	pos-sīmus		pot-erāmus	possēmus
	pot-estis	pos-sītis		pot-eratis	possētis
	pos-sunt	pos-sint		pot-erant	possent
Futurum					
	pot-ero, pot-eris, pot-erit				
	pot-erīmus, pot-erītis, pot-erunt				

	Indicativus	Conjunctivus		Indicativus	Conjunctivus
Perfectum	pot-ui	pot-uērim	Plusquamperfectum	pot-uēram	pot-uissem
	pot-uisti	pot-ueris		pot-ueras	pot-uisses
	pot-uit	pot-uerit		pot-uerat	pot-uisset
	pot-uimus	pot-uerīmus		pot uerāmus	pot-uissēmus
	pot-uistis	pot ueritis		pot-ueratis	pot-uissetis
	pot-uērunt	pot-uērint		pot-uerant	pot-uisSENT
Futurum Exactum	pot-uēro, pot-ueris, pot-uerit				
	pot-uerīmus, pot-uerītis, pot-uērint				
Infinitivus	Praesens			Perfectum	
	posse			pot - uisse	

Imperativus ἑλλείπει, Participium: potens (gen. potent-is), εὐχρηστος μόνον ὡς ἐπίθετον (=δυνατός, § 40, γ' καὶ § 43, 2).

92. edo (ἐσθίω), ēdī, ēsum, edēre. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται ὁμαλῶς (κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, § 78, I ego), ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς, εἰς τὴν προστακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρρέματον τοῦ ἐνεστώτος ἔχει, ἕκτος τῶν κανονικῶν τοῦ τύπων, καὶ ἄλλους βραχυτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀντιστοιχοῦς τύπους τοῦ ὁ. sum (§ 77), μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ e εἰς τοὺς τύπους τοῦ ὁ. edo εἶναι κανονικῶς μακρόν.

Indicativus, Praesens	Conjunctivus, Imperfectum
edo, ēdis ἢ ēs, ēdit ἢ ēst	edērem ἢ ēssem, ederes ἢ esses, ederet ἢ esset
edīmus, edītis ἢ ēstis, edunt	ederemus ἢ essemus, ederetis ἢ essetis, ederent ἢ essent

Imperativus

ede ἢ ēs, edīte ἢ ēste—edito ἢ ēsto, editōte ἢ estōte

Infinitivus, Praesens: edere ἢ esse

Ἐκ τοῦ παθητικοῦ (edor, esus sum, edi) ἔχουν καὶ δεύτερον τύπον μόνον τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς: edītur καὶ estur, ederētur καὶ essētur.

Ὁμοίως σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα com-ēdo κατεσθίω, ex-ēdo καταβιβρώσκω, per-ēdo διαβιβρώσκω.

93. εἶμι, πορεύομαι, (ἴνι καὶ) ἴϊ, ἴtum, ἴre. (Βλ. § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1). Τοῦτο ἔχει δύο ὁηματικά θέματα, ἥτοι πρὸ τῶν φωνηέντων α, ο, υ ἔχει θέμα **e**, πρὸ συμφώνου δὲ ἢ **i** ἔχει θέμα **i**. (Ποβλ. ἀρχ. Ἑλλην. εἶμι, ἴμεν, κλπ.). Κλίνεται κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν (§ 78, audio), ἀλλὰ ὁ παρατατικός τῆς ὀριστικῆς εἶναι ibam καὶ ὁ μέλλων ibo. (Βλ. § 79, Σημ. 2).

	Indicativus	Conjunctivus
Praesens	eo, īs, it īmus, ītis, eunt	eam, eās, eat eāmus, eātis, eant
Imperfectum	ibam, ibas, ibat, ibāmus, ibatis, ibant	īrem, irēs, iret irēmus, iretis, irent
Futurum	ibō, ibis, ibit ibīmus, ibītis, ibunt	itūrus, -a, -um sim, sis, sit ituri, -ae, -a simus, sitis, sint
Perfectum	(ivi) ἴϊ isti, ἴit iīmus, istis , iērunt ἢ iēre	iērim, ieris, ierit ierimus, ieritis, ierint

Plusquam-perfectum	iēram, iēras, κλπ.	issem, isses, κλπ.
Futurum exactum	iēro, iēris, ierit, κλπ.	
Imperativus	i, ite—ito, ito—itōte, eunto	
Infinitivus	Praesens: ire. Perfectum: isse . Futurum: itūrum, ituram, iturum esse, κλπ.	
Participium	Praesens: iens, gen. euntis , dat. eunti, κλπ. Futurum: iturus, itura, iturum	
Supinum	Itum, itu (§ 89, 4, Σημ. 1)	
Gerundium	eundi, eundo, eundum, eundo	

Τοῦ ῥήματος *eo* (ἀπλοῦ) εἶναι εὐχρηστον καὶ ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον παντὸς χρόνου, ἀπροσώπως: *itur* (= πορεία γίνεταί, πορεύονται), *ibātur*, *ibitur*, *itum est*, κλπ. καὶ ἀπαρέμφατον *iri*. (Βλ. § 79, Σημ. 2).

Σημείωσις. Ὅμοιος κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ *eo*, ὡς *ab-eo* ἀπέρχομαι, *ad-eo* προσέρχομαι, *ex-eo* ἐξέρχομαι, κλπ., ἀλλ' ἐκ τούτων ὅσα λαμβάνονται μὲ ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν σχηματίζουν πλήρως τὸ παθητικόν, ὡς *adeo* προσβάλλω - *adeor* (προσβάλλομαι), *adīris*, *adītur*, *adīmur*, *adimini*, *adeuntur* Perf. *adībar*, *adibāris*, κλπ. Fut. *adībor*, *adibētris*, *adibitur*, κλπ.

Ἐν ὅμως ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ *eo* ἦτοι τὸ *ambio* (ἐκ τοῦ *ambi-eo* περιέρχομαι, κυκλῶ), *ambīni*, *ambītum*, *ambīre* κλίνεται κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀκριβῶς ὅπως τὸ *audio*, § 79).

94. *queo* (δύναμαι) (*quīni* καὶ *quii*, *quītum*), *quīre*—*nequeo* (οὐ δύναμαι), *nequīni*, *nequīre* (§ 89, 2). Ταῦτα σχηματίζονται ὅπως

τὸ εο (§ 93), ἀλλὰ μόνον ὀλίγοι τύποι αὐτῶν εἶναι εὐχρηστοί, ὡς queo, queunt—nequeunt, queam, queant, κλπ.—nequibant, nequirem, κλπ. Καὶ κεχωρισμένως non queo, non queunt, non quivint κλπ.

95. vōlo (βούλομαι, θέλω), volui, velle—nōlo (ἐκ τοῦ ne+volō, non volo οὐ βούλομαι), nolui, nolle—mālo (ἐκ τοῦ magis volo μᾶλλον βούλομαι, προτιμῶ), malui, malle (§ 89, 2).

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Indinativus			Conjunctivus		
P r a e s e n s					
vŏlo	nŏlo	mālo	velim	nolim	malim
vīs	non vis	māvis	velis	nolis	malis
vult	non vult	mavult	velit	nolit	malit
volūmus	noīumus	malūmus	velīmus	nolīmus	malīmus
vultis	non vultis	mavultis	velītis	nolītis	malītis
volunt	nolunt	mālunt	velint	nolint	malint
I m p e r f e c t u m					
volēbam	nolēbam	malēbam	vellem	nollem	mallem
volebas	nolebas	malebas	velles	nolles	malles
volebat	nolebat	malebat	vellet	nollet	mallet
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
F u t u r u m					
volam	nolam	malam			
voles	noles	males			
volet	nolet	malet			Ἑλλείπει
κλπ.	κλπ.	κλπ.			
P e r f e c t u m					
volui	nolui	malui	voluerim	noluerim	maluerim
voluisti	noluisti	maluisti	volueris	nolueris	malueris
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.

Plusquamperfectum

voluëram noluëram maluëram voluisssem noluissem maluissem
κλπ. κλπ.

Futurum exactum

voluëro noluëro maluëro κλπ. Ἐλλείπει

Imperativus (τοῦ nolo: nolī, nolīte - nolīto, nolito, nolitōte, nolunto (τοῦ volo καὶ malo δὲν ὑπάρχει).

Infinitivus, Praesens: velle, nolle, malle

Perfectum: voluisse, noluisse, malluisse

Participium Praesens: (volens), (nolens), (τοῦ malo ἐλλείπει)

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ volens λέγεται συνήθως cupiens (§ 84) καὶ ἀντὶ τοῦ nolens λέγεται invītus (=ἄκων).

Ἄλλοι τύποι τῶν ῥημάτων αὐτῶν δὲν εἶναι εὐχρηστοί,

Σημείωσις. Ἀντὶ τοῦ visne? (=ἦ βούλει; θέλεις;) λέγεται vin? Καὶ παρενθετικῶς ἀντὶ τοῦ si vis (=εἰ βούλει) λέγεται sis καὶ ἀντὶ τοῦ si vultis (=εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis.

96. fēro (φέρω), tūl - i, lāt-um, ferre. Τοῦ ῥήματος τούτου

1) ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῖνον σχηματίζονται ἐκ θέματος διαφόρου ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος.

2) οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fer-) σχηματιζόμενοι τύποι πάσχουν συγκοπὴν α') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος **i** πρὸ τοῦ **s** καὶ τοῦ **t** τῶν καταλήξεων, καὶ β') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος **ē**, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ **r**.

Activum

Passivum

Indicativus

Praesens

fero, fers, fert

feror, ferris, fertur

ferīmus, fertis, ferunt

ferīmur, κλπ.

Conjunctivus

Praesens

feram, feras, κλπ.

ferar, ferāris, κλπ.

Imperfectum

ferrem, ferres, ferret,

ferrer, ferreris, ferretur,

ferremus, κτλ.

ferrēmur, κτλ.

Imperativus

fer, ferte (§ 84, Σημ.)

ferre, ferimini

ferto, fertō-fertote, ferunto

fector, fector - feruntor

Infinitivus

ferre

ferri

Πάντες οἱ ἄλλοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (ferēbam-ferēbar, feram, feres κλπ., ferar, ferēris κλπ.).

97. fīo (γίγνομαι), factus sum, fiēri. Ἡ μετοχή του factus μὲ τὴν ὁποίαν σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος τούτου ὁμαλῶς (factus sum, factus eram, factus ero, § 85. 3), εἶναι τοῦ ῥήματος facior (ποιοῦμαι), ἀντὶ τοῦ ὁποίου λαμβάνεται καὶ τὸ fīo ὡς παθητικὸν τοῦ facio (§ 84).

Οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fi-) γινόμενοι τύποι σχηματίζονται ἐν γένει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος, τὰ ὅποια σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν.

Indicativus

Conjunctivus

Praesens

fīo, fīs, fīt

fiām, fiās, fiat

(fīmus, fītis), fiunt

fiāmus, κλπ. ὁμαλῶς

Imperfectum	fiēbam, fiēbas, κλπ. ὁμαλῶς	fiērem, fiēres, fieret
		fieremus, fieretis, fierent
Futurum	fiam, fiēs, fiet	Ἐλλείπει
	fiemus, κλπ. ὁμαλῶς	

Imperativus: fī, fīte.

Infinitivus Praesens: fiēri. Futurum: factum iri.

Gerundium: faciendus, faciēda, faciendum.

Σημειώσεις. Τὸ i τοῦ θέματος fi - εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους εἶναι μακρόν, ἐκτὸς τοῦ τύπου fit, τοῦ ἀπαρεμφάτου fiēri καὶ τῶν τύπων τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς fiērem, fiēres κλπ.

Ἐλλειπτικὰ ὀήματα.

98. Ἐλλειπτικὰ ὀήματα (verba defectiva) εἶναι :

1) τὰ ὀήματα memīni (μέμνημαι, ἐνθυμοῦμαι), odi (μισῶ) καὶ coepi (ἤρξαμην, ἤρχισα), παρακείμενοι ἄνευ ἐνεστώτος. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν ἔχει σημασίαν παρατατικοῦ (meminēram ἐνεθυμούμην, odēram ἐμισουν), ὁ δὲ τετελεσμένος μέλλον σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος (meminēro θὰ ἐνθυμοῦμαι ἢ θὰ ἐνθυμηθῶ, odēro θὰ μισῶ ἢ θὰ μισήσω).

Κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (§ 78, γ', lēgi) εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ μὲν memīni ἔχει καὶ δύο τύπους προστακτικῆς, τὸ δὲ odi καὶ coepi καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν ἐνεργ. μέλλοντος, ἐκτὸς δὲ τούτων τὸ coepi καὶ μετοχὴν παθ. παρακειμένου.

Imperativus: memento (μέμνησο)
mementōte (μέμνησθε)

Infinitivus

Perf. meminisse, odisse — coepisse

Fut. — osūrum, -am, -um esse, coeptūrum, -am, -um esse

Participium

Fut.	—	osurus, -a, -um	coepturus, -a, -um
Perf. Pass.	—	—	coeptus, -a, -um

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. coepi οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται διὰ τῶν ἀντιστοιχῶν χρόνων τοῦ ῥ. incipio ἄρχομαι (incipi, incipere), incipere.

Τῆς μετοχῆς coeptus, -a, -um (μετὰ τοῦ sum, eram, ero κλπ) χρήσις γίνεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam, coepo κλπ., ὅταν ἀκολουθῇ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος τούτου παθητικὸν ἀπαρέμφατον παθητικῆς διαθέσεως, ὡς aedes **aedificāri** coepta est (ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομούμενος). ἄλλα: mons monēri coepit.

Μετοχὴν παθητ. παρακειμένου, ἀλλὰ μὲ ἐνεργητικὴν συνήθως σημασίαν, ἔχει καὶ τὸ ῥ. odi (osus), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰ σύνθετα exōsus, perōsus (=σφόδρα μισῶν. § 81, 2, Σημ.).

2) τὰ ῥήματα āio, inquam, quaeso, (for) fāri.

α') Τὸ āio (λέγω, ἀρχ. Ἑλλην. ἡμι) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Praesens	Indicativus			Conjunctivus		
	āio	ais	ait	—	aias	aiat
	—	—	aiunt	—	—	aiant

Imperfectum: aiēbam, aiēbas, κλπ. ὁμαλῶς καὶ ἀρχ. aiābam, aiābas, κλπ.

Perfectum: (γ' ἐν. μόνον) ait.

Imperativus: (xi).

Participium: aiens.

Σημείωσις. Συνήθως λέγεται ain? ἀντὶ ais-ne? (λέγεις; νομίζεις;). Πρβλ. § 95, Σημ.

β') τὸ inquāam (φημί, λέγω) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Indicativus Praesens: inquam, inquīs, inquīt, (inquiūmus, inquītis), inquiunt. Imperfectum: inquiēbat. Futurum: inquiēs, inquiet. Perfectum: (inqui), inquisti, inquit, (inquiūmus).

Imperativus (inque, inquīto) Participium; inquiens

Σημείωσις. Πάντων τῶν ἀνωτέρω τύπων χρήσις γίνεται μόνον πάρεμφατικῶς ἐντὸς εὐθέως λόγου, ὡς Tum ille «Pater, **inquit**, precor ut...» Τότε ἐκεῖνος «Πάτερ, λέγει, παρακαλῶ νὰ...» (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φημί καὶ ἡμί).

γ') Τοῦ *quaeso* (παρακαλῶ) εὐχρηστος εἶναι προσέτι ὁ τύπος *quaesumus* (παρακαλοῦμεν). Χρήσις τούτων συνήθως γίνεται παρενθετικῶς, μετὰ προστακτικῇ, πρὸς μετριασμόν τῆς ἐννοίας τῆς προσταγῆς: *dic mihi, quaeso*, εἰπέ μοι, παρακαλῶ. (Πρβλ. Κάθισε, παρακαλῶ, ἔδῳ).

δ') *for* (φημί, λέγω), *fātus sum*, *fāri* (ἀποθετικόν, § 80). Τοῦ ῥήματος τούτου εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς εἶναι εὐχρηστος μόνον ὁ τύπος *fando* ἐκ τοῦ γερουνδίου (εἰς τὴν φράσιν *fando audire* = ἀκούω λεγόμενον, γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς) καὶ ὁ τύπος *fanda* ἐκ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς τὴν φράσιν *fanda atque nefanda* = ῥητὰ καὶ ἀπόρητα, § 75, 4 καὶ 5). Εἰς τοὺς ποιητὰς ὁμως εἶναι εὐχρηστοὶ καὶ ἄλλοι τύποι τοῦ ῥήματος τούτου, ἰδίᾳ τῶν συνθέτων αὐτοῦ (ὡς *adfari* προσαγορεύειν, *praefari* προλέγειν, κλπ.), ἥτοι πάντες οἱ τύποι τοῦ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς (*fabor*, *fabēris*, *fabītur*, κλπ.), τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελείκου ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς (*fatus sum*, *fatus sim*, *fatus eram*, *fatus assem*), καὶ ἐκτὸς τούτων οἱ ἐξῆς τύποι:

Indic. Praes. fatur, fantur. Indic. Imperf. fabar, fabantur. Coniunct. Imperf. (prae) fārer, farēris κλπ. *Imperativus: fare. Infinitivus: fari* (καὶ *farier*, § 79, Σημ. 2). *Supinum: fatu. Participium: fans. Gerundium: fando. Gerundivum: fandus, -a, -um.*

3) μερικοὶ τύποι προστακτικῆς ἐγκλίσεως καὶ ἀπαρεμφάτου:

āvē (ἢ *have*) *χαῖρε*, *avēto - avēte*, ἀπρφ. *avēre*.

salve *χαῖρε*, *ύγίαινε*, *salvēto, salvēte*, ἀπρφ. *salvēre*.

cēdō dōs, εἰπέ, πληθ. *cette* (Πρβλ. *νά - νάτε*).

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἑλλειπτικά ῥήματα ἀνήκουν καὶ οἱ τύποι *forem, fores, foret - forent*, ἀπρφ. *fore*, λαμβανόμενοι ἀντὶ ὥρισμένων τύπων τοῦ ῥ. *esse* (§ 77).

Ἀπρόσωπα ῥήματα (*Verba impersonalia*).

99. Ἀπρόσωπα ῥήματα, ἥτοι ῥήματα εὐχρηστα μόνον εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον (καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) παντὸς χρόνου, χωρὶς ὑποκείμενον, εἶναι

1) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ῥήματα σημαίνοντα φυσικόν τι φαινόμενον, ὡς *dilucēscit, illucescit* ὑποφαίνει, ὑποφώσκει ἡ ἡμέρα (φέγγει), *fulget* καὶ *fulgūrat* ἀστράπτει, *rorat* πίπτει δρόσος, *tonat* βροντᾷ κλπ.

Σημείωσις. Ῥήματα οἷα τὰ ἀνωτέρω, ὅταν ἐπικρατῇ εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἢ θρησκευτικῇ ἀντίληψις, ἐκφέρονται μὲ ὑποκείμετον τὸ ὄνομα θεοῦ τινὸς προσώπου, ὡς *Juppiter tonat ὁ Ζεὺς βροντᾷ*. Χρησιμοποιοῦνται δὲ οὕτω τότε καὶ εἰς τὴν μετοχὴν: *Jove fulgurante* τοῦ Διὸς ἀστράπτοντος.

2) ἀρχετὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας (κυρίως ἀπρόσωπα) ὡς
decet πρέπει, *decuit* - *decēre*.

libet ἀρέσκει, *libuit* καὶ *libitum est*, *libēre*.

licet ἔξεστι (ἐπιτρέπεται), *licuit* καὶ *licitum est*, *licēre*,
oportet δεῖ, χρὴ, *oportuit*, *oportēre*.

puget (me) αἰδοῦμαι, *pudivit* καὶ *pudivitum est*, *puḍēre*.

Τὰ ῥήματα ταῦτα στεροῦνται προστακτικῆς, σουπίνου καὶ μετοχῆς. Ἡ προστακτικὴ τῶν ἀναπληροῦται δια τῆς ὑποτακτικῆς τῶν, ὡς *pu-deat te αἰδέσθηναι* (ἐντράπου), μόνον δὲ τοῦ ῥήματος *licēre* ὑπάρχει εἰς νόμους ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς *licēto* (ἔξεστω).

Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ μετοχὴ τινῶν ἐκ τῶν ἀπροσώπων τούτων ῥημάτων, ἀλλ' αὕτη λαμβάνεται ὡς ἐπίθετον, ὡς *licens* ἐλεύθερος, ἀκώλυτος, *puḍens* αἰδήμων, κλπ. (§ 40, γ').

100. Ἀπροσώπως λαμβάνεται εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν προσέτι

1) τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς παθητικῆς φωνῆς (καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) ῥημάτων οὐδετέρων (§ 74, 1, δ') ἢ ἐνεργητικῶν μὲν, ἀλλ' ἀμεταβάτων, ὡς

(*vivo* ζῶ), *vivitur* ζῇ τις, ζῶσι, ἀπρφ. *vivī*.

(*curro* τρέχω), *curritur* δρόμος γίγνεται, τρέχουσι, ἀπρφ. *curri*.
(Βλ. καὶ *eo*, *itur*, *itum est*, *iri*, § 93).

(*canto* ᾄδω), *cantatur*, ᾄσμα ᾄδεται, ᾄδουσι.

2) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον διαφόρων προσωπικῶν ῥημάτων, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται μὲ ἰδιαιτέραν τινὰ σημασίαν, ὡς

(*ac-cido* προσπίπτω, - *cidi*, - *cidēre*), *accidit* συμβαίνει.

(*con-sto* συνίσταμαι, - *stīti*, - *āre*), *constat* ὁμολογεῖται.

(*exped-io* ἀπολύω, ἀπαλλάττω, - *īvi*, - *ītum*, - *īre*), *expedit* ὠφελεῖ συμφέρει.

(*inter-sum* μεταξὺ κεῖμαι, - *fui*, - *esse*), *intērest* (ἐν)διαφέρει).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

ΑΚΑΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (PARTICULAE, § 10, 2)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia).

101. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς).

1. **τοπικά**, ὡς *hic, istic, illic, ibi* κλπ. (βλ. § 64, α')

2) **χρονικά**, ὡς *nunc nūn, tum* τότε, *nuper* νεωστί, *mox* μετ' ὀλίγον, *cras* αὔριον, *diu* πολὺν χρόνον, *saepe* πολλάκις, κλπ. (βλ. καὶ § 64, β')

3) **τροπικά**, ὡς *sic, ita* οὕτω, *bene* καλῶς, *male* κακῶς, *libenter* ἀσμένως, *celeriter* ταχέως, κλπ.

4) **ποσοτικά**, ὡς *sat* ἢ *satis* ἱκανῶς, *nimis* ἄγαν, *litan*, *tam* τόσον, *semel* ἅπαξ, *bis* δίδς, κλπ. (βλ. § 66).

5) **βεβαιωτικά** ἢ **ἀρνητικά**, ὡς *nae* ναί, *haud* ἢ *haut* (ἢ *hau*) οὐ, *ergo* οὖν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις α') τύποι ὀνομάτων ἢ ὀρημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) ὡς *partim* κατὰ μέρος, ἐν μέρει (βλ. § 26, 1), *gratis* δωρεάν (ἐκ τοῦ *gratiis*, ἀφαιρ. πληθ. τοῦ *gratia*), *multum* πολὺ, *paulum* ὀλίγον, *facile* εὐκόλως, *subito* αἰφνης (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. *subitus*), *rarō* σπανίως (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. *rarus*), κλπ.—*age* ἄγε, *ibi* (ἐμπρός)

β') συνεκφοραὶ λέξεων, ὡς

antea πρότερον (ἐκ τοῦ *ante ea*), *extemplo* (ἢ *ex templo*) εὐθύς, *incassum* (ἢ *in cassum*) μάτην, *imprimis* (ἢ *in primis*) ἐν πρώτοις, κατ' ἐξοχὴν, *magnopere* (ἢ *magno opere*) μεγάλως, *dumtaxat* (ἢ *dum taxat*) μόνον, *for sitan* (ἢ *for sit an*) ἴσως κλπ.

Οὕτω καὶ *denūo* (ἐκ τοῦ *de novo* ἐκ νέου) πάλιν, *hodie* (ἐκ τοῦ *hoc die*) σήμερον, *scilicet* (ἐκ τοῦ *scire licet*) δηλονότι, δηλαδή, κλπ. (βλ. καὶ § 53-54).

2. Προθέσεις (Praepositiones).

102. Προθέσεις ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει πολὺ περισσότερας τῆς Ἑλληνικῆς, συντάσσονται δὲ αἱ μὲν πλείους ἐξ αὐτῶν μετὰ αἰτιατι-

κῆς, ὀλίγαι δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μὲν μετ' αἰτιατικῆς, ἄλλοτε δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς.

Μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς οὐδεμία (κυρία) πρόθεσις τῆς Λατινικῆς γλώσσης συντάσσεται.

1) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' αἰτιατικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ad πρὸς, adversus κατὰ, ante πρὸ, apud παρὰ—circa, circum περὶ, cis, citra ἐπὶ τάδε, ἐντός, contrā κατὰ (ἐναντίον)—erga πρὸς, extrā ἔξω, ἐκτός — infra ὑπὸ, inter μεταξύ, intra ἔσω, ἐντός — ob πρὸς, πρὸ, διὰ — penes παρὰ, ἐπὶ, per διὰ, ἀνά, post μετά, praeter παρὰ, ὑπέρ, πλήν, prope παρὰ, ἐγγύς, propter παρὰ, ἕνεκα — secundum κατὰ, supra ὑπὲρ — trans πέραν - ultra ὑπὲρ — versus πρὸς.

2) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ἀφαιρετικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ab, abs, a ἀπό, ὑπὸ — coram ἐνώπιον, cum σύν, μετά, πρὸς — de ἐκ, ἀπό, περὶ — ex, e ἐκ — prae πρὸ, ἐνώπιον, pro πρὸ, ὑπέρ, κατὰ — sine ἄνευ — tenuis μέχρι.

Σημείωσις. Ἡ **ab** τίθεται κανονικῶς πρὸ τῶν λέξεων, αἱ ὅποσαι ἀρχίζουν ἀπὸ φωνῆν ἢ ἀπὸ d, i (=j), l, n, r, s, ἡ **abs** πρὸ τῆς ἀντωνυμίας *te* (§ 56) καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c ἢ τοῦ t (ὡς *abs-condo* ἀποκρύπτω, *abs-tineo* ἀπέχω), ἡ δὲ **a** πρὸ συμφώνου ἐκτός τοῦ h (ὡς *a Sicilia* ἀπὸ τῆς Σικελίας· ἀλλά· *ab hoste* ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ).

Ἡ **ex** τίθεται καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου (*ex auro* ἐκ χρυσοῦ, *ex consuetudine* κατὰ τὸ ἔθος), ἡ **e** μόνον πρὸ συμφώνου (*e caelo* ἐκ τοῦ οὐρανοῦ).

3) προθέσεις συντασσόμεναι ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς (εἰς δήλωσιν κινήσεως) καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς (εἰς δήλωσιν στάσεως) εἶναι αἱ ἑξῆς :

in (μετ' αἰτιατ.) εἰς, πρὸς — *in* (μετ' ἀφαιρ.) ἐν, ἐπὶ
sub (μετ' αἰτιατ.) ὑπὸ, πρὸ — *sub* (μετ' ἀφαιρ.) ὑπὸ
 (Ἐν συνθέσει καὶ *sub*, ἐκ τοῦ *sub*-*sup*s).
super (μετ' αἰτιατ.) ὑπὲρ — *super* (μετ' ἀφαιρ.) ὑπέρ, περὶ.

103. Ὡς προθέσεις (καταχρηστικαί) λαμβάνονται καὶ τινες πτώσεις ὀνομάτων, ὡς *causā*, *gratiā*, *ergō* (ἀφαιρετικά), καθὼς καὶ ἡ ἀκλιτος λέξις *instar*. Αὗται συντάσσονται μετὰ γενικῆς· π. χ.

honōris causa τιμῆς ἕνεκεν.

Ciceronis gratia χάριν τοῦ Κικέρωνος.

virtutis ergo δι' ἀρετήν.
instar castrorum δίκην στρατοπέδου, ὡς στρατόπεδον.

104. Θέσις τῆς προθέσεως.—Κανονικῶς αἱ προθέσεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τίθενται πρὸ τῶν λέξεων, μετὰ τῶν ὁποίων συντάσσονται, ὡς **ad** populum πρὸς τὸν λαόν, **trans** Tibērim πέραν τοῦ Τιβέρεως, **in** urbe ἐν τῇ πόλει κλπ. Ἀλλὰ

1) αἱ προθέσεις causa, gratia, ergo καὶ μάλιστα ἡ **tenuis** τίθενται σχεδὸν πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται (βλ. § 103).

2) ἡ πρόθεσις **cum** συναπτομένη μετὰ ἀφαιρετικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπιτάσσεται πάντοτε (ἐγκλινομένη, § 8), ὡς **mēcum**, **tēcum**, **sēcum**, **nobiscum**, **vobiscum** (ἀντὶ **cum me**, **cum te** κλπ., § 56). Οὕτω δὲ πολλάκις καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ὡς **quōcum**, **quācum**, **quibuscum** (= **cum quo**, κλπ. Βλ. καὶ § 60, Σημ. 1).

3) ὅταν τὸ οὐσιαστικόν, μετὰ τοῦ ὁποίου συνάπτεται ἡ πρόθεσις, συνοδεύεται ὑπὸ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, συνηθέστατα ἡ πρόθεσις παρεμβάλλεται μεταξὺ τοῦ ἐπιθέτου (προτασσομένου) καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς **paucos post annos** μετ' ὀλίγα ἔτη, **magno cum metu** μετὰ μεγάλου φόβου κλπ.

Οὕτω καὶ μετὰ ἀντωνυμιῶν, ὡς **quam ob rem** δι' ὃ (πρᾶγμα), **qua de causa** δι' ἣν αἰτίαν κλπ.

Σημείωσις. Καὶ μετ' ἀναφορικῆς (ἢ σπανιώτερον δεικτικῆς) ἀντωνυμίας συναπτόμεναι ἐπιτάσσονται συνήθως αἱ προθέσεις **contra**, **inter**, **propter**, καὶ σπανιώτερον αἱ προθέσεις **adversus**, **ante**, **circa**, **penes**, **sine**, **ultra**, καθὼς καὶ ἡ πρόθεσις **de** εἰς τὴν τυπικὴν φράσιν **illud quo de agitur** (τὸ περὶ οὗ πρόκειται, τὸ συζητούμενον).

3. Σύνδεσμοι (Conjunctiōnes).

105. α') Σύνδεσμοι συνδέοντες κατὰ παρὰταξιν εἶναι

1) **συμπλεκτικοὶ** (conj. copulativae): **et**, **que**, **atque** (ἢ **ac**), **etiam**, **quoque** καὶ — **neque** (ἢ **nec**) οὔτε — **et non** καὶ οὐ.

Σημείωσις. Ὅπως ὁ **que** (§ 8) οὕτω καὶ ὁ **quoque** πάντοτε ἐπιτάσσεται: **philosophi quoque** καὶ οἱ φιλόσοφοι. Ὁ δὲ σύνδεσμος **ac** οὐδέποτε τίθεται πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ **c** ἢ **g** ἢ **h** ἢ **q**.

2) **διαζευκτικοὶ** (conj. disjunctivae): aut, vel, ve (§ 8) ἢ—sive (ἢ seu) εἴτε

3) **ἀντιθετικοὶ** (conj. adversativae): sed, verum, (ceterum), at ἀλλὰ—vero, autem δὲ—tamen μὴν, ὅμως—attamen, verumtamen, at qui ἀλλ' ὅμως—non solum (ἢ non modo ἢ non tantum)... sed etiam οὐ μόνον... ἀλλὰ καί.

Σημείωσις. Οἱ σύνδεσμοι autem καὶ vero τίθενται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

4) **αἰτιολογικοὶ** (conj. causales): nam, enim γάρ, (διότι)—namque, etēnim καὶ γάρ, (διότι).

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος enim τίθεται πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (Πρβλ. γάρ).

5) **συλλογιστικοὶ** (conj. conclusivae): itaque ὅθεν—igitur οὖν, (λοιπὸν)—ergo ἄρα—proinde διὸ—quare, quamobrem, quapropter, quocirca οὗ ἕνεκα, διό.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος igitur συνήθως τίθεται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

106. β') Σύνδεσμοι συνδέοντες καθ' ὑπόταξιν εἶναι

1) **εἰδικοὶ** (conj. declarativae): quod, quin ὅτι—quasi ὅτι τάχα.

2) **Αἰτιολογικοὶ** (πρβλ. § 105, 4): quod ὅτι, διότι—quia διότι, ἐπειδὴ—cum (ἢ quum ἢ quom), quoniam, quando, (quandoquidem) ἐπειδὴ, ἀφοῦ—non quo ἢ non quod ὅχι διότι.

3) **τελικοὶ** (conj. finales): ut ἵνα—quo (—ut eo) ἵνα οὕτω, ὅπως—ut non, ne, quominus ἵνα μή, μὴ—neve (=et ne) καὶ μή, μηδέ.

Σημείωσις. Τοῦ τελικοῦ συνδέσμου quo χρῆσις γίνεται πρὸς ἐπιθέτου συγκριτικοῦ βαθμοῦ: legem brevem esse oportet, **quo facilius** ab imperitis teneatur ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος, ἵνα (οὕτω) εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἐν τῇ μνήμῃ διατηρῇται.

4) **συμπερασματικοὶ ἢ ἀποτελεσματικοὶ** (conj. consecutivae): ut ὥστε—ut non, quin ὥστε (νὰ) μή.

Σημείωσις. Τοῦ quin χρῆσις γίνεται μετὰ πρότασιν ἀρνητικὴν: **numquam** tam male est Siculis, **quin** (=ut non) aliquid facite et commode dicant οὐδέποτε εἰς τόσον κακὴν διάθεσιν εὐρίσκονται οἱ Σικελοὶ, ὥστε νὰ μὴ λέγασί τι ἀστειῶς καὶ πρεπόντως.

5) **βουλευτικοὶ** (conj. voluntatīvae) : ut νὰ (μὴ δέν, § 189, 2)—ut **non** νὰ μὴ—ne νὰ μὴ, μὴ, (νὰ)—ne non μὴ δέν—quin (§ 194, 3), quomīnus νὰ μὴ, (νὰ).

Σημείωσις. Τοιοῦτοι σύνδεσμοι δέν ὑπάρχουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. (Βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ περὶ βουλευτικῶν προτάσεων).

6) **ὑποθετικοὶ** (conj. conditionāles) : si εἰ, ἐάν—sin εἰ δέ, ἐάν ὅμως—sinon εἰ μὴ, ἂν μὴ, ἂν δέν—nisi (ni) εἰ μὴ, ἂν μὴ, ἂν δέν, ἐκτὸς ἐάν—si modo, dum, dummodo, modo ἐάν μόνον—dum ne, dum modo ne ἐάν μόνον μὴ.

Σημείωσις. Διὰ τοῦ **nisi** συνήθως ἀντιτίθεται ὁλόκληρος πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν : parvi sunt foris arma, **nisi** est consilium domi ὀλίγον ἀξίζουν (τὰ ὅπλα=) αἱ στρατιαὶ ἔξω (τῆς πόλεως), ἂν μὴ ὑπάρχῃ εὐβουλία ἐντὸς τῆς πόλεως. Διὰ δὲ τοῦ **si non** ἀντιτίθεται μὲν καὶ πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν, συνηθέστερον ὅμως ἀντιτίθεται μέλος προτάσεως πρὸς ἑτερον μέλος αὐτῆς : cum spe, **sinon bona, at aliqua tamen** vivimus μετ' ἐλπίδος ἂν μὴ ἀγαθῆς, ἀλλ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τινὸς ζῶμεν.

7) **ἐναντιωματικοὶ ἢ παραχωρητικοὶ** (conj. concessīvae) : etsi, tametsi, quamquam εἰ καί, καίτοι, μολονότι—etiam si εἰ καὶ καὶ εἰ, ἂν καί - καὶ ἂν—licet, quamvis, ut, cum εἰ καί, καὶ ἂν, καίτοι, μολονότι.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος **licet** δύναται καὶ νὰ ἐπιτάσσεται : **fremant omnes licet**, dicam quod sentio καὶ ἂν πάντες γογγύζωσι, ἐγὼ θὰ εἴπω ὅ, τι αἰσθάνομαι.

8) **παραβολικοὶ ἢ συγκριτικοὶ** (conj. comparatīvae) : ut, uti, ut si ὡς, ὥσει—sicut, sicuti, velut, veluti, velutsi, quasi, tamquam, tamquam si (aeque ἢ perinde ἢ proinde ἢ non secus) ac si ὡσπερ, ὥσπερεῖ, ὥσεῖ, ὥσπερανεῖ—quomodo, quemadmodum ὡς, ὥσπερ, ὅν τρόπον—quam ὅσον, ἤ.

9) **χρονικοὶ** (conj. temporāles) : cum ὅτε, ὁπότε, ὁσάκις—ἐπεὶ, ἀφοῦ, ἀφότου—dum ἐνῶ, καθ' ὃν χρόνον—μέχρις οὗ, ἐφ' ὅσον—ἕως, ἕως ὅτου—donec, quoad, quandiu, quatenus ἕως, μέχρις οὗ, ἕως ὅτου—quando, (quandoquidem), ubi, postquam, ut ὅτε, ἐπεὶ, ἀφοῦ—cum primum, ubi primum, simulac, simulatque (ἐπεὶ τάχιστα), εὐθύς ὡς—ex quo (ἐξ οὗ), ἀφ' ὅτου—quotiens (quotienscumque) ὁσάκις—antequam, priusquam πρὶν, πρὶν ἢ.

Σημείωσις. Ὁ cum λαμβάνεται εἰς δήλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ προτεροχρόνου, οἱ δὲ σύνδεσμοι cum καὶ quoad εἰς δήλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ ὑστεροχρόνου. (Βλ. παραδείγματα ἐν τῷ Συντακτικῷ).

10) ἐρωτηματικοὶ (conj. interrogatīvae): ne? (§ 8) ἤ; ἄρα; — nonne? ἤ οὐ; ἄρ' οὐ — num? ἤ μή; ἄρα μή; μή; — utrum - an? πότερον - ἤ; — si, an εἰ, ἂν — quin ὅτι δέν, νὰ μή, νά.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τριῶν πρώτων ἐρωτηματικῶν μορίων (ne, nonne καὶ num), χρησιμοποιουμένων καὶ εἰς ἐξηρημένους καὶ εἰς ἀνεξαρκήτους ἐρωτήσεις, τοῦ μὲν ne χρῆσις γίνεται εἰς πραγματικὰς ἐρωτήσεις, ἥτοι εἰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ τις νὰ πληροφορηθῇ τι, τὸ ὁποῖον ὄντως ἀγνοεῖ (ὡς dixistine hoc? εἶπες τοῦτο;), τοῦ δὲ nonne καὶ τοῦ num εἰς ἔρητοικὰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. Καὶ εἰς μὲν τὰς διὰ τοῦ nonne εἰσαγομένους τοιαύτας ἐρωτήσεις ἀναμένει ὁ ἐρωτῶν καταφατικὴν ἀπάντησιν, εἰς δὲ τὰς εἰσαγομένους διὰ τοῦ num ἀρνητικὴν: nonne dixisti hoc? ἄρ' οὐκ εἶπες τοῦτο; (Ἀναμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ, etiam ἢ sane = νά!) — num dixisti hoc? μὴ εἶπες τοῦτο; (Ἀναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: non = ὄχι).

4. Ἐπιφωνήματα (Interjectiōnes).

107. Ἐπιφωνήματα εἶναι

1) χαρᾶς: io ἰώ, ἰού — ha ἄ, κλπ.

2) λύπης: vae οὐαί, οἴμοι — heu, eheu φεῦ, — pro, (proh) φεῦ, ὦ, κλπ.

3) ἀποστροφῆς ἢ ἀηδίας: pui, fū ψῦ.

4) θαυμασμοῦ ἢ ἐκπλήξεως: o ὦ — ecce ἰδού, ἦν, ἦνι — hem, hui, aha, attat, parae ἄ, ἔα, ἄ, ὦ, ἄά, ἀτταταί, παπαί, κλπ.

5) ἐπευφημίας: eia, euge εἴα, εὖγε κλπ.

6) κλητικά: o ὦ — heus, eho ἰώ, ὦτάν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιφωνήματα λαμβάνονται προσέτι (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) διάφοροι λέξεις, ἰδίᾳ δὲ ὀνόματα θεῶν ἢ ἡρώων (συνήθως συντετυμμένα), ὡς Pax σιωπή! indignum εἰσχος! — arge ἀπαγε! — hercules, hercule, hercle ἢ mehercules, mehercle (ὦ) Ἡρακλεις — pol (ἐκ τοῦ Pollux) ἢ edēpol μὰ τὸν Πολυδεύκην, νῆ τὸν Δία, κ. ἄ.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

Α' ΠΑΡΑΓΩΓΗ (DERIVATIO)

108. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης αἱ ἀπλαῖ λέξεις (vocabūla simplicia) εἶναι

1) **πρωτότυποι** (vocabūla primitīva), ὡς rex (ἐκ τοῦ reg - s) βασιλεύς, lux (ἐκ τοῦ luc - s) φῶς, do (ἐκ τοῦ da - o) δίδω.

2) **παράγωγοι** (vocabūla derivāta), ὡς (rex, reg - is) reg - ius καὶ reg - ālis βασιλικός, (lux, luc - is) luc - e - o φέγγω καὶ luc - ūdus φωτεινός, (do, θ. da -) da - tor δότης. (Πρβλ. ἀρχαίαν Ἑλληνικήν).

Σημείωσις. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικήν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικήν, εἰς τινὰ σειρὰν συγγενῶν ἐτυμολογικῶς λέξεων ἐκάστη τῶν λέξεων τοῦτον, ἐκτὸς τῆς πρώτης (τῆς κυρίως πρωτοτύπου), εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην, ὡς os (or - is) στόμα, (ἐκ ταύτης) oro (ora - re) λέγω, (ἐκ ταύτης) ora - tio λόγος καὶ ora - tor (ora - tor - is) ῥήτωρ, (ἐκ ταύτης) orator - ius ῥητορικός, κλπ.

109. Καὶ εἰς τὴν Λατινικήν γλῶσσαν αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ καταλήξεις κανονικῶς προστίθενται εἰς τὸ θέμα τῶν πρωτοτύπων, ὡς (leg - o) lec - tor (ἐκ τοῦ leg - tor) ἀναγνώστης, salus (salut - is) salut - āris σωτήριος, (laus, laud - is) laud - o (ἐκ τοῦ laud - a - o) ἐπαινώ, κλπ.

Πολλάκις ὅμως (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικήν γλῶσσαν) κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς παραγωγῆς λέξεως ἀποβάλλεται εἰς ἣ καὶ περισσώτεροι φθόγγοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ θέματος τῆς πρωτοτύπου ἢ παρεντίθεται φωνῇ ἐν τι μεταξὺ τοῦ θέματος αὐτῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, ὡς

* Ἡ παραγωγή καὶ ἡ σύνθεσις λέξεων εἰς τὴν Λατινικήν γλῶσσαν γενικῶς δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη ὅσον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν.

(navi-s)	nav-ālis ναυτικός
(aestas, aestat-is)	aest-ivus θερινός, κλπ.
(pons, pont-is)	pont-i-cūlus γεφυρίδιον
(caput, capit-is)	capit-ū-lum κεφάλαιον, κλπ.

110. α') Παράγωγα ρήματα (verba derivata). Ταῦτα σχηματίζονται

1) Ἐξ ὀνομάτων (verba denominativa) κατὰ τὴν α', τὴν β' καὶ τὴν δ' συζυγίαν, ὥς

(arma § 34, 4, Α', β'), armare ὀπλίζειν, (laus, laud-is) laudare ἐπαινεῖν, (levis) levare κουφίζειν, (flos, flor-is) florēre ἀνθεῖν, (lux, luc-is) lucēre φέγγειν, (finis) finire ὁρίζειν, (lenis) lenire προαίνειν, (sitis) sitire διψᾶν, (saevus) saevire μαινέσθαι.

Κατὰ τὴν γ' συζυγίαν μόνον ἐναρκτικά, ὥς (durus) durescere σκληροῦσθαι, (maturus) maturescere πεπαίνεισθαι (§ 86, 2, γ').

2) Ἐξ ἄλλων ῥημάτων (verba verbalia)

α') Ἐναρκτικά (verba inchoatīva), κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, ὥς (senēre) senescere γηράσκειν, (florēre) florescere ἔξανθεῖν, (obdormire) obdormiscere ἀποκοιμᾶσθαι. (Βλ. καὶ ἀμέσως προηγούμενα).

β') Θαμιστικά ἢ ἐπιτατικά (verba frequentatīva ἢ intensīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως **-um** εἰς **-are**, ὥς (cano, cant-um) cant-are ᾄδειν, (curro, curs-um) curs-are περιτρέχειν, (dormio, dormit-um) dormit-are ὑπνώττειν, νυστάζειν, κλπ.

Ἐκ σουπίνων εἰς **-atum** (ἦτοι ἐκ ῥημάτων τῆς α' συζυγίας) παράγονται κανονικῶς θαμιστικά ῥήματα οὐχὶ εἰς **-atāre**, ἀλλ' εἰς **-ītāre** ὥς (rogo, rog-atum) rog-ītare διερωτᾶν, (volo, vol-atum) vol-ītare περιπέτεσθαι. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ (haereo. haesi, haes-um, haerere) haes-ītāre ὀκνεῖν, (ag-o, § 87, 2, α') ag-ītare ἐλαύνειν.

γ') Ἐφειτικά (verba desideratīva), κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως **-um** εἰς **-urire**, ὥς (edo, es-um, § 92) esurire (ἐπιθυμεῖν φαγεῖν), πεινᾶν, (pario, part-um, § 87, 2, β') part-urire ὠδίνειν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. τυρανῶ, τυραννήσ-ω, τυραννησ-είω).

δ') Ὑποκοριστικά (verba deminutīva), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, λήγουν δὲ κανονικῶς εἰς **-illo**, ὥς (canto) cant-illo ὑπόδω, τερετί-

ζω, (sorbeo) sorb - illo ὑποπίνω, ὄσφω. (Ποβλ. νεολλην. κουτσοπίνω, κουτσοδουλεύω, κτ.).

111. 6') Παράγωγα οὐσιαστικά (substantiva derivata).

Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (substantiva verbalia).

α') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου (§ 88) μὲ κατάληξιν -or εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου, ὡς (amare, amat - um) amat-or ἑραστής, (currere, curs - um) curs - or δρομεύς, (pingere, pict - um) pict - or γραφεύς (ζωγράφος). (Ποβλ. πράττω - πράκτωρ, κλπ.).

Σημείωσις. Πολλά τῶν εἰς -tor σχηματίζουν θηλυκὸν εἰς -trix (γεν. -tricis), ὡς (vincere, vict - um) victor νικητής, victrix νικήτρια. (Ποβλ. § 40 γ').

β') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν -or, -us, -ium, -ēla εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως ὡς (am-are) am-or ἔρως, (dol-ere) dol -or λύπη, (fur - ere) fur-or μανία, (dec-ere) dec-us καλλωπισμός, (gaud-ere) gaud-ium χαρά, (od-i, § 98, 1) od-ium μῖσος, (quer-i, § 80) quer-ēla μέμψις. (tut-ari, § 81) tut-ela ἐπιστασία.

γ') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου μὲ κατάληξιν -io, -us (δ' κλίσεως), -ūra εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνεργείας τινός, ὡς (agere, act-um) act-io πράξις, (venare, venat - um) venat-io θήρα, (movere, mot-um) mot-us κίνησις, (currere, curs - um) curs-us δρόμος, (trecire, sepelire, sepult-um) sepult-ūra ταφή, (colere cult-um) cultura θεραπεία, περιποίησης, (accusare, accusat-um) accusat-io κατηγορία, (orare, orat-um) orat-io λόγος, (frui, fruct - um, § 80) fruct-us καρπός, (scribere, script-um) script-ūra γραφή, (nasci, nat - um, § 80) nat-ūra φύσις.

δ') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μὲ κατάληξιν -men, -mentum, -ulum, -bulum, -culum, -crum, -trum εἰς δῆλωσιν μέσου τινός ἢ ὄργανου ἢ τόπου ἐνεργείας τινός, ὡς (volv-ere) volu-men εἴλημα, (al-ere) ali-mentum τροφή, (vinc-ire) vinc-ulum δεσμός, (pa-scere) pa-bulum χόρτος, βοσκή, (vocare) voca-bulum λέξις, (orare) ora-culum μαντεῖον, χρησμός, (sepelire) sepul-crum τάφος, (arare) arā-trum ἄροτρον,

2) Ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν (substantiva denominativa).

α') Μὲ κατάληξιν -tor, -itor εἰς δῆλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ ἔχον-

τος σχέσιν μὲ ἐκείνο τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ὥς (via) viātor ὁδότης, ὁδοιπόρος, (janua) jan-ītor θυρωρός, (funda) fund-itor σφενδονότης. (Ποβλ. § 111, 1, α').

β') Μὲ κατάληξιν -arium, -etum, -ile, εἰς δήλωσιν τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουν ἢ διαμένουν πολλὰ ὁμοειδῆ ὄντα, ὥς (columba) columb-arium περισστερών, (oliva) oliv-ētum ἐλαιών, (bos, bov-is) bov-ile βουστάσιον.

γ') Μὲ τὴν κατάληξιν -ina (-trina) εἰς δήλωσιν ἐπιτηδεύματος ἢ τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἀσκεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ὥς (medicus) medic-ina ἱατρικὴ, (doctor) doctr-ina διδασκαλία, (opifex, opific-is) offic-ina (ἐκ τοῦ opific-ina) ἐργαστήριον, (tonsor) tons- trina κουρεῖον.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν -ium (-itium), εἰς δήλωσιν καταστάσεως ἢ συνόλου τινὸς προσώπων ὁμοίας καταστάσεως, ὥς (sacerdos) sacerdot-ium ἱερατεία, (collēga) colle-gium ἑταιρεία, (servus) serv-itium δουλεία, οἱ δοῦλοι.

ε') Μὲ τὰς καταλήξεις -lus, -la, -lum, (-ūlus, -ūla, -ūlum, -ōlus, -ōla, -ōlum, -cūlus, -cūla, -cūlum καὶ σπανιώτερον -illus, -illa, -illum) ὑποκοριστικά. Ταῦτα διατηροῦν συνήθως τὸ γένος τοῦ πρωτοτύπου, ὥς (liber) libel-lus (ἐκ τοῦ liber-lus) βιβλίον, (lapis) lapil-lus (ἐκ τοῦ lapid-lus) λιθάριον, (puer) puer-ūlus παιδάριον καὶ puella (ἐκ τοῦ puer-la) παιδίσκη, κοράσιον, (sacrum) sacel-lum (ἐκ τοῦ sacer-lum) μικρὸν τέμενος, (silva) silv-ūla μικρὸς δρυμὼν, (filius) fili-ōlus υἱίσκος, (ἀγοράκι), (filia) fili-ōla θυγάτριον, κοριτσάκι, (mus) mus-cūlus μυῖδιον, (opus) opus-culum μικρὸν ἔργον, (codex) codic-illus συγγραμμάτιον, κωδῖκελος, (signum) sig-illum ἀγαλμάτιον.

Σημείωσις. Καὶ ἐξ ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται ἄλλα ὑποκοριστικά, ὥς cista κίστη — cist-ūla μικρὰ κίστη — cistel-la, cistell-ula κιστίδιον. (Ποβλ. ἀρχ. Ἑλλην. πίναξ — πινακ-ις — πινακ-ίδιον καὶ νεοελλην. σάκκος — σακκ-οῦλι — σακκουλ-άκι).

ς') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων πατρωνυμικά μὲ τὰς (ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένης) καταλήξεις -īdes ἢ -īdes, -ādes, -iādes (ἀρσενικά) καὶ -as, -is, -ēis (θηλυκά), ὥς (Priamus) Priam-īdes Πρίαμίδης, (Atreus) Atrīdes Ἀτρεΐδης, (Aeneas) Aene-ādes Αἰνεϊάδης, (Telamon) Telamon-iādes Τελαμωνιάδης, (Tantalus)

Tantāl-is Τανταλῖς, (Thesti-us) Thesti-as Θεστιάς, (Nerēus) Ner-ēsi Νηρηῖς. (Βλ. § 16 καὶ § 28). Οὕτω ἔπειτα καὶ ἐκ γνησίων Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, ὡς (Romulus) Romul-ides Ῥωμυλίδης, (Scipio) Scipi-ādes Σκηπιάδης.

3) Ἐξ **ἐπιθέτων**, ἀφρημένα οὐσιαστικὰ εἰς δῆλωσιν σχετικῆς ιδιότητος. Παραγωγικαὶ καταλήξεις τούτων -ia, -itia, ἢ -ties (ἐ' κλίσεως), -tas, -itas, -itudo, -itudo καὶ σπανίως -monia, ὡς (gratus) grat-ia χάρις, εὖνοια, (insanus) insan-ia μανία, (malus) mal-itia κακία, (segnis) segn-itia καὶ segn-ities νωθρότης, (liber) liber-tas ἐλευθερία, (levis) levī-tas ἐλαφρότης, (probus) probitas χρηστότης, (fortis) forti-tudo ἰσχύς, (longus) long-itudo μακρότης, (acer) acrimonia δριμύτης, (castis) cast-i monia ἀγνότης

112. γ') Παράγωγα ἐπίθετα (adjectiva derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ **ῥημάτων** (adjectiva verbalia) ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος (πρὸς βλ. § 111, 1, β' καὶ δ').

α') μετὰ κατάληξιν -īdus καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα σχετικὴν μετὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον ιδιότητα, ὡς (valēre) val-īdus εὐρωστος, (calere) cal-īdus θερμός.

β') μετὰ κατάληξιν -īlis, -bīlis καὶ δηλοῦν τὸν ἐπιτίθειον εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον, ὡς (docere) doc-īlis εὐδιδάκτος, (placare) placa-bīlis εὐεξίλαστος, (movēre) mo-bilis κινητός, εὐκίνητος.

γ') μετὰ κατάληξιν -ax, -ūlus καὶ δηλοῦν συνήθως τὸν ἔχοντα σχετικόν τι μετὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαζόμενον ἐλάττωμα, ὡς (audēre) aud-ax τολμητίας, (loqui) loqu-ax λόλος, (credere) cred-ūlus εὐπιστος, (queri) quer-ūlus μεμψίμοιρος.

δ') μετὰ τὴν κατάληξιν -bundus, -cundus καὶ δηλοῦν μετ' ἐπιτάσεως ὅτι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος, ὡς (venerari) venerabundus λίαν σεβόμενος, εὐσεβής, (furēre) fur-i-bundus λίαν μαινόμενος, ἐκμανής, (irasci) ira-cundus ὀργίλος, εὐόργητος.

2) Ἐξ **οὐσιαστικῶν** (adjectiva denominatīva)

α') Μετὰ κατάληξιν -icus, -ius, -icius, -ālis, -īlis, -āris, -arius, -pus (-ānus, -īnus), -ensis, -īvus καὶ δηλοῦν τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαζόμενον ἢ ἔχοντα σχέσιν μετὰ αὐτό, ὡς (bel-

lum) bell-īcus πολεμικός, (orator) orator-ius ῥητορικός, (pater) patr-ius πατριός, (tribunus) tribun-icius δημαρχικός, (navis) nav-ālis ναυτικός, (vir) vir-ilis ἀνδρικός, (populus) popul-āris δημοτικός, (legio) legion-arius τῆς λεγεῶνος, (mater) mater-nus μητρικός, (urbs) urb-ānus ἀστικός, (equus) equ-īnus ἵππειος, (forum) for-ensis ἀγοραίος, (tempestas) tempest-īnus ἔγκαιρος (§ 109). Οὕτω καὶ ἐξ ἑθνικῶν ὀνομάτων (μὲ τὰς καταλήξεις - īcus, - ius), ὡς (Gallus) Gall-īcus, (Thrax) Thrac-ius, ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων (μὲ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - iānus), ὡς (Sulla) Sullānus, (Tullius) Tulli-ānus, (Verres) Verr-īnus, (Caesar) Caesariānus, καὶ ἐκ τοπωνυμίων ἢ ὀνομάτων χωρῶν, νήσων, ἡπείρων, μὲ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - ensis καὶ προσέτι - as, γεν. - ātis, ὡς (Roma) Romā-nus, (Africa) Africa-nus, (Tusculum) Tuscul-ānus, (Ameria) Amer-īnus, (Cannae) Cann-ensis, (Sicilia) Sicili-ensis, (Arpinum) Arpin-as (§ 26, 4, Β', β').

β') Μὲ κατάληξιν - tus (-ātus, -ītus, -ūtus) καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα ἢ φέροντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον, ὡς (ala) alā-tus πτερωτός, (hasta) hastā-tus λογχοφόρος, (clavus) clāv-ātus ἡλωτός, (auris) aur-ītus ὠτίεις, (cornu) cornū-tus κερασφόρος. (Πρὸβλ. νεοελλ. σπαθᾶτος, σπιρουνᾶτος, κ.τ.τ.).

γ') Μὲ κατάληξιν - ōsus, - entus, - lentus καὶ δηλοῦν πλησμονήν, ὡς (aqua) aqu-ōsus ὑδρώδης, (periculum) periculo-sus κινδυνώδης, (turbūla) turbul-entus θορυβώδης, (fraus) fraud- u- lentus ἀπατηλός.

δ') Μὲ κατάληξιν - ēus καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι, ὡς (lana) lan-ēus ἑρεοῦς, (argentum) argent-eus ἀργυροῦς, (ferrum) ferr-eus σιδηροῦς.

3) Ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων. Ταῦτα εἶναι ὑποκοριστικά (ad-jectiva deminutiva) καὶ σχηματίζονται μὲ τὰς καταλήξεις - lus, - ūlus, - ōlus, - cūlus, ὡς (miser) misel-lus (ἐκ τοῦ miser-lus) ταλαίπωρος, (parvus) parv-ūlus μικκύλος (μικροῦλης, μικροῦτσικος), (aureus) aure-ōlus ἐπίχρυσος, (pauper) pauper-cūlus πενιχρὸς φτωχούλης, φτωχούτσικος). Πρὸβλ. § 111, 2, ε'.

4) Ἐξ ἐπιρρημάτων (adjectiva adverbialia).

α') το πικῶν, μὲ κατάληξιν - īcus, ὡς (ante) ant-īcus πρόσθιος, (post) post-īcus ὀπίσθιος.

β') χρονικῶν, μὲ κατάληξιν -īnus, -tīnus (ἢ -tīnus), -ernus, -ternus, -iternus, ὡς (repente) repent-īnus αἰφνίδιος, (cras) cras-tīnus αὐριανός, (prius) pris-tīnus ἢ pris-tīnus πρότερος, (hodie) hodi-ernus σημερινός, (heri) ἀρχῆθεν, hesi πρβλ. § 23, 2 Σημ.) hesternus χθесινός, (semper) semp-iternus αἰώνιος.

113. δ') Παράγωγα ἐπιρρήματα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται

1) **τοπικὰ** ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων μὲ τὴν κατάληξιν -ītus εἰς δήλωσιν τοῦ πόθεν; ἢ τοῦ ἀπὸ ποῦ, ὡς (caelum) cael-ītus οὐρανόθεν, (fundus) fund-ītus θεμελιόθεν, (radex, dicis) radic-ītus ριζόθεν, (divinus) divin-ītus θεόθεν, (antiquus) antiqu-ītus ἀρχαίοθεν.

2) **τροπικὰ α')** ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν δευτεροκλίτων (§ 37 καὶ § 43, 1) μὲ κατάληξιν -ē, ὡς (jucundus) jucund-ē ἡδέως, (pulcher) pulchr-ē εὐπρεπῶς, (doctus) doct-ē σοφῶς, (accuratus) accurat-ē ἐπιμελῶς. (Βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν εἰς -e τροπικῶν ἐπιρρημάτων τὸ (ἐκ τοῦ bonus ἀρχῆθεν bonus) benē καλῶς καὶ τὸ (ἐκ τοῦ malus) malē κακῶς ἔχουν τὸ καταληκτικὸν e βραχύ.

β') Ἐξ ἐπιθέτων (ἢ μετοχῶν) τριτοκλίτων, μὲ κατάληξιν -er, -ter, -īter, ὡς (prudens, prudent-is) prudent-er συνετός, (audax, audac-is) audac-ter τολμηρῶς, (fortis) fortī-ter ἰσχυρῶς, (felix, felic-is) felic-īter εὖτυχῶς. (Βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς -ē ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ εἰς -īter ἐκ δευτεροκλίτων, ὡς (impun-is, impun-e ἀτιμωρητί, (largus) larg-e καὶ largiter δαφυλῶς (humanus) human-e καὶ humaniter ἀνθρωπίνως.

γ') Ἐκ ὀρημάτων, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπτίου, μὲ κατάληξιν -im, ὡς (nominare - nominat-um) nominātīm ὀνομασί, (rapere, rapt-um) rapt-im ἀρπακτικῶς, (currere, curs-um) curs-im δρομαίως. Κατὰ ταῦτα ἔπειτα καὶ ἐξ ὀνομάτων, ὡς (gradus) grad-ātīm βαθμηδόν, (grex, gregis) greg-ātīm ἀγεληδόν, (vir) vitī-tīm κατ' ἀνδρα, (tribus) tribū-tīm κατὰ φυλάς.

Β' ΣΥΝΘΕΣΙΣ (COMPOSITIO)

114. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν

1) ἐκάτερον τῶν συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως εἶναι εἴτε κλιτὸν εἴτε ἀκλιτὸν μέρος λόγου, ὥς (pomum, fero) pomīfer ὀπωροφόρος, (per, multus) per-multus πάμπολυς, (de, mitto) de-mitto καταπέμπω, (per, saepe) per-saepe συχνότατά.

2) πρῶτον συνθετικὸν συνθέτου τινὸς λέξεως δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀχώριστον μόριον (πρβλ. Ἑλλ. ἀ- ἢ ἀν-, δυσ-, κλπ.). Ἀχώριστα δὲ μόρια (praepositiones inseparabiles) τῆς Λατινικῆς εἶναι :

α') τὸ ambi- (amb-, am-, an- = ἀμφί, περί) : ambi-farius ἀμφιλογος, amb-ēdo περιτρογῶ, am-plector περιβάλλω, an-ceps ἀμφικέφαλος.

β') τὸ dis- (= διὰ ἢ ἀ-, ἀν-) : dis-jungo διαξευγνύω, dis-solvo διαλύω, dis-par ἄνιστος, dis-similis ἀνόμιος.

γ') τὸ in (im-) ne-, ve- (= ἀ-, ἀν-) : in-utīlis ἀνωφελής, im pius ἀσεβής, ne-fas ἀνόσιος, ne-scio ἄγνοῶ, ve-cors ἄφρων, ve-sānus ἄφρων.

δ') τὸ por- (πρὸ) : por-tendo προσημαίνω.

ε') τὸ red-, re- (= ὀπίσω, πάλιν, ἀνά) : red-do ἀποδίδωμι (δίδωμι πίσω), red-eo ἐπανέρχομαι, re-mitto ἀναπέμπω (πέμπω πάλιν), re-fēro ἀνακομίζω.

ς') τὸ sed-, se- (= ἄνευ, διά, ἀπό) : sed-itio διάστασις, διχοστασία, se-cūrus (= sine cura) ἄφροντις, se-cerno διακρίνω, se-cēdo ἀποχωρῶ. (Πρβλ. ἀνωτέρω dis-).

3) μερικαὶ κλιταὶ σύνθετοι λέξεις προέρχονται ἐξ ἀπλῆς παραθέσεως δύο λέξεων, ὥς respublica πολιτεία (ἐκ τοῦ res-publica), jus-jurandum ὄρκος (ἐκ τοῦ jus-jurandum), decemvīri οἱ δέκαρχοι (ἐκ τοῦ decem-vīri), benedīco ἐπαινῶ (ἐκ τοῦ bene-dico), benefacio εὐεργετῶ (ἐκ τοῦ bene-facio). Πρβλ. νεά-πολις, νεώσ-οικος, πασί-γνωστος κ.τ.τ.

Σημείωσις. Τῶν λέξεων respublica καὶ jusjurandum τὰ δύο συνθετικά μέρη κλίνονται κατὰ πάσας τὰς πτώσεις χωριστά : respublica, reipublicae, κλπ. (§ 32 καὶ § 38) — jusjurandum, jurisjurandi, κλπ. (§ 24, 2 καὶ § 38). Πρβλ. καὶ § 95.

115. Ἐκ τῶν φθογγικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφόρων λέξεων, ἄξιαι σημειώσεως εἶναι αἱ ἑξῆς: 1) Ἡ πρόθεσις cum (§ 102, 2) ἐν συνθέσει παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφάς, ἥτοι com- (πρὸ χειλικοῦ συμφώνου καὶ πρὸ τοῦ m, (§ 4), con- (πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου) καὶ co (πρὸ φωνήεντος ἢ τοῦ h), ὥς (cum, bibo) com-bībo συμπίνω, (cum, pono) com-pōno συντίθημι, (cum, mitto) com-mitto συμβάλλω, (cum, clāmo) con-clāmo συμβοῶ, (cum, traho) con-trāho συσπῶ, (cum, eo) co-ēo συνέρχομαι, (cum, haereo) co-haereo ἔχομαί (τινος). Ἀλλά: com-ēdo κατεσθίω (§ 92).

Ἐπομένον 1 ἢ r, τὸ n τῆς con- ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά, ὥς (con, loquor) col-loquor συνδιαλέγομαι, (con, rumpo) cor-rumpo φθείρω. (Πρβλ. συλ-λέγω, συρ-ρέω).

2) Ἐκ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων (§ 114, 2) ὥς πρώτων συνθετικῶν συνήθως:

α') τῆς ad τὸ d ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρχικὸν c, f, g τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὥς (ad, cedo) ac-cēdo προσχωρῶ, (ad, fero) af-fēro προσφέρω, (ad, gradior) ag-gredior προσέρχομαι.

β') τῆς ob (§ 102, 1) καὶ τῆς sub (§ 102, 3) τὸ b ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρχικὸν c, f, p τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὥς (ob, capio) oc-ci-pio ἄρχομαι, (sub, cedo) suc-cēdo ὑπέρχομαι, (ob, facio) of-ficio βλέπω, (sub, facio) suf-ficio ὑποτίθημι, (ob, premo) op-prīmo καταπιέζω, (sub, peto) sup-pēto ὑποπίπτω.

Ἐν συνθέσει δὲ μὲ τὸ ῥῆμα mitto τῆς μὲν ob τὸ b ἀποβάλλεται, τῆς δὲ sub ἡ μένει ἢ ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἐπόμενον m. Οὕτω o-mitto ἀφίνω, ἀλλὰ sub-mitto ἢ sum-mitto ὑποβάλλω.

Εἰς τινα δὲ σύνθετα (ἰδίως πρὸ τοῦ ci, τοῦ ti καὶ τοῦ pe) ἡ sub παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν sus-, ὥς (sub, capio) sus-cīpio ὑποδέχομαι, (sub, teneo) sus-tīneo βαστάζω, (sub, pendō) sus-pendō ἀναρτῶ. Οὕτω καὶ surrīdeo μειδιῶ (ἐκ τοῦ sus-rīdeo).

Σημείωσις. Τὸ sus- τοῦτο προέρχεται ἐξ ἑτέρας μορφῆς τῆς προθέσεως sub, ἥτοι ἐκ τοῦ subs- (πρβλ. ab καὶ abs, § 102, 2). Καὶ τῆς ob ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν ἕτερος τύπος obs, ὃθεν ostendo δείκνυω (ἐκ τοῦ obs-tendo).

γ') τῆς προθέσεως in καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου in- τὸ n ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρχικὸν l, m, r, τῶν β' συνθετικοῦ, ὥς (in, ludo) il-lūdo ἐμπαίζω, (in, licitus) il-licītus ἀθέμιτος, (in, mitto) im-mitto

εἰσδέχομαι, (in, memor) im-memor ἀμνήμων, (in, rideo) irrīdeo σκώπτω, (in, revocatus) ir-revocatus ἀμετάκλητος.

Εἰς m τρέπεται τὸ n τούτων καὶ πρὸ χειλικοῦ συμφώνου, ὥς (in, bibo) im-bībo ἐμπίνω, (in, bellum) im-bellis ἀπόλεμος, (in, pono) im-pōno ἐντίθημι, (in, potens) im-pōtens ἀδύνατος. (Πρβλ. ἀνωτέρω con-).

δ') τοῦ ἀχωρίστου μορίου dis- τὸ s ἀφομοιοῦται μόνον μετὰ τὸ ἀρχικὸν f τοῦ β' συνθετικοῦ, ὥς (dis, fero) dif-fēro διασπῶ, (dis, facilis) dif-ficilis δύσκολος· ἀποβάλλεται δὲ πρὸ τοῦ d, g, l, m, r, v, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ s, ὅταν ἀμέσως κατόπιν τούτου ὑπάρχῃ καὶ ἕτερον σύμφωνον, ὥς (dis, duco) di-dūco διέλκω, (dis, gero) di-gēro διασπείρω, (dis, lābor) di-lābor διαρρέω, (dis, moveo) di-mōveo χωρίζω, (dis, rapio) di-rīpio διαρπάζω, (dis, verto) di-vertō διαφέρω, (dis, spargo) di-spergo διασπείρω, (dis, sto) di-sto διέχω. Ἀλλὰ (dis, sentio) dis-sentio διαφωνῶ.

3 τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν τοῦ θέματος τῶν ῥηματῶν συντιθεμένων μετὰ προθέσεως συνήθως μεταβάλλεται. Οὕτω :

α') τὸ ᾱ καὶ τὸ ἑ τρέπονται εἰς ἱ· ἂν δὲ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα ἢ προηγῆται ἢ ἔπεται μετ' αὐτὰ ἔρρινον ἢ ὑγρόν, τότε συνήθως τὸ μὲν ᾱ τρέπεται εἰς ἑ, τὸ δὲ ἑ μένει, ὥς (facio, § 84) per-fīcio (διαπράττω), -fēci, -**fectum**, -ficere—(rapio, § 84) di-rīpio (διαρπάζω), -ripui, -**reptum**, -ripēre—(emo) red-īmo (ἀνταγοράζω), -ēmi, -emptum, -imere—(statuo) in-stituo (ἰδρύω), -stitui, stitūtum, -stituere—(teneo) distīneo (χωρίζω), -tinui, -**tentum**, tinēre. Οὕτω καί: (frango) con-frīngo (συντρίβω), -frēgi, -fractum, -fringere—(pango, § 89, 4) com-pīngo (συμπήγνυμι), -pēgi, -pactum, -pingēre—(tango) con-tingo (ἄπτομαι), -tīgi, tactum, -tingere—καί: -(premo) sup-prīmo (καταπιέζω), -pressi, -pressum, -primēre.

Ἀλλὰ: (sacro) ob-sēcro (ἱκετεύω),—(scando) descendo (καταβαίνω), -scendi, -scensum, -scendēre—(spargo) di-spergo (διασπείρω), -spersi, -spersum, -spergēre—(crepo) dis-crēpo (διαφωνῶ), -crepui, -crepare—(mergo) sub-mergo (καταδύω), -mersi, -mersum, -mergēre.

β') τὸ ae τρέπεται εἰς ī καὶ τὸ au εἰς ū, ὥς (ob, caedo) oc-cīdo (ἀποκτείνω), oc-cīdi, oc-cisum, oc-cidēre—(re, quaero) re-quiō

(ἀναζητῶ), re-quisivi, re-quisitum, re-quirere, (in-claudo) in-clūdo (ἐγκλείω), in-clusi, in-clusum, in-cludere.

Σημείωσις 1. Ἀρχετὰ ῥήματα καίπερ συντιθέμενα μετὰ προθέσεως διατηροῦν τὸ ῥιζικὸν βραχὺ ἢ ἢ ἔ, ὡς τὰ ῥήματα cāneo, māneo, trāho, τὸ ἄγο ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων circum καὶ per καὶ τὸ cāpio ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ante, ὡς prae-caveo προφυλάττομαι, re-maneo ἀναμένω, con-trāho συστήλλω, circum-āgo περιάγω, per-āgo ἐπιτελῶ, (ἐνῶ ex-īgo ἐξάγω, ex-ēgi, ex-actum, ex-igere), ante-cāpio προλαμβάνω (ante-cēpi, ante-captum, ante-capere). Ἐπίσης τὰ ῥήματα ēdo (§ 92), fēro (§ 96), gēro φορῶ, mēto θερίζω, pēto ὀρμῶ, sēro συνείρω, tēro καλύπτω, tēro τριβῶ καὶ vēho κομίζω. Ἐπίσης διατηροῦν τὴν δίφθογγον τὰ ῥήματα aequo ἰσῶ, caeco τυφλῶ, haereo ἔχομαι τινος καὶ τὸ ἀπρόσωπον tae-det (pertaedet me σικχαίνομαι, pertaesum est).

Τὸ δὲ ῥήμα lēgo εἰς ἄλλα μὲν σύνθετα τρέπει τὸ ἔ εἰς ἱ, εἰς ἄλλα δὲ τὸ φυλάττει, ὡς col-līgo συλλέγω, de-līgo ἐκλέγω ἄλλα neg-lēgo ἀμελῶ, per-lēgo διαγιγνώσκω.

Σημείωσις 2. Τροπαὶ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς, ὅποια αἱ ἀνωτέρω, συμβαίνουν καὶ εἰς ὀνόματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς δευτέρα συνθετικά, ὡς (fācilis) dif-fīcilis, (arma) in-ermis ἄοπλος, (aequus) in-īquus ἄνισος, κλπ.

116. Τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἕτερον τοῦλάχιστον τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι μέρος τοῦ λόγου κλιτόν, εἶναι ἢ ῥήματα ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτων ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ ἑξῆς.

117. α') **Σύνθετα ῥήματα** (verba composita). 1) ῥήματα σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν ῥήμα σχηματίζονται μόνον μὲ τὸ ῥήμα facio ὡς β' συνθετικόν, τὸ ὁποῖον τότε μένει ἀμετάβλητον, ὡς (adsuescere, facio), adsuefacio ἐθίζω, adsue-feci, adsue-factum, adsue-facere, (celere, facio) cale-facio θερμαίνω, (patere, facio) pate-facio ἀνοίγω, κλπ. (βλ. § 114, 3 καὶ § 115, 3, α').

2) Τὸ ῥήμα facio ὡς β' συνθετικὸν ῥημάτων ἔχόντων α' συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μεταβάλλεται εἰς -fīco (κατὰ τὴν α' συζυγίαν), ὡς (aedes, facio) aedi-fīco οἰκοδομῶ, aedificāvi κλπ., (amplus, facio) ampli-fīco μεγαλύνω, (testis, facio) testifīcor μαρτυρῶ (§ 80).

118. β') **Σύνθετα οὐσιαστικά** (substantiva composita). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -a, -s, -r, ὡς (ager, θ. agr-, colo) agri-cōla γεωργός, (θ. par, cae-do) par-i-cīda πατροκτόνος, (ars, artis-facio) artīfex (ἐκ τοῦ artifices) τεχνίτης (arma, gero) arm-ī-ger ὀπλοφόρος.

2) ἐκ δύο ὀνομάτων ἢ ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ ὀνόματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -ium, ὡς (sol, stat-us) sol-sti-tium ἡλιοστάσιον, (tres, θ. tri-, annus) tri-enn-ium τριετία.

3) ἐκ προθέσεως καὶ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ὡς (cum, nomen, ἀρχ. gnomen) co-gnōmen ἐπωνύμιον, (de, decus) de-dēcus ἀπρέπεια, (pro, consul) pro-consul ἀνθύπατος.

119. γ') **Σύνθετα ἐπίθετα** (adjectiva composita). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ἐπιθέτου (ἢ ἀριθμητικοῦ) καὶ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ ῥήματος καὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς (magnus animus) magn-anīmus μεγαλόψυχος, (tres, θ. tri-, lingua) tri-linguis τρίγλωσσος, (misereo cors) misere-cōrs ἐλεήμων.

2) ἐκ προθέσεως ἢ ἀχωρίστου μορίου καὶ ὀνόματος

α') οὐσιαστικοῦ. Τοῦτο ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ λαμβάνει ἐπιθετικὴν κατάληξιν, ὡς (ad, finis) af-finis γειτονικός, (cum, cors) con-cors δμόφρων, (in-, ars) in-ers ἄτεχνος, (se-, cura) se- cūr-us ἄφρον-τις, (in, arma) in-erm-is ἄοπλος.

Στέρησιν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα δηλοῦν καὶ αἱ προθέσεις a, de, ex, ὡς a-mens, de-mens ἄφρων, (ex, pars) ex-pers ἄμοιρος.

β') ἐπιθέτου. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν τότε λαμβάνεται συνήθως τὸ στερετικὸν in-, αἱ προθέσεις per, prae εἰς δῆλωσιν ἐπιτάσεως, καὶ ἡ πρόθεσις sub εἰς δῆλωσιν ἐλαττώσεως, ὡς in-dīgnus ἀνάξιος, per-lēvis πάνυ εὐτελής, prae-clārus πάνυ διανγής, sub-crūdus ὁμός πῶς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

120. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ab-do αποκορύπτω. Βλ. -do.

ab-icio (πρόφ. ab-jicio) απορρίπτω, (ab+jacio, § 115, 3, α'). Βλ. jacio.

ab-oleo αφανίζω, -olēvi, -olītum, -olēre. Έκ τούτου abolesco αφανίζομαι, -lēvi, -lescere, § 89, 2 και § 110, 2, α' (δίξ. ol-, προβλ. απ-όλ-λυμι).

ac-cendo ανάπτω, -cendi, -censum, -cendēre (δίξ. cand-, βλ. can-deo, § 115, 3, α').

ac-cerso. Βλ. ar-cesso.

ac-cido προσπίπτω, -cīdi, -cidēre, § 89, 2, και § 100, 2 (ad + cado, § 115, 3, α'). Βλ. cado.

ac-cido επιτέμνω (ad + caedo, § 115, 3, β') Βλ. caedo.

ac-cio προσκαλώ, -cire (κατά την δ' συζυγίαν). Βλ. cicio, § 89, 4, Σημ. 1.

ac-cumbo κατακλίνομαι, -cubui, cubītum, -cumbere (ad + cumbo, δ' ἄχρηστον) δίξ. cub-, βλ. cubo § 96, 2, α').

aceo δξίζω, -cui, -cēre, § 89, 2. Έκ τούτου acesco δξώδης γίνομαι, -cui, -cescere, § 110, 2, α'.

acuo δξύνω. Ός τὸ tribuo.

ad-eo § 93, Σημ.

ad-imo αφαιρῶ (ad + emo, § 115, 3, α').

ad-ipīscor καταπράττω, -ēptus sum, -ipisci, § 80.

ad-oleo θυμιῶ, -olui, -olēre, § 89, 2. Έκ τούτου adolesco ἀναφλέγομαι, -lescere. § 110, 2, α'.

ad-olesco και ad -ulesco αυξάνομαι, -olēvi, (-ultum), -olescere (δίξ. ol, εκ της al-, βλ. alo).

ad-orior προσβάλλω, -ortus sum, -orīri, § 80. (Κατά τὸ audior). Βλ. και orior.

ad-sentior. Βλ. assentior, § 81, 2.

a-gnosco ἀναγνωρίζω, -gnōvi, -gnītum, -gnoscere. Βλ. nosco.

ago, § 87, 2, α'. Βλ. και § 115, 3, Σημ. 1.

aio, § 98, 2, α'.

- algeo** ὀνῶ, alsi (ἐκ τοῦ alg-si), algēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου alge-sco ψύχνομαι, alsi, algescēre, § 110, 2, α'.
- al-licio** ἐφέλω, δελεάζω, -lēxi, -lectum, -licēre (ad + lacio, § 84 καὶ § 115, 3, α').
- alo** τρέφω, αὔξανω, alui, alitum καὶ altum, alēre. Παθ. μτχ. altus καὶ alitus.
- ambio** (ambi + eo), § 93, Σημ.
- amb-ūro** περιφλέγω, § 114, 2, α'. Βλ. uro.
- amicio** περιβάλλω, (amicui καὶ amīxi), amictum, amicire. (Ἐκ τοῦ ambi + jacio, § 114, 2, α' καὶ § 115, 3, α').
- am-plector** περιβάλλω, -plēxus sum, -plexum, -plecti, § 80 (ambi + plector, § 114, 2, α').
- ango** ἀγχω, angēre, § 89, 2.
- animadverto** προσέχω, κατανοῶ. Βλ. verito.
- apērio** ἀνοίγω, -rui, -rtum, -rire.
- apiscor** ἐπιτυγχάνω, aptus sum, aptum, apisci, § 80. (Ἐν συνθέσει -ipiscor, -eptus sum, κλπ. § 115, 3, α').
- ap-pello** προσπελάζω, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello. (Διακριτέον appel-lo, āvi, -ātum, āre, καλῶ).
- arceo** εἴρω, ἀρκέω, arcui, arcēre. Ἐν συνθέσει -erceo, -ercui, (-ercitum), -ercēre, § 115, 3, α'.
- ar-cesso** καὶ ac-cerso προσκυλῶ, -cessivi, -cessitum, -cessēre, § 89, 3.
- ardeo** καίομαι, arsi (arsum), ardēre, § 90, 3. Μτχ. μέλλ. arsūrus. Ἐκ τούτου ardesco ἀναλάμπω. arsi, ardescēre, § 110, 2, α'.
- arguo** ἐλέγχω. Ὡς τὸ tribuo. Μτχ. μέλλ. arguitūrus.
- aspicio** προσβλέπω. Βλ. specio.
- assentior** ὁμολογῶ, -sensus sum, -sentiri, § 80, καὶ § 81, 2.
- audeo**, § 81, 1.
- audio**, § 78.
- au-fero** ἀποκομίζω, abs-tūli, ab-lātum, au-ferre, § 96 καὶ § 102, 2.
- au-fugio** ἀποφεύγω, -fūgi, -fugēre, § 84 καὶ § 89, 2.
- augeo**, § 86, 1 καὶ § 89, 3.
- avere**, § 98, 3.
- bibo** πίνω, bibi, bibēre, (σουπῖνον potum ἢ haustum ἐκ τοῦ hau-rire), § 89, 3, α'.

- cado** πίπτω, § 87, 2, β' και § 100, 2. Μτχ. μέλλ. *cāsūrus*.
- caedo** κόπτω, § 87, 2, β' και § 115, 3, β'.
- caleo** θερμός είμι, -lui, -lĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *calesco* § 86, 2, γ'.
- calleo** έχω τύλους, -llĕre, § 89, 2.
- candeo** λευκός είμι, -ndui, -ndĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *candesco* λευκαίνομαι, -ndui, -ndescĕre, § 110, 2, α'.
- caneco** πολίος είμι, -nui, -nĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *canesco* πολίος γίνομαι, -nui, -nescĕre, § 110, 2, α'.
- cano** ᾄδω, § 87, 2, β'. Έν συνθέσει -cĭno, -cinui, (-centum), -cinĕre, ὡς *con cĭno*, *prae-cĭno* προλέγω, § 115, 3, α'.
- capesso** δράττομαι, ἀρπάζω, -pessĭvi, -pessĭtum, -pessĕre, § 89, 3.
- capio** λαμβάνω, § 84. Έν συνθέσει -cĭpio, -cĕpi, -ceptum, -cĭpĕre, § 115, 3, α' και Σημ. 1.
- careo** οὐκ έχω, *carui*, (*caritum*), *carĕre*. Μτχ. μέλλ. *caritūrus*.
- carpo** δρέπω, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -cerpo, § 115, 3, α'.
- caveo** φυλάττομαι, *cavi*, *cautum*, *cavĕre*, § 115, 3. Σημ. 1.
- cĕdo** βαδίζω, *cessi*, *cessum*, *cedĕre*.
- censeo** τιμῶμι, νομίζω, *censui*, *censum*, *censĕre*.
- cerno** κρίνω, § 86, 2.
- cĭeo** κινῶ, § 89, 4. Σημ. 1 (και *cio*, *cire*, § 89, 2). Τὸ σουπίνον και ἡ μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρκειμένου εἰς τὸ σύνθετον *ac cĭ(e)o* ἔχουν τὸ *i* μακρόν: *accĭtum*, *accĭtus*. Εἰς τὰ ἄλλα σύνθετα τὸ *i* τοῦτο διφορεῖται, ὡς *excĭtus* και *ex-cĭtus*, *con-cĭtus* και *con-cĭtus*, *in-cĭtus*.
- cingo** ζώννυμι, *cinxi*, *cinctum*, *cingĕre*.
- circum-do** περιβάλλω, -dĕdi, -dātum, -dāre § 89, 4. Σημ. 1 και 2.
- circum-sisto** περικυκλῶ, -stĕti, -sistĕre. Βλ. *sisto*.
- circum-sto** περιίσταμαι, -stĕti, -stare. Βλ. *sto*.
- clareo** φανερός είμι, -rui, -rĕre, § 89, 2. Έκ τούτου *claresco* ἀναφαίνομαι, -rui, -rescĕre, § 110, 2, α'.
- claudio** κλείω, *clausi*, *clausum*, *claudĕre*, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -clūdo, § 115, 3, β'.
- co-alesco** συναυξάνομαι, -alui, (-alĭtum), -alescĕre. Παθτ. μτχ. *coalĭtus*. (Έκ τοῦ ἀχρήστου *alesco*, ὃ ἐκ τοῦ *alo*).
- co-ĕmo** συναγοράζω. Βλ. *emo* και § 115, 1.

- co-eo** συνέρχομαι. Βλ. eo, § 93 καὶ § 115, 1.
- coepi** ἡρξάμην, § 98, 1 καὶ Σημ.
- co-erceo** περιείργω, κολάζω, -ercui, -ercitum, -ercēre. Βλ. arceo.
- co-gnosco** γινώσκω, -gnōvi, -gnitum, -gnosce. Βλ. nosco καὶ
 προβλ. γι-γνώσκω.
- cogo** συνάγω, cōēgi, cōactum, cōgēre (cum + ago, co + ago, § 115, 1).
- co-hibeo** συνέχω, (cum + habeo, § 115, 1 καὶ 3, α').
- col-lido** συνθλίβω, (cum + laedo, § 115, 1 καὶ 3 β').
- col-ligo** συλλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3. Σημ. 1.
- colo** θεραπεύω, colui, cultum, colēre.
- comb-uro** κατακαίω. (Ἐκ τοῦ co + amburo, § 115, 1). Βλ. uro.
- com-ēdo**, § 92 καὶ 115, 1. Βλ. edo.
- com-miniscor** ἐπινοῶ, -mentus sum, (-mentum), -minisci, § 80
 (δῖζ. men-, προβλ. memini, § 98, 1).
- como** καλλωπίζω, compsi, comptum, comēre.
- com-pello** συνωθῶ, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello.
- com-perio** καταμανθάνω, -pēri, -pertum, -perire § 89, 3, (δῖζ.
 per-, προβλ. πείρω, ἐκ τοῦ per-ja).
- com-pingo** συμπήγνυμι, -pēgi, -pactum, -pingēre § 89, 4, γ' καὶ
 § 115, 1 καὶ 3, α'. Βλ. pango.
- com-pingo** καταγράφω, -pinxi, -pictum, -pingēre. Βλ. pingo καὶ
 § 115, 1.
- com plector** περιπλέκομαι, -plexus sum, -plexum, -plecti, § 80.
- com-pleo** πληρῶ, -plēvi, -plētum, -plēre. Προβλ. deleo.
- con-cido** συμπίπτω. Βλ. ac-cido (cado).
- con-cido** κατακόπτω. Βλ. sc-cido (caedo).
- con-clūdo** κατακλείω. Βλ. claudio.
- con-cupisco** ὀρέγομαι, -cupīvi, -cupitum, -cupiscēre. (Ἐκ τοῦ
 cupio, § 84 καὶ § 110, 2, α').
- con-cutio** διασεύω, -cussi, -cussum, -cutēre. Βλ. quatio.
- con-dolesco** ἀλγῶ, -dolui, -dolescēre. Ἐκ τοῦ con-doleo.
- con-fiteor** καθομολογῶ, -fessus sum, -fessum, -fitēri, § 80 (cum
 + fateor, § 115, 3, α').
- con-gruo** συμπίπτω, συμφωνῶ, -grui, -gruēre, § 89, 2. Βλ. ruo.
- con-icio** (πρόφ. con-jicio) συμβάλλω (cum + jacio, § 115, 1 καὶ 3, α').

- con-niveo** συμμύω, -nīxi καὶ nīvi, -nivēre, § 89, 2.
- con-quīro** ἀναζητῶ. Βλ. quaero, § 115, 3, β'.
- con-scisco** κοινῇ ψηφίζομαι, -scīvi, -scītum, -sciscēre. (Ἐκ τοῦ scio, § 110, 2, α').
- con-sisto** ἵσταμαι, ἔγκειμαι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- con-spicio** καθορῶ. Βλ. specio.
- con-sto** συνίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. constatūrus, § 110, 2. Βλ. καὶ sto.
- con-sūlo** βουλευόμαι, -sūlui, -sultum, sulēre.
- con-temno** καταφρονῶ, -tempši, -temptum, -temnēre.
- con-ticesco** ἢ con-ticisco κατασιωπῶ, -ticui, -ticescēre, § 89, 2.
(Ἐκ τοῦ taceo § 115, 1 καὶ § 110, 2, α').
- con-tingo** ἄπτομαι. Βλ. tango, § 115, 1 καὶ 3, α'.
- coquo** μαγειρεύω, coxi, coctum, coquēre.
- crebresco** (σύνθετον per-crebresco λαμβάνω ἐπίδοσιν), -brui, -brescēre. (Ἐκ τοῦ ἐπιθ. creber, § 110, 1).
- credo** πιστεύω, -dīdi, -dītum, -dēre. Πρβλ. do.
- crepo** κροτῶ, -pui, -pītum, -pāre, § 115, 3, α'.
- cresco** αὐξάνομαι, crēvi (crēcum), crescēre. (Ἐκ τοῦ creo, § 110, 2, α').
- cubo** κατάκειμαι, cubui, cubītum, cubāre, § 89, 3 καὶ 4.
- cupio**, § 84.
- curro**, § 87, 2, β' καὶ § 100, 1.
- debeo** ὀφείλω. Ὡς tò habeo. (Ἐκ τοῦ de + habeo, § 115, 3, α').
- decet**, § 99, 2.
- de-cīdo** καταπίπτω. Βλ. ac- cīdo, (cado).
- de-cīdo** ἀποκόπτω. Βλ. caedo.
- de-fendo** ἀποκρούω, -fendī, -fensum, -fendēre.
- de-fetiscor** καταπονοῦμαι, -fessus sum, -fessum, -fetisci, § 80.
Βλ. fatisco.
- dēgo** διάγω, (dēgi), degēre, § 89, 2. (Ἐκ τοῦ de + ago· πρβλ. cogo).
- de-icio** (πρόφ. de-jicio), καταρρίπτω. Βλ. conicio.
- deleo**, § 78.
- de-ligo** ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3. Σημ. 1.

de-litescō καὶ **delitiscō** ἀποκρύπτομαι, -litui, -litescēre, § 89, 2.
 Βλ. **lateo**, § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.

dēmo ἀφαιρῶ, **dēmpsi**, **dēmp̄tum**, **dēm̄ere**. (Ἐκ τοῦ **de** + **ēmo**· πρβλ. como).

de-scendo καταβαίνω § 115, 3, α'. Βλ. **scando**.

de-sipio μωραίνω, (-sipui), -sip̄ere, § 89, 2, (**de** + **sapio**, § 84 καὶ 115, 3, α').

de-sisto καθίστημι, -stīti, -sist̄ere. Βλ. **sisto**.

de-spicio καταφρονῶ. Βλ. **specio**.

de vertor, § 81, 2.

dico, § 87, 2, γ' καὶ § 84. Σημ. Σύνθετα **ēdīco** προκηρύσσω, **inderdīco** ἀπαγορεύω.

dif-fēro διασκεδάννυμι, **dis-tūli**, **di-lātum**, **dif-ferre**, § 115, 2, δ'.

di-līgo, ἀγαπῶ, -lēxi, -lectum, -liḡere, (**dis** + **lego**, § 115, 2, δ' καὶ 3, γ'. Σημ. 1).

di-lucescit ὑποφώσκει ἡμέρα, -lūxit, -lucescēre.

di-ribeo διαχωρίζω. Ὡς τὸ **habeo**. (Ἐκ τοῦ **dis** + **habeo**, § 115, 2, δ' καὶ 3, α' καὶ πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

di-rīgo διευθύνω, -rēxi, -rectum, -riḡere (**dis** + **rego**, 115, 3, α').

di-rīmo χωρίζω, -rēmī, -rem̄tum, -rim̄ere (**dis** + **emo**, § 115, 3, α' πρβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).

disco, § 89, 2.

dis-plīceo ἀπαρέσκω (**dis** + **placeo**, § 115, 3, α').

distinguo διακρίνω. Βλ. **stinguo**.

di-sto διέχω, ἀπέχω, -stāre, § 89, 2. Βλ. **sto**.

di-vīdo διαιρῶ, -vīsi, -vīsum, -vid̄ere.

do δίδωμι, § 89, 4, Σημ. 1 καὶ 2 (δίξ. **dov-**, **dā-**, **dā-**).

do, -dīdi, -dītum, -dēre (δίξ. **de-**). Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων, ὡς **ab-do** ἀποκρύπτω, **ad-do** προσθέτω, **con-do** κτίζω κλπ. Εἰς τινὰ τοιαῦτα σύνθετα, ὡς τὸ **red-do** (ἀποδίδωμι), ὑπάρχει καὶ τοῦ προηγουμένου **do** (= δίδωμι) ἡ ἔννοια § 89, 4, Σημ. 2.

doceo διδάσκω, **docui**, **doctum**, **docēre**.

doleo ἀλγῶ, **dolui**, (**dolitum**), **dol̄ere**.

domo, § 89, 3.

duco ἄγω, **duxī**, **ductum**, **duc̄ere**, § 84 Σημ. καὶ § 87, 2 γ'.

edo, § 92.

edūco ἐξάγω, dūxi κλπ. Βλ. dūco. (Διακριτέον, edūco, -āvi, -ātum, -āre, παιδεύω, ἀνατρέφω.

egēo ἐνδέομαι, egui, egēre, § 89, 2.

ejicio (πρόφ. ejicio, e + jacio), § 115, 3, α'.

e-licio ἐξέλκω, ἐξάγω, § 84 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. lacio.

e-lido ἐκθλίβω (e + laedo, § 115, 3, β').

e-ligo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1. Βλ. lego.

emīneo ἐξέχω, -nui, -nēre, § 89, 2.

emo ἀγοράζω, ēmi, emptum, emēre. (Σύνθετα co-ēmo, ἀλλὰ red-
-īmo ἐξαγοράζω, adīmo ἀφαιρῶ, interīmo ἀποκτείνω), § 115, 3, α'.

e-mungo ἀπομύτω, (-munxi, -munctum), -mungēre (ὅτι mug-, § 85, 2, α' καὶ § 89, 1).

eo, § 93 καὶ § 89, 4. Σημ. 1.

ex-cello ἐξέχω, προέχω, -cellere, (παθητ. μετοχ. ex-celsus), § 89, 2.

ex-clūdo αποκλείω, § 115, 3, β'. Βλ. claudio.

ex-cudo ἐκτριβώ, (-cūdi, -cūsum) -cudēre.

ex-cutio (ex + quatio· προβλ. § 115, 3, β').

ex-erceo ἐξασκῶ Βλ. arceo καὶ cōerceo.

ex-igo ἀπαιτῶ, ἐκτελῶ, -ēgi, -actum, -igēre. (ex + ago, § 115, 3, α').

ex-īmo ἐξαίρω, ἐξάγω (ex + emo, § 115, 3, α').

ex-olesco ἐπαυξάνομαι. Εὐχρηστος μόνον ἢ μετοχὴ exolētus, ὡς ἐπίθετον (= ἄδρός, τέλειος). Προβλ. adolesco.

ex-olesco φθίνω, -lēvi, (-lētum), -lescēre. Προβλ. ad-olesco.

ex-pergiscor ἐξεγείρομαι, -perrectus sum, -perrectum, -pergisci § 80. Βλ. pergo καὶ § 110, 2, α'.

ex-prior πείρω λαμβάνω, -pertus sum, -pertum, -perīri, § 80. Βλ. comperio.

ex-sisto ἐξανίσταμαι. Βλ. consisto.

ex-sto ἐξέχω, ὑπάρχω, exstāre. Μτχ. μέλλ. exstātūrus.

ex-timesco ἐκφοβοῦμαι, -timui, -timescēre, § 89, 2. Βλ. timeo καὶ § 110, 2, α'.

ex-uo ἀποδύω. Ὡς τὸ tribuo.

facesso πράττω, -cessivi, -cessitum, -cessēre.

- facio**, § 84 καὶ Σημ. Παθητικόν του τὸ fio, § 97. Ἐν συνθέσει -ficio, -fēci, -fectum, -ficēre, § 115, 3, α' καὶ § 117.
- fallo** σφαλῶ, fefelli, fallēre, § 87, 2, β'. (Ἐκ τοῦ falso, § 86, 2).
Σουπῖνον deceptum ἐκ τοῦ decipēre.
- farcio** σάπτω, farsi, fartum, farcīre, § 89, 3. Ἐν συνθέσει -farcio, -fersi, -fertum, -fercīre, § 115, 3, α'.
- fateor** ὁμολογῶ, (fassus sum), fatēri, § 80. Ἐν συνθέσει -fiteor, § 115, 3, α'.
- fatisco** σχίζομαι, καταπονοῦμαι, fatiscēre, § 89, 2 καὶ fatiscor, fatisci, § 80.
- faveo** εὖδοῶ, favi, fautum, favēre.
- ferio**, § 89, 2.
- fero**, § 96, § 84 Σημ. καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- ferveo** ζέω, ferui, fervēre, (καὶ ποιητ. fervo, fervi, fervēre).
Ποβλ. § 89, 3.
- fido**, § 81, 1.
- figo** πηγνύω, fixi, fixum, figēre.
- findo** σχίζω, χωρίζω, fidi, fissum, findēre. (ῥ. fid-, § 86, 2, α').
- tingo** πλάττω, finxi, fictum, fingēre (ῥ. fig-, § 86, 2, α').
- fio**, § 97. Βλ. καὶ facio.
- flecto** κάμπτω, flexi, flexum, flectēre (ῥ. flec, § 86, 2, β').
- fleo** κλαίω, flēvi, fletum, flēre. Ποβλ. deleo.
- fligo** κτυπῶ, flixi, flictum, fligēre (ῥ. flig-, § 87, 2, γ'). Συνήθως σύνθετον: affligo καταβάλλω, confligo συγκρούομαι.
- floreo** ἀνθῶ, -rui, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου floresco (ἐξανθῶ), -scēre, § 110, 2, α'.
- fluo** ῥέω, fluxi, fluxum, fluēre (ῥ. flu- καὶ flug-).
- fodio**, § 84 καὶ § 87, 2, α'.
- for**, § 98, 2, δ'.
- fōre**, § 98, 3. Σημ.
- foveo** θάλλω, (fōvi. fōtum), fovēre.
- frango** κατάγνυμι, frēgi, fractum, frangēre (ῥ. frag-, § 86, 2, α', § 87, 2, α' καὶ § 115, 3, α').
- fremo** γογγύζω, fremui, (fremītum), fremēre (§ 89, 3).
- frendo** συντρίβω, βρύχω, fresum (καὶ frēssum), frendere.

frico ψήχω, τρίβω, *fricui, frictum* καὶ *fricātum*, *fricāre*, § 89, 3.
frigeo ψυχρός εἰμι, *frigēre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *frigesco*, *-scēre*,
 § 110, 2, α'.

fruor καρποῦμαι, *frui*. Μτχ. μέλλ. *fruiturus*. Οἱ ἐλλείποντες χρόνοι
 ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ ῥ. *utor* ἢ τῆς φράσεως *fructum capere*,
 § 80 (ῥ. *fru-* καὶ *frug-*).

fūgio, § 84, § 87, 2, α' καὶ § 89, 4, Σημ. 1. Μτχ. μέλλ. *fūgīturus*.
fulcio ἐρείδω, *fulsi, fultum, fulcīre* § 89, 3.

fulgeo ἀστράπτω, *fulsi, fulgēre*, § 89, 2. Ἐκ τούτου *fulgesco* ἀνα-
 λάμπω, *-scēre*, § 110, 2, α'.

fundo, § 86, 2, α'.

fungor ἐπιτελῶ, *functus sum, functum, fungi*, § 80.

furo, § 89, 2.

gaudeo, § 81, 1.

gemo στενάζω, *-mui, (-mītum), -mēre*.

gero φέρω, *gessi, gestum, gerēre* (ῥ. *ges-*, πρβλ. § 23, 2, Σημ.)

gestio γανυῶ, ἀφίεμσι, *gestīre*, § 89, 2.

gigno, § 86, 3.

gradior βαδίζω, § 80 καὶ 84. Τὸ σουνῖνον *gressum* ἀντὶ *gras-*
sum, κατὰ τὰ σύνθετα. Βλ. § 115, 3, α'.

habeo ἔχω, *-bui, -bītum, -bēre*, § 87, 1, § 88, 2 καὶ 89, 4, Σημ. 1.
 Ἐν συνθέσει *-hibeo*, ὡς *adhibeo* προσφέρω, *prohibeo* κωλύω,
 § 115, 3, α'.

haereo ἔχομαι τινος, *haesi, (haesum), haerēre*, § 89, 3. Μτχ.
 μέλλ. *haesurus*.

haurio ἀντλῶ, *hausi, haustum, haurire*, § 89, 3 (ῥ. *haus-*, πρβλ.
 § 23, 2, Σημ.).

hisco χάσκω, *hiscēre*, § 89, 2. Ἐκ τοῦ *hio*, § 110, 2, α'.

horreo φρίττω, § 89, 2. Ἐκ τούτου *horresco*, *horruī, horrescēre*,
 § 110, 2, α'.

(**icio** ἢ) **ico** πλήττω, *ici, (ictum), icēre*. Μτχ. μέλλ. *icturus*. Πα-
 θητ. μτχ. *ictus*.

i-gnosco συγγιγνώσκω, -gnōvī, -gnōtum. gnosċere. Ποβλ. co-
gnosco.

il-licio δελεάζω, -lēxi, -lectum, -licċere (in + lacio, § 84 καὶ § 115
3, α').

im-buo ἐμβάπτω. Ὡς τὸ tribuo.

im-mīneo ἐπικίμαι, im-minċre, § 89, 2.

im-pingo (in + pango). Βλ. com-pingo.

im-plīco, § 89, 4, α'.

in-cendo ἀνάπτω. Ποβλ. ac-cendo.

in-cīdo ἐμπίπτω. Ποβλ. ac-cīdo. Βλ. cado.

in-cīdo ἐντέμνω. Ποβλ. ac-cīdo. Βλ. caedo.

in-clūdo ἐγκλείω. Βλ. con-clūdo καὶ claudio.

in-cumbo κατακλίνομαι, -cubui, -cubċtum, -cumbċre. Βλ. accum-
bo.

in-cutio ἐνσεύω. Βλ. con-cutio καὶ quatio.

in-dīco κηρύττω, -dīxi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον, indīco, -āvi,
-ātum, -āre δηλῶ).

in-digeo ἐνδέομαι, -gui, -gċre, § 89, 2. Βλ. egeo.

in-dulgeo χαρίζομαι, -lsi, -lgċre, § 89, 3.

in-duo ἐνδύω. Βλ. ex-uo.

in-fringo κατάννυμι. Βλ. frango, § 115, 3, α'.

in-gemisco ἐπιστένω, -mui, -miscċre, § 89, 2. Βλ. gemo.

in-gruo ἐνσκήπτω. Βλ. con-gruo.

in-icio πρόφ. in-jicio ἐμβάλλω. Βλ. conicio.

inquam, § 98, 2, β'.

in-sculpo ἐγγλύφω. Βλ. scalpo.

in-sto ἐπικίμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. instāturus.

intel-lċgo κατανοῶ, -lēxi, -lectum, -legċre, § 115, 3, Σημ. 1.

in-tueor προσβλέπω, tuċri. Ποκμ. aspċxi, ἐκ τοῦ aspicio.

irascor ὀργίζομαι, irasci, § 80. Ποκμ. suscensui, ἐκ τοῦ suscenseo.

jaceo κεῖμαι, jacui, (jacċtum), jacċre. Μτχ. μέλλ. iaciturus.

jacio, § 84. Ἐν συνθέσει, -jicio (ἢ -icio), -jċci, -jectum, -jicċre. ὥς
abicio (πρόφ. abjicio), con-icio (πρόφ. conjicio) κλπ., § 115,
3, α'.

jubeo κελεύω, jussi, jussum, jubċre.

jungo, § 89, 1.

juvo, § 89, 4.

labor ὀλισθαίνω, lapsus sum, lapsum, labi, § 80.

laccio ἐρεθίζω, -ssīvi, -ssītum, -ssēre, § 89, 3.

lacio, § 84. Ἐν συνθέσει -licio, § 115, 3, α'. Βλ. al-licio, e-licio καὶ il-licio.

laedo λυμαίνομαι, laesi, laesum, laedēre, § 87, 2, γ'. Ἐν συνθέσει -lido, § 115, 3, β'.

lambo λείγω, -bi, bītum, -bēre.

langueo ἄτονῶ, -guēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου languesco ἄτονος γίνομαι, -gui, -guescēre, § 110, 2, α'.

lateo λανθάνω, -ui, -tēre, § 89, 2.

lavo λούω, πλύνω, lāvi, lautum καὶ lavātum, lavāre καὶ lavēre. Ποβλ. § 86, 4. Μέσον labor, lautus sum lavāri.

lego, § 78, § 89, § 87, 2, § 88 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

libet, § 99, 2.

liceo πολυοῦμαι ἐν δημοκρασίᾳ, -cui, -cītum, -cēre, § 89, 2.

liceor ἀγοράζω ἐν δημοκρασίᾳ, -cītus sum, -cēri, § 80.

licet § 99, 2. Μτχ. μέλλ. liciturus.

lingo λείγω, -nxi, -ngēre.

lino, § 89, 4 καὶ Σημ. 1.

linguo, § 87, 2, α'.

liveo πελιδνός εἰμι, livēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου livesco πελιδνοῦμαι, -scēre, § 110, 2, α'.

loquor, § 80.

luceo φέγγω, luxi, lucēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου lucesco ἐπιλάμπω, -scēre, § 110, 2, α'.

ludo, § 87, 2, γ'.

lugeo πενθῶ, luxi, lugēre, § 89, 3.

luo ἀποτίνω, lui, luēre. Μτχ. μέλλ. luīturus.

luo λούω, luēre. (Ποβλ. lavo, lavēre). Εὐχρηστον εἰς τὰ σύνθετα ab-luo ἀποκλύζω, καθαίρω, (-lūi, -lūtum, -luēre), diluo διαβρέχω κλπ.

madeo ὑγρός εἰμι, -dui -dēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *madescō* βοέχομαι, -dui, -descēre, § 110, 2, α'.

maereo εἶμαι τεθλιμμένος, -rēre, § 89, 2.

malo, § 95.

mando μασῶμαι, -ndi, -nsum, -ndēre.

maneo μένω, -nsi, (-nsum), -nēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *mansurus*.

mansuesco τιθασεύομαι. Βλ. *suesco*.

marceo μεμάραμαι, -cēre, § 89, 2.

medeor ἰῶμαι, dēri, § 80 καὶ § 89, 2. Ποικ. *sanāvi*, ἐκ τοῦ *sanare*

memini, § 98, 1.

mereo ἄξιός τινός εἰμι, -rui, -rītum, -rēre καὶ *mereor*, -rītus sum rēri, § 80.

mergo βυθίζω, -rsi, -rsum, -rsēre.

metior μετρώ, *mensus sum*, *mensum*, *metīri*, § 80 καὶ § 89, 3.

meto θερίζω. (*messum*), *metēre*, § 89, 2.

metuo φοβοῦμαι, -tui, -tuēre.

mico, § 89, 2. Σύνθετον *e-mīco* ἐκπηδῶ. Μτχ. μέλλ. *emicaturus*.

mingo οὖρω, *minxi*, *minctum* καὶ *mictum*, *mingēre* (ῥ. *mig-* § 89, 1' προβλ. ὁ-μυχ-εἶν).

minuo ἐλαττώ. Ὡς *tò tribuo*.

misceo μείγνυμι, *miscui*, *mixtum* καὶ *mistum*, *miscēre* (ῥ. *mig-* Ἑλλ. μείγ-νυμι καὶ μίσγω).

misereor οἰκίρω, -rītus sum, -rēri, § 80 καὶ ἀπροσώπως *miseret* (me) οἶκτος ἔχει (με), *miserītum est*, *miserēre*, § 100, 2.

mitto πέμπω, *mīsi*, *missum* *mittēre*, § 115, 2, β'.

molo μύλλω, ἀλήθω, -lui, -lītum, -lēre.

moneo παραινῶ, -nui, -nītum, -nēre, § 87, 1 καὶ § 88, 2.

mordeo δάκνω, *momordi*, *morsum*, *mordēre*, § 87, 2, β'.

morior, § 84 καὶ § 86, 1. Μτχ. μέλλ. *moriturus*.

moveo κινῶ, *mōvi*, *motum*, *movēre*.

mulceo ψήχω, θέλω, -lsi, -lsum, -lcēre.

mulgeo ἀμέλω, -lsi, -lctum, -lgēre (ῥίζ. *mulg-*, προβλ. ἀ-μέλ-γω).

nanciscor ἐπιτυγχάνω, *nactus* ἢ *nactus sum*, *nactum*, *nancisci*, § 80.

nascor γεννῶμαι, *nātus sum*, *natum*, *nasci*, § 80 (ῥ. *gna-*,

- ὄθεν a-gnascor ἐκ τοῦ ad-gnascor, cognātus, κλπ. Ποβλ. κασί-
 γνη-τος).
neco, § 86, 1, α' καὶ § 89, 4. Σύνθετον e-nēco κατακτείνω, ene-
 cūi καὶ enecāvi, enectum, enecare.
necto συνδέω, nexi καὶ nexui, nexum, nectere.
neg-lēgo καὶ neg-līgo ἀμελῶ, -lexi, -lectum, -legere, § 115, 3,
 Σημ. 1.
neo νήθω, nēvi, nētum, nēre. Ποβλ. deleo, (ἀλλὰ ὁριστ. ἐνεστῶτος
 γ' πληθ. neunt, ποιητικῶς, κατὰ τὴν γ' συζυγίαν).
nequeo, § 94.
ningit καὶ pinguīt νίφει, nīxit, ningere, § 99, 1. Ποβλ. § 24.
niteo λάμπω, στίλβω, -tui, -tēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου nitesco
 στιλπνὸς γίγνομαι, -tescere, § 110 2, α'.
nitor ἐρείδομαι, nīxus ἢ nīsus sum, nīxum ἢ nīsum, niti, § 80.
noceo βλάπτω, -cui, (-cītum), -cere.
nolo, § 95.
nosco γινώσκω, novī, notum, noscere (ῥ. gno-, ὄθεν a-gnosco,
 co-gnosco, κλπ., ὧν τὸ σουπῖνον, -gnītum. Ποβλ. γι-γνώ-σκω
 καὶ nascor).
nubo ὑπανδρεύομαι, nupsi, nuptum, nubere, § 87, 2, γ' (ῥ. nub-,
 ποβλ. νύ-μ-φη).
nuo νεύω. Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει, ὡς ab-nuo ἀνανεύω,
 ad-nuo ἐπινεύω, -nūi, -nuere.
ob-do ἐπιτίθιμι. Βλ. do.
ob-dormisco καταδορμάνω, -mīvi, -miscere, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α'.
ob-icio (πρόφ. ob-jicio) προβάλλω. Βλ. ab-icio.
ob-liviscor ἐπιλανθάνομαι, -lītus sum, -lītum, -livisci, § 80.
ob-oedio ὑπακούω, (ob + audio).
ob-sideo πολιορκῶ. Βλ. sedeo.
ob-solesco παλαιοῦμαι, -levi, (-lētum), -lescere. Βλ. exolesco.
ob-sto ἀνθίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. obstātūrus.
oc-cīdo καταδύομαι, -cīdi, (-cāsum), -cidere. Βλ. cado.
oc-cīdo φονεύω, -cīdi, -cīsum, -cidere. Βλ. caedo.
oc-cūlo ἀποκρύπτω, -cūlui, -cultum, -culere.
odi, § 98, 1.

of-fendo προσκορούω. Βλ. de-fendo.

oleo ὄζω, -lui, -lēre, § 89, 2.

operio καλύπτω, -perui, -pertum, -perire. Βλ. aprecio.

oportet, § 99, 2.

opperior ἀναμένω, -peritus ἢ -pertus sum, -pertum, -periri, § 80.

ordior ἄρχομαι, orsus sum, orsum, ordiri, § 80.

orior ἀνατέλλω, ortus sum, ortum (μετοχ. μέλλ. oritūrus), oriri, § 80 (δ. or-, προβλ. ὄρ-νυμι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος, τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παρατατικοῦ καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν κανονικῶς σχηματίζεται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν: orēris, oritur, orimur, orimini—orēret, orērentur, κλπ.

os-tendo δείκνυμι. Ἔνευ ὑπέρτου. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, β', Σημ. καὶ § 115, 2, β', Σημ.

paciscor συντίθεμαι, pactus sum, pactum, pacisci, § 80.

paenitet (me) μεταμέλει μοι, -tuit, -tēre, § 99, 2.

palleo ὠχρός εἰμι, -llui, -llēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pallesco ὠχρῶ, -llui, -llescere, § 110, 2, α'.

pando πετάννυμι, ἀπλώνω, pandi, passum (ἢ pansum), pandere.

pango, § 89, 4, γ' καὶ § 115, 3, α'.

parco φείδομαι, pererci ἢ parsi, parcere, § 87, 2, β'. Σουπῖνον temperatum ἐκ τοῦ temperare.

pareo φαίνομαι, ὑπακούω, -rui, -rēre. Σύνθετον ap-pāreo (ἐπιφαίνομαι). Μετχ. μέλλ. (ap)pariturus.

pario, § 84 καὶ § 87, 2, β'. Μετοχὴ τοῦ μέλλοντος paritūrus.

pāsko, § 86, 2, γ'.

pateo ἀναπέπταμαι, -tui, -tēre, § 89, 2.

potior, § 84.

paveo ἐπτόημαι, pavēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pavesco πτοοῦμαι, pavescere, § 110, 2, α'.

pecto κτενίζω, pexum, pectere.

pel licio ἐφέλκομαι, -lēxi, -lēctum, -licere. Βλ. lacio.

pello ὠθῶ, pepuli, pulsum, pellere § 87, 2, β'.

pendeo κρέμαμαι, pendendi, pendere, § 89, 2, καὶ 3 καὶ § 87, 2, β'.

pendo ζυγίζω, pendendi, pensum pendere, § 87, 2, β'.

per-cello καταράσσω, καταβάλλω, -cūli, -culsum, -cellere.

per-cutio πατάσσω. Βλ. quatio.

per-do ἀπόλλυμι, -dīdī, -dītum, -dēre. Βλ. do.

pergo χωρῶ, διευθύνομαι πρὸς, per-rēxi, per-rectum, pergere (per + rego).

peto φέρομαι πρὸς, ζητῶ, -tīvi, -tītum, -tēre, § 83. Σημ., § 89, 3 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

piget (me) λυπεῖ (με), (piguit), pigere, § 99, 2.

pingo, § 89, 1, β'.

pinso, § 89, 4, γ'.

placeo ἀρέσκω, placui καὶ placitum sum, placitum, placere. (Ὡς τὸ habeo). Σύνθετα com-placeo, per-placeo· ἀλλὰ dis-pliceo.

plango πλήττω, -nxi, -nctum, -ngere (§. plag-, § 89, 1).

plaudo κροτῶ, plausi, plausum, plaudere.

plecto, § 86, 2, β'.

plīco πτύσσω, (plicui), plicatum, plicare, § 89, 3. Εὐχρηστον σύνθετον: ap-plīco, explīco, applicāvi καὶ applicui-explicavi καὶ explicui κλπ.

pluit ὕει, pluit καὶ (ἀρχαϊκῶς) pluvit, pluere, § 99, 1.

polleo ἰσχύω, pollere, § 89, 2.

polliceor ὑπισχνοῦμαι, pollicitus sum, pollicitum, polliceri, § 80.

polluceo ἀποθύω, -lūxi, -luctum, -lucere, § 89, 3.

polluo μαιίνω. Ὡς τὸ tribuo.

pōno ἀποτίθημι, (posīvi καὶ) posui, positum, ponere (po + sino).

porricio προσφέρω εἰς τὸν βωμόν, (-reci καὶ) -rēxi, -rectum, -ricere, (por + jicio, ἥτοι jacio, § 115, 3, α').

por-rigo καὶ (κατὰ συγκοπήν) porgo προτείνω, -rēxi, -rectum, -rigere, (por + rego, § 115, 3, α').

por-tendo προλέγω. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, Σημ.

posco, § 89, 2, α' καὶ § 87, 2, β'. Σουπῖνον postulatum ἐκ τοῦ postulare.

pos-sideo κέκτημαι, -sēdi, -sessum, -sidere. Βλ. sedeo καὶ § 115, 3, α'.

pos-sido κτιῶμαι, καταλαμβάνω, -sēdi, -sessum, -sīdēre. Βλ. sido.

possum, § 91.

potior κύριος γίγνομαι, -tītus sum, -tītum, -tiri, § 80.

poto πίνω, potāvi, potum, potare, § 81, 2, Σημ.

- praebeo** παρέχω. Ὡς τὸ habeo (prae + habeo) § 115, 3, α'.
- prae-dīco** προλέγω, -dixi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον, praedīco, -cāvi, -cātum, -cāre διακηρύττω).
- prae-sto** προέχω, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. praestātūrus Βλ. sto.
- prandeo** ἀριστώ, prandi, pransum, prandēre, § 81, 2, Σημ. καὶ § 89, 3.
- prehendo** ἢ prendo δράττομαι, -hendi, -hensum, -hendēre.
- prēmo** πιέζω, pressi, pressum, premēre. Ἐν συνθέσει -prīmo, -pressi κλπ., § 115, 3, α'.
- pro-do** προσφέρω, προδίδω. Βλ. do.
- proficiscor** ἀπέρχομαι, -fectus sum, -ficisci, § 80.
- prō-fligo** καταβάλλω, -gāvi, -gātum, -gāre. Βλ. καὶ fligo.
- promo** ἐκφέρω, prompsi, promptum, promēre, (pro + ēmo).
- pudet**, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. puditurum.
- pungo**, § 89, 1 β'. Τὰ σύνθετα ἔχουν ἐν τῷ παρακειμένῳ -punxi, π. χ. interpungo, interpunxi, κλπ.
- quaero** ζητῶ, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν συνθέσει -quīro, § 115, 3, β'.
- quaeso**, § 98, 2, γ'.
- quatio**, § 84. Ἐν συνθέσει -cutio, -cussi, -cussum, -cutēre, ὡς concutio διαταράττω κλπ.
- queo**, § 94.
- qaeror** μέφομαι, quēstus sum, queri (ᾀ. ques-, προβλ. § 23, 2, Σημ.).
- quiesco** ἡσυχάζω, quievi, (quietum), quiescēre.
- rado** ξέω, rāsi, rasum, radēre, § 87, 2, γ'.
- rapio**, § 84, καὶ § 86, 1, γ'. Ἐν συνθέσει -ripio, § 115, 3, α'.
- red-do**. Βλ. do.
- re-fello** ἀνασκευάζω, -felli, -fellēre. Σουπίνον refutātum, ἐκ τοῦ refutāre.
- rēfert** (meā)=ἐνδιαφέρει (μοι), rētulit, rēferre. Βλ. § 132, Σημ. β'.
- rēgo** εὐθύνω, rēxi, rectum, regēre. Ἐν συνθέσει -rīgo, -rēxi, κλπ., § 115, 3, α'.
- re-miniscor** ἀναμνησकोμαι, -sci, § 80 καὶ § 89, 2. Οἱ ἐλλείποντες τύποι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ recordāri.

reor λογίζομαι, *rātus sum, rēri*, § 80.

re-pello ἀπωθῶ, *reppŭli, repulsum, repellere*. Βλ. *pello*.

reperio ἀνευρίσκω, *reppĕri, repertum, reperire*. Πρβλ. *comperio*.

rĕpo ἔρω, -*psi, (-ptum), -pĕre*, § 87, 2, γ'.

re-posco ἀταιτῶ, -*poscere*. Βλ. *posco* καὶ § 89, 2.

resipisco ἀναφρονῶ, -*sipui, -sipiscere*. Ἐκ τοῦ *sapio* πρβλ. § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.

re-spondeo ἀποκρίνομαι, -*spondi, -sponsum, -spondere*. Βλ. *spondeo*.

resto ὑπολείπομαι, -*stīti, -stāre*. Βλ. *sto*.

re-ticesco ἀποσιωπῶ, -*ticui, -ticescere*, § 89, 2. Ἐκ τοῦ *taceo*, § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.

re-vertor, § 81, 2.

re-vivisco ἀναζῶ, -*vixi, -viviscere*. Ἐκ τοῦ *vivo*, § 110, 2, α'.

rideo, § 89, 3 καὶ § 115, 2, β'.

rigeo ὀιγῶ, -*gŭi, -gĕre*.

rōdo τρώγω, *rōsi, rōsum, rodere*, § 87, 2, γ'.

rudo, § 89, 3.

rumpo ῥήγνυμι, *rŭpi, ruptum, rumpere*.

ruo καταρρίπτω, καταφέρομαι, ἀνασκαλεύω, § 89, 4, Σημ. 1 (μετοχ. μέλλ. *ruitŭrus*). Βλ. καὶ *con-gruo, in-gruo*.

saepio (ἥτιον ὀρθῶς, *sepio*) περιφράττω, *saepsi, saeptum, saepire*, § 89, 3.

salio ἄλλομαι, *salui, (saltum), salire*. Ἐν συνθέσει -*silio, -silui, (-sultum), -silire*, § 115, 3, α'.

salvĕre, § 98, 3.

sancio κυρῶ, *sanxi, sanctum, sancire*, § 89, 3.

sapio, § 84 καὶ § 89, 2. Ἐν συνθέσει -*sipio, (sipui), -sipere*, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ *resipisco*.

sarcio ἐπισκευάζω, *sarsi, sartum, sarcire*, § 89, 3.

scalpo σκαλίζω, γλύφω, -*psi, -ptum, -pĕre*, § 87, 2, γ'.

scando, § 88, 1, β'. Ἐν συνθέσει -*scendo*, ὡς *descendo* καταβαίνω, κλπ., § 115, 3, α'.

scindo σχίζω, *scīdi, scisum, scindere* (ὁρίζ. *scid-*, § 86, 2, α').

- scio** οἶδα (scīvi καὶ scii, scītum), scire. Ἐκ τούτου scīscō πυν-
θάνομαι, scīvi, scītum, sciscēre § 110, 2, α'.
- scribo** γράφω, scripsi, scriptum, scribere, § 87, 2, γ'.
- sculpo** γλύφω. Ὡς τὸ scalpo.
- seco**, § 89, 3. Μετοχ. μέλλ. secatūrus.
- sēdeo** κάθημαι, sēdi, sēssum, sedēre, § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sī-
deo, -sēdi, -sessum, -sidēre ἄλλὰ circum-sedeo, super-sedeo,
§ 115, 3, α' καὶ Σημ. 1.
- senesco**, § 86, 2, γ'.
- sentio** αἰσθάνομαι, sensi, sensum, sentire, § 89, 3.
- sepelio** θάπτω, -pelīvi, -pultum, -pelire.
- sequor** ἕπομαι, secūtus sum, secūtum, sequi, § 80.
- sero**, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν τοῖς συνθέτοις τὸ σουπῖνον -sītum
§ 115, 3, α'.
- sero** εἴρω, (serui), sertum, serēre.
- serpo** ἔρπω, -psi -pēre § 89, 2 καὶ 87, 2, γ'.
- sīdo** καθίζω, sēdi, sessum, sidēre.
- sileo** σιωπῶ, silui, silēre, § 89, 2.
- sino**, § 89, 4, Σημ. 1.
- sisto** ἵστημι, stīti (ἢ stēti), stātum, sistēre (si-sto, § 86, 3). Τὰ
σύνθετα absisto, desisto κλπ., ἄνευ ὑπτίου.
- soleo**, § 81, 1.
- solvo** λύω, solvi, solūtum, solvēre.
- sono** ἤχῶ, -nui, -nāre, § 89, 3. Μετ. μέλλ. sonaturus.
- sorbeo** ῥοφῶ, -bui, -bēre, § 89, 2.
- sordeo** ῥυπῶ, -dui, -dēre, § 89, 2.
- spargo** πάσσω, διασκορπίζω, -rsi, -rsum, -rgēre. Ἐν συνθέσει
-spergo, § 115, 3, α'.
- specio**, § 84. Εὐχρηστον ἐν συνθέσει -spicio, -spēxi, -spectum,
-spicēre, § 115, 3, α'.
- sperno** καταφρονῶ, sprēvi, sprētum, spernēre.
- splendeo** λάμπω, -dūi, -dēre.
- spondeo** ἐγγυῶμαι, sponendi, sponsum, spondēre, § 87, 2, β' καὶ
§ 89, 3.
- spuo** πτύω. Ὡς τὸ tribuo.
- squaleo** αὐχμῶ, -lēre, § 89, 2.

statuo ἰδρύω. Ὡς τὸ tribuo. Ἐν συνθέσει -stituo, § 115, 3, α'.

sterno στορνέννυμι, strāvi, strātum, sternĕre.

sternuo πτάρννυμαι, -nuī, -nuĕre, § 89, 2.

stinguo. Συνήθως σύνθετον ex-stinguo σβέννυμι, -stinxi, -stinctum, -stinguĕre. Τὰ σύνθετα di-stinguo διαστέλλω, in-stinguo κεντρίζω, inter-stinguo διαστίζω προσέρχονται ἔξ ἑτέρου stinguo =κεντῶ.

sto ἵσταμαι, stēti, (stātum, ἀλλὰ stāturus), stāre, § 100, 2.

strepo, § 89, 3.

strīdeo τρίζω, -di, -dĕre καὶ strido, -dĕre, § 99, 2 καὶ 3.

stringo σφίγγω, strinxi, strictum, stringĕre.

struo σωρεύω, strūxi, structum, struĕre.

studeo σπουδάζω, -duī, -dĕre, § 89, 2.

stupeo ἔκθαμβός εἰμι, -puī, -pĕre, § 89, 2.

suādeo πείθω, suāsi, suāsum, suādĕre, § 89, 3.

suēscō ἐθίζομαι, suēvi, suētum, suescĕre.

sugo μύζω sūxi, suctum, sugĕre.

sum, § 77 καὶ § 100, 2.

sūmo λαμβάνω, sumpsi, sumptum, sumĕre. Ἐκ τοῦ (subs + ĕmo).

suo ῥάπτω. Ὡς τὸ tribuo.

surgo ὀρθῶ, ἐγείρομαι, surrēxi, surrectum, surgĕre. (Ἐκ τοῦ sub + rĕgo). Καὶ subrĭgo.

tabeo τήκομαι, -bĕre, § 89, 2.

taceo σιωπῶ, tacui, tacĕre. Μτχ. μέλλ. tacitūrus. Ἡ παθητ. μετοχή tacitus, ἐπίθετον=σιωπηλός, § 81, 2. Σημ. Ἐν συνθέσει -ticeo, -ticui, -ticere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ con-ticesco.

taedet (me) σικχαίνομαι, taeduit ἢ (per) taesum est, taedĕre. § 99, 2 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

tango, § 86, 2, α'. Ἐν συνθέσει tingo, ὡς at-tingo ἐράπτομαι, -tīgi, -tactum, -tingĕre, § 115, 3, α'.

tĕgo στέγω, tēxi tectum, tegĕre.

temno καταφρονῶ, tempsi, temptum, temnĕre.

tendo, § 87, 2, β' καὶ Σημ. Σύνθετον at-tendo προσέχω, -tendi, -tentum, -tendĕre.

teneo κρατῶ, tenui, (tentum), tenĕre. Ἐν συνθέσει -tīneo, -tinui,

-tentum, -tinēre, § 115, 2, β' καὶ 3, α'. Τοῦ συνθέτου sustineo-
υπομένω σουπῖνον sustentātum, ἐκ τοῦ sustentare.

tepeo χλιαρός εἰμι, -pēre § 89, 2. Ἐκ τοῦ tepesco χλιαίνομαι,
-puī, -pescēre, § 110, 2, α'.

tergeo καὶ σπανίως tergo σμῆχω, tersi, tersum, tergēre (καὶ ter-
gēre). Ποβλ. § 89, 3.

tēro τρίβω, trīvi, trītum, terēre.

terreo φοβῶ. Ὡς τὸ habeo.

texo ὑφαίνω -xui, -xtum, -xēre.

timeo φοβοῦμαι, -mui, -mēre § 89, 2.

tingo ἢ tinguo βρέχω, βάπτω, (ποβλ. τέγγω), -nxi, -nctum, -ngēre.

tollo αἶρω, (sus-tūli, sub-lātum), tollēre. Ποβλ. fero § 115, 2, β'.

tondeo κείρω, totondi, tonsum, tondēre, § 87, 2, β' καὶ § 89, 3.

tono βροντῶ, -nui, (-nītum), -nāre, § 89, 3.

torpeo ναρκῶ, -pēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου torpesco (ναρκοῦμαι),
-puī, -pescēre, § 110, 2, α'.

torqueo στρέφω, torsi, tortum, torquēre, § 89, 3.

torreo ξηραίνω, torrui, tostum, torrēre.

trado προδίδω, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. do.

trāho ἔλκω, traxi, tractum, trahēre.

tremo τρέμω, -mui, -mēre, § 89, 2.

tribuo ἀπονέμω, tribui, tribūtum, tribuēre, § 74, 3, γ' καὶ § 89,
4. Σημ. 1.

trūdo ὠθῶ, trūsi, trūsum, trudēre, § 87, 2, γ'.

tueor τηρῶ, tuēri, § 80. Ποβλ. tutātus sum.

tumeo οἰδῶ, (-mui), -mēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου tumesco (ὀγκοῦ-
μαι), -mui, -mescēre, § 110, 2, α'.

tundo κρούω, tutūdi, tūsum, tundēre, § 87, 2, β'.

turgeo οἰδῶ, -rgēre, § 89, 2.

ulciscor τιμωροῦμαι τινα, ultus sum, ultum, ulcisci, § 80.

unguo ἢ ungo ἀλείφω, unxi, unctum, unguēre, § 87, 2, γ'.

urgeo ἢ urgueo ὠθῶ, -ursi, -gēre, § 89, 2.

uro καίω, ussi, ustum, urēre (ὄϊζις.-us-, ἐκ τῆς ious- Ἑλλ. εὔω ποβλ.
§ 23, 2, Σημ.).

utor χρῶμαι, usus sum, usum, uti, § 80.

- vado** βαίνω, (vāsi, vāsum), vadēre, § 87, 2, γ'.
- valeo** ὑγιαίνω, valui, valēre. Μτχ. μέλλ. valiturus.
- vēho** ὀχῶ, vexi, vectum, vehēre.
- vello** τίλλω, ἀνασπῶ, velli, vulsum, vellēre, § 88, 1.
- vendo** πωλῶ, -dīdi, -dītum, -dēre. Ἐκ τοῦ venum, αἰτιατικῆς τοῦ ἀχρήστου εἰς ἄλλην πτώσιν ὀνόματος venus (= πώλησις), καὶ do. Παθητ. veneo.
- veneo** πωλοῦμαι, (venīvi ἢ venii, venītum), venīre. (Ἐκ τοῦ venum + eo. Βλ. προηγούμενον), § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1.
- vēnio**, § 89, 3.
- vereor**, § 80.
- vergo** κλίνω πρὸς τι, versi, vergēre, § 89, 2.
- verro** σαρώ, (versum), verrēre.
- verto** στρέφω, verti, versum, vertēre.
- vescor** ἐσθίω, vesci § 80 καὶ § 89, 2. Ποικμ. ēdi, ἐκ τοῦ edo.
- veto** ἀπαγορεύω, § 89, 4, Σημ. 1.
- vīdeo** ὁρῶ, vīdi, vīsum, vidēre, § 89, 3.
- vīeo** δέω, πλέκω, viētum, -ēre § 89, 2.
- vīgeo** ἀκμᾶζω, -gui, -gēre § 89, 2. Ἐκ τούτου vīgesco ἀναθάλλω, -gui, -gescēre, § 110, 2, α'.
- vincio** δέω, vīnxi, vīnctum, vīncire, § 89, 3.
- vinco** νικῶ, vīcī, vīctum, vīncēre, § 86, 2.
- vīreo** χλωρός εἰμι, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου vīresco χλοάζω, -rui, -rescēre, § 110, 2, α'.
- viso** ἐπισκέπτομαι, (visi), visēre, § 89, 2. Βλ. video.
- vivo** ζῶ, vīxi, vivēre. Μτχ. μέλλ. victūrus, § 100, 1.
- volo**, § 95.
- volvo** ἐλίσσω, volvi, volūtum, volvēre.
- vomo** ἐμῶ, -mui, mītum, -mēre.
- voveo** εὐχομαι, τάζω, vōvi, vōtum, vovēre.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

121. ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. Ἐν τῇ χρονολογήσει ἱστορικῶν γεγονότων χρονικὴν ἀφετηρίαν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης (ab urbe condita=ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως, ἀφ' οὗ ἐκτίσθη ἡ πόλις ἤτοι ἀπὸ τοῦ 753 π. Χ.). Κανονικῶς ὁμοῦς ἕκαστον ἔτος καθόριζον διὰ μόνων τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους τούτου (M. Messāla et M. Pisōne consulibus=ὑπατεύοντων τοῦ Μ. Μ. καὶ τοῦ Μ. Ρ., ἤτοι κατὰ τὸ ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον ὑπατοὶ ἦσαν ὁ Μ. Μ. καὶ ὁ Μ. Ρ.), σπανιώτερον δὲ προσέθετον καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὁποῖον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο, ἀφ' οὗ ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη. (Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo initum est).

2. Ἦρχιζε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος παλαιότερον μὲν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου, ἤτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος, βραδύτερον δὲ (ἤτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δευτέρας π. Χ. ἑκατονταετηρίδος) ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν μῆνα ἐγίνετο ἕκτοτε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἐνιαυσίων ἀρχόντων (ὑπάτων, πραιτόρων, κλπ.).

Διηρεῖτο δὲ τὸ ἔτος, ὥς καὶ παρ' ἡμῖν νῦν, εἰς 12 μῆνας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀρχῇθεν ἦσαν τὰ ἑξῆς: 1ος Martius, 2ος Aprilis, 3ος Maius, 4ος Junius, 5ος Quintilis, 6ος Sextilis, 7ος September, 8ος Octōber, 9ος November, 10ος December, 11ος Januarius, 12ος Februarius.

Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν (κυρίως ἐπίθετα, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπονοεῖται τὸ ὄνομα mensis=μῆν) παρέμειναν καὶ ἀφ' οὗ μετετοπίσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, μόνον δὲ δύο ἐξ αὐτῶν τὰ ὀνόματα μετεβλήθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἤτοι τοῦ Quintilis διὰ τοῦ Julius, εἰς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τοῦ Sextilis διὰ τοῦ Augustus, εἰς τιμὴν τοῦ Ὀκταβίου Αὐγούστου. Σταθερώτερον δὲ καθωρίσθησαν τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ἐξ οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον).

3. Τῶν δὲ ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ὁ καθορισμὸς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον δὲν ἐγένετο, ὅπως νῦν παρ' ἡμῖν, δι' ἀπλῆς ἀριθμήσεως ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ κατὰ ἰδιόρρυθμον ὄλως τρόπον, τὸν ἐξῆς:

Τρεῖς ὠρισμένοι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ἔχουσαι ἴδιον ἐκάστη ὄνομα (Calendae Κάλανδαι, Nonaе Νῶναι, Idus Εἰδοί, § 31), ἐλογίζοντο κύριαι, καὶ αὗται ἐχρησίμευον ὡς βάσεις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ μηνός. Καὶ Calendae μὲν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ μηνός, Nonaе δὲ ἡ 5ῃ καὶ Idus ἡ 13ῃ, ἐξαιρέσει τῶν μηνῶν Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων Nonaе ἦσαν ἡ 7ῃ καὶ Idus ἡ 15ῃ τοῦ μηνός. Μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν συνήπτετο τὸ ὄνομα τοῦ οἰκείου μηνός ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτῶν κατὰ γένος θηλυκόν, ὡς Calendae Januariae = ἡ πρώτη Ἰανουαρίου, Calendis Januariis (ἀφαιρ.) = τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, κ.ο.κ.

Ὁ δὲ καθορισμὸς μιᾶς ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός ἐγένετο πάντοτε **ὀπισθοχωρητικῶς**. Καὶ ἡ μὲν προηγουμένη μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τριῶν κυρίων ἡμερῶν ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ἐπιρρήματος pridie (= τῇ προτεραίᾳ) συναπτομένου μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκείας ἐκάστοτε ἐκ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ὡς pridie Calendas Maias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου (ἦτοι τῇ 30ῇ Ἀπριλίου), pridie Nonas Junias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰουνίου (ἦτοι τῇ 4ῃ Ἰουνίου), pridie Idus Octobres = τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἦτοι τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου), κ.ο.κ.

Τῶν δὲ λοιπῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἐδηλοῦτο δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως ante (= πρὸ) καὶ τῆς αἰτιατικῆς πρῶτον τοῦ ὀνόματος dies μετὰ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν τάξιν τῆς ὀριζομένης ἡμέρας πρὸ τῶν ἐπομένων Νωνῶν ἢ Εἰδῶν τοῦ τρέχοντος μηνός ἢ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου, καὶ δεύτερον τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν κυρίων ἡμερῶν τούτων, ὡς ante diem quartum Nonas Februarias (τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νωνῶν τοῦ Φεβρουαρίου), ante diem decimum Calendas Majas (= τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου), κ.ο.κ.

Πρόδηλον νῦν ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτόν τινα χρονικὸν ὅρισμὸν δυνάμεθα νὰ εὐρίσκωμεν δι' ἀφαιρέσεως. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀριθμοῦντες κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον συνυπελόγιζον καὶ τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν

ἡ Καλανδῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὀπισθοχωρητικῶς ὥριζον τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν, διὰ τοῦτο πρέπει, ἂν μὲν ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Νωνῶν ἢ τῶν Εἰδῶν, νὰ προσθέτωμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν δεικνύοντα τὴν ἡμερομηνίαν τούτων καὶ ἔπειτα νὰ ἀφαιροῦμεν, ἂν δὲ ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου μηνός, νὰ προσθέτωμεν δύο μονάδας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ καθοριζομένη ἡμέρα, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ κάμνωμεν τὴν ἀφαίρεσιν. Οὕτω ἡ ante diem quartum Nonas Februarias εἶναι ἡ 2α Φεβρουαρίου (Nonae Februariæ ἡ 5, προσθέτοντες λοιπὸν 1 εἰς τὸ 5 καὶ ἀφαιροῦντες 4, ἔχομεν 2), ἡ δὲ ante diem decimum Calendas Majas εἶναι ἡ 22α Ἀπριλίου. (Ὁ Ἀπρίλιος ἔχει 30, προσθέτοντες δὲ εἰς ταύτας 2 καὶ ἀπὸ τὸ ἄθροισμα 32 ἀφαιροῦντες τὸ 10 ἔχομεν 22).

Σημείωσις. Αἱ ὡς ἄνω φράσεις ὁρισμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἶναι συντακτικῶς σόλοικοι. Τὸ συντακτικῶς κανονικὸν εἶναι die quarto ante Nonas Februarias—die decimo ante Calendas Majas κ.τ.τ. Λαμβάνονται δὲ αἱ φράσεις σὶ δηλοῦσαι ἡμερομηνίαν ὡς μία ἔννοια καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ προτάσσεται αὐτῶν ὁλοκλήρων ἡ πρόθεσις in ἢ ad ἢ ex, ὡς: Caedem optimatium contulerat Catilina in ante diem V Cal. Novembres.—Supplicatio indicta est ex ante diem V Idus Octobres.—In Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Majas.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III

122. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. Ὀνομάτων προσώπων.

Ἐκάστου Ῥωμαίου τὸ ὄνομα κανονικῶς ἦτο τριπλοῦν, ἦτοι συνίστατο ἐκ τοῦ προωνυμίου (praenōmen), τοῦ ὀνόματος (nomen) καὶ τοῦ ἐπωνυμίου (cognōmen), ὥς π.χ. Marcus Tullius Cicero. Τοῦ προωνυμίου ἐγράφετο συνήθως μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὰ πρῶτα γράμματα. Οὕτω

A.=Aulus	L.=Lucius	Q. ἢ Qu.=Quintus
App.=Appius	M.=Marcus	S. ἢ Sex.=Sextus
D. ἢ G.=Gaius	M.=Manius	Ser.=Servius
Cn. ἢ Gn.=Gnaeus	Mam.=Mamercus	Sp.=Spurius
D.=Decimus	N.ἢ Num.=Numerius	T.=Titus
K.=Kaeso	P.=Publius	Ti. ἢ Tib.=Tiberius

2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν κ.τ.τ.

aed.=aedilis.

cand.=candidātus.

cos.=consul.

coss.=consules

D.=Divus.

des.=designātus.

E. Q. R.=eques Romanus.

Ictus=juris consultus.

imp.=imperator.

leg.=legatus.

O. M.=optimus maximus.

p.=populus.

p. c.=patres conscripti.

pl.=plebs.

- P. M. ἢ Pont. Max.=pontifex maximus.
 pr.=praetor.
 P. R.=populus Romanus.
 praef.=praefectus.
 proc.=proconsul.
 Q. D. B. V.=quod deus bene vertat.
 Q. F. F. Q. S.=quod felix faustumque sit.
 Quir.=Quirites.
 Resp.=respublica.
 S. C. ἢ SCtum=senatus consultum.
 S. P. Q. R.=senatus populusque romanus.
 tr.=tribunus.
 tr. pl.=tribūnus plebis.

3. Χρονολογιῶν.

(Βλ. περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου § 121).

- a. d.=ante diem.
 a. u. c.=ab urbe condita.
 C. ἢ Cal.=Calendae.
 Id.=Idus.
 N.=Nonae.

4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων.

- d. d. (d).=dono dedit (dicavit).
 D. M. (S).=Dis Manibus (sacrum).
 d. s.=de suo.
 d. s. p. p.=de sua pecunia posuit.
 f.=filius ἢ filia.
 f. c. ἢ fac. cur.=faciendum curavit.
 g. p. r. f.=genio populi romani feliciter.
 h. s. e.=hic situs (ἢ sita) est.
 l.=libertus ἢ liberta.
 n.=nepos.
 pr.=pronēpos.
 (p.) v. a.=(pius) vixit annos.
 s. t. t. l.=sit tibi terra lēvis.

5. Ἐν ἐπιστολαῖς.

s. v. b. e. e. v. = si vales, bene est; ego valeo.

s. d. (ἢ s. p. d.) = salutem dicit (ἢ salutem plurimam dicit).

6. Ἐν βιβλίοις.

cf. = confer.

i. e. = id est.

l. c. = loco citato.

l. l. = loco laudato

l. s. = loco sigilli.

mss. = manuscripti.

scil. = scilicet.

sq. = sequens.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

123. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων (*constructio dictiōnum ἢ structūra*) ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς πολλὰ εἶναι ἢ αὐτὴ ἢ παρομοία πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξετάζονται προπάντων τὰ διάφορα καὶ ἰδιάζοντα ἐν τῇ συντάξει τῆς λατινικῆς γλώσσῃς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΥΤΩΝ

124. Ὡς ὑποκείμενον (*subjectum*) προτάσεως σπανίως τίθεται ἐν τῇ λατινικῇ ὄνομα ἐπίθετον καὶ ἰδίως μετοχή, (διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐν αὐτῇ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον νὰ οὐσιαστικοποιῇ ταῦτα): *beati sunt possidentes* μακάριοι (εἰσιν) οἱ κατέχοντες.

Ἀντὶ δὲ μετοχῆς τίθεται συνήθως ὥς ὑποκείμενον ἀναφορικὴ πρότασις: *divitissimus est (is), qui paucis contentus est* πλουσιωτάτος ἐστίν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος. (Πρβλ. νεοελλην. ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἢ ἐκεῖνος πού).

125. Ὄνομα οὐσιαστικὸν ὥς κατηγορούμενον (*praedicatum*) τίθεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ κατὰ γενικὴν (κτητικήν, κλπ.), ὥς *horti sunt Caesaris* οἱ κῆποι εἰσι τοῦ Καίσαρος. Ἀλλ' ἐν αὐτῇ ὄνομα οὐσιαστικὸν ὥς κατηγορούμενον τίθεται καὶ κατὰ δοτικὴν πρὸς δήλωσιν σκοποῦ καὶ κατ' ἀφαιρετικὴν πρὸς δήλωσιν καταστάσεως ἢ ιδιότητος: *Themistoclis consilium salutis fuit* τοῦ Θεμιστοκλέους ἡ βουλή (εἰς σωτηρίαν ἐγένετο) σωτηρία ὑπῆρξεν. *bono animo* (ἀφαιρ.) *sunt* ἔχω θάρρος, θαρρῶ. *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρεττιανοὶ καθειμένην τὴν κόμην ἔχουσι.

126. Τοῦ ὅηματος, τοῦ τε συνδετικοῦ (*copula*) καὶ τοῦ κατηγορηματικοῦ (*verbum finitum*), ἡ συμφωνία πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐν γένει γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἀλλ' εἰς τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπάρχει σύνταξις, οἷα ἡ λεγομένη Ἀττικὴ σύνταξις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΙ ΠΤΩΣΕΙΣ

127. Τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς, τῆς γενικῆς, τῆς δοτικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἡ σημασία καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν γένει ὁποία καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ.

128. Ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) **πόθεν**; (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιόν; κλπ.), ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ πρῶτον τὴν ἀφετηρίαν ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: **venit Romā** ἔρχεται ἐκ Ῥώμης. (Ablativus separativus, ἥτοι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, κυρίως ἀφαιρετικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. Θέτις ἀνέδν πο-
λιτῆς ἀλός).

2) **μετὰ τίνος**; (μὲ ποιόν; μὲ τί; πῶς;), ἥτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ δεύτερον τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ἀντικείμενον κατὰ τινὰ ἐνεργείαν του: **decem navibus** Romam rediit μὲ δέκα ναῦς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέστρεψεν. (Ablativus sociativus, ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν).

Ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προῆλθεν ἡ ablativus instrumentalis, ἥτοι ἡ ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ, (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς): **secūri** (ἀφαιρ.) hostem percussit διὰ πελέκεως τὸν ἐχθρὸν ἐπληξε (πρβλ. τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ ἔκρουε).

Σημείωσις. Ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τῆς συνοδείας τίθεται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς cum μετ' ἀφαιρετικῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη δὲν ἔχη ἐπιθετικὸν τινα προσδιορισμὸν: **cum exercitu** profectus est ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ἀντὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, ὅταν τὸ δι' οὗ ἐνεργεῖ τίς τι εἶναι πρόσωπον, τίθεται ἡ per μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἡ (ἀφαιρετικὴ) op̄erā ἢ auxiliō μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου: **per servum** certior factus est ἐπληροφορήθη διὰ τοῦ δούλου. **Ciceronis opera** respublica conservata est διὰ τοῦ Κικέρωνος διεσώθη ἡ πολιτεία. Οὕτω καὶ **operā meā, nostrā—operā tuā, vestrā** κ.τ.τ. ἀντὶ per me, per nos, per te κλπ.

3) **ποῦ**; ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸν **τόπον** ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: **Babylōne mortuus est** ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι. (Ablativus locativus, **τοπικὴ ἀφαιρετικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. πατὴρ αὐτόθι μίμνει **ἀγορᾷ**).

Σημείωσις. Ὡς **τοπικὴ** πτώσις λαμβάνεται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις καὶ ἡ (ἐνικὴ) γενικὴ. (Βλ. κατωτέρω).

Χρησὶς ἐκάστης τῶν πτώσεων.

1. Ἡ γενικὴ.

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.

129. 1) Ἡ γενικὴ **κτητικὴ** (genetivus possessivus) ἐν τῇ Λατινικῇ μετὰ τινῶν ὀνομάτων, ὡς *nomen, vox, virtus* κ. ἄ., ἔχει τὴν ἔννοιαν παραθέσεως ἢ ἐπεξηγήσεως: *nomen regis in odio fuit Romanis* (τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἦτοι) τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** μισητὸν ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις. (Genetivus explicativus ἢ epxegeticus).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*mei, tui, nostri*, κλπ., § 56) ὡς **κτητικῆς**, χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἀντίστοιχοι **κτητικαὶ ἀντωνυμίαι**. Οὕτω λέγεται π.χ. *nulla epistula tua* (οὐχὶ *tui*) οὐδεμία ἐπιστολή σου. Ἄν ὅμως ὑπάρχῃ καὶ κατὰ παράθεσιν ἢ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον νοεῖται ὑπὸ τῆς **κτητικῆς ἀντωνυμίας**, οὗτος ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν: *meā consulis operā* δι' ἐμοῦ τοῦ ὑπάτου (πρβλ. § 128, 2, Σημ.).

2) Ὡς γενικὴ **διαιρετικὴ** (genetivus partitivus) λαμβάνεται ὅλως ἰδιορρόθμως ἐν τῇ Λατινικῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ **ἐνικὴ γενικὴ** ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ τοῦ οὐδετέρου **δευτεροκλίτου** ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένου, καίτοι ταῦτα δὲν σημαίνουν διηρημένον τι ὅλον ἢ ποσόν. Μετὰ τοιαύτης δὲ γενικῆς συντάσσονται.

α) τὸ οὐδέτερον ἐπιθέτων ἢ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν ποσοῦ σημαντικῶν, καθὼς καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων ἀντωνυμιῶν, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον κατὰ πῶσιν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἐκφερομένην ἄνευ προθέσεως, ὡς *multum, plus, plurimum, nimium — paulum, minus, minimum — tantum, quantum — hoc, id, idem, quod, quid, aliquid, nihil*, κλπ. Π.χ. *multum labōris* πολὺς μόχθος, *virtus nihil expēdit praemii* ἡ ἀρετὴ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ, *quid novi?* *nihil novi* τί νέον; οὐδὲν νέον;

Σημείωσις. Ἄν ἡ ὅλη ἔκφρασις ἀποτελῇ ἐμπρόθετον ἢ ἂν τὸ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιθετὰ ἢ ἀντωνυμίας ἐπακολουθοῦν ἐπιθετον εἶναι τριτόκλιτον, τότε δὲν γίνεται χοῆσις γενικῆς διαιρετικῆς, ἀλλ' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ. Οὕτω (*tantum audaciae* τοσαύτη τόλμη, ἀλλὰ) *ad tantam audaciam* εἰς τοσαύτην τόλμην. (*aliquid boni* ἀγαθόν τι, ἀλλὰ) *aliquid memorabile* ἀξιολημόνευτόν τι (καὶ οὐχὶ *aliquid memorabilis*, γεν.).

β) τὰ ποσοτικά ἐπιρρήματα *satis*, *nimis*, *parum*. Π.χ. *ea amicitia non satis habet firmitatis* ἡ φιλία αὕτη δὲν ἔχει ἱκανὴν σταθερότητα

3) α) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (*genetivus objectivus*) συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ πολλὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὡσαύτως μετὰ τοιαύτης γενικῆς. Ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἄξιον εἶναι τὸ ἐπίθετον *certior* (συγκριτικὸν τοῦ *certus* βέβαιος, ἀσφαλής), συντασσόμενον καὶ αὐτὸ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς εἰς τὰς φράσεις *certior fio alicuius rei* πληροφοροῦμαι περὶ τινος καὶ *certiorem facio aliquem alicuius rei* πληροφοροῦ τινά περὶ τινος.

β) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλὰ μετοχαὶ ἐνεστώτος ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων συντασσόμενων μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν αὗται λαμβάνωνται ὡς ἐπίθετα καὶ δηλοῦν διαρκῆ τινα ἰδιότητα: (*amo patriam*, ἀλλὰ) *amans patriae* = φιλόπατρις. (*appeto laudem*, ἀλλὰ) *appetens laudis* [φιλόδοξος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οἰωνῶν σάφα εἰδῶς κ. τ. τ.)].

β') Μετὰ ῥημάτων.

130. Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν ἐν τῇ Λατινικῇ δέχονται μόνον τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ ῥήματα (*memini* § 98, 1, *reminiscor*, *obliviscor*, κλπ.) καὶ τὰ ἀναμνηστικά (*admoneo*, *commoneo*, κλπ.), τὰ ὁποῖα, ὅταν εἶναι ἐνεργητικὰ μεταβατικά, ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὑπενθυμίζει τις: *memini amicorum* μέμνημαι τῶν φίλων *legati foederis Carthaginienses admonuerunt* οἱ πρόσβεις ὑπέμνησαν τοὺς Καρχηδονίους τὴν συνθήκην.

Τίθεται ὅμως καὶ κατ' αἰτιατικὴν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων, ὅταν δὲν δηλοῖ πρόσωπον, κανονικῶς δὲ τίθεται οὕτω, ὅταν εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου: *injurias obliviscitur*

λησμονεῖ τὰς ὕβρεις. **illud** semper memento ἐκείνου ἀεὶ μέμνησο.

Σημείωσις. Τὰ ἄλλα ῥήματα τῆς Λατινικῆς, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς ῥήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς συντάσσόμενα μετὰ γενικῆς, συντάσσονται ἐν αὐτῇ εἴτε μετὰ δοτικῆς εἴτε, τὰ πλείστα, μετ' ἀφαιρετικῆς. (Βλ. κατωτέρω).

131. Συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας (genetivus causae) 1) τὰ δικαστικά ῥήματα (verba judicialia), ὡς **accusare**, **damnare**, **absolvere** κ.τ.τ., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐνεργητικά μεταβατικά ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικήν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ τις, καταδικάζει, κλπ. : Miltiades **proditionis** accusatus est ὁ Μιλτιάδης κατηγορήθη διὰ προδοσίαν. **consulem** condemnaverunt **inertiae** τοῦ ὑπάτου ἀμέλειαν κατέγνωσαν.

Κατὰ ταῦτα λέγεται καὶ **accusare aliquem capitis** (ὑπάγειν τινὰ θανάτου) καὶ **damnare aliquem capitis** (καταγιγνώσκειν τινὸς θάνατον).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως **de** μετ' ἀφαιρετικῆς: **eum (repetundarum ἢ) de repetundis** damnaverunt κατεδίκασαν αὐτόν διὰ κάκων ἐπαρχίας. Κανονικῶς δὲ λέγεται **accusare ἢ damnare aliquem de vi** (ἐπὶ βίᾳ). Πρβλ. § 27, 6.

2) τὰ δηλοῦντα συναίσθημα ἀπρόσωπα ῥήματα **piget**, **pudet**, **paenitet**, **taedet**, **pertaesum est** καὶ **miseret** (§ 99, 2). Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζει τὸ συναίσθημα, δηλοῖται δι' αἰτιατικῆς: **eum pudet deorum hominumque** αἰσχύνεται θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. **paenitebit vos huius consilii** (μεταμελήσει ὑμῖν ταύτης τῆς βουλῆς) θὰ μεταμεληθῇτε διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Σημείωσις. Ἄν τὸ δηλοῦν τὸ αἶσιον τοῦ συναισθήματος ἐκφράζεται διὰ ῥήματος, τοῦτο τίθεται κατ' ἀπαρέμφατον: **me pudet ea dicere** αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων. Ἄν δὲ ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τότε γίνεται χρῆσις προσωπικῆς συντάξεως μετ' ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην: **non te haec pudet?** δὲν αἰσχύνεσαι διὰ ταῦτα;

132. Μετὰ γενικῆς συντάσσεται καὶ τὸ ἀπρόσωπον ῥήμα **interest** (=διαφέρει, ἐνδιαφέρει), δηλοῖ δὲ ἡ γενικὴ μετὰ τούτου τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τι: **Ciceronis interest** διαφέρει τῷ Κικέρωνι, (ἐνδιαφέρει τὸν Κικέρωνα). Προσωπικῆς ὁμως ἀντωνυμίας γενικὴ (**mei, tui**, κλπ.) δὲν τίθεται μετὰ τοῦ **interest**, ἀλλ'

ἀντ' αὐτῆς τίθεται ἡ ἐνικὴ ἀφαιρετικὴ τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν (*meā, tuā, suā, nostrā, vestrā*), ὡς **mea (tua)** interest διαφέρει μοι (σοι), μὲ (σὲ) ἐνδιαφέρει. (Πρβλ. § 128, 2, Σημ. καὶ § 129, 1, Σημ.). Ἀλλ' ὅμως λέγεται *omnium nostrum* (ἢ *vestrum*) interest πᾶσιν ἡμῖν (ἢ ὑμῖν) διαφέρει.

Σημείωσις. α'. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τινὰ ἐκφράζεται ποιητικῶς, ἥτοι δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, διὰ βουλευτικῆς προτάσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ *ut* ἢ τοῦ *ne* καὶ διὰ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, (οὐδέποτε ὅμως δι' ὀνόματος οὐσιαστικοῦ): **tua et mea maxime interest te valēre** ἢ (*ut valeas*) σὲ καὶ ἐμὲ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει οὐ νὰ ὑγιαίνης. **hoc reipublicae interest** τοῦτο ἐνδιαφέρει τὴν πολιτείαν. Τὸ πόσον δὲ ἐνδιαφέρει τινὰ τι ἐκφράζεται πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ διὰ γενικῆς (τῆς ἀξίας, *genetivus pretii*): *illud Ciceronis magni intererat* ἐκεῖνο μεγάλως ἐνδιέφερε τὸν Κικέρωνα.

Σημείωσις. β'. Ὅμοιως μὲ τὸ interest συντάσσεται καὶ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ *refert* (διάφορον τοῦ *refert*, ἥτοι τοῦ γ' ἐνικοῦ τοῦ *refero*=ἀναφέρει). Ἀλλὰ μετὰ τοῦ *refert* συνήθεις εἶναι μόνον αἱ φράσεις *meā (tuā, κλπ.) refert* καὶ *quid refert?* *nihil refert* τί ἐνδιαφέρει; οὐδόλως ἐνδιαφέρει.

2. Ἡ ΔΟΤΙΚΗ.

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.

133. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετὰ δοτικῆς εἶναι πολὺ σπανία (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ): *obtemperatio legibus* ὑπακοὴ εἰς τοὺς νόμους (ὅπως *obtempero legibus* ὑπακούω τοῖς νόμοις).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι πολλὰ, ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς τὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τὰ συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς, ὡς *amicus, inimicus, similis* (κλπ.). **alicui**.

Πολλὰ ὅμως ἐκ τούτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ὡς *amici Ciceronis* οἱ φίλοι τοῦ Κικέρωνος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φίλος τινί· φίλος τινὸς κ.τ.τ.). Πάντοτε δὲ λέγεται **mei** (*tui, nostri, κλπ.*). *similis* ὅμοιος ἐμοί (σοί, ἡμῖν κλπ.), καθὼς καὶ **veri** *similis* (= πιθανός), οὐχὶ δὲ **mihi** (*tibi, κλπ.*) *similis* οὐδὲ **vero** *similis*.

3) Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ ἐπιρρήματα παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων συντασσόμενων μετὰ δοτικῆς ἢ ἔχοντα συγγενῇ πρὸς ταῦτα

σημασίαν: **naturae** (δοτ.) **convenienter** vivere συμφώνως τῇ φύσει ζῆν.

Τὰ ἐπιρρήματα ὅπως **propius** (ἐγγύτερον) καὶ **proxime** (ἐγγύτατα) συντάσσονται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς (ὅπως ἡ συγγενὴς πρὸς ταῦτα προθέσις **prope** § 102, 1): **proxime Pompeium** sedebat ἐγγύτατα τοῦ Πομπηίου ἐκάθητο.

Ὅμοιως δὲ πρὸς ταῦτα συντάσσονται καὶ μετ' αἰτιατικῆς προσέτι τὰ ἐπίθετα **propior** (ἐγγύτερος) καὶ **proximus** (ἐγγύτατος): **Ubii proximi Rhenum** incoluerunt οἱ Οὔβιοι ἐγγύτατα τοῦ Ῥήνου κατῴκησαν.

Σημείωσις. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα **vae** καὶ **hei**: **vae victis** οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις· **hei mihi** misero οἶμοι (ἐμοὶ) τῷ δυστήνῳ.

β') Μετὰ ῥημάτων.

134. Ἀντικείμενον κατὰ **δοτικὴν** δέχονται ἐν γένει ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως μετὰ δοτικῆς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ συντάσσονται μετὰ δοτικῆς

1) ῥήματα σημαίνοντα ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν πρὸς τινα ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρμόζειν, πρέπειν, κ. τ. τ. ὡς **obtemperare, ignoscere, placere, fidere, invidere, favere, irasci alicui** — **convenire alicui** κ. ἄ. τ.: **oboediamus legibus** πειθώμεθα τοῖς νόμοις **vir probus invidet nemini** ὁ χρηστὸς ἀνὴρ οὐδενὶ φθονεῖ. **haec ornamenta tibi** conveniunt ταῦτα τὰ κοσμήματα ἀρμόζουσὶ σοί.

2) ῥήματα ἔχοντα ἐν γένει τὴν σημασίαν τοῦ λέγειν, δεικνύειν, δίδειν, πέμπειν, κ. τ. τ. ὡς **dicere, narrare, indicare, dare, mittere**, κλπ., μετὰ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῆς **δοτικῆς**, ἣτις ἐπέχει θέσιν ἐμμέσου ἀντικειμένου, συνάπτεται συγχρόνως καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **timor addit alas pedibus** ὁ φόβος προσθέτει πτερὰ τοῖς ποσίν, **suum cuique** tribuere (τὸ ἑαυτοῦ=) τὸ ἴδιον ἐκάστῳ ἀπονέμειν.

3) ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων **ad, ante, cum, in, inter, ob, post, prae, sub** ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου **re** (§ 114, 2, ε'), συγγενεύοντα κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα: **adsum**

alicui παρίσταμαι (βοηθῶ) τινι. **committo alicui pecuniam** ἐγχειρίζω (ἐμπιστεύομαι) τινι τὰ χρήματα. **succedo alicui** διαδέχομαι τινά. **resisto alicui** ἀνθίσταμαι τινι. **terror incidit exercitui** φόβος (πανικός) ἐνέπεσε τῷ στρατεύματι.

Σημείωσις α'. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ λαμβάνονται ὡς ἀμετάβατα, καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς (ἢ γενικῆς), ὡς *prodesse, nocēre alicui* ὠφελεῖν, βλάπτειν τινά, (ἀλλὰ πρὸ βλ. λυσιστελεῖν τινι), *suadēre, persuadere alicui* πείθειν, καταπείθειν τινά, *blandiri alicui* κολακεύειν τινά, κ. ἄ. — *parcēre alicui* φειδεσθῆναι τινος: Themistocles *persuasit Atheniensibus*, ut... ὁ Θεμιστοκλῆς κατέπεισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ... *philosophia medetur animis* ἡ φιλοσοφία θεραπεύει τὰς ψυχάς.

Παθητικὸν δὲ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων σχηματίζεται μόνον ἀπροσώπως, ὡς *mihī (tibi, κλπ.) invidetur* φθονοῦμαι (φθονεῖσθαι κλπ.): *parcetur victis* (φειδῶ ἔσται τοῖς ἡττημένοις), οἱ ἡττημένοι θὰ τύχῃσι χάριτος.

Σημείωσις β'. Πολλὰ ῥήματα συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ δοτικῆς καὶ ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς, καθόσον λαμβάνονται μὲ διάφορον σημασίαν. (Πρὸ βλ. ἀρχ. Ἑλλην. ἀγαπᾶν τινά καὶ ἀγαπᾶν τινι). Οὕτω π.χ. *consulo aliquem* (π.χ. *medicum*) συμβουλευομαι τινά — *consulo alicui* (π.χ. *fratri*) ἐπιμελοῦμαι τινος, φροντίζω περὶ τινος. *caveo, timeo aliquem* ἢ *aliquid* φυλάττομαι, φοβοῦμαι τινά ἢ τι — *caveo, timeo alicui (rei)* λαμβάνω προνοίαν, φοβοῦμαι ὑπὲρ τινος, (διὰ τινά, διὰ τι), *tempero aliquid* κερᾶννυμι τι — *tempero alicui* (= *parco alicui*) φειδομαι τινος.

Σημείωσις γ'. Μετὰ δοτικῆς τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου συντάσσονται προσέτι ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν ἢ ἔχουσι διάφορον σύνταξιν, ὡς *induere, exuere alicui* *aliquid* ἐνδύειν, ἐκδύειν τινά τι. *adspergere, circumfundere alicui* *aliquid* περιβάλλειν, περιχέειν τινά τι, *adspergere, inspergere alicui* *aliquid* ραίνειν τινά τινι: **Herculi tunīcam induit** τὸν Ἡρακλέα τὸν χιτῶνα ἐνέδυσε. **murum urbi circumdederunt** τείχει τὴν πόλιν περιέβαλον.

Τὰ δὲ ῥήματα *donare, adspergere, circumdare, induere* καὶ *intercludere* συντάσσονται ὄχι μόνον μετὰ δοτικῆς τοῦ προσώπου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ πράγματος, ὡς *victori coronam* *donant* τῷ νικητῇ στέφανον δωροῦνται καὶ *victorem corona* *donant* τὸν νικητὴν στεφάνῳ τιμῶσι.

Ἐκ τῆς τοιαύτης διττῆς συντάξεως προήλθε καὶ ἡ φράσις *interdicere alicui aqua et igni* (ἀφαιρ.) εἰργεῖν τινά ὕδατος καὶ πυρός, (κατὰ σύμφωνον ἐκ τῶν δύο συντάξεων *interdicere alicui aquam et ignem* καὶ *interdicere aliquem aqua et igni*).

135. Μετὰ ῥημάτων συνάπτεται ἡ **δοτική** καὶ ὡς προσωπική, ἔχουσα σημασίας ὁποίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (δοτική προσωπική **κτητική, χαριστική ἢ ἀντιχαριστική, ἡθική, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου**). Ἰδιαιτέρως περὶ ταύτης ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς:

1). Ἐν τῇ φράσει **est alicui nomen** ἢ **cognomen** (ἔστι **τινὶ** ὄνομα ἢ ἐπώνυμον) τὸ ὄνομα (ἢ τὸ ἐπώνυμον) ἐκφέρεται εἴτε κατ' ὀνομαστικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (**nomen** ἢ **cognomen**), εἴτε κατὰ δοτικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ὑπάρχουσαν **κτητικὴν δοτικὴν**. Οὕτω λέγεται π.χ. **est meo filio nomen Gaius** καὶ **est meo fillio nomen Gaio** (=ὁ υἱός μου ὀνομάζεται Γάιος).

2) Δοτικὴ **χαριστικὴ** συνάπτεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος **vacare** (σχολάζειν, διατρίβειν **περὶ τι**) καὶ τοῦ ῥήματος **nubere** (ὑπανδρεῦσθαί **τινα**). Οὕτω λέγεται π.χ. **Cicero vacabat philosophiae** (δοτ.) ὁ Κικέρων διέτριβε **περὶ τὴν φιλοσοφίαν**. **Venus nupsit Vulcano** (δοτ.) ἡ Ἀφροδίτη ὑπανδρεύθη τὸν Ἥφαιστον.

Σημείωσις. Τὸ **nubere** ἀρχῇθεν σημαίνει καλύπτεσθαι, θέτειν (νυμφικὴν καλύπτραν. Ὡστε **nubere alicui** κυρίως = καλύπτεσθαι χάριν τινός. Περὶ δὲ τοῦ ἀνδρός λέγεται **aliquam uxorem** ἢ **in matrimonium ducere** ἄγεσθαι **τινα**, λαμβάνειν **τινα** γυναῖκα, σύζυγον.

3) Δοτικὴ **τοῦ ἐνεργούντος προσώπου** (**dativus auctōris**) πρὸς δῆλωσιν τοῦ (προσωπικοῦ) ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται κανονικῶς μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ (§ 75, 5), πολλάκις ὅμως καὶ μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, σπανίως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων χρόνων αὐτοῦ: **Sors sua est cuique ferenda** τὴν ἑαυτοῦ τύχην δεῖ ἕκαστον φέρειν. **mihi consilium iam diu captum est** ἀπόφασις ὑπ' ἐμοῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχει ληφθῆ. (Πρὸβλ. ὁ ποταμός ἐστιν ἡμῖν **διαβατέος** ταῦτα **Θεμιστογένη** γέγραπται).

Σημείωσις. Καὶ μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ, ὅπως κανονικῶς μετὰ τῶν παθητικῶν ῥημάτων ἐν γένει, τὸ (προσωπικόν) ποιητικόν αἷτιον ἐκφέρεται πολλάκις διὰ τῆς **ab** (ἢ **a**) καὶ ἀφαιρετικῆς, ὅταν ἡ χρῆσις ἀπλῆς δοτικῆς ὡς δοτικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ φέρῃ σύγχυσιν εἰς τὸ νόημα τῆς φράσεως, ἰδίᾳ δὲ ὅταν τὸ γερονδιακὸν ἀνήκῃ εἰς ῥῆμα δεχόμενον τὸ ἀντικείμενόν του κατὰ δοτικὴν: **a patribus consulendum est libēris** οἱ πατέρες πρὸς νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκνων. (Τὸ **consulo** ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ

φροντίζειν συντάσσεται μετὰ δοτικῆς, § 134, 3. Σημ. β'. Ἄν λοιπὸν ἐλέγετο *patribus consulendum est liberis*, ἦτο δυνατόν νά ἐκληφθῇ καί=περὶ τῶν πατέρων πρέπει νά φροντίζωσι τὰ τέκνα).

136 Ἰδιορρυθμῶς χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ δοτικὴ μετὰ ῥημάτων καὶ ὡς **κατηγορηματικὴ**, πρὸς δήλωσιν σκοποῦ (*dativus finalis* ἢ *dativus praedicativus*). Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (οὐχὶ συγκεκριμένου, **ἐνικοῦ δὲ πάντοτε ἀριθμοῦ**) πρῶτον μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* (§ 125), ἔπειτα δὲ μετὰ τῶν ῥημάτων *accipere, arcessere, habēre, dare, relinquere, mittere, tribuere, dicere, ducere, venire* κ. ἄ ὅ, ἵνα δηλωθῇ ὁ σκοπὸς (ἢ τὸ ἀποτέλεσμα) τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημεινομένης πράξεως. Συνυπάρχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς δοτικῆς ταύτης τοῦ σκοποῦ καὶ ἑτέρα δοτικὴ (χαριστική ἢ ἀντιχαριστική ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου). Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, συνυπάρχει πρὸς τοῦτους καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *hoc mihi curae* (δοτ.) *est* τοῦτό μοι εἰς φροντίδα ἐστί, μέλει μοι τοῦτου. *Aedui equitatum auxilio* (δοτ.). *Gaesari miserunt* οἱ Ἀῖδουοι ἱππικὸν τῷ Καίσαρι πρὸς ἐπικουρίαν ἐπέμψαν· (πρβλ. νεοελλ. γιὰ βοήθεια).

3. Ἡ αἰτιατικὴ.

α') Μετ' ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως.

137. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετ' αἰτιατικῆς (σπανία καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) δὲν εἶναι εὐχρηστος ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπιθέτου δὲ ἢ ἐπιρρήματος ἢ σύνταξις μετ' αἰτιατικῆς εἶναι σπανία. (Βλ. § 133, 3).

2) Συνήθης εἶναι ἡ χοῆσις αἰτιατικῆς, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἐπιφωνημάτων (*heu! o!*), εἰς ἀναφωνήσεις πρὸς ἑκφρασιν ἐκπλήξεως ἢ πόνου: *me miserum! o me miserum!* οἶμοι ἐγὼ τλήμων.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ πληρεστέων ἀρχήθεν φράσεων, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἐπεῖχε θέσιν ἀντικειμένου; *videte me miserum!* ὁράτε με τὸν ἄθλιον (Πρβλ. νεοελλ. ὦ τὸν δυστυχῆ! ἢ τὸν ἄθλιον!).

β') Μετὰ ῥημάτων.

138. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον ῥημάτων εἶναι καὶ ἐν τῇ

Λατινικῇ ἢ ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. Romulus **Remum** interfecit ὁ Ῥωμύλος τὸν Ῥῶμον ἀπέκτεινε, Deus aedificavit **mundum** ὁ θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, ἢ ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. **sollicitam** (ἢ exsulis) **vitam** vivimus πολυμέριμον (ἢ ἐξορίστου) βίον ζῶμεν, **longam viam** imus μακρὰν ὁδὸν πορευόμεθα. (Figura etymologica ἐτυμολογικὸν σχῆμα).

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ παραλείπεται πολλάκις ἡ αἰτιατικὴ τοῦ σύστοιχου οὐσιαστικοῦ, ὃ δὲ ἐπιθετινὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἐκφέρεται τότε κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ ἢ σπανίως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: *dulce ridet* ἡδὺ γελᾷ (= *dulcem risum ridet*), *graviora patimur* βαρύτερα πάσχομεν.

Ὅμοιος δὲ εἰς τινὰς φράσεις ἡ σύστοιχος σύνταξις γίνεται κατὰ βραχυλογίαν, ὥς *stadium currere* (= *cursum stadii currere*· πρβλ. ἀγωνίζεσθαι στάδιον), *piscis sapit mare* ὁ ἰχθὺς χυμὸν θαλάσσης ἔχει (= *piscis saporem maris sapit*· πρβλ. τὸ νεοελλην. τὸ ψάρι μυρίζει θάλασσα), κ.ἄ.τ.

139. Μετ' αἰτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ τὰ κυρίως μεταβατικά ῥήματα. Ἀλλὰ λαμβάνονται ὥς τοιαῦτα καὶ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται διαφόρως (ἦτοι μετὰ δοτικῆς ἢ μετὰ ἐμπροθέτου), ὥς

1) τὰ ῥήματα *aequare*, *adaequare* (**aliquem** ἢ **aliquid**=ἰσοῦσθαι τινι), *iuvare*, *adiuvare* (**aliquem**=βοηθεῖν τινι), *sequi*, *sectari* (§ 80, **aliquem**=ἔπεσθαι, ἀκολουθεῖν τινι· ἀλλὰ πρβλ. διώκειν τινά), *decere*, *dedecere* (**aliquem**=πρέπειν, οὐ πρέπειν τινί· πρβλ. ὅμως § 134, 1): *virtus maiorum famam* *adaequat* ἢ τῶν προγόνων ἀρετὴ ἰσοῦται τῇ φήμῃ, *te toga decet* σοὶ πρέπει ἡ τῆβεννος.

2) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὥς *indignari*, *queri* (§ 80 **aliquid**=ἀγανακτεῖν, μεμψιμοιεῖν ἐπὶ τινι), *ridere* (**aliquid**=γελᾶν ἐπὶ τινι): *iniuriam* *queror*=μεμψιμοιῶ ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3, Σημ. β'.

140. Μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ

1) ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως, ἦτοι

α) τὰ παιδευτικά (*docere*, *edocere*) καὶ τὸ ῥῆμα *celare* (**aliquem aliquid**, τινά τι): Cato *filium litteras* *docuit* ὁ Κάτων

τὸν υἱόν (του) γράμματα ἐδίδαξε. nemo potest **deum celare consilia sua** οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τὸν θεὸν τὰς βουλὰς του.

β) τὰ αἰτητικά, ὡς *poscere, flagitare (aliquem aliquid, τι-νά τι)*: **pacem te** poscimus εἰρήνην ἀπὸ σέ ζητοῦμεν. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ῥήματος *rogare* (ἑρωτᾶν) ἐν τῇ φράσει τοῦ ἐπισήμου λόγου *rogare aliquem sententiam* ἑρωτᾶν τινα τὴν (ἐαυτοῦ) γνώμην (ἐν τῇ συγκλήτῳ).

γ') ῥήματα *κλητικὰ* (ὡς *appellare* κλπ.), *δοξαστικά* (ὡς *putare, existimare, κλπ.*), *προχειριστικά* (ὡς *creare, eligere, κλπ.*), *μεταποιητικά* (ὡς *facere, reddere, κλπ.*) κ.ἄ.τ.: **solitudinem pacem** appellant τὴν ἐρημίαν (τὴν ἐρήμωσιν) εἰρήνην καλοῦσι. **cupiditas homines caecos reddit** τὸ πάθος τοὺς ἀνθρώπους τυφλοὺς καθιστᾷ. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις **aliquem certiore facere** (alicuius rei ἢ de aliqua re. Βλ. § 129, 3, α').

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3. Σημ. γ' (*induere* κλπ.).

2) ῥήματα μεταβατικά σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως *trans*, ὡς *transducere* ἢ *traducere, transportare* κ.τ.τ. (= διαβιβάζειν, διακομίζειν, κλπ.). ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα αἰτιατική, ἡ δηλοῦσα τόπον τινὰ (ποταμόν, κ.τ.τ.), ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν *trans*: **dux exercitum flumen** transportavit ὁ στρατηγὸς τὸν στρατὸν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ διεβίβασε (πρὸβλ. καὶ **dux exercitum trans flumen traduxit**).

Σημείωσις. Ῥήματα διπλῶτα συντασσόμενα μετ' αἰτιατικῆς μὲν καὶ γενικῆς βλ. ἐν § 130 καὶ § 131, μετ' αἰτιατικῆς δὲ καὶ δοτικῆς ἐν § 134, 2, 3 καὶ Σημ. γ'. Κατωτέρω καὶ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

3. Ἡ ἀφαιρετική.

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων.

141. Ἀφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (συνοδονομένη πάντοτε ὑπὸ ἐπιθετικοῦ τινος προσδιορισμοῦ) χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιορισμὸς ἑτέρου οὐσιαστικοῦ, ἵνα δηλωθῇ χαρακτηριστικὴ τις ιδιότης τούτου: **vir summō ingeniō** ἀνὴρ μεγίστης εὐφυΐας (εὐφυέστατος) (*ablativus qualitātis, ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος*, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν *ablativus sociativus*, § 128, 2. Πρὸβλ. νεοελλην. π.χ. ἄνθρωπος μὲ πολὺ μυαλό).

Χρησιμοποιεῖται ὁμως πρὸς δήλωσιν ιδιότητος παρομοίως καὶ ἡ γενική (genetivus qualitātis), ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, κανονικῶς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ διαρκῆς τις ιδιότης, ἰδίᾳ δὲ (μετ' ἀριθμητικῶν), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ μέτρον ἢ βάρος ἢ ἡλικία, κ.τ.τ. : vir **magnae prudentiae** ἀνὴρ μεγάλης συνέσεως, (συνετώτατος), fossa **pedum quindecim** τάφος δεκαπέντε ποδῶν. puer **decem annorum** παῖς δέκα ἐτῶν.

142. Ὡς προσδιορισμὸς ἐπιθέτου (ἢ ἐπιρρήματος) συνάπτεται ἀφαιρετικὴ οὐσιαστικοῦ (καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτου), καὶ

1) καθαρὰ ἀφαιρετικὴ (§ 128, 1) συνάπτεται

α) μὲ ἐπίθετα σημαίνοντα ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ. ὡς liber, nudus, orbis, vacuus, (alienus) κ.τ.τ. : liber **metu** ἀπηλλαγμένος φόβου (ἄφοβος). (Πρβλ. νεοελλ. ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδης).

β) μὲ συγκριτικὰ ἐπίθετα : nemo fuit **divitior Croeso** οὐδεὶς ὑπῆρξε πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου. (Ablativus comparativus, ἀφαιρετικὴ συγκριτικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν συγκριτικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Πρβλ. νεοελλ. ὁ Πέτρος εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο).

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ὅταν οὗτος εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία : Cato, **quo** nemo tum fuit **doctior** ὁ Κάτων, οὕτινος οὐδεὶς τότε ὑπῆρξεν ἐπιστημονέστερος. Ἄλλως ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ quam (= ἡ) καὶ ὁμοιοπτῶως μὲ τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως : patria mihi **carior** est quam vitā (= carior vitā) ἡ πατρίς ἐμοὶ προσφιλεστέρα ἐστὶ τῆς ζωῆς (ἢ ἡ ζωῇ).

Ἐκφέρεται δὲ κανονικῶς διὰ τοῦ quam ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ὅταν ὁ α' ὅρος εἶναι εἰς πῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ ὅταν μὲ τὴν ἀφαιρετικὴν ὡς β' ὅρον τῆς συγκρίσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις τοῦ νοήματος τῆς πρόταως : prius **victoribus** (α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, δοτικὴ) **quam victis** (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, πάλιν δοτικὴ) accidit χεῖρον συνέβη τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς ἡττημένοις. Brutum non minus amo **quam tu** τὸν Βρούτον ὄχι ὀλιγώτερον ἀγαπῶ ἢ σύ. (Ἄν ἐτίθετο ἀφαιρετικὴ **te**, ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ αὕτη ὡς=ἡ σέ).

Μετὰ δὲ τὰ συγκριτικὰ plus, minus, amplius, longius ἀκολουθεῖ ἐνίοτε ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἄνευ τοῦ quam ὁμοιοπτῶως μὲ τὸν α' ὅρον : **plus** (ἢ **amplius**) **mille homines** convenerunt πλείονες τῶν χιλίων ἀνθρώπων συνήλθον.

2) ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συνάπτεται

α) μὲ τὰ ἐπίθετα *onustus, praeditus, refertus*, καθὼς καὶ μὲ τὰ δηλοῦντα ψυχικὸν πάθος ἐπίθετα *contentus, fretus, laetus, superbus, tristis* κ.ἄ.τ.: *navis frumento* onusta ναῦς πλήρης σίτου, *paucis* contentus ὀλίγοις ἀρκοῦμενος (ὀλιγαρκής). (Ποβλ. νεοελλ. γεματός μὲ χόρτο, κ.τ.τ.).

β) μὲ τὰ ἐπίθετα *dignus, indignus* καὶ διάφορα ἄλλα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν (ablativus limitationis): *dignus laude* ἐπαίνου ἄξιος. *claudus altero pede* χωλὸς (κατὰ) τὸν ἕτερον πόδα. *par ingenio* ἴσος κατὰ τὴν εὐφυΐαν. Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ τὰ *maior* ἢ *minor natu* (πρεσβύτερος ἢ νεώτερος), *maximus* ἢ *minimus natu* (πρεσβύτατος ἢ νεώτατος).

γ) μὲ συγκριτικὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) καὶ ἐν γένει μὲ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) ἔχοντα παραθετικὴν ἔννοιαν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ μέτρον ἢ διαφορά (ablativus mensurae ἢ discriminis): *dimidio* minor κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάσσων. *multis annis* ante πολλοῖς ἔτεσι πρότερον. *paulo* post ὀλίγῳ ὕστερον.

β') Μετὰ ῥημάτων.

143. α') Μετὰ καθαῶς ἀφαιρετικῆς (§ 128, 1) συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐν γένει ἀπομάκρυνσιν ἢ χωρισμόν, προέλευσιν, ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *expellere, prohibere, abesse, liberare, privare, spoliare*, κλπ. (ablativus *separativus*), *carere, egere, vacare* (ablativus *inopiae*). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *Tarquinius regno* expulsus est ὁ Ταρκύνιος ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας *consules cives metu* liberaverunt οἱ ὕπατοι ἀπῆλλαξαν τοὺς πολίτας τοῦ φόβου. *alter alterius auxilio* eget ὁ ἕτερος τῆς τοῦ ἑτέρου ἐπικουρίας χρεῖαν ἔχει. (Ποβλ. καὶ § 142, 1, α').

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλάκις καὶ ἡ πρόθεσις *ab* (ἢ *ex* ἢ *de*). Κανονικῶς δὲ τίθεται ἡ *ab* πρὸ τῆς τοιαύτης ἀφαιρετικῆς, ὅταν αὕτη δηλοῖ πρόσωπον: *patriam a tyrannis* liberavit τὴν πατρίδα ἀπὸ τῶν τυράννων ἡλευθέρωσε.

Σημείωσις. Ἐπὶ καταγωγῆς ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ablativus *originis*) τίθεται καὶ ἡ *ex* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἀμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος *nasci*) ἢ ἡ *ab* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ ἐμμέσου καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥή-

ματος oriri): Achilles **ex Thetide** natus est ὁ Ἀχιλλεύς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Θέτιδος. plerique Belgae **a Germanis** orti sunt οἱ πλείστοι Βέλγοι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατάγονται. (Πρβλ. οἱ ἐκ Διός, — οἱ ἀπ' Ἡρακλέους).

144. β') Μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συντάσσονται διάφορα ῥήματα, ἥτοι

1) τὰ δηλοῦντα πλησμονὴν ἢ πλήρωσιν, ὡς abundare, (com-, ex-) im-ple-re, cumulare, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ῥήματα afficere, (orna-re, imbuere, instruere, κ. ἄ. ὅ. (ablativus **copiae**). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **otio** abundat περισσὴν σχολὴν (ἀνεσιν) ἔχει. **aras donis** cumulant τοὺς βωμοὺς δώρων πληροῦσι. **cives victores laudibus** ornant οἱ πολῖται τοὺς νικητὰς ἐπαίνοις κοσμοῦσι. (Πρβλ. § 142, 2, α').

2) τὰ σημαίνοντα πωλεῖν, ἀγοράζειν, μισθοῦν, (ἐκ)τιμᾶν, ἐκτιμᾶσθαι, κ.τ.τ. ὡς vendere, venire (τοῦ veneo), emere, conducere, locare, stare, constare, esse (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τιμᾶσθαι, ἀξιζειν), docere κ. ἄ.τ., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ τιμὴ ἢ ἀμοιβὴ ὥρισμένη (ablativus **pretii**). Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἐκ τούτων δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: **hortum viginti minis** emit τὸν κήπον (ἀντὶ) εἴκοσι μινῶν ἠγόρασε· **decem talentis** constat τιμᾶται (κοστίζει) δέκα ταλάντων. Socrates non docebat **mercēde** ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν ἀντὶ μισθοῦ (ἐπ' ἀμοιβῇ).

Ὅταν ὁμως ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἀξία δὲν εἶναι ὥρισμένη, ἀλλ' ἐκφράζεται ἀορίστως δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας (ποσοῦ σημαντικῶν), τότε χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀφαιρετικὴ, ἀλλὰ γενικὴ (genetivus **pretii**). Οὕτω συνάπτονται μετὰ τῶν ῥημάτων vendere, emere, locare αἱ γενικαὶ quanti, tanti, tantidem, pluris, minoris, μετὰ δὲ τῶν ῥημάτων aestimare, ducere, facere, habere, pendere, putare καὶ τοῦ esse (=aestimari) αἱ γενικαὶ magni, permagni (οὐχὶ ὁμως καὶ multi), parvi, pluris (οὐχὶ ὁμως καὶ maioris), minoris, maximi, plurimi, minimi, quanti, tanti, tantidem, nihili, π.χ. vendit agrum **tanti, quanti** eum emit πωλεῖ τὸν ἀγρὸν τόσον, ὅσον ἠγόρασεν αὐτόν. **pluris** decet facere virtutem, quam pecuniam προσήκει περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ τὰ χρήματα.

3) τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα utor, fungor, fruor, pascor, vescor καὶ

potior (δεχόμενα κατ' ἀφαιρετικὴν τὸ ἀντικείμενόν των) : quousque tandem, Catilina, abutere **patientia nostra**? ἕως πότε, Κατιλίνα, θὰ καταχρᾶσαι τὴν ὑπομονήν μας; fungitur **officiis** ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντα. **lacte et carne** vescuntur με γάλα καὶ κρέας τρέφονται. **urbe** potitus est ἐκυρίευσσε τὴν πόλιν. (Ἀλλὰ πάντοτε **rerum** potiri καὶ οὐχὶ **rebus** potiri=γίνεσθαι κύριον τῶν πραγμάτων, καταλαμβάνειν τὴν ἐξουσίαν).

4) ἡ φράσις opus est, συνώνυμος τῆς φράσεως usus est (=χρεία ἐστὶ) : **libris** nobis opus est βιβλίων (ἡμῖν χρεία ἐστὶ) χρεῖαν ἔχομεν. Οὕτω καὶ (μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀπαρέμφατον ἔνεστώτος) : **consulto** (=consulere) opus est δεῖ βουλευέσθαι.

Σημείωσις. Μὲ τὴν λέξιν opus καὶ τὸ ῥῆμα esse γίνεται χρῆσις καὶ προσωπικῆς συντάξεως, ὡς **libri** nobis opus **sunt** βιβλίων χρεῖαν ἔχομεν. Ἡ τοιαύτη δὲ σύνταξις εἶναι κανονικὴ, ὅταν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῦ ὑπάρχει χρεῖς, ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας; Themistocles celeriter, **quae** opus **erant**, reperiebat ὁ Θεμιστοκλῆς ταχέως τὰ δέοντα ἐπενόει.

5) τὰ παθητικὰ ῥήματα. Κατ' ἀφαιρετικὴν ἐκφέρεται μετὰ τούτων τὸ ποιητικὸν αἷτιον, ὅταν τοῦτο εἶναι ὄνομα δηλοῦν πράγμα (ablativus **rei efficientis**) : **discordia** maximae res dilabuntur ὑπὸ τῆς διχονοίας (μὲ τὴν διχόνοιαν) μέγιστα πράγματα διαλύονται. Ὅταν ὅμως τὸ ποιητικὸν αἷτιον εἶναι ὄνομα προσώπου (ἢ καὶ πράματος ἢ ζώου **προσωποποιουμένου**), τότε τοῦτο κανονικῶς ἐκφέρεται δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς ab μετ' ἀφαιρετικῆς (καθαρᾶς, § 128, 1, ablativus **auctoris**) : Roma **a Romulo** condita est ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου. eo **a natura ipsa** deducimur εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγόμεθα. (Βλ. καὶ § 135, 3).

6) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς gaudere, laetari, dolere, maerere, κ.τ.τ. (ablativus **causae**, ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας· πρβλ. § 131) : **delicto** dolere, **correctione** gaudere oportet ἐπὶ μὲν τῷ ἁμαρτήματι πρέπει νὰ λυπῇται τις, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανορθώσει νὰ χαίρῃ.

Σημείωσις. Ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας δύναται νὰ συνάπτεται καὶ μὲ πᾶν ἄλλο ῥῆμα. Συνήθεις δὲ ἀφαιρετικοὶ δηλοῦσαι τὸ αἷτιον τὸ κινοῦν τινα εἰς τινα πράξιν εἶναι amore, odio, metu, misericordia, spe κλπ. : **hostes metu** abscesserunt οἱ πολέμιοι ἐκ φόβου (ἐνεκα φόβου) ἀπεχώρησαν. Δύναν-

ταί ὅμως αἱ ἀφαιρετικά αὐταί νά συνεκφέρωνται καί μετὰ τινος καταλλήλου μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὡς ἀφαιρετικά τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ὡς *coactus, ductus, compulsus, incitatus*, κλπ., **odio, amore**, κλπ.). Κανονικῶς δὲ ἐκφέρεται οὕτω εἰς ἀρνητικὰς προτάσεις τὸ κωλύον αἷτιον, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται καί δι' ἐμπροθέτου ὁποιοῦμένου ἐκ τῆς προθέσεως *prae* καί αἰτιατικῆς: **morbo impeditus non** adfui ad iudicium ὑπὸ νόσου κωλυθεὶς (= ἔνεκα νόσου) δὲν παρέστην εἰς τὸ δικαστήριον. **prae lacrimis loqui non** potest ἔνεκα τῶν δακρύων δὲν δύναται νά ὁμιλῇ.

7) ῥήματα ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικήν, ὡς *antecellere, antevenire, praestare, superare, malle*, κ.ἄ.τ., παρὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἀφαιρετική δηλοῖ τὸ κατὰ τι ἢ μέτρον ἢ διαφοράν (πρβλ. § 142, 2, β' καί γ'): *hostes numero militum superant* οἱ πολέμοι ὑπερέχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν **multo** malo hoc κατὰ πολὺ προτιμῶ τοῦτο.

145. Μὲ οἷονδῆποτε ῥήμα δύναται νά συνάπτεται ἀφαιρετική (τῆς κοινωνίας) πρὸς δήλωσιν τοῦ τρόπου ἐνεργείας τινὸς (*ablativus modi*, ἀφαιρετική τροπική): **summa aequitate** res constituit μετὰ μεγίστης δικαιοσύνης τὰ πράγματα διέταξε.

Συνήθεις ἀφαιρετικά τοῦ τρόπου εἶναι *silentio*, (*hoc, eo*) modo, (*ea, simili*) ratione, (*hac, ea, illa*) conditione, lege, (*nostro, maiorum*) more, (*aequo, forti*) animo κ.ἄ.τ.

Ὡσαύτως ἀφαιρετικά δηλοῦσαι τρόπον σωματικῆς ἐμφανίσεως, ὡς *capite nudo* ἢ *operto, capillo promisso, barba promissa, pedibus nudis* κ.ἄ.τ.: *multi pecudum ritu vivunt* πολλοὶ βοσκημάτων δίκην (ὥσπερ ζῶα) ζῶσι.

Σημείωσις. Ἡ τροπική ἀφαιρετική προῆλθεν ἐκ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, περὶ τῆς ὁποίας βλ. § 128, 2.

5. Αἱ πλάγιαί πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καί τοῦ χρόνου.

146. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καί τοῦ χρόνου γίνεται καί ἐν τῇ Λατινικῇ ὄχι μόνον δι' ἐπιρρημάτων (§ 101, 1-2) ἢ ἐμπροθέτων (§ 102), ἀλλὰ καί δι' ἀπλῆς πλαγίας πτώσεως, (ὅπως καί ἐν τῇ ἑλληνικῇ πρβλ.: ἐνίκησεν Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ· οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται).

147. α') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου ἐκφέρεται γενικῶς εἰς δήλωσιν μὲν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως (ubi? ποῦ;) διὰ τῆς in μετ' ἀφαιρετικῆς, εἰς δὴλωσιν δὲ τῆς εἰς τόπον κινήσεως (quo? ποῖ;) διὰ τῆς in μετ' αἰτιατικῆς, καὶ εἰς δὴλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως (unde? πόθεν;) διὰ τῆς ex (ἢ ab) μετ' ἀφαιρετικῆς: **in horto sum**—**eo in hortum**—**venio ex horto**—**venio ex Italia**—**ab urbe** ἔρχομαι **ἐξ Ἰταλίας**, **ἀπὸ** τῆς πόλεως. (Πεβλ. ὁμοίαν διαφορὰν τῆς ἐκ καὶ τῆς ἀπὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

Ὅταν ὅμως τὰ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου λαμβανόμενα ὀνόματα εἶναι ὀνόματα πόλεων ἢ μικρῶν νήσων (ἢ χερσονήσων), τότε

1) εἰς δὴλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῇ μὲν γενικῇ (τοπικῇ), ἂν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἢ τῆς μικρᾶς νήσου εἶναι τῆς α' ἢ τῆς β' κλίσεως τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ἀπλῇ δὲ ἀφαιρετικῇ (τοπικῇ, § 128, 3), ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τῆς γ' κλίσεως ἢ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, οἷα σδήποτε κλίσεως: **Romae**, (Corinthi, Deli) **habitat**—ἀλλὰ **Bubylone** (Athēnis, Delphis, Sardibus) **habitat** κατοικεῖ ἐν Ῥώμῃ, κλπ—ἐν Βαβυλῶνι κλπ.

2) εἰς δὴλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῇ αἰτιατικῇ, **eo Romam** (Athenas, Sardes κλπ.) πορεύομαι εἰς Ῥώμην, εἰς Ἀθήνας, εἰς Σάρδεες, κλπ.

3) εἰς δὴλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῇ ἀφαιρετικῇ (§ 128, 1): **venio Roma** (Athenis, Corintho, κλπ.) ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν, κλπ.

Σημείωσις 1. Καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων χρησιμοποιεῖται τὸ κατάλληλον ἐμπρόθετον, ἂν ταῦτα ἀκολουθοῦν εὐθὺς μετὰ τὰς λέξεις **urbs**, **oppidum**, (**municipium**) ὡς ἐπεξηγήσεις αὐτῶν: **in oppido Citio** ἐν τῇ πόλει Κιτίῳ (ἐνῷ ἀπλῶς **Citii** = ἐν Κιτίῳ), **in oppidum Cirtam** εἰς τὴν πόλιν Κίρταν (ἐνῷ ἀπλῶς **Cirtam** = εἰς Κίρταν), **ex urbe Corintho** ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου (ἐνῷ ἀπλῶς **Corintho** = ἐκ Κορίνθου). Ἀλλὰ: **Corinthi**, (**in**) **pulcherrima Graeciae urbe**—**Tarquinius se contulit, in urbem Etruriae florentissimam**—**Athenis, ex urbe doctissima ortus est**.

Σημείωσις 2. Εἰς δὴλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἐν γένει ἀπλῇ ἀφαιρετικῇ, ὅταν τὸ δηλοῦν τὸν τόπον ὄνομα ἔχῃ ἐπιθετικόν τινα προσδιορισμὸν, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐπιθετικὸν **totus** ἢ τὴν ἀντωνυμίαν **ipse**: π.χ. **totā urbe**, **totā Italiā**, **totīs castrīs** (ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἐν ὅλῃ τῇ Ἰταλίᾳ, ἐν παντὶ τῷ στρατοπέδῳ)—**ipsā Romā**, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ. Οὕτω καὶ **hōc** **Idco** (ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ), **multis locis** κλπ.

Σημείωσις 3. Ὅμοιος μὲ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν μικρῶν νήσων χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ ὀνόματα *domus* (§ 30, 3), *rus* καὶ *humus* (§ 17), π. χ. *domi* est οἶκος ἐστί — *humi* sedet χαμαὶ κάθηται — *domum* (*rus*) rediit ἐπέστρεψεν οἶκαδε, (εἰς τὴν ἐξοχὴν) — *domo* profugit ἔφυγεν (ἐκ τοῦ οἴκου), ἐκ τῆς πατρίδος — *rure* rediit ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς — *humo* surgit ἀνίσταται χαμόθεν. Κατὰ δὲ τὸ *domi*, ὅπερ σημαίνει ὄχι μόνον οἶκος ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ (ἐν καιρῷ εἰρήνης) λέγεται καὶ *belli* ἢ *militiae* (= ἐν πολέμῳ, ἐν στρατείᾳ) εἰς τὰς φράσεις *domi bellicae* — *domi militiae* (= ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ). Ἄλλως λέγεται *in bello*, *in militia*.

148. Ἡ διὰ τόπου κίνησις (qua? πῇ;) ἐκφέρεται δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3) κανονικῶς ὅταν πρόκειται περὶ ὁδοῦ, γεφύρας, πύλης, κ.τ.τ. Ἄλλως χρησιμοποιεῖται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς *per* καὶ αἰτιατικῆς: *via Appia* — *per forum proficiscitur* διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ — διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται.

Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ αἱ (τοπικαὶ) ἀφαιρετικαὶ *terra, mari* (= *per terram, per mare*) — *terra marique* διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

149. β') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται:

1) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς τὸ *πότε* (quando?): *quā nocte* natus Alexander est, *eādem* Dianae Ephesiae templum deflagavit ἢ νυκτὶ ἐγεννήθη ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐπυρπολήθη ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Συνήθεις τοιαῦται ἀφαιρετικαὶ εἶναι: (eō, quō) tempore, annō, diē — (eā, quā) horā, aestate — (primā, secundā, tertiā) vigiliā κ.ἄ.τ.

2) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ὀργανικῆς, § 128, 2), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ ἐντὸς πόσου χρόνου ἢ μετὰ πόσον χρόνον: *biduo* sciemus ἐντὸς δύο ἡμερῶν θὰ γνωρίζωμεν. Agamemnoni vix *decem annis* unam cepit urbem ὁ Ἀγαμέμνων μόλις μετὰ δέκα ἔτη μίαν πόλιν ἐκυρίευσε.

3) δι' ἀπλῆς αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πόσον χρόνον διαρκεῖ πρῶξις: *Quaedam bestiolae unum diem* vivunt ζώουσι τινὰ μίαν ἡμέραν ζῶσι.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 142, 2, γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

α') Προσωπικά, κτητικά (§ 56 καὶ § 57).

150. 1) Αἱ πλάγαι πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπὶ αὐτοπαθείας: laudo **me** ἐπαινώ ἑμαυτὸν—laudatis **vos** ἐπαινεῖτε ὑμᾶς αὐτοὺς.

2) Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου (sui, sibi, se), καθὼς καὶ ἡ κτητικὴ τοῦ γ' προσώπου (suus, sua, suum) χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας (ἑμέσου ἢ ἐμμέσου): **Ajax gladio se interfecit** ὁ Αἴας ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. **sua pauci vitia cernunt** ὀλίγοι τὰς ἰδίας ἑαυτῶν κακίας βλέπουσι. Athenienses Socratem capitis damnaverunt, quod **filios suos** corrumpere oī 'Αθηναῖοι τὸν Σωκράτην εἰς θάνατον κατεδίκασαν, διότι (κατὰ τὴν γνώμην των) διέφθειρε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

3) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (nos, vos, se) μετὰ τῆς προθέσεως inter πρὸ αὐτῶν χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπὶ ἀλληλοπαθείας: furtim **inter se** aspiciebant λάθρα προσέβλεπον ἀλλήλους

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκφράζεται προσέτι ὡς ἑξῆς: λαμβάνεται δις τὸ οἰκείον ὄνομα ἢ ἡ ἀντωνυμία alter (ἐπὶ δύο) ἢ ἡ alius (ἐπὶ πολλῶν) πρῶτον μὲν κατ' ὀνομαστικὴν (ὡς ὑποκείμενον), δεύτερον δὲ κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ὁποῖαν ἀπαιτεῖ ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως: **manus manum lavat** πρβλ. χεῖρ χεῖρα νίχει. **alter alterum adjuvat** βοηθοῦσιν ἀλλήλους. **alius alium** ἰσχυροῦσιν ἀλλήλους (πρβλ. νεοελλην.: κατηγορεῖ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον).

6) Δεικτικά, ὀριστικά (§ 58 καὶ § 59).

151. 1) Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία iste ἀναφέρεται κανονικῶς εἰς τὸ β' πρόσωπον, (διὸ πολλάκις συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας tuus): **ista vox** αὕτη ἡ φωνή (σου). **iste furor tuus** αὕτη ἡ μανία σου.

2) Ἡ ἀντωνυμία is (ea, id) χρησιμοποιεῖται κανονικῶς ἐπὶ νοητῆς δειξέως, ἥτοι δι' αὐτῆς ὁ λέγων δεικνύει τι, τὸ ὅποion ἐλέχθη ἤδη (ἢ μέλλει νὰ λεχθῇ ἢ νὰ δι' ασαφηνθῇ διὰ προσδιοριστικῆς ἀνα-

φορικῆς προτάσεως): apud Helvetios longe nobilissimus fuit **Orgetorix**; is conjurationem fecit παρὰ τοῖς Ἑλβετοῖς ὑπερευγενέστατος ἦτο ὁ Ὀργέτοριξ· οὗτος συνωμοσίαν ἔκαμε· divitissimus est **is, qui** paucis contentus est. (Βλ. § 124).

Οὕτω εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις λαμβάνεται ἡ **is** ὡς ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία: **Deum** agnoscis ex operibus eius τὸν Θεὸν ἀναγνωρίζεις ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Σημείωσις. Μετὰ τὴν **is** δύναται ν' ἀκολουθῇ πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν, ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ **qui** ἢ καθαρὰ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ **ut**), ὁπότε ἡ **is** ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν **talis** (τοιούτος): **non is sum, qui** (= **ut**) **errear** δὲν εἶμαι τοιούτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι.

γ') Ἀόριστοι (§ 62).

152. Ἐκ τῶν διαφόρων ἀορίστων ἀντωνυμιῶν τῆς Λατινικῆς, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅ,τι σημαίνει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡ **τις**,

1) ἡ **quidam** (§ 62, 5) χρησιμοποιεῖται, ὅταν πρόκειται περὶ προσώπου ἢ πράγματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ κατονομάσῃ: **quaedam** bestiolae unum diem vivunt (βλ. § 149, 3). Perses **quidam** Πέρσης τις.

2) Ἡ **aliquis** (ἐπιθετικῶς **aliqui**, § 62, 2) καὶ ἡ **quispiam** (§ 62, 3) χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ ἡ **quisquam** καὶ ἡ **ullus** (§ 62, 4) μόνον εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς: **dicat quispiam** (εἴποι τις ἄν) δυνατόν νὰ εἴπῃ τις. **sine ulla spe** pacis domum redierunt ἄνευ τινὸς ἐλπίδος εἰρήνης οὐκαὶ ἐπέστρεψαν. **An quisquam** Croeso divitior fuit? Ἄραγε ὑπῆρξε τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου; (= οὐδεὶς ὑπῆρξε κλπ.).

3) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **quis** (ἐπιθετικῶς **qui**, § 62, 1) χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς **aliquis** μετὰ τὰ μόρια **si**, **nisi**, **ne**, **num** καὶ μετὰ ἀναφορικὰς λέξεις ἐν γένει: **ne quid** respublica detrimenti capiat μή τινα ἡ πολιτεία βλάβην λάβῃ (§ 129, 2, α'). **num quod** (= **aliquod**) **vestigium** apparet? μή τι ἔχνος φαίνεται. **quo quis** sapientior est, ea solet esse modestior ὅσῳ τις σοφώτερος εἶναι, τόσῳ συνήθως μετριοφρονέστερος εἶναι.

4) ἡ ἀντωνυμία **quisque** (§ 62, 9) χρησιμοποιεῖται:

α') μετὰ τὰς (αὐτοπαθεῖς) ἀντωνυμίας (suī, sibi, se) καὶ τὴν κτητικὴν τοῦ γ' προσώπου (suus, -a, -um): **se quisque** diligit εἰανόν τις (= ἕκαστος) φιλεῖ· **suum cuique** tribuendum est (Βλ. § 134, 1).

β') μετὰ ὑπερθετικά ἐπίθετα καὶ ἀριθμητικά τακτικά: **optimum quidque** rarissimum est (πᾶν) τὸ ἄριστον εἶναι σπανιώτατον. **vix decimus quisque** miles sine vulnere erat μόλις δέκατός τις (= μεταξὺ τῶν δέκα εἶς) στρατιώτης ἦτο ἄτρωτος.

γ') μετὰ τὰ ἀναφορικά ἐν γένει: **quam quisque** novit (= novit) artem, in hac se exercēat· πρὸ βλ. ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδεῖν τέχνην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον.

153. α') Ἀπαρέμφατον ὑποκείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πρώσεως ὀνομαστικῆς) ὥς ὑποκείμενον συντάσσονται ἀπρόσωπα ῥήματα (§ 99, 2 καὶ § 100, 2) καὶ ἀπρόσωποι φράσεις: **legem brevem esse oportet** ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος· **patriae irasci nefas est** οὐχ ὀσιόν (ἔστι) ὀργίζεσθαι τῇ πατρίδι.

154. β') Ἀπαρέμφατον ἀντικείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πρώσεως αἰτιατικῆς) ὥς ἀντικείμενον συντάσσονται πλείστα ῥήματα.

1) Μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ λεκτικά καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὥς dicere, narrare—putare, judicare κλπ.)· ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ αἰσθητικά, τὰ γνωστικά, τὰ μνήμης, δείξεως ἢ δηλώσεως σημαντικά καὶ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, (ὥς sentire, videre, audire—scire, ignorare—meminisse, § 98, 1, oblivisci—demonstrare, docere, certiore facere—gaudere, dolere, admirari, κλπ.), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς): Democritus **dicebat** innumerabiles esse mundos ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι. **sentit** animus

se suā vī, non alienā moveri ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐαυτῆς δυνάμεως καὶ οὐχὶ ὑπ' ἄλλοτρίας κινεῖται. **memento te hominem esse** ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος. **fortuna gaudet illudēre rebus humanis** ἡ τύχη χαίρει ἐμπαίζουσα τοῖς ἀνθρώποις πράγμασι.

Σημεῖωσις. Τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ πρότασιν (αἰτιολογικήν), εἰσαγομένην διὰ τοῦ **quod: doleo quod amicis careo** λυποῦμαι ὅτι στεροῦμαι φίλων.

2) Μὲ **τελικὸν** ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ ἐφετικά καὶ τὰ **δυνητικά** ἐν γένει ῥήματά, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς **velle, nolle, malle, cupere—posse, scire** μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ **ικανὸν εἶναι**, κλπ.) ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ **ἐνάργεως** καὶ **λήξεως** σημαντικά (ὡς **incipere, coepisse**, § 98, 1, **desinere**, κλπ.), τὰ ὁποῖα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς): **volunt omnes boni videri** πάντες θέλουν ἀγαθοὶ νὰ φαίνωνται. **mons moveri coepit** τὸ ὄρος ἤρχισε νὰ κινῆται (βλ. § 98, 1, Σημ.). **desino loqui** παύομαι λέγων.

155. Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (**Accusativus cum infinitivo**). Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τίθεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἰς πτώσιν αἰτιατικήν: **Platonem Cicero scribit Tarentum ad Archytam venisse** (**Cicero scribit. Plato venit**) ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων εἰς Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχύταν ἦλθε.

Ἄλλ' ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας τίθεται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς πτώσιν αἰτιατικήν.

1) κανονικῶς μετὰ τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 1), ὅταν τοῦτο ἐξαργατᾷ ἐκ ῥήματος ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ: **nego me esse mendacem** (**ego nego — me esse**) ἀρνοῦμαι ὅτι εἶμαι ψεύστης. **Socrates nihil se scire profitebatur** (**Socrates profitebatur. Socrates scire**) ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζετο ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκε.

2) συνήθως καὶ μετὰ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2), ὅταν τοῦτο εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ **esse** (ὡς συνδετικόν): **Alexander Jovis filium se appellari voluit** ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Διὸς νὰ καλεῖται ἠθέλησε. **cupio me esse clementem** (**ego cupio. me esse**) ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι ἐπιεικής.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν δὲν ὑπῆρχεν ἀρχήθεν, ἀλλὰ διεμορφώθη σὺν τῷ χρόνῳ, προσελθοῦσα ἐκ προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος (οἷα τὸ *jubeo*, *sino* — *video*, *audio* κ.τ.τ.) ἦτο συγχρόνως καὶ ὑποκείμενον τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένου ἀπαρεμφάτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν *dominus jussit servos abire* (ὁ κύριος διέταξε τοὺς δούλους νὰ ἀπέλθουν) ἦτο δυνατόν νὰ νοηθῇ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ (ἀντικειμένου) *servos* ὡς στενωτέρου συνδεομένη μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀπαρεμφάτου (*abire*) καὶ ὡς οὕσα μᾶλλον ὑποκείμενον αὐτοῦ (*dominus*) *jussit servos abire* (ὁ κύριος διέταξε νὰ ἀπέλθουν οἱ δούλοι). Κατὰ ταῦτα κατόπιν ἐλέχθη π.χ. καὶ *legem brevem esse oportet*, (καίτοι ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα *oportet* δὲν εἶναι ἐκ τῶν δεχομένων ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν).

156. γ') Τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως. Τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται καὶ ἀπολύτως, (ἥτοι χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τινος ῥήματος):

1) ἐπιφωνηματικῶς, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ), εἰς ἀναφωνήσεις δηλούσας ἀγανάκτησιν, ἔκπληξιν, κ.τ.τ.: ο *spectaculum miserum! In portu Syracusano de classe populi Romani triumphum agere piratum!* ὦ ἄθλιον θέαμα! Ἐντὸς τοῦ κόλπου τῶν Συρακουσῶν ἀπὸ τοῦ στόλου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ νὰ κατὰγῃ θρίαμβον (εἰς) πειρατῆς! (Πρβλ. ἐμὲ τάδε παθεῖν φεῦ!).

2) ὅπως ἰδιορρυθμῶς, ἀντὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ, εἰς διηγήσεις καὶ περιγραφὰς συναισθημάτων, γινομένας μετὰ γοργότητος καὶ ζωηρότητος: *Hoc ubi Verres audivit.. militari absenti Diodoro, vociferari palam, lacrimas interdum vix tenere* ὡς τοῦτο ἤκουσεν ὁ Οὐέρερος... ἡ πεῖλει τὸν Διόδωρον ἀπόντα, ἐκράυαζε φανερά, τὰ δάκρυα ἐν τῷ μεταξὺ μόλις συνεκράτει. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ πρβλ. π.χ. Ἄμα τᾶκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος, νὰ κλαίῃ, νὰ φωνάζῃ... =ἐκλαιε, ἐφώναζε).

157. Χρῆσις ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος. Τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος χρῆσις γίνεται, διὰν πρόκειται νὰ δηλωθῇ προᾶξις μέλλουσα νὰ γίνῃ ἐν γένει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥήματος δηλούμενην προᾶξιν: *spero (sperabam, κλπ.) amicum meum venturum esse* ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, (ἤλπίζον ὅτι θὰ ἔλθῃ ἢ ὅτι θὰ ἔλθῃ ἢ ὅτι θὰ ἤρχετο ὁ φίλος μου, κλπ.).

Ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος γίνεται ἐκ

παρallήλου χοῖσις τῆς περιφράσεως *fore ut* ἢ *futurum esse ut* μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος: *spero fore* (ἢ *futurum esse*) *ut* *amicus meus veniat* ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, *sperabam fore* (ἢ *futurum esse ut* *amicus meus*) *veniret*, κλπ. (§ 77, 4).

Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ καὶ συνήθης, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι παθητικόν, ἀναπόφευκτος δέ, ὅταν τὸ ῥῆμα στεροῖται σουλίνου (καὶ ἐπομένως καὶ μετοχῆς μέλλοντος, § 85, 3 καὶ 89, 2): *Romani sperabant fore ut Galli vincerentur* οἱ Ῥωμαῖοι ἤλπιζον ὅτι θὰ νικηθῶσιν (ἢ ὅτι θὰ ἐνικῶντο) οἱ Γαλάται. *credo fore ut huius facti te paeniteat* πιστεύω ὅτι θὰ μεταμεληθῇς διὰ τὴν προᾶξιν ταύτην. (§ 131, 2).

2. Ἡ Μετοχή.

158. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἐλλεῖπει μετοχὴ παρακειμένου μὲν (ἢ ἀορίστου) ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ ἐνεστώτος δὲ ἐν τῇ μέσῃ (§ 75, 2), καὶ ἐπειδὴ ἐλλεῖπει καὶ ἄρθρον, ἡ μετοχικὴ σύνταξις ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο εἰς πολλά, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται μετοχικὴ σύνταξις, ἐν τῇ Λατινικῇ χρησιμοποιεῖται σύνταξις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν ἢ ἄλλη διάφορος σύνταξις (ὅπως ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ· πρβλ. § 124).

159. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ μετοχὴ συντακτικῶς εἶναι

1) ἐπιθετικὴ (οὐχὶ λίαν συνήθης διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἄρθρου): *jucundi sunt acti labores* (= *labores qui acti sunt*) εὐάρεστοι εἶναι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κόποι.

Συνήθης δὲ εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χοῖσις ἐπιθετικῆς μετοχῆς παθητικοῦ παρακειμένου ἐν ἐμπροθέτοις ἀντὶ ἀφηρημένου ῥηματικοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς *ab urbe condita* (ἀπὸ τῆς κτισθείσης πόλεως=) ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως (Ῥώμης). *post Troiam delētam* (μετὰ τὴν καταστραφεῖσαν Τροίαν=) μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. (βλ. καὶ § 81, 2, Σημ.).

2) κατηγορηματικὴ. Καὶ ταύτης ἡ χοῖσις εἶναι λίαν περιορισμένη. Οὕτω συντάσσονται μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (ἐνεστώτος χρόνου) μόνον τὰ αἰσθητικὰ ῥήματα (*video, audio*, κλπ.) καὶ τὰ ῥή-

ματα facio, fingo, induco κ.ἄ.τ. (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ παριστά-
νειν, παρουσιάζειν): Catonem vidi in bibliotheca **sedentem** εἶδον τὸν Κάτωνά ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καθήμενον. Homerus facit **Polyphemum** cum ariete **colloquentem** ὁ Ὅμηρος (ποιεῖ =) παριστάνει τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μὲ τὸν κριόν. (Πρβλ. § 140, γ' καὶ § 154).

Σημείωσις. Ὡς πρὸς τὰς συντάξεις, οἶαι audio aliquem **legentem** καὶ audio aliquem **legere** πρβλ. τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς: ἀκούω τινὸς λέγοντος - καὶ - ἀκούω τινὰ λέγειν κ.τ.τ.

3) ἐπιρρηματική, (ἥτοι δηλοῦσα χρόνον, αἰτίαν, ὑπόθεσιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.). Αὕτη, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι α') **συννημμένη** (participium conjunctum), ἥτοι ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει: omne **malum nascens** facile opprimitur πᾶν κακὸν γεννώμενον (ἐν τῇ γενέσει του) εὐκόλως καταβάλλεται. **mendaci homini** ne verum quidem **dicenti** credere solemus εἰς τὸν ψεύστην συνήθως οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν λέγοντα πιστεύομεν.

β) **ἀπόλυτος** (participium absolutum), ἥτοι ἔχει ὑποκείμενον ὄνομα μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει. Αὕτη ἐκφέρεται κανονικῶς κατ' ἀφαιρετικήν, διὸ λέγεται ablativus absolutus (ἀφαιρετική ἀπόλυτος, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν ἀπόλυτον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς): Solon et Pisistratus **Servio Tullio regnante** vixerunt ὁ Σόλων καὶ ὁ Πεισίστρατος ἤκμασαν βασιλεύοντος τοῦ Σεργίου Τυλλίου.

160. Διαφόρως πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σχηματίζεται ἐν τῇ Λατινικῇ ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος προστί

1) **μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου**, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποκείμενον τῆς ὑπὸ τῆς μετοχῆς ταύτης δηλουμένης πράξεως λογικῶς εἶναι αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, (ὅποτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ συννημμένη μετοχὴ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀορίστου ἢ παρακειμένου, ἥτις δὲν ὑπάσχει ἐν τῇ Λατινικῇ): Amulius **expulsō fratre** regnavit (**Amulius** expulit fratrem-**Amulius** regnavit) ὁ Ἀμούλιος ἐκβάλων τὸν ἀδελφὸν (αὐτοῦ) ἐβασίλευσε.

Σημείωσις. Τῶν ἀποθετικῶν ὅμως δημάτων, τῶν μεταβατικῶν, γίνεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ χρῆσις συνημμένης μετοχῆς, (ἡ ὁποία ὄντως ἀντιστοιχεῖ πρὸς μετοχὴν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου ἢ παρσκειμένου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς) π.χ. *haec locutus abiit* ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε (ἐνφ. *his dictis abiit*).

2) ἄνευ οὐδεμιᾶς μετοχῆς, μὲ ὄνομά τι ἢ ἀντωνυμίαν (προσωπικὴν ἢ δεικτικὴν) ὡς ὑποκείμενον καὶ μὲ κατηγορηματικὸν προσδιορισμὸν τοῦτου

α') οὐσιαστικὸν δηλοῦν ἀξίωμά τι ἢ ἰδιαιτέραν τινὰ σχέσιν ἢ ἐνέργειαν ἢ ἡλικίαν, ὡς *consul, praetor — arbiter, auctor, dux, praeceptor, socius, testis — puer, adolescentulus, senex*, κ.ἄ.τ.

β') ἐπίθετον δηλοῦν ἰδιαιτέραν τινὰ διάθεσιν ἢ κατάστασιν, ὡς *adversus, conscius, nescius, incertus, invitus, salvus, superstes, vivus*, κ.ἄ.τ. Δηλοῦ δὲ ἡ τοιαύτη ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος τὸ πότε ἢ ὑπὸ ποίας συνθήκας γίνεται τι, ὡς *Augustus natus est Cicero-ne et Antonio consulibus* ὁ Αὐγουστος ἐγεννήθη ὑπατεύοντων (ἐπὶ τῆς ὑπατείας) τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ἀντωνίου. *patre vivo haec domus aedificata est* ὠκοδημήθη οὗτος ὁ οἶκος ζῶντος τοῦ πατρὸς.

Σημείωσις 1. Δὲν δύναται νὰ λέγεται ὅτι εἰς φράσεις, οἷαι αἱ ἀνωτέρω, νοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ἐλλειπούσης μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος *esse* (§ 77, Σημ.), διότι ὅ,τι ἐλλεῖπει ἐν τινι γλώσσῃ δὲν δύναται βέβαια νὰ νοῆται ὑπὸ τῶν ὁμιλούντων αὐτήν.

Σημείωσις 2. Καὶ ἡ *ablativus absolutus* δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν ἐν τῇ Λατινικῇ (Πρβλ. § 155. 2, Σημ.). Διεμορφώθη καὶ αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ προσελθοῦσα ἐκ φράσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀφαιρετικὴ ὀνόματός τινος μετὰ μετοχῆς ἐδήλου τρόπον ἢ χρόνον κ.τ.τ. (§ 145 κ.ε.). Ἐν τῇ φράσει π.χ. *milites gladiis districtis in hostem impetum fecerunt* ἀρχῇθεν ἡ ἀφαιρετικὴ *gladiis* μὲ τὸν μετοχικὸν αὐτῆς προσδιορισμὸν *districtis* εἶναι ἀφαιρετικὴ ὀργανικὴ (§ 128, 2) καὶ ἡ ἀρχικὴ ἔννοια τῆς ὅλης φράσεως ταύτης ἦτο ἡ ἐξῆς: «οἱ στρατιῶται μὲ τὰ ξίφη ἀνεσπασμένα (ἦτοι γυμνά) ὤρμησαν ἐπὶ τὸν ἐχθρόν». Ἀλλ' εὐκόλως ἡ φράσις αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς σημαίνουσα τοῦτο: «οἱ στρατιῶται ἀνασπασθέντων τῶν ξιφῶν (ἦτοι ἀνασπασάντες τὰ ξίφη) ὤρμησαν κλπ.», ὁπότε πλέον ἔχομεν μετοχικὴν σύνταξιν καὶ ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐλέχθη κατόπιν π.χ. καί: *venit in Italiam Tarquinio regnante*, κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ τὴν προέλευσιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

3. Τὸ γερούνδιον καὶ τὸ γερουνδιακόν.

161. α') Τὸ γερούνδιον (βλ. § 75, 4). Μετὰ δοτικῆς τοῦ γερουνδίου δηλούσης σκοπὸν (§ 136) εἰδικῶς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα *utilis, inutilis, aptus, idoneus, par, impar*, τὸ ῥῆμα *esse* (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ οἶόν τε εἶναι, ἱκανὸν εἶναι), τὰ ῥήματα *creare, deligere, praeficere* κ.τ.δ. αἱ φράσεις *operam dare, tempus dare, diem dicere* καὶ τέλος ὀνόματα δηλοῦντα ἀξίωμα ἰδίως σύνθετα, μὲ δευτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα *vir*, ὡς *decemviri, tresviri*, κ.τ.τ.: *aqua semper utilis est bibendo* (δοτ.) τὸ ὕδωρ εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον (εἰς τὸ πίνειν=) ἵνα τὸ πίνη τις.

Ἄλλ' ἐν τῇ συντάξει τοῦ γερουνδίου μετὰ τῶν ἀνωτέρω κανονικῶς γίνεται γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. κατωτέρω § 163).

162. β') Τὸ γερουνδιακόν. Ὅπως πᾶν ἐπίθετον, λαμβάνεται

1) ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός: *homo non ferendus* ἄνθρωπος οὐκ ἀνεκτός.

2) ὡς κατηγορούμενον (μετὰ τοῦ *esse*). Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ γίνεται χοῆσις δύο συντάξεων, ἥτοι

α') **προσωπικῆς συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι μεταβατικὸν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**: (*delere Carthaginem*) **delenda est** Carthago = καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών. (*legere libros*) **libri nobis legendi sunt** ἀναγνωστέα ἡμῖν τὰ βιβλία ἐστί. (Βλ. § 135, 3 καὶ προβλ. ὠφελητέα σοι ἡ πόλις· εὖ ποιητέοι οἱ συμμαχεῖν βουλόμενοι).

β') **ἀπροσώπου συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι ἀμετάβατον ἢ συντάσσεται οὐχὶ μετ' αἰτιατικῆς: (εὐ πορεύομαι) *domum nobis eundum est* πορευτέον ἡμῖν οὐκαδε. (*obtempero legibus*, δοτ.) **obtemperandum nobis est legibus**· προβλ. πειστέον τῷ νόμῳ.

3) ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμός, κανονικῶς μετὰ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ δίδειν ἢ ἀναδέχεσθαι τι πρὸς ὠρισμένον τινὰ σκοπόν, ὡς *do, trado, mitto, relinquo*—*accipio, suscipio, permitto, loco*—*curo*: *urbs militibus diripienda tradita est* ἡ πόλις τοῖς στρατιώταις (διαρπαστέα=) πρὸς διαρπαγὴν παρεδόθη. Ἐν τῇ ἐνεργητικῇ συντάξει τῶν ῥημάτων τούτων κανονικῶς ὑπάρχει γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. ἐπόμενα).

163. Γερουνδιακὴ ἔλξις. (*Attractio gerundīva*), ἥτοι χοῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου.

Συνηθέστατα κατὰ τὰς πλαγίας αὐτοῦ πτώσεις τὸ γερουνδιακὸν (δὲν εἶναι ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ) ἀντικαθιστᾷ τὸ ἀντίστοιχον γερούνδιον καὶ λαμβάνεται οὕτω, ὅπως ἐκεῖνο, μὲ σημασίαν ἐνεργητικὴν. Ὅταν δηλαδὴ τὸ γερούνδιον ἀνήκῃ εἰς ὄῤῥημα μεταβατικὸν συντασσόμενον μετ' αἰτιατικῆς, πολλάκις τὸ μὲν ἀντικείμενον τοῦ γερουνδίου τούτου τίθεται κατὰ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ, τὸ δὲ γερούνδιον τίθεται κατὰ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ.

Οὕτω π.χ. λέγεται (συνηθέστερον) *consuetudo immolatorum hominum* ἀντὶ τοῦ *consuetudo immolandi homines* τὸ ἔθος τοῦ θύειν ἀνθρώπους.

Σημείωσις. Γερουνδιακὸν καθ' ἑλξιν ἀντὶ γερουνδίου χρησιμοποιεῖται καὶ τῶν μετ' ἀφαιρετικῆς συντασσόμενων ὀρημάτων, *utor, fruor, fungor* καὶ *potior* (§ 144, 3), διότι καὶ ταῦτα συνετάσσοντο ἀρχῇθεν μετ' αἰτιατικῆς: *spes urbis potiendae* (= *urbe potiendi* ἢ *urbem potiendi*) ἡ ἐλπίς τοῦ κυριεύσαι τὴν πόλιν.

164. Χρησιμοποιεῖται πάντοτε γερουνδιακὸν (κατὰ γερουνδιακὴν ἔλξιν) ἀντὶ γερουνδίου (μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ κατ' αἰτιατικὴν), δσάκις ἢ σύνταξις τῆς προτάσεως ἀπαιτεῖ

1) νὰ γίνῃ χοῆσις δοτικῆς γερουνδίου. Οὕτω π.χ. (οὐχὶ *impar ferendo onus*, § 161, ἀλλὰ) *impar ferendo oneri* ἀνίκανος φέρειν (= νὰ βαστάξῃ) τὸ βάρος.

2) νὰ γίνῃ χοῆσις αἰτιατικῆς ἢ ἀφαιρετικῆς τοῦ γερουνδίου μετὰ προθέσεως πρὸ αὐτοῦ, (τῆς *ad* ἢ *in* μετ' αἰτιατικῆς ἢ τῆς *ad, de, ex, in* μετ' ἀφαιρετικῆς): *multi philosophi scripserunt de contemnenda morte* (ὅχι *de contemnendo mortem*) πολλοὶ φιλόσοφοι ἔγραψαν περὶ τοῦ καταφρονεῖν τοῦ θανάτου.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἢ χοῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ (κατὰ γερουνδιακὴν ἔλξιν) ἀντὶ τοῦ γερουνδίου μετ' αἰτιατικῆς ἀντικείμενον εἶναι προαιρετικὴ. Οὕτω π.χ. δύναται νὰ λεχθῇ *studium evertendi rempublicam* καὶ *studium evertendae reipublicae* ἡ σπουδὴ τοῦ ἀνατρέψαι τὴν πολιτείαν. Δὲν γίνεται ὁμως χοῆσις γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀντικείμενον τοῦ ἐπίθετου ἢ ἀντωνυμίαν οὐδετέρου γένους: *ars vera et falsa dijudicandi* (οὐχὶ *verorum et falsorum dijudicandorum*) ἡ ἐπιστήμη τοῦ διακρίνειν τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ.

Σημείωσις β'. Περὶ τοῦ σουπίνου βλ. § 75, 3.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

165. Προεισαγωγική παρατήρησις. Τὸ χρονικὸν σύστημα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης διαφέρει ἐξωτερικῶς ἀπὸ τὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅτι στερεῖται ἰδιαιτέρου χρόνου, ὁ ὁποῖος νὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς Ἑλληνικῆς (§ 74, 5). Ἐξ ἀντιθέτου ὅμως τὸ ῥήμα τῆς Λατινικῆς ἔχει ἰδιαιτέρους τύπους τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ μέλλοντος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, ὁποῖους δὲν ἔχει ἡ Ἑλληνική. Διὰ τῶν ἐπιπλέον δὲ τούτων τύπων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου ἐν γένει, κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ **ὀρίζεται ἀκριβέστερον** ἐν αὐτῇ παρὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ **ἡ χρονικὴ σχέσις** δύο ἢ περισσοτέρων πράξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων. (Βλ. τὰ παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ.

166. 1) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἐνεστώτος, τοῦ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἀπλοῦ μέλλοντος εἶναι καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γενικῶς ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ.

2) Ὁ παρακείμενος (§ 74, 5, δ') χρησιμοποιεῖται

α') ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (perfectum historicum): Catilina conjurationem **fecit** ὁ Κατιλίνας συνωμοσίαν ἔκαμε.

β') ὡ, ὁ (ἀποτελεσματικὸς) παρακείμενος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (perfectum praesens ἢ logicum): **scripsi** epistulam (γέγραφα=) ἔχω γράφει ἢ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν.

3) Ὁ ὑπερσυντελικὸς χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: **scripseram** epistulam (ἔγεγράφειν=) εἶχον

γράφει ἢ εἶχον γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἀλλὰ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὅτι ἢ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη παρελθούσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης παρελθούσης ἐπίσης πράξεως: *legati quos miserat, redierunt* οἱ πρέσβεις, οὓς ἔπεμψεν, ἐπανήλθον. (Πρβλ. Οἱ Κερκυραῖοι Κυλλήνην ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς παρέσχον Κορινθίους. Ὅχι: παρεσχέκσαν).

4) Ὁ τετελεσμένος μέλλων χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: *scripsero* epistolam (γεγραφὼς ἔσομαι=) θὰ ἔχω γράφει ἢ θὰ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου χρησιμοποιεῖται ὁ τετελεσμένος μέλλων προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὅτι ἢ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη μέλλουσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει μνημονευομένης μελλούσης ἐπίσης πράξεως: *quidquid petieris* (τετελ. μέλλ.), *tibi dabitur* (ἀπλοῦς μέλλ.) ὅ,τι ἂν αἰτήσης, δοθήσεται σοι.

Σημείωσις α'. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ 1) παρακειμένοι με σημασίαν ἐνεστώτος, ὡς *pōni* = *scio* γινώσκω (πρβλ. οἶδα), *constitui* = *sto* ἵσταμαι (πρβλ. ἕστηκα), κλπ. 2) ὑπερσυντέλικοι με σημασίαν παρατατικοῦ, ὡς *poveram* = *sciebam* ἐγίνωσκον (πρβλ. ἤδην), *constiteram* = *stabam* ἵστάμην (πρβλ. εἰστήκειν), κλπ. 3) τετελεσμένοι μέλλοντες με σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος, ὡς *povero* = *sciam* θὰ γνωρίσω, *constitero* = *stabo* θὰ σταθῶ (πρβλ. ἐστήξω) κλπ. Βλ. καὶ § 98, 1.

Σημείωσις β'. Ἐν τῇ Λατινικῇ λαμβάνονται ἐν τῇ συντάξει ὡς ἀρκτικοὶ μὲν χρόνοι ὁ ἐνεστώς, οἱ δύο μέλλοντες καὶ ὁ κυρίως παρακειμένος, ὡς ἱστορικοὶ δὲ χρόνοι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακειμένος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

167. Χρήσις τῶν χρόνων ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ. Ἰδιόρρυθμος εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Διὰ τὸν Καθορισμὸν τοῦ χρόνου τῶν διαφόρων πράξεων, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὁ γράφων ἔχει συνήθως ὑπ' ὄψει τοῦ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ παραλήπτης θὰ ἔχῃ πλέον εἰς χειρὰς του καὶ θὰ ἀναγινώσκῃ τὴν ἐπιστολήν. Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς παρατατικός ἀντὶ ἐνεστώτος, ὑπερσυντέλικος ἀντὶ παρακειμένου, παρακειμένος (ἀόριστος) ἀντὶ μέλλοντος: *Nihil*

habebam (= habeo) quod **scribērem** (= scribam). neque enim novi quicquam **audieram** (= audiui) et ad tuas omnes **rescripseram pridie** (= rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω, τὸ ὁποῖον νὰ σοὶ γράψω διότι οὔτε νέον τι ἔχω ἀκούσει καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου ἀπῆντησα χθές. *Commentarium dedi ei, qui has literas tibi dedit* (= dabit) ὑπόμνημα ἔδωκα εἰς αὐτόν, ὁ ὁποῖος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ σοὶ δώσῃ.

Σημείωσις. Περί τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ εἰς ἀνεξαρτήτους εἴτε εἰς ἐξηρημένους προτάσεις βλ. κατωτέρω εἰς τὰ οἰκεία κεφάλαια.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

168. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Συντακτικῶς καὶ σημασιολογικῶς αἱ ἐγκλίσεις καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι περισσότεραι ἢ ὅσαι φαίνονται τυπικῶς (§ 74, 4). Ποικίλαι δὲ εἶναι ἰδίαι αἱ σημασίαι καὶ αἱ χρήσεις τῆς ὑποτακτικῆς (conjunctivus), μετὰ τῆς ὁποίας παλαιόθεν συνεχωνεύθη πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ εὐκτική (optativus). Οὕτω δὲ λαμβάνεται ἡ conjunctivus ὡς ἀντίστοιχος ὅχι μόνον τῆς ὑποτακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς, εἰς ὥρισμένας δὲ περιπτώσεις ὡς ἀντίστοιχος καὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς. (Βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

169. α') **Indicativus**. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ ὀριστικὴ εἶναι ἔγκλις τοῦ πραγματικοῦ, ἥτοι αὕτη δηλοῖ τι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρὸν τοῦ λέγοντος. ("Αρνησις non οὐ, δέν, nonneque, κλπ.): *Catilina conjurationem fecit*. Βλ. § 166, 2, α'). *hoc fieri non potest* τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνη.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὥρισμένοι λέξεις ἢ τρόποι ἐκφράσεως τροποποιοῦν τὸ νόημα τῆς ὀριστικῆς, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ δηλοῦται τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ ἢ τι, τὸ ὁποῖον δὲν πραγματοποιεῖται ἢ δὲν ἐπραγματοποιήθη, παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: *paene mei oblītus sum* ὀλίγου ἐπελαθόμην (= λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω, ἀλλὰ δὲν ἐλησμονήσα). *aequum est* (ἢ *aequum erat*) *hoc facere* χρή ἢ ἔχρην τοῦτο ποιεῖν (= αὐτὸ πρέπει ἢ ἔπρεπε νὰ πράξῃς, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττεις ἢ δὲν τὸ ἐπράξεις). Προβλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν.

170. β') **Imperativus** (§ 47, 4, γ'). Ἡ Προστακτικὴ καὶ ἐν τῇ

Λατινικῇ δηλοῖ προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν, προτροπὴν ἢ παραίνεσιν ἢ ἀποτροπὴν, δέησιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.: *lege ἀνάγνωθι properate σπεύδετε, σπεύσατε.*

Χρησιμοποιεῖται δὲ

1) ἡ προστακτικὴ τοῦ **ἐνεστώτος**, (ἣτις ἔχει μόνον β' πρόσωπον), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ **ἀμέσως** ἢ νὰ γίνεται **πάντοτε**: *egredere ex urbe, Catilina, educ tecum omnes tuos: purga urbem* ἔξελθε ἐκ τῆς πόλεως, Κατιλίνα, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἐταίρους σου· καθάρισον τὴν πόλιν. *justitiam cole et pietatem* δικαιοσύνην ἄσκει καὶ εὐσέβειαν.

2) ἡ προστακτικὴ τοῦ **μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐν γένει ἢ ἀφοῦ προηγουμένως γίνῃ ἄλλη τις προᾶξις: *cras petito* (β' ἐνικ.)· *tibi dabitur* αὐριον ζήτησον· θὰ σοὶ δοθῇ. *respondeto* (β' ἐνικ.) *ad ea, quae rogavero* ἀπάντησον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ σὲ ἐρωτήσω (ἐνν. ἀφοῦ προηγουμένως σὲ ἐρωτήσω· πρβλ. § 166, 4).

Εἶναι δὲ κανονικὴ ἡ χρῆσις τῆς προστακτικῆς τοῦ μέλλοντος εἰς **τὰ ἐπιτάγματα τῶν νόμων**, (ἐπειδὴ ταῦτα γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον): *regio imperio duo sunt iique consules appellantur; nemini parento* βασιλικὴν ἀρχὴν δύο (ἄνδρες) ἔχόντων (=νὰ ἔχωσι) καὶ οὗτοι ὑπατοὶ καλεῖσθων (=νὰ καλῶνται)· μηδενὶ δὲ ὑπακούόντων (=εἰς κανένα δὲ νὰ μὴ ὑπακούωσι).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 98, 2, γ'. Γίνεται δὲ ἡπιωτέρα ἡ προστακτικὴ καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὑποτακτικῆς (conjunctivus) μετὰ τοῦ *velim* (§ 95): *dicas mihi velim* εἰπέ μοι, ἂν εὐαρεστείσαι (κυρίως=θὰ ἡθέλον νὰ μοὶ εἴπῃς).

171. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς κανονικῶς χρησιμοποιεῖται.

1) τὸ *ne* (=μή), ἀλλὰ μεθ' ὑποτακτικῆς (conjunctivus) ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου: *hoc ne facias* ἢ *ne feceris* (ὑποτ. παρακειμένου) μὴ ποίει ἢ μὴ ποιήσῃς τοῦτο. *puer ne telum habeat* παῖς ὄπλον μὴ ἔχέτω (=νὰ μὴ ἔχῃ).

Μετὰ προστακτικῆς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (ἀπαγορευτικὸν) *ne* μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ εἰς κείμενα νόμων: *hominem mortuum in urbe ne sepelito neve urito* (ἄνθρωπον) νεκρὸν ἐντὸς τῆς

πόλεως νὰ μὴ θάπτη τις, μηδὲ νὰ καίη. (Προβλ. § 168, 2).

2) ἐπὶ τοῦ β' προσώπου μόνον

α) περιφρασεις ἐκ τοῦ *poli* ἢ *polite* (§ 95) μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ὀήματος: *poli putare* μὴ νόμιζε ἢ μὴ νομίσῃς.

β) περιφρασεις ἐκ τοῦ *fac ne* (§ 84, Σημ.) ἢ τοῦ *cave* μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ὀήματος: **fac ne** quid aliud **cures** μὴ φρόντιζε ἢ μὴ φροντίσῃς δι' ἄλλο τι· *cave credas* μὴ πιστεῦε ἢ μὴ πιστεύσῃς.

172. γ') Gonjunctivus (βλ. § 168). Ἡ ὑποτακτικὴ χρησιμοποιεῖται

1) εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας (conjunctivus voluntativus· ἄρνησις **ne**)

α) εἰς δήλωσιν προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς (conjunctivus hortativus) κανονικῶς κατὰ τὸ α' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος: *eāmus* ἴωμεν, (πᾶμε), *ne cunctemur* μὴ μέλλωμεν (ἄς μὴ βραδύνωμεν).

β) εἰς δήλωσιν προσταγῆς (conjunctivus jussivus), κανονικῶς κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος, ἢ εἰς δήλωσιν ἀπαγορεύσεως (conjunctivus prohibitivus), μὲ τὸ ἀπαγορευτικὸν *ne* πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου (perfecti, ἔχοντος ἐνταῦθα ἦν καὶ ὁ ἐνεστώτης σημασίαν) ἢ κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου: **videant** consules, *ne* quid respublica detrimenti capiat (ὀρώντων=) νὰ προσέξουν οἱ ὕπατοι, μὴ ἡ πολιτεία πάθῃ βλάβην τινὰ (§ 129, 2, α'). *ne feceris* μὴ πράξῃς. *ne faciat* μὴπραττέτω, μὴ πράξῃ. *moratus sit nemo* μηδεὶς μελλησάτω ἢ μηδεὶς μελλήσῃ (κανεὶς νὰ μὴ βραδύνῃ).

γ) εἰς δήλωσιν εὐχῆς (conjunctivus optativus), κατὰ πάντα χρόνον. Συνήθως τῆς εὐχαιτικῆς ταύτης ὑποτακτικῆς προτάσσεται τὸ μόριον *utinam* (εἴθε): **valeant** mei cives ὑγιαίνοιεν οἱ ἐμοὶ πολῖται. *ne vivam*, si scio μὴ ζῶην, εἰ οἶδα. (Προβλ. νὰ μὴ ζήσω, ἀν...). *ne viverem* εἴθε (νὰ) μὴ ἔζων, (ἀλλὰ ζῶ) **utinam viveret** εἴθε (νὰ) ἔξῃ, (ἀλλὰ δὲν ἔξῃ). **utinam** diutius **vixisset** εἴθε νὰ ἔξῃ (ἢ νὰ εἶχε ζήσει) πλείοτερον.

δ) εἰς δήλωσιν παραχωρήσεως (conjunctivus concessivus),

κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον μόνον. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συνήθως προστακτική): **odērint**, dum timeant **μισούντων** (ἄς μισοῦν), ἀρκεῖ μόνον νὰ φοβῶνται.

ε) εἰς δῆλωσιν **ἀπορίας**, εἰς εὐθείας ἐρωτηματικὰς προτάσεις (conjunctivus dubitativus ἢ deliberativus· ἄρνησις **non**), κατ' ἐνεστώτα: **elōquar an sileam?** νὰ εἴπω ἢ νὰ σιγήσω; **quid faciam?** τί ποιήσω; τί νὰ κάμω;

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ λεγομένη **πολεμικὴ conjunctivus** (καὶ κατὰ παρατατικόν), διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐρωτῶν ἐντόνως ἀποκρούει ἢ ἀποδοκιμάζει τὸ ὑπὸ τοῦ θήματος σημαίνονμενον ἢ δηλοῖ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἄλλως: **huic cedāmus?** εἰς τοῦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν; **quid facērem?** (τί μ' ἐχορῆν ποιεῖν;) τί νὰ ἔκαμνα; (δηλ. ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξω ἄλλως).

2) εἰς προτάσεις **κρίσεως** (ἄρνησις κανονικῶς **non**)

α) εἰς δῆλωσιν **τοῦ δυνατοῦ** (conjunctivus potentiālis) ἐν τῷ παρόντι (κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον) ἢ ἐν τῷ παρελθόντι (κατὰ παρατατικόν): **dicat** quispiam ἢ **dixērit** quispiam λέγοι τις ἂν—εἴποι τις ἂν, (μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς). **velim** βουλοίμην ἂν (θὰ ἤθελα). **quī vidēret urbem, captam** (esse) **dicēret** ὅστις ἤθελεν ἶδει τὴν πόλιν, (εἶπεν ἂν=) ἤθελεν εἶπει ὅτι ἐκυριεύθη (ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν).

β) εἰς δῆλωσιν **τοῦ ἀπραγματοποιήτου** (conjunctivus irreālis) ἐν τῷ παρόντι (κατὰ παρατατικόν) ἢ ἐν τῷ παρελθόντι (κατὰ ὑπερσυντέλικον): **sine amicis vita tristis esset** ἄνευ φίλων ὁ βίος ἀνιαρὸς (ἦν ἂν=) θὰ ἦτο (ἀλλὰ δὲν εἶναι). **O si tacuisses, philosophus mansisses** ὦ ἂν ἤθελες σιγήσει! φιλόσοφος (διέμεινας ἂν=) θὰ διέμενες (ἤθελες διαμείνει — ἀλλὰ δὲν διέμεινες).

3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις.

173. Αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἥτοι αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις

1) ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις **κρίσεως** ἐκφέρονται

α) **καθ' ὀριστικὴν** παντὸς χρόνου: **quo vadis?** ποῦ ὑπάγεις; **ubi fuisti?** ποῦ ἦσο; ποῦ ἐπῆγες; **quando redibis?** πότε θὰ ἐπαέλθῃς;

β) καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'): quis credat hoc? (τίς ἂν τοῦτο πιστεύσειε;) ποίος μπορεί νὰ τὸ πιστεύσῃ; quid facerem? (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν;) τί νὰ ἔκαμνα; ('Ρητορικαὶ ἐρωτήσεις. Βλ. § 106, 10. Σημ.).

2) Ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις ἐπιθυμίας, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν. (Βλ. παραδείγματα ἐν § 172, 1, ε').

174. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι:

1) ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας. Αὗται ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ (ἰδιαίτερου) τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων ne, num, nonne (§ 106, 10): Clodius insidias fecit Miloni? κατεσκεύασεν ὁ Κλώδιος ἐνέδραν τῷ Μίλωνι; fuisti **ne** in foro? ἦτο ἐν τῇ ἀγορᾷ; (Βλ. καὶ παραδείγματα § 106, 10, Σημ.).

Σημείωσις. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις δύναται νὰ εἶναι (παρομοίως ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐν καταφατικὸν ἢ ἀποφατικὸν μόριον (etiam = ναί, non = οὐ) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ λέξις ἢ φράσις, ὥς ita (est), vero, sane, certe, minime (ἥκιστα), minime vero (οὐδαμῶς), immo, immo vero (τοὐναντίον, κάθε ἄλλο). κ.τ.τ.

2) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας. Αὗται εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας (§ 61) ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρηματος (§ 64): **quid** scribis? (τί γράφεις;) Epistulam. — **quando** redibis? (πότε θὰ ἐπανέλθῃς;) Cras (αὔριον).

175. Ὅταν ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, τότε

1) τίθεται εἰς μὲν τὸ α' μέρος αὐτῆς τὸ utrum (= πότερον) ἢ τὸ ἐγκλιτικὸν ne, εἰς δὲ τὸ β' τὸ an (= ἤ): **utrum** verum **an** falsum est? verum**ne** **an** falsum est? πότερον ἀληθὲς ἢ ψευδὲς ἐστι;

2) τίθεται μόνον τὸ an εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἐρωτήσεως: verum **an** falsum est? elōquar **an** sileam? (§ 172, 1, ε').

Σημείωσις. Τὸ ἢ ὄχι; ἐν εὐθείᾳ διπλῇ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ an non? π.χ. fuisti (ne) ibi, **an non**? ἥσο ἐκεῖ ἢ ὄχι;

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

α') Προεισαγωγικά παρατηρήσεις.

176. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων προήλθεν ἐκ τῆς κατὰ παρὰταξιν συνδέσεως. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχήθεν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς ἐτέρας ἐκ δύο πινατασσομένων προτάσεων, τῆς περιεχούσης δευτερευόν τι νόημα, (συνήθως ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα), ἰδιαίτερος πῶς τονιζομένη, νὰ νομίζεται ὅτι αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο προτάσεων, ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξὺ των ὑπάρχουσαν λογικὴν σχέσιν.

Οὕτω π. χ. ὁ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος *quod* (ὅτι, διότι) προήλθεν ἐκ τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τοῦ οὐδέτερου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *qui* (§ 60), ἥτοι ἐκ τοῦ *quod* = ὁ (ὅ,τι). Λαμβανόμενον δηλαδὴ τὸ *quod* τοῦτο ἐν συντάξει ὡς αἰτιατικὴ τοῦ **κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**, ἡδύνατο νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ὡς *hoc*, *illud*, *id* κλπ. (π. χ. *in hoc sumus sapientes, quod naturam sequimur* εἰς τοῦτο σοφοί ἐσμεν, ὅ,τι (= ὡς πρὸς ὅ,τι) τῇ φύσει ἀκολουθοῦμεν).

Ἄλλ' ἐν παρὰτάξει προτάσεων, οἷα π. χ. *quod me valēre putas, (id) erras* (ὡς πρὸς τὸ ὅτι νομίζεις ὅτι ὑγιαίνω, ὡς πρὸς τοῦτο πλανᾶσαι), τὸ *quod* εἰσάγει **πραγματικόν τι γεγονὸς** (τὴν περὶ τῆς ὑγείας γνώμην τοῦ ἄλλου). Τὸ γεγονὸς ὅμως τοῦτο δύναται νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς **αἴτιον** τοῦ σηματομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς ἐτέρας προτάσεως (*erras*), ὥστε τὸ ὅλον νόημα τῆς φράσεως νὰ ἐκλαμβάνε-

ται καὶ οὕτω : «πλανᾶσαι (νομίζων =) **διότι** νομίζεις, (ποὺ νομίζεις) ὅτι ἐγὼ ὑγιαίνω».

Οὕτω ἐκ τοῦ πραγματικοῦ quod προέκυψε κατόπιν τὸ καθαρῶς **αἰτιολογικὸν** quod, ὡς π.χ. gaudeo **quod** vales χαίρω (ὅτι =) **διότι** ὑγιαίνεις. (Ποβλ. καὶ § 154, 1, Σημ.).

Ὅμοιως ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος si προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιροήματος sic (= οὕτω) χρησιμοποιουμένων εἰς εὐχετικάς προτάσεις (§ 172, 1, γ'), ὡς π.χ. sic te amet Venus! οὕτω σε φιλοίη ἡ Ἀφροδίτη! **si** haberemus illos leones! **εἴθε** (νὰ) εἶχομεν τοὺς λέοντας ἐκείνους! (Ποβλ. οὕτω νῦν Ζεὺς θεΐη — ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεός).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. ο **si** tacuisses! philosophus mansisses (= ὦ **εἴθε** νὰ εἶχες σιωπήσῃ! θὰ εἶχες μείνει φιλόσοφος), τὸ si ἡδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς ὑποθετικὸν (= ὦ ἂν εἶχες σιωπήσῃ, κλπ. κλπ.).

β'. Περί τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις.

177. Προεισαγωγή. 1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (ὅπως βλέπομεν ἐν τῷ Συντακτικῷ αὐτῇ), εἶναι συνήθης ἡ **ἐγκλισις**, ἡ ὁποία παραλλάσσει εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις, καθόσον ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἀρχικὸς ἢ ιστορικός. (Ποβλ. π.χ. χαίρω ὅτι εὐδοκίμεις. Οἱ στρατηγοὶ **ἐθαύμαζον** ὅτι Κύρος οὐ φαίνεται κ.τ.τ). Ὁ δὲ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς καὶ μεταβαλλομένου τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Ποβλ. λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε = ἐρῶ ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε — ἔλεγον ἢ εἶπον ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε ἢ ἵνα πεισθεῖητε).

2) Ἐν τῇ **Λατινικῇ** εἶναι μὲν ἐκάστοτε ὠρισμένη καὶ ἡ ἐγκλισις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκφέρεται δευτερεύουσά τις πρότασις, ἀναλόγως τοῦ νοήματος τῆς ὅλης φράσεως (ποβλ. π.χ. expectavimus, **dum** pater **venit** περιεμείναμεν, ἕως ὅτου ἦλθεν ὁ πατήρ — expectavimus, **dum** pater **veniret** περιεμείναμεν, ἕως ὅτου νὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ), ὁ χρόνος ὁμοῦ τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκφερομένης καθ' ὑποτακτικὴν δὲν δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτός, ὅταν μεταβληθῇ ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Ποβλ. π.χ. non **sum** ita hebes, **ut** istuc **dicam** δὲν εἶμαι τόσον ἀμβλύνους,

ὥστε νὰ εἶπω αὐτό· ἀλλὰ non **eram** ita hebes, **ut** istuc **dicērem** δὲν ἦμην τόσο ἀμβλύνους, ὥστε νὰ εἶπω αὐτό, κλπ). Ἀκολουθεῖ δηλαδὴ ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει, ὅταν αὕτη ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν, ὠρισμένος ἐκάστοτε χρόνος τῆς ὑποτακτικῆς, καθόσον ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει χρόνος τοῦ ῥήματος εἶναι ἀρκτικὸς ἢ παρῳχημένος (§ 166, 4, Σημ. β').

178. Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων (consecutio temporum). Ἐν ἐξηρημένη προτάσει ἐκφερμένη καθ' ὑποτακτικὴν.

1) ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαροῦται, εἶναι χρόνου ἀρκτικοῦ (ἥτοι ἐνεστώτος ἢ κυρίως παρακειμένου ἢ μέλλοντος ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου), τίθεται ἐπίσης χρόνος ἀρκτικὸς, (ἐνεστώς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρόντι ἢ διαρκοῦς, παρακειμένου δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρόντι ἢ παρελθούσης, καὶ μέλλον, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως μελλούσης) π. χ.

quaero	ἔρωτῶ	quid scribas	τί γράφεις
quaesivi	ἔχω ἐρωτήσει	quid scripsēris,	τί ἔχεις γράψει
		ἢ τί ἔγραψες	

quaeram	θὰ ἐρωτήσω	quid scripturus sis	τί μέλλεις
quaesivero	θὰ ἔχω ἐρωτήσει	νὰ γράψῃς ἢ τί θὰ γράψῃς	

2) ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαροῦται εἶναι χρόνου παρῳχημένου, (ἥτοι παρατατικοῦ, **ιστορικοῦ** παρακειμένου § 162, 2, α', ἢ ὑπερσυντελικοῦ), τίθεται ἐπίσης παρῳχημένος χρόνος, (παρατατικὸς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρελθόντι ἢ διαρκοῦς, ὑπερσυντελικὸς δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρελθόντι ἢ χρονικῶς προτέρας τῆς δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, καὶ παρατατικὸς τῆς περιφραστικῆς συζυγίας, ἥτοι τύπου εἰς -urus essem, § 82, 1, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως μελλούσης ἐν τῷ παρελθόντι, ἥτοι χρονικῶς ὑστέρας τῆς δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως).

quarēbam	ἠρώτων	quid scribēres	τί ἔγραφες
quaesivi	ἠρώτησα	quid scripsisses	τί εἶχες γράψει
		ἢ τί ἔγραφες	

quaesiveram	εἶχον ἐρωτήσει	quid scripturus esses	τί ἔμελλες νὰ γράψῃς ἢ τί θὰ ἔγραφες.

Σημείωσις 1. Ἐξηρημένη πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν δυνατόν νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ ἐκ μετοχῆς (ἐνεστῶτος ἢ μέλλοντος) ἢ ἐκ σουπίνου ἢ γερονδίου ἢ γερονδιακοῦ. Ταῦτα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνονται ὡς χρόνου ἀρχτικοῦ ἢ παρρωχημένου, καθόσον καὶ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, εἶναι χρόνου ἀρχτικοῦ ἢ παρρωχημένου: Athenienses Delphos **miserunt consultum**, quo modo se **defenderent** οἱ Ἀθηναῖοι (ἀπεσταλμένους) εἰς Δελφούς ἐπεμψαν, ἵνα συμβουλευθῶσι (τὸ μαντεῖον), κατὰ τίνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς. (Τὸ σουπῖνον **consultum**, § 75, 3, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ πρότασις quo... defenderent, λαμβάνεται ὡς χρόνου ἱστορικοῦ, διότι τὸ ῥῆμα miserunt εἶναι ἱστορικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου § 166, 2, α').

Σημείωσις 2. Ὁ ἱστορικὸς ἐνεστῶς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνεται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀρχτικὸς χρόνος, (οἷος εἶναι γραμματικῶς) ἄλλοτε δὲ ὡς παρρωχημένος (ἦτοι ὡς perfectum historicum, § 166, 2, α', οἷος εἶναι λογικῶς).

γ'. Αἱ ἐξηρημέναί προτάσεις.

1. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

179. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων (§ 106, 2), ἐκφέρονται δὲ κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, ἐκτὸς ἐὰν ἡ αἰτιολογία παρουσιάζεται προβαλλομένη ὡς οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ὅποτε ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (ἄρνησις **non**): Themistocles, **quod non** satis tutum se Argis **videbat**, Corcyram demigravit ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς Κέρκυραν μετόκησε, διότι ἐν Ἀργεῖ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἑαυτὸν ἔβλεπε· ἀλλὰ noctu ambulabat in publico Themistocles, **quod somnum capere non posset** τὴν νύκτα ἔξω εἰς τὰς ὁδοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς περιεπάτει, διότι (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμᾶται.

Οὕτω μεθ' ὑποτακτικῆς συντάσσεται συνήθως τὸ (αἰτιολογικὸν cum, ὡς: **cum** vita sine amicis insidiarum plena **sit**, ratio ipsa monet amicitias comparare ἀφοῦ (ἐπειδὴ) ὁ βίος ἀνευ φίλων πλήρης ἐνεδρῶν εἶναι, αὐτὸς ὁ λόγος (αὐτὴ ἡ λογικὴ) παραινεῖ φιλίας εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ παρασκευάζωμεν.

Μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ συντάσσεται κανονικῶς καὶ τὸ non quo ἢ non quod (§ 106, 2), διότι καὶ αὐτὸ εἰσάγει οὐχὶ ἀληθῆ τινα αἰ-

τίαν: litteras ad te dedi, **non quod habērem** magnopere, quid scribērem, sed ut loquērer tecum absens ἐπιστολὴν δίδω πρὸς σέ, οὐχὶ διότι ἔχω πολλά τινα, τὰ ὅποια νὰ σοὶ γράψω, ἀλλ' ἵνα ἀπὼν ὁμιλήσω μετὰ σοῦ (§ 167).

2. Ὑποθετικάι προτάσεις (Βλ. § 178).

180. Αἱ ὑποθετικάι προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων (§ 106, 6).

181. Ὑποθετικῶν λόγων ἐν τῇ Λατινικῇ ὑπάρχουν **τρεῖς** εἴδη (καὶ οὐχὶ τέσσαρα, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

1) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται** ὡς **πραγματικόν**, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται καθ' **ὀριστικήν** οἰοῦν δὴ ποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁμοίως): si **vales**, bene **est** εἰ ὑγιαίνεις, καλῶς ἔχει. si hoc **fecisti**, bene **fecisti** εἰ τοῦτ' ἐποίησας, καλῶς ἐποίησας. si quid forte novi **habes**, **scribe** εἰ τι νέον τυχὸν ἔχεις, γράψων αὐτὸ (§ 129, 2, α'). hoc primum **videāmus**, si **placet** τοῦτο πρῶτον σκοπῶμεν, εἰ δοκεῖ.

2) Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ**. Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὑποτακτικήν** (conjunctivus) ἱστορικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μετὰ τοῦ ἂν): Si hoc **negārem**, **mentīrer** εἰ τοῦτο ἡρνούμην, ἐψευδόμην ἂν plures interfecti essent, nisi nox pugnandi finem **fecisset** πλείονες ἀπέθανον ἂν, εἰ μὴ ἡ νύξ πέρας τῇ μάχῃ ἐπέθηκε.

3) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται** ὡς **δυνατὸν** (ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι). Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὑποτακτικήν** (conjunctivus) εὐκτιτικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν): si **velis**, **possis** εἰ βούλοιο, δύναιο ἂν, (ἂν θὰ ἤθελες, θὰ ἡδύνασο). si quis id **fecērit** (conjunctivus perfecti), imprudentem eum **dixēris** (ὁμοίως conjunctivus perfecti) εἰ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἀσύνετον εἴποις ἂν αὐτόν.

Σημείωσις. Τοῦ τετάρτου εἶδους τῶν ὑποθετικῶν λόγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅταν εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπόθεσις δηλοῖ τι τὸ προσδοκώμενον, ἀντίστοιχοι ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν τῇ Λατινικῇ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν οἱ τοῦ πρώτου εἶδους, οἱ ἐκφερόμενοι καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος ἔν τε τῇ ὑποθέσει καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει: *si hoc feceris* (ὀριστ. τετελ. μέλλ.), *paenitebit te* ἐὰν τοῦτο ποιήσης, μετameλήσει σοι (§ 166, 4). Ὑποθετικοὶ ὁμως λόγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπόθεσις νὰ δηλοῖ τι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον (π.χ. ἢν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν), δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀντὶ δὲ ὑποθέσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ χρονικῆς προτάσεως: *poetarum libros, cum est otium, legere soleo* ποιητῶν βιβλία, (ἐὰν σχολῇν ἔχω =) ὅσάκις ἔχω καιρὸν, συνηθίζω νὰ ἀναγινώσκω.

3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

182. Αἱ παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (συγγενεῖς πρὸς τὰς ὑποθετικάς)

1) ὅταν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων *etsi, tametsi, quamquam* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, (διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν): *Datis etsi non aequum locum videbat suis, tamen configere constituit* ὁ Δᾶτις, εἰ καὶ ἔβλεπε ἀκατάλληλον τὸν τόπον διὰ τοὺς ἰδικούς του, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην.

2) Ὅταν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων *licet, quamvis, ut, cum* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*), διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς ἐνδεχόμενον ἢ δυνατόν: *Phocion fuit perpetuo pauper, cum ditissimus esse posset* ὁ Φωκίων διετέλεσε πέννης (ῶν), καίτοι ἠδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος.

3) Ὅταν εἰσάγωνται διὰ τοῦ *etiamsi* (§ 106, 8), ἐκφέρονται εἴτε καθ' ὀριστικὴν, εἴτε καθ' ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*), ἀναλόγως τοῦ νοήματος τοῦ λόγου: *quod quis crebro videt, non miratur, etiamsi, cur fiat nescit* ὅ,τι τις συχνάκις βλέπει, δὲν θαυμάζει, εἰ καὶ ἀγνοεῖ, διατὶ τοῦτο γίνεται — *utilitas efflorescit ex amicitia, etiamsi tu eam minus secutus sis* ἡ ὠφέλεια ἐξανθεῖ ἐκ τῆς φιλίας, καὶ ἂν τις μηδόλως ἐπιδιώξῃ αὐτήν.

Σημείωσις. Πρὸς βλ. καὶ § 172, 1, δ'.

4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

183. Αἱ προτάσεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐκφράζει παραβολὴν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸ περιεχόμενον ἐτέρας προτάσεως:

1) ὅταν εἰσάγονται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς *qualis*, *quantus*, *quot* (§ 60) ἢ δι' ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (δηλούντων ποιὸν ἢ ποσόν), ὡς *sicut*, *quam*, *quanto*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ πραγματικόν): *qualis habēri vult*, *talis est* οἷος νομίζεσθαι ἐθέλει, τοιοῦτός ἐστιν. *haec, sicut exposui*, *ita gesta sunt* ταῦτα, ὥσπερ ἐξέθηκα, οὕτω ἐπράχθησαν.

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ παραβολικῶν συνδέσμων ἔχόντων ἔννοιαν ὑποθετικὴν, ὡς *quasi*, *tamquam*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν, (καθόσον ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν· προβλ. § 172, 2, α'): *Sequāni absentis Arioivisti crudelitatem velut si coram adesset*, *horrebant* οἱ Σηκουανοὶ τοῦ Ἀριοβίστου τὴν σκληρότητα (καὶ) ἀπόντος, ὥσει οὗτος ἦτο παρὼν ἐνώπιόν των, ἔφριссον.

5. Τελικαὶ προτάσεις (βλ. § 178).

184. Αἱ τελικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν τελικῶν συνδέσμων (§ 106, 3), ἐκφέρονται δὲ καθ' ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*), ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ: *edēre oportet, ut vivas*, *non vivēre, ut edas* πρέπει τις νὰ τρώγῃ, ἵνα ζῇ, οὐχὶ δὲ νὰ ζῇ, ἵνα τρώγῃ. *angustias Themistocles quaerebat, ne multitudine circumiretur* (§ 93) τὰ στενὰ ὃ Θεμιστοκλῆς ἐπεζήτει, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους (τῶν ἐχθρικῶν νεῶν) κυκλωθῇ.

6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις (Βλ. § 178).

185. Αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων (§ 106, 4), ἐκφέρονται δὲ πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*) εἴτε ὡς πραγματικὸν γεγονός εἴτε ὡς ἐνδεχόμενόν τι παρίσταται τὸ ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως: *omnes tam perterriti erant, ut nemo resistere auderet* τοσοῦτον εἶχον καταπλαγῇ πάντες, ὥστε οὐδεὶς ν' ἀντισταθῇ

ἐτόλμα' (πραγματικὸν ἀποτέλεσμα). **tanta** vis probitātis est, **ut** eam in hoste etiam **diligāmus** τοσαύτη τῆς χρηστότητος ἡ δύναμις εἶναι, ὥστε ταύτην καὶ ἐν τῷ ἐχθρῷ (ἀγαπᾶν=) ν' ἀγαπῶμεν (ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα).

186. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν ἐν τῇ Λατινικῇ συνηθέστατα μὲν κατόπιν ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων ἐχόντων ἐπιτακτικὴν σημασίαν (ὡς tantus, tot, talis κλπ.—sic, ita, tam, κλπ. βλ. παραδείγματα § 185), πρὸς δὲ τοῖτοις:

1) κατόπιν συγκριτικῶν ἐπιθέτων: **majora** deliquerunt, **quam** ut iis ignosci **possit** διέπραξαν μεγαλύτερα πλημμελήματα ἢ ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς συγγνώμη, (τόσον μεγάλα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ κλπ.).

2) κατόπιν τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων accidit, evenit, mos ἢ consuetudo est, usu venit, fieri potest, factum est, καθὼς καὶ κατόπιν τῶν ῥημάτων facere, efficere, perficere, adsequi, κ. ἄ. ὅ.: accidit, **ut** abessent = συνέβη (αὐτοῖς ἀπεῖναι=) νὰ εἶναι ἀπόντες —spes victoriae **efficit, ut** milites fortius **pugnent** ἢ ἐλπίς τῆς νίκης (κατεργάζεται) συντελεῖ ὥστε οἱ στρατιῶται ἀνδρειότερον νὰ μάχωνται. (Βλ. καὶ § 106, 4, Σημ. quin).

7. Βουλευτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

187. Βουλευτικαὶ λέγονται αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ τῶν βουλευτικῶν συνδέσμων (§ 106, 5) καὶ αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσιν τὸ περιεχόμενον βουλήσεως τινος ἐν γένει. (Αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκφράζονται κανονικῶς διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐν δὲ τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς. Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

Αἱ βουλευτικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν (conjunctivus), ἀκολουθοῦν δὲ

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἥτοι ὡς ἀντικείμενον ῥημάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἐντολήν, παράκλησιν, εὐχὴν, ἐπιθυμίαν ἐν γένει, ὡς dicere, (ad) monere, respondere, scribere, imperare, postulare, rogare, orare, petere, optare, cupere κ.τ.τ.: opto **ut** salvus **redeas** εὐχομαι (σῶον ἐπανελθεῖν σε=) νὰ ἐπανελθῇς σῶος. cura, **ut** **valeas** (ἐπιμελοῦ τοῦ ὑγιαίνειν=) φρόντιζε νὰ εἶσαι ὑγιής.

Pythia respondit, **ut** Athenienses navibus **se defendērent** ἡ Πυθία (ἀνεῖλε τοῖς Ἀθηναίοις ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι =) ἐχρησιμοδότησε νὰ ἀμυνθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ στόλου.

2) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ὑποκειμένον) τριτοπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς *sequitur, restat, reliquum est, proximum est, justum est, prudentiae est, pietatis est*, κ. ἄ. τ. : *restat ut doceam* (λοιπὸν ἐστὶ διδάξει με =) ὑπολείπεται νὰ διδάξω. *prudentiae est ut, sociorum salutī consulātis* (φρόνιμόν ἐστὶ ἐπιμεληθῆναι ὑμᾶς =) ἡ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ φρονίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμμάχων.

Σημείωσις. Μετὰ τὰς φράσεις *velim, malim, vellem, malletm* (§ 172, 2, α') ἀκολουθεῖ κανονικῶς βουλευτικὴ πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἄσυνδέτως, ἦτοι ἄνευ τοῦ *ut*, ὡς *velim pater mox redeat* (βουλοίμην ἂν ἐπανελθεῖν τὸν πατέρα =) θὰ ἤθελα νὰ ἐπανελθῇ μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ, *malletm tacuisses* θὰ προετίμων νὰ εἶχες σιωπήσει ἢ νὰ ἐσιώπας (§ 176). Ἐνταῦθα ἔχομεν κυρίως ἀπλὴν παράθεσιν μιᾶς προτάσεως δυνητικῆς καὶ ἐτέρας εὐχετικῆς (§ 172, 1, γ').

188. Μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἐννοιαν τοῦ κωλύειν ἢ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, ὡς *deterreo, impedio, prohibeo, obsto, resisto, recuso, interdico, caveo*, κ.τ.τ. Εἰσάγεται δὲ ἡ βουλευτικὴ πρότασις κατόπιν τῶν ῥημάτων τούτων, ὅταν μὲν ταῦτα ἐκφέρωνται ἄνευ ἀρνήσεως, διὰ τοῦ *ne* (καὶ σπανίως διὰ τοῦ *quomīnus*), ὅταν δὲ ταῦτα ἐκφέρωνται μετ' ἀρνήσεως διὰ τοῦ *quin* ἢ τοῦ *quominus*: *lex impedit ne hoc fiat* ὁ νόμος κωλύει (τοῦτο γίνεσθαι =) νὰ γίνῃ τοῦτο. *Socrates non recusavit quin* (ἢ *quominus*) *poenam subiret* ὁ Σωκράτης (οὐκ ἀνένευσεν ὑποστῆναι =) δὲν ἠρνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ποινὴν. (§ 106, 4, Σημ.).

189. Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις. Βουλευτικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἐξαργτῶμεναι ἐκ ῥημάτων ἢ φράσεων φόβου δηλωτικῶν, ὡς *timeo, metuo, vereor, metus est, periculum est*, κ.τ.τ. Καὶ αὗται ἐκφέρωνται καθ' ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*), εἰσάγονται δὲ :

1) διὰ τοῦ *ne*, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνεται ἢ ἐγινε ἢ γίνῃ τι τὸ φοβερόν καὶ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: *timeo ne sero pater veniat* φοβοῦμαι μὴ ἀργὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ. *timebant ne*

evenirent ea, quae ceciderunt ἐφοβοῦντο, μὴ γίνων ἐκεῖνα, ἅπερ συνέβησαν.

2) διὰ τοῦ **ut** ἢ **ne non**, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δὲν γίνεται ἢ δὲν ἔγινε ἢ δὲν γίνη τι, τοῦθ' ὅπερ εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: **timeo ut** (ἢ **ne non**) **sustineant** milites impetum hostium φοβοῦμαι, μὴ δὲν ἀντίσχωσιν οἱ στρατιῶται εἰς τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων.

Σημείωσις. Πολλὰ ῥήματα ἔχοντα σημασίαν οἷαν τὰ ἀνωτέρω (§ 187 κ. ἐ.) συντάσσονται, (ὡς εἶδομεν ἐν § 154, 2), καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, (ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ). Μερικὰ δὲ τούτων συντάσσονται ἄλλοτε μὲν μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως (§ 187 κ. ἐ.), ἄλλοτε δὲ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἄνευ διαφορᾶς, σημασίας, ὡς **concedo, permitto ut exēas** ἢ **tibi exire** συγχωρῶ, ἐπιτρέπω (σοι ἐξίεναι =) νὰ ἐξέλθῃς. **prohibeo, impedio ne veniat** ἢ **eum venire** (κωλύω αὐτὸν ἐλθεῖν =) ἐμποδίζω αὐτὸν νὰ ἔλθῃ. Συνήθως ὁμως ἡ διάφορος σύνταξις ἐνέχει καὶ διαφορὰν σημασίας, ὡς **timeo exire** φοβοῦμαι (ἐξελθεῖν =) νὰ ἐξέλθῃ (ἐκ φόβου δὲν ἐξέρχομαι) **timeo ne moriar** ? φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω. **concedo tibi hoc verum esse** (ὁμολογῶ σοι τοῦτο ἀληθὲς εἶναι =) συμφωνῶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές — **concedo tibi ut hic maneat** ἐπιτρέπω (σοι ἐνθάδε μένειν =) εἰς σὲ νὰ μένῃς ἐδῶ.

8. Χρονικαὶ προτάσεις (Bl. § 178).

190. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων (§ 106, 9), ἐκφέρονται δὲ

1) καθ' ὀριστικὴν παντὸς χρόνου, ὁσάκις δηλοῦν πραγματικόν τι γεγονός, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἢ πρὸ τοῦ ὁποίου ἢ μετὰ τὸ ὁποῖον γίνεται ἢ ἔγινε ἢ θὰ γίνη τι: **dum vivo** spero ἐφόσον ζῶ, ἐλπίζω. **postquam** hostes flumen **transierunt**, proelium commissum est ἀφοῦ οἱ πολέμοι διέβησαν τὸν ποταμόν, συνήφθη μάχη. **domi mansimus, dum** pater **rediit** ἐν τῷ οἴκῳ ἐμείναμεν, ἕως (ὅτου) ἐπανῆλθεν ὁ πατήρ.

Σημείωσις. Τὸ χρονικὸν **dum** εἰς διηγήσεις λαμβανόμενον μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον συντάσσεται κανονικῶς μετὰ (ιστορικοῦ) ἐνεστώτος ἀντὶ παρατατικοῦ (Δατινισμός): **Mardonius dum apud Plataeas in primis pugnabat** (= **pugnabat**), **interfectus est** ὁ Μαρδόνιος, ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν πρώτων ἐμάχετο ἐν Πλαταιαῖς, ἐφονεύθη.

Τὸ δὲ **postquam**, ὁσάκις ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχει προσδιορισμός δηλῶν χρονικὴν διαφορὰν, ἥτοι ποσὸν χρόνον μεσολαβοῦντος μεταξὺ δύο πράξεων, συντάσσεται μετὰ ὑπερσυντελείου ἀντὶ παρακειμένου (ἀορίστου

§ 166, 2, α'): **Decem annis postquā** ille **natus erat** (= natus est), consul factus sum δέκα ἔτη ἀφότου ἐκείνος ἐγεννήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκείνου), ὕπατος ἐγενόμην. (Ποβλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (conjunctivus), ὁσάκις δηλοῦν καὶ ἐπιθυμίαν ἢ ἐπιδιωκόμενον σκοπόν: domi manebimus, **dum** pater **redeat** ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μέινωμεν, ἕως ὅτου (νὰ) ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ. expectabamus, **dum** hostes flumen **transirent** περιεμένομεν, ἕως ὅτου οἱ πολέμιοι διαβῶσι τὸν ποταμὸν (= γιὰ νὰ ἢ νὰ διαβούν).

Οὕτω δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷαι π. χ. **est** (erat, fuit) dies ἢ tempus, κ.τ.τ.: **fuit tempus, cum** Germanos Galli virtute **superārent** ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημειώσεις. Ὅταν χρονικὴ τις πρότασις δηλοῖ πράξιν ἀπλῶς μέλλουσαν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνυποδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδιωκόμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένου: **cum** Romam **venero**, tibi scribam ὅταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω. (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπαναλήψιν πράξεως, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δὴ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐν γένει καθ' ὀριστικὴν ἀρκτικοῦ τινος χρόνου: **cum sumus** negotiis vacui, tum cupimus aliquid videre, audire, addiscere ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμέν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν, νὰ μανθάνωμεν. **cum** rus **veni**, ad te adeo ὁσάκις (ἔχω ἔλθει =) ἔλθω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σέ. (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι καθ' ὀριστικὴν παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελικού: **cum** ruri **eram**, ad te adibam ὁσάκις ἦμην ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἦρχόμην πρὸς σέ. **ubi** rus **veneram**, venando delectabar ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὴν ἐξοχὴν, (τῷ θηρᾶν =) μὲ τὸ κυνήγιον ἑτεροπόμην (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ **cum** καὶ τοῦ **antēquam** καὶ **priusquam** παρατηρητέον ὅτι:

1) Τὸ μόριον **cum** (ἀρχαϊκῶς **quum**) προῆλθεν ἐκ τοῦ **quom**, ἀρχαίας αἰτιατικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας **qui**, ἀρχικὴ δὲ

σημασία αὐτοῦ εἶναι (quo tempore, § 149, 1=) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ cum ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἀξίαι ἰδιαίτερας σημειώσεως, ἥτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πράξεων, τὸ cum χρησιμοποιεῖται οὕτως ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὁποίαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἡ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀντεστραμμένη, (διὸ καὶ τὸ cum τότε λέγεται cum inversivum): vix hostes flumen transiērant, **cum** proelium commissum est μόλις οἱ πολέμιοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε=) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντί: cum vix... transierant, proelium commissum est: προβλ. § 166, 3).

β) πολλάκις τὸ cum χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὁποίαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἥτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον (**cum** coincīdens ἢ explicatīvum): **cum** tacent, clamant ἐν ᾧ (χρόνῳ) σιωπῶσι, κραυγάζουσι—μὲ τὸ νὰ σιωποῦν φωνάζουν, (ἢ σιωπῇ των εἶναι κραυγῇ).

Σημειώσεις. Περὶ τῶν διαφορῶν σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ cum βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι antequam καὶ priusquam προέρχονται ἐξ ἐνώσεως τῶν ἐπιρρημάτων ante καὶ prius μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέσμου) quam (= πρότερον ἢ, πρὶν ἢ· προβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολλάκις δὲ τὰ συστατικά των μέρη ταῦτα χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς non ante dimisit eum, **quam** fidem dedit (= non dimisit eum, **ante quam** κλπ.) δὲν ἀπέπεμψεν αὐτόν, πρὶν (= εἰ μὴ ἀφοῦ) πίστιν ἔδωκε

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέροντο ἀρχῇθεν καθ' ὑποτακτικὴν (conjunctivus), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἀρχῇθεν σκοπὸς (προβλ. § 190, 2): Caesar hostes, **priusquam** se recipērent persecutus est ὁ Καῖσαρ τοὺς πολέμους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (= ἵνα μὴ προλάβωσι καὶ ἀναλάβωσι), κατέδωκε.

Ἄλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ antequam καὶ τὸ priusquam συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πραγματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1): hostes non **prius** fugere destiterunt.

quam ad Rhenum **pervenerunt** οἱ πολέμοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥῆνον κατέφθασαν.

Ἐνίοτε ὁμως ἐναλλάσσονται αἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρημέναι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις (Βλ. § 178).

193. Αἱ ἐξηρημέναι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις

1) εἰσάγονται κανονικῶς

α) αἱ μὲν ἀπλᾶι διὰ τινος τῶν μορίων **ne, num, nonne** ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρημάτος, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. (Βλ. § 174, 1 καὶ 2).

β) αἱ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ **utrum** ἢ τοῦ **ne** εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ **an** (ἢ **anne**) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ **an** ἢ τοῦ **ne** εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Ποβλ. § 175. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ ἢ ὄχι ἐν διπλῇ ἐξηρημένῃ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ **necne** (σπανίως δὲ διὰ τοῦ **anne**): **quaeritur a philosophis, utrum sint dii necne** ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὄχι. (Ποβλ. § 175 Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν: **quaesivit, num quid novi eo absente accidērit** ἠρώτησεν, ἂν τι (ἢ μή τι) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη. (Εὐθ. ἐρώτ. **Num quid novi me absente accidit?**). **saepe non utile est scire, quid futurum sit** πολλάκις δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γινώσκῃ τις, τί θὰ συμβῇ. **nesciebam, quo fugērem** ἠγνόουν, ποῦ νὰ φύγω, **inter praetores magna est contentio, utrum moenibus se defendant an obviam eant** μεταξὺ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν πολεμίων. **neutri sciebant, vicissent victine essent** οὐδέτεροι ἐγίνωσκον, ἂν εἶχον νικήσει ἢ εἶχον νικηθῇ.

194. Πλάγιοι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **si** (=εἰ, ἂν) μετὰ ὀρήματα ἢ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποπείρας, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ): **circumfunduntur hostes, si quem aditum reperire possent** συνωδοῦνται περίξ οἱ πολέμοι, (ἂν ἢ) μήπως θὰ ἠδύναν-

το νὰ ἀνακαλύψουν εἴσοδόν τινα. (Ποβλ. ὁ Κῦρος ἔεται, εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἂν) μετὰ τὰ ῥήματα *dubito*, *nescio*, *haud scio* κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν *incertum est*, κ.ἄ.δ.: *dubito an hoc verum sit* ἀμφιβάλλω, ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές.

Σημείωσις. Αἱ φράσεις *dubito an*, *nescio an*, *haud scio an*, *incertum est an* κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα ἴσως: *tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini* τηλικαῦτα τιμαὶ σοὶ ἀπεδοθησαν, ἥλικαι ἴσως οὐδενὶ (ἄλλῳ).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δέν, νὰ μὴ, νὰ—ὅστις δέν) μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικὰς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντὶ πλαγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον): **nemo dubitat, quin ante Homērum fuerint** poetae οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί. **non recuso, quin tibi oboediam** δέν ἀρνοῦμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ. **quis est quin hoc intellēgat?** τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο; (ὅστις δέν κατανοεῖ τοῦτο;). (Ποβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δ' ἀναίνετο μηδὲν ἐλέσθαι).

Σημείωσις. Τὸ μόριον *quin* προήλθεν ἐκ τοῦ *qui* (ἀρχαίας ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας *qui*, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ *ne* (=οὐ, δέν, ποβλ. **ne**-scio οὐκ οἶδα. **ne**-uter οὐδέτερος), ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι πῶς ὄχι; πῶς δέν; ὡς *quin respondes?* πῶς (διατί) δέν ἀποκρίνεσαι;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ *quin* μὲ ὑποτακτικὴν (*conjunctivus*), προτροπικὴν ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παρακλευσματικὴν (= ἄγε, ἰθι—ἐμπρὸς ἄς, ἄς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων οἷαι *hoc fieri potest? Quin? experiamus* (=δύναται τοῦτο γενέσθαι; πῶς; πειραθῶμεν ἢ πειραθείμεν ἂν) προήλθε κατόπιν τὸ **quin experiamus** (=ἄγε πειραθῶμεν), ἃς δοκιμάσωμεν.

Εἰσαγωγικὸν δὲ πλαγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ τὸ *quin* ἐξ ἄλλης ἀρχῇθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαγνῶτων προτάσεων (§ 176), μιᾶς ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἑτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομένης διὰ τοῦ *quin*, ἀφοῦ αἱ δύο οὗται προτάσεις συνεδέθησαν στενότερον. Οὕτω π.χ. ἐκ τοῦ **quin tibi oboediam? non recuso** (= πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ; δέν ἀντιλέγω) ἢ **non recuso quin tibi oboediam?** προήλθε κατόπιν τὸ **non recuso, quin tibi oboediam**. (Βλ. καὶ § 188).

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

195. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται.

1) εἰς κυρίως ἀναφορικὰς, ἥτοι ἀναφορικὰς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν: *odi homines, qui mali sunt* μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, *οἱ κακοὶ εἰσιν*, *nemo est, qui hoc neget* (negaverit) οὐδεὶς ἐστὶν ὅστις τοῦτ' ἂν ἀρνοῖτο (ἢ ἂν ἀρνηθῇ § 170, 2, α'). *bonum tibi librum dono, quem legito* ἀγαθὸν σοι βιβλίον δωροῦμαι, ὃ ἀνάγνωνθι.

Σημείωσις. α'. Εἰς ἀναφορικὴν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῇ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) ἀντὶ ὁριστικῆς καθ' ἑλξιν πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (attractio modi ἑλξιν-ἐγκλίσεως): *quis eum diligat, quem metuat?* (ἀντὶ metuit) τίς ἂν φιλοίῃ (τοῦτον), ὃν μισεῖ; Πρβλ. ἔρδοι τις ἦν ἕκαστος εἶδεῖν τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις. β'. Ἡ σύνδεσις ἀναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίᾳς προτάσεως εἶναι πολλάκις λίαν χαλαρὰ οὕτως, ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ εἰσάγουσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (et, autem, igitur, κλπ.): *multas ad res perutiles Xenophontis libri sunt; quos legite, quaeso, studiose (= eos igitur legite κλπ.)* εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὠφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα· ταῦτα λοιπὸν ἀναγινώσκετε, παρακαλῶ ἐπιμελῶς. (Παρομοίᾳς συντάξεις τῆς ὁς βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς ἀναφορικὰς προτάσεις, ἥτοι ἀναφορικὰς αἰτιολογικὰς, ὑποθετικὰς, τελικὰς, ἀποτελεσματικὰς, ἐνδοτικὰς, παραβολικὰς. Ἐκ τούτων

α) αἱ ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαί, (αἱ ὁποῖαι κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινα ἐπιφωνηματικὴν ἔκφρασιν),

β) αἱ ἀναφορικαὶ τελικαί,

γ) αἱ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικαί, καὶ

δ) αἱ ἀναφορικαὶ ἐνδοτικαί

ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν· π. χ. ο *fortunate Achilles, qui (= cum) Homerum praecōnem factorum invenēris* ὃ ὄλβιε Ἀχιλλεῦ, ὅς (= διότι) τὸν Ὀμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὔρες (πρβλ. § 179). *legati Delphos missi sunt, qui (= ut) deum consulērent* πρέσβεις εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν

(συμβουλευσόμενοι=) ἵνα συμβουλευθῶσι τὸν θεὸν (πρβλ. § 184). non is sum, **qui** (=ut) **terrear** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἰδὲ § 151, 2, Σημ.). Athenienses, **qui** (=cum) barbaris numero inferiores **essent**, tamen victoriam consecuti sunt οἱ Ἀθηναῖοι, **ὧν καὶ** ἦσαν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατώτεροι τῶν βαρβάρων, ὅμως κατώρθωσαν νὰ νικήσωσι (πρβλ. § 182).

Σημείωσις. Μὲ ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ἐπίθετα aptus, idoneus, dignus, indignus π. χ. vir est **dignus, qui** (=ut) laudetur ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἄξιος (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν: **tantum** scimus, **quantum** memoria **tenemus** τοσαῦτα γινώσκομεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσομεν.

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικά: **qui** (=si quis) **tacet**, consentire videtur ὅστις (=εἰ τις) σιωπᾷ, νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1). **qui** (=si quis) hoc **credēret**, erraret ὅστις (εἰ τις) τοῦτο ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 2). **qui** (=si quis) hoc **credat**, erret ὅστις (=εἰ τις) τοῦτο θὰ ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3).

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178).

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν) ὅχι μόνον εὐθύς (oratio recta), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (oratio obliqua). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαγρῖται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐκ τινος δῆματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ. (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ **ἀνεξάρτητοι** προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου, ἴπται

1) αἱ προτάσεις κρίσεως (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν). Π. χ. (εὐθύς λόγος: innumerabiles **sunt** mundi) — Democritus **dicebat** innumerabiles **esse** mundos. (Βλ. § 154, 1).

Σημείωσις. Ὅμοιος μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθύς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις· π.χ. (εὐθύς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*)—*dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχοι, εὐτυχὴς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑποτακτικὴν ἢ προστακτικὴν, § 170 κ. ἑ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλητικῆς προτάσεως (§ 187). Π.χ. (εὐθύς λόγος: *cave Acherusiam aquam*)—*Pyrrho a Dodoneo Jove dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμός, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (Εὐθύς λόγος: *milites, rescindite pontem* ἢ *pontem milites rescindant*, § 172, 1β')—*Caesar iussit milites pontem rescindere* ἢ *dixit ut milites pontem rescindērent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν—ἢ—εἶπε νὰ διαλύσουν οἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, § 173 κ. ἑ.).

α) ἐὰν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν. (Βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημείωσις. Ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων· π.χ. (εὐθύς λόγος: *quid faciam?* § 172, 1, ε')—*nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξῃ.

β) ἐὰν δὲ περιέχουν ῥητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τοιαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ἦτο β' προσώπου. Π.χ. (εὐθύς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum?* = *nemo tam est potens, κλπ.*) *quem esse tam potentem dixēris, cui nihil esset timendum?* τίς δύνασαι νὰ εἴπῃς ὅτι εἶναι τόσον ἰσχυρός, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρόπῃ νὰ φοβῇται; (πρβλ. § 195, 2, γ'). (Εὐθύς λόγος: *quid tandem veremini, milites?* = *nihil est quod vereamini*)—*Caesar*

graviter **incusavit** milites, **quid** tandem **vererentur** ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ ἐξηγητὲς προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.ε.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς πᾶσαι καθ' ὑποτακτικὴν: (Εὐθέως λόγος: omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes sunt)—Socrates **dicere** solebat omnes in eo, **quod scirent**, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι πάντες εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζουν, ἀρκούντως εὐγλωττοι εἶναι. (Εὐθέως λόγος: non jam ne deos quidem in nostris urbibus, **ad quos confugiāmus**, habemus, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, § 179)—Siculi **ajebant sese** jam ne deos quidem in suis urbibus, **ad quos confugērent**, habere. **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis **sustulisset** (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἤδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ καταφύγῳσιν, εἶχον, διότι τὰ ἀγιότατα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν ὀφήρπασεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Α'	Σελ. 5

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β' Γενικοί γραμματικοὶ ὅροι	11
Κεφάλαιον Γ' Κλίσεις τῶν οὐσιαστικῶν	13
1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)	13
2. Δευτέρα κλίσις (» secunda)	14
3. Τρίτη κλίσις (» tertia)	16
4. Τετάρτη κλίσις (» quarta)	24
5. Πέμπτη κλίσις (» quinta)	25
6. Ἀνώμαλα ὀνόματα	26
Κεφάλαιον Δ' Τὰ ἐπίθετα	
1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	29
2. Τριτόκλιτα »	31
3. Ἀνώμαλα »	34
4. Αἱ Μετοχαί	34
5. Τὰ παραθετικά	35
Κεφάλαιον Ε' Αἱ ἀντωνυμίαι (Pronomina)	41
Κεφάλαιον ΣΤ' Τὰ ἀριθμητικά (Numeralia)	51
Κεφάλαιον Ζ' Τὸ ῥῆμα (Verbum)	60

Σελ.

Κεφάλαιον Η' Ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)	97
2. Προθέσεις (Praepositiones)	97
3. Σύνδεσμοι (Conjunctiones)	99
4. Ἐπιφωνήματα (Interjectiones)	102

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

Α' Παραγωγή (Derivatio)	103
Β' Σύνθεσις (Compositio)	110

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος ἀνωμάτων ῥημάτων.	115

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Ὀλίγα περὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Ἡμερολογίου	136

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συντομογραφίαι: 1. Ὀνομάτων προσώπων.	139
2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν, κττ.	139
3. Χρονολογιῶν.	140
4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων	141
5. Ἐν ἐπιστολαῖς	141
6. Ἐν βιβλίοις	141

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις.	145
Κεφάλαιον Α' Ὅροι τῆς προτάσεως καὶ συμφωνία αὐτῶν	145
Κεφάλαιον Β' Αἱ πτώσεις.	146

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. Ἡ γενικὴ α) Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων	147
β) Μετὰ ῥημάτων	148

	Σελ.
2. Ἡ δοτική	
α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων . . .	150
β') Μετὰ ῥημάτων	151
3. Ἡ αἰτιατική	
α') Μετ' ὀνομάτων ἢ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως . . .	154
β') Μετὰ ῥημάτων	154
4. Ἡ ἀφαιρετική	
α') Μετ' ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων	156
β') Μετὰ ῥημάτων	158
5. Αἱ πλάγαι πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου .	161
Κεφάλαιον Γ'	Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀντωνυμιῶν.
α')	Προσωπικαί, κτητικαί 164
β')	Δεικτικαί, ὀριστικαί 164
γ')	Ἀόριστοι 165
Κεφάλαιον Δ'	Οἱ ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος.
1.	Τὸ ἀπορέμφατον 166
2.	Ἡ μετοχή 169
3.	Τὸ γερούδιον καὶ τὸ γερονδιακόν 172

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις	174
1.	Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ	176
2.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις . . .	176
3.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις	179

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνδεσις προτάσεων κατ' ὑπόταξιν	
α')	Προσεισγωγικαὶ παρατηρήσεις	181
β')	Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις	182
γ')	Αἱ ἐξηρημέναι προτάσεις	
1.	Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	184
2.	Ὑποθετικαὶ προτάσεις	185
3.	Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις	186
4.	Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις	187
5.	Τελικαὶ προτάσεις	187

	Σελ.
6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις . . .	187
7. Βουλευτικαὶ προτάσεις	188
8. Χρονικαὶ προτάσεις	190
9. Ἐξηρημέναι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις	193
10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις	195
Πλάγιος λόγος	196

Ἐκτύπώσεις — Βιβλιοδεσίαι
 ΧΡΗΣΤΟΥ Β. ΧΡΟΝΟΠΟΥΔΟΥ
 Καπνοζοπηρίου 6 — Ἀθήναι

Ἐπιμελητὴς ἐκδόσεως καὶ ἐπεύθυνος ἐπὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν δοκιμῶν
 ὁ φιλόλογος Γ. Δ. Ἀνδρουτσόπουλος

3065
✗

497

1605